

เรื่องเล่าและพิธีกรรมการบูชาพระมหาจักรพรรดิ

พัชร รุจิรานันท์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาภาษาไทย
ปีการศึกษา 2567
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

NARATIVES AND RITUAL OF PHRA MAHA CHAKRABHAT WORSHIP

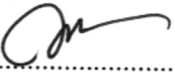
PHATCHARA RUJIRANUN

A thesis submitted in partial fulfillment of the requirements
for Master of Arts Program in Thai
Academic Year 2024

Copyright of Bansomdejchaopraya Rajabhat University

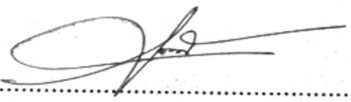
ชื่อเรื่อง เรื่องเล่าและพิธีกรรมบูชาพระมหาจักรพรรดิ
ชื่อผู้วิจัย พัชร รุจิรานันท์
สาขาวิชา ภาษาไทย
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก รองศาสตราจารย์ ดร.อภิวัฒน์ สุธรรมดี
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธรรณพพร หงษ์ทอง

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาอนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คณกร สว่างเจริญ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
(ผู้ศาสตราจารย์ ดร.ภาณุพงศ์ อดมศิลป์)

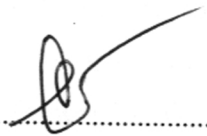
ประธานกรรมการ

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.อภิวัฒน์ สุธรรมดี)

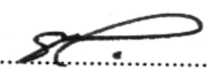
กรรมการ

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธรรณพพร หงษ์ทอง)

กรรมการ

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัศวินธ์ เรืองรอง)

กรรมการ

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนภัทร จันทรเจริญ)

กรรมการและเลขานุการ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ชื่อเรื่อง	เรื่องเล่าและพิธีกรรมการบูชาพระมหาจักรพรรดิ
ชื่อผู้วิจัย	พัชร รุจิรานันท์
สาขาวิชา	ภาษาไทย
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	รองศาสตราจารย์ ดร.อภิวัฒน์ สุธรรมดี
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธรรณปพร หงษ์ทอง
ปีการศึกษา	2567

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระมหาจักรพรรดิ และ 2) ศึกษาพิธีกรรมการบูชาพระมหาจักรพรรดิ โดยเก็บข้อมูลระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2566 – เมษายน พ.ศ. 2567 จากเอกสารลายลักษณ์อักษร ข้อมูลมุขปาฐะ ข้อมูลจากสื่ออินเทอร์เน็ต และข้อมูลภาคสนาม ซึ่งเก็บข้อมูลจากสถานปฏิบัติธรรมพุทธพรหมปัญโญ สาขาบางมด อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดเรื่องแบบเรื่องของสตีธ ทอมป์สัน (Stith Thomson) และแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาสัญลักษณ์ในพิธีกรรมของวิกเตอร์ เทอร์เนอร์ (Victor Turner)

ผลการวิจัยพบว่า เรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดิจำแนกได้ 3 แบบเรื่อง ได้แก่ 1) แบบเรื่องพระมหาจักรพรรดิผู้มีบุญบารมี 2) แบบเรื่องพระเกจิถ่ายทอดศาสตร์พระมหาจักรพรรดิ และ 3) แบบเรื่องมนุษย์ใช้ศาสตร์พระมหาจักรพรรดิ ทั้งนี้ เรื่องเล่าเหล่านี้มีพลวัตจากเรื่องที่เล่าถึงพระมหาจักรพรรดิว่า เป็นผู้ที่มีบุญบารมีสูงส่ง และเกี่ยวข้องกับหลักธรรมในศาสนาและพระพุทธเจ้าในวัฏบท เอกสารลายลักษณ์ สู่เรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดิที่สัมพันธ์กับมนุษย์ปุถุชนโดยมีพระเกจิอาจารย์เป็นตัวเชื่อมในกลุ่มข้อมูลมุขปาฐะ และเรื่องเล่าความเชื่อพระมหาจักรพรรดิที่มีอำนาจบารมีในการสนองความต้องการทางโลกแก่ผู้ที่นับถือบูชาผ่านกลุ่มเรื่องเล่าที่ส่วนใหญ่ปรากฏในอินเทอร์เน็ต

พิธีกรรมการบูชาพระมหาจักรพรรดิซึ่งเป็นกรณีศึกษาในงานวิจัยนี้ ประกอบด้วย 1) พิธีการสวดมนต์เจริญภาวนาพระคาถามหาจักรพรรดิ และ 2) พิธีกรรมการหล่อพระพุทธรูปทรงเครื่องพระมหาจักรพรรดิ ทั้งนี้ พิธีกรรมดังกล่าวปรากฏวัตถุสัญลักษณ์และพฤติกรรมสัญลักษณ์ที่สำคัญ เช่น พระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิ ภาพถ่ายหลวงปู่ พรหมปัญโญ การสวดพระคาถามหาจักรพรรดิ และการครอบวัตรอุ้มงคลพระมหาจักรพรรดิ สัญลักษณ์เหล่านี้สื่อความหมายถึงการยอมรับบูชา ความศรัทธาในอำนาจบารมีของพระมหาจักรพรรดิในฐานะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีอำนาจในการตอบสนองความปรารถนาทางโลก รวมถึงอุดมคติเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด กรรม และภพภูมิด้วย

เรื่องเล่าและพิธีกรรมการบูชาพระมหาจักรพรรดิเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่สะท้อนให้เห็นถึงการปรับตัวของพระพุทธศาสนาเพื่อสามารถตอบสนองผู้คนในโลกสมัยใหม่ได้ อีกทั้งทำให้เห็นการสร้างสรรคความเชื่อและพิธีกรรมใหม่ ๆ โดยอาศัยรากทางวัฒนธรรม

คำสำคัญ : เรื่องเล่า, พิธีกรรม, พระมหาจักรพรรดิ

Title	Narratives and Ritual of Phra Maha Chakrabhat Worship
Author	Phatchara Rujiranun
Program	Thai Language
Major Advisor	Associate Professor Dr.Aphiwat SuThamdee
Co-advisor	Assistant Professor Dr.Thanapaporn Hongthong
Academic Year	2024

ABSTRACT

This research aimed to: 1) study the narratives about Phra Maha Chakrabhat and 2) examine worship rituals of Phra Maha Chakrabhat. Data were collected from written documents, oral traditions, online media, and field research between February 2023 and April 2024 at Bhuddhaphrompanyo Dhamma Monastery, Yang Ngam Branch, Nong Phai District, Phetchabun Province. The study applied Stith Thompson's tale types and Victor Turner's concept of symbolism in rituals.

The research findings revealed that the narratives of Phra Maha Chakrabhat could be categorized into 3 types: 1) narratives of Phra Maha Chakrabhat as a powerful and virtuous ruler, 2) narratives of a spiritual master who transmitted Phra Maha Chakrabhat's knowledge, and 3) narratives of laypeople using Phra Maha Chakrabhat's teachings. These narratives are a dynamic progression from stories depicting Phra Maha Chakrabhat as a figure of virtue and power, an honored one with merits and perfections, related to Buddha and religious principles in the written documents, to stories in the oral traditions where monks served as intermediaries between Phra Maha Chakrabhat and ordinary people. Additionally, the narratives about the belief in Phra Maha Chakrabhat's supernatural power to fulfill worldly desires of the worshippers were popularized on the internet.

The worship rituals of Phra Maha Chakrabhat examined in this research were: 1) the praying and chanting of Phra Maha Chakrabhat mantra and meditation, and 2) the ritual of casting crowned Buddha images of Phra Maha Chakrabhat in full regalia.

There are important symbolic objects and actions in these rituals such as Phra Maha Chakrabhat Buddha image, photographs of Luang Pu Du Phrompanyo, the chanting of Phra Maha Chakrabhat mantra, and the consecration of Phra Maha Chakrabhat's talismans. These symbols conveyed the meaning of acceptance of worship and faith in the power of Phra Maha Chakrabhat as powerful sacred entity capable of fulfilling worldly desires including ideals related to reincarnation, karma, and the various realms of existence.

Narratives and worship rituals of Phra Maha Chakrabhat were social phenomena reflecting the adaptation of Buddhism to meet the needs of people in the modern world. They also showed the creation of new beliefs and rituals based on cultural roots.

Keyword: narrative, ritual, Phra Maha Chakrabhat

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ สำเร็จด้วยความกรุณาของรองศาสตราจารย์ ดร.อภิวัฒน์ สุธรรมดี และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธรรณพพร หงษ์ทอง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทั้งสองท่านที่กรุณาให้ความรู้ คำแนะนำ และคำปรึกษา รวมถึงให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดระยะเวลาในการดำเนินวิทยานิพนธ์

ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณประธานสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาณุพงศ์ อุดมศิลป์ และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัศวินธ์ เรืองรอง และนาวาอากาศโท ดร. สมบัติ สมศรีพลอย อาจารย์ผู้ให้คำแนะนำในการดำเนินวิทยานิพนธ์อันเป็นประโยชน์อย่างสูงที่สุด และเป็นอาจารย์ผู้ประสาทวิชาความรู้ในด้านภาษาไทย ระเบียบวิธีวิจัย ตลอดจนคอยแนะนำและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยในการดำเนินวิทยานิพนธ์เสมอมา

ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณพระวรวงศ วิริยธโร หรือหลวงตาม้า เจ้าอาวาสวัดถ้ำเมืองนะ ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ให้ความอนุเคราะห์แก่ผู้วิจัยในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการบูชาพระมหาจักรพรรดิ รวมถึง กราบขอบพระคุณพระณัฐจักร คุณะจักโก (ณ เชียงใหม่) หรือตุ๊นท์ พระภิกษุ โอภาโส (เปรมสุวรรณ) หรือตุ๊น้อง พระสิทธิพัฒน์ สุขมาก (ตุ๊ตัม) และพระภิกษุสงฆ์ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบสายพระวรวงศ วิริยธโร หรือหลวงตาม้า ทุกๆ รูปที่ไม่ได้เอ่ยนาม และให้ความอนุเคราะห์แก่ผู้วิจัยในการให้ข้อมูลภาคสนาม และขอบพระคุณผู้ที่ให้ข้อมูลวิจัยภาคสนามทุกๆ ท่าน รวมถึงเพื่อร่วมรุ่น หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ทุกๆ ท่าน ขอบคุณสำหรับมิตรภาพที่ดี ที่คอยให้คำแนะนำ คอยช่วยเหลือเกื้อกูลกันตลอดมาจนกระทั่งประสบความสำเร็จระดับมหาบัณฑิตในครั้งนี้

กราบขอบพระคุณคุณพ่อสมหมาย - คุณแม่มาลี รุจิรานันท์ ผู้สถิตอยู่ในชีวิตและจิตใจของผู้วิจัยตลอดชีวิต รวมถึงได้คอยให้ความอนุเคราะห์ผู้วิจัยในการเดินทางไปเก็บข้อมูลภาคสนามตามสถานที่ต่างๆ จนกระทั่งผู้วิจัยดำเนินงานวิจัยสำเร็จเสร็จสิ้น รวมถึงคอยให้กำลังใจ สนับสนุนค่าใช้จ่ายให้แก่ผู้วิจัย เป็นผู้ที่คอยผลักดันให้ผู้วิจัยเติบโต และคอยประคับประคองสภาพจิตใจให้ผู้วิจัยเดินทางในการทำวิทยานิพนธ์จนกระทั่งประสบความสำเร็จ

ท้ายที่สุดนี้ วิทยานิพนธ์เล่มนี้ ถือเป็นการเปิดมิติใหม่ของการบูชาพระมหาจักรพรรดิในสังคมไทย และการถือปฏิบัติบูชาตามแนวทางของพระพรหมปัญโญ หรือหลวงปู่ดู่ วัดสะแก และพระวรวงศ วิริยธโร หรือหลวงตาม้า ให้เป็นองค์ความรู้ใหม่ และขอถวายวิทยานิพนธ์เล่มนี้เป็นพุทธบูชาแด่พระพรหมปัญโญ หรือหลวงปู่ดู่ วัดสะแก อันเป็นบรมครูแห่งสายพระมหาจักรพรรดิ

พัชร รุจิรานันท์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ซ
สารบัญภาพ.....	ณ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	9
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
พื่นความรู้เกี่ยวกับพระมหาจักรพรรดิสายพระวงศ์ วิริยธโร.....	20
3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	23
กลุ่มข้อมูล.....	23
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	23
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	24
4 เรื่องเล่าเกี่ยวกับพระมหาจักรพรรดิในสังคมไทย.....	26
เรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดิในพระไตรปิฎก.....	27
เรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดิในไตรภูมิิกถา.....	29
เรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดิในบทกวีปดิสสูตร (พระสูตรนอกพระไตรปิฎก).....	34

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
เรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดิในหนังสือสวดมนต์.....	39
เรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดิที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับพระเกจิอาจารย์.....	40
เรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดิในสื่ออินเทอร์เน็ต.....	50
แบบเรื่องของเรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดิ.....	60
5 พิธีกรรมการบูชาพระมหาจักรพรรดิ.....	67
วัด สถานปฏิบัติธรรม และศิษยานุศิษย์ที่ศรัทธาบูชาพระมหาจักรพรรดิตามแนวทาง ของพระวรวงศ์ วิริยธโร หรือหลวงตาม้า.....	67
พิธีกรรมการบูชาพระมหาจักรพรรดิ.....	74
วัตถุลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการบูชาพระมหาจักรพรรดิ.....	90
ความหมายของวัตถุลักษณะในพิธีกรรม.....	114
6 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	118
สรุปผลการวิจัย.....	118
อภิปรายผลการวิจัย.....	123
ข้อเสนอแนะ.....	128
บรรณานุกรม.....	130
ภาคผนวก.....	142
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย.....	143
ภาคผนวก ข ใบรับรองจริยธรรมการวิจัย.....	147
ภาคผนวก ค ใบตอบรับการเผยแพร่วารสาร.....	151
ประวัติผู้วิจัย.....	153

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1 สรุบบรรณงและแหล่งที่มาของเรื่องเล่า.....	63
5.1 พิธีกรรมการสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถมหาจักรพรรดิ.....	81
5.2 พิธีกรรมการหล่อพระสมเด็จจอมคปฐมบรมมหาจักรพรรดิ.....	86
5.3 บทตั้งสัจจะอธิษฐาน ก่อนสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถมหาจักรพรรดิ.....	107
5.4 คำแปลบทสวดพระคาถมหาจักรพรรดิ.....	110

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1 พระพุทธรูปปางพระมหาจักรพรรดิทรงเครื่อง วัดหน้าพระเมรุ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.....	3
1.2 ความเชื่อมโยงระหว่างพระเกจิอาจารย์กับความเชื่อพระมหาจักรพรรดิ.....	4
1.3 พิธีสวดบทพระคาถามหาจักรพรรดิ สถานปฏิบัติธรรมพุทธพรหมปัญโญ สาขาบางงาม อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์.....	5
1.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
4.1 ส่วนประกอบของเครื่องทรงพระมหากษัตริย์ที่ปรากฏบนพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิ...	38
4.2 หลวงปู่ใหญ่เทพโลกอุดร.....	37
4.3 สมเด็จพระโคงศา หรือหลวงปู่ทวด วัดช้างให้ราชบูรณาราม อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี....	44
4.4 พระพรหมปัญโญ หรือหลวงปู่ตุ๋ วัดสะแก ตำบลสนธิ์ อำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา..	45
4.5 พระวรกต วิริยโร หรือหลวงตาม้า วัดพุทธพรหมปัญโญ หรือวัดถ้ำเมืองนะ ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่.....	47
4.6 ประสบการณ์ของผู้ที่สวดบทพระคาถามหาจักรพรรดิแล้วทำให้จิตใจสงบ.....	50
4.7 ข้อความที่โผล่ในข้อความที่โผล่ในยูทูบเรื่อง “การสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถา มหาจักรพรรดิแล้วทำให้เกิดสมาธิ”.....	51
4.8 ข้อความที่โผล่ในยูทูบเรื่อง “สวดคาถาพระจักรพรรดิแล้วชีวิตดีขึ้น”	52
4.9 ประสบการณ์ของผู้สวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิ “ด้านหน้าที่การงาน”	52
4.10 ประสบการณ์ของผู้สวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิ “ด้านความมั่งคั่ง และความร่ำรวย”	53
4.11 ประสบการณ์ของผู้สวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิด้านโชคลาภ เงินทอง.....	54
4.12 ประสบการณ์ของผู้สวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิ ด้านการบรรเทา ทุกข์จากความรักที่ไม่สมหวัง.....	55
4.13 ประสบการณ์ของผู้สวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิ ด้านการหาย จากอาการเจ็บป่วย.....	56

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
4.14 ประสบการณ์ของผู้สวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถมหาจักรพรรดิ ช่วยผ่อนหนัก ให้กลายเป็นเบา.....	57
4.15 ประสบการณ์ของผู้สวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถมหาจักรพรรดิ ด้านแคล้วคลาด ปลอดภัย.....	58
4.16 ประสบการณ์ของผู้สวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถมหาจักรพรรดิ ด้านเมตตา มหาเสน่ห์.....	59
4.17 วิวัฒนาการของเรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดิ.....	66
5.1 พระพรหมปัญโญ หรือหลวงปู่ศุข พรหมปัญโญ วัดสะแก.....	67
5.2 พระวรวงศ์ วิริยโร หรือหลวงตาม้า เจ้าอาวาสวัดถ้ำเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่.....	68
5.3 พระแก้วแดง ภายในถ้ำใหญ่.....	69
5.4 สมเด็จพระสังฆราชบรมมหารัชมงคล ภายในพระอุโบสถวัดถ้ำเมืองนะ.....	69
5.5 พระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิยืนปางเสด็จ ภายในวิหารไทใหญ่ วัดถ้ำเมืองนะ.....	69
5.6 พระวรวงศ์ วิริยโร หรือหลวงตาม้า เจ้าอาวาสวัดถ้ำเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่.....	70
5.7 ที่ตั้งสถานปฏิบัติธรรมพุทธพรหมปัญโญ สาขา漾漾ม อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์.....	71
5.8 หลวงปู่ศุข พรหมปัญโญ ประดิษฐานอยู่ ณ สถานปฏิบัติธรรมพุทธพรหมปัญโญ สาขา漾漾ม อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์.....	72
5.9 นักศึกษา ที่มีความสนใจในการสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถมหาจักรพรรดิ พร้อมกับบูชาพระผไท้จักรพรรดิที่เขานิดดิดัวเสมอ.....	74
5.10 แผนผังปะรำพิธี.....	78
5.11 การแพร่ภาพสดทางเฟซบุ๊ก ขณะประกอบพิธีกรรมการสวดมนต์เจริญภาวนาบท พระคาถมหาจักรพรรดิ.....	83

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
5.12 อุบาสก และอบาสิกา ผู้เข้าร่วมรับฟังการบรรยายธรรมจากพระวรคต วิริยโร หรือหลวงตาม้า ก่อนสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถมหาจักรพรรดิ.....	83
5.13 พื้นที่ในการประกอบพิธีกรรมการหล่อพระสมเด็จองค์ปฐมบรมมหาจักรพรรดิ.....	84
5.14 เบ้าหล่อองค์พระสมเด็จองค์ปฐมบรมมหาจักรพรรดิ.....	88
5.15 ก้อนทองสำหรับหล่อพระ.....	88
5.16 พระวรคต วิริยโร หรือหลวงตาม้า และผู้เข้าร่วมพิธีหล่อพระสมเด็จองค์ปฐม บรมมหาจักรพรรดิ.....	88
5.17 ปะรำพิธีการหล่อพระสมเด็จองค์ปฐมบรมมหาจักรพรรดิ.....	89
5.18 พิธีบวงสรวงการหล่อพระสมเด็จองค์ปฐมบรมมหาจักรพรรดิ.....	89
5.19 แผ่นทองเหลือง และมวลสารที่ใช้หล่อพระ.....	90
5.20 พิธีการเททองหล่อพระสมเด็จองค์ปฐมบรมมหาจักรพรรดิ.....	90
5.21 พระผงจักรพรรดิ พิมพ์หลวงปู่ พรหมปัญโญ วัดสะแก.....	92
5.22 พระผงจักรพรรดิ พิมพ์พระพุทธรูปเหนือพรหม หรือพระเหนือพรหม.....	92
5.23 พระผงจักรพรรดิ พิมพ์พระแก้ว หรือพิมพ์พระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิ.....	94
5.24 พระแก้วแดงขนาดหน้าตัก 7 นิ้ว อันเป็นพระจักรพรรดิทรงเครื่องประจำองค์ พระศรีอริยเมตไตรย.....	94
5.25 พระแก้วขาว.....	95
5.26 พระแก้วเหลือง.....	95
5.27 พระแก้วฟ้า.....	96
5.28 พระแก้วเขียว.....	96
5.29 พระแก้วแดง.....	97
5.30 พระแก้วม่วง.....	97
5.31 พระจักรพรรดิทรงเครื่องพระพุทธรูปอดฟ้า และพระจักรพรรดิทรงเครื่องพระพุทธรูปเศทศหล้า บริเวณด้านซ้ายและด้านขวาพระพุทธรูปมหายานรัตนปฐมากร ประดิษฐานอยู่ภายใน พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ในพระบรมมหาราชวัง.....	98

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
5.32 พระผงจักรพรรดิ พิมพ์พระโพธิสัตว์กวนอิม.....	99
5.33 พระผงจักรพรรดิ พิมพ์พระศรีอริยเมตไตรยแบบจีน.....	99
5.34 พระผงจักรพรรดิ พิมพ์ท้าวเวสสุวรรณ.....	100
5.35 พระผงจักรพรรดิ พิมพ์พญาครุฑ.....	100
5.36 พระผงจักรพรรดิ พิมพ์พญานาค.....	100
5.37 พระผงจักรพรรดิ พิมพ์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช.....	101
5.38 พระผงจักรพรรดิ พิมพ์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช.....	101
5.39 พระผงจักรพรรดิ พิมพ์บาร์มีมหาโพธิสัตว์แห่งยุค.....	102
5.40 พระผงจักรพรรดิ พิมพ์พระเครื่องชื่อดังแห่งยุค.....	103
5.41 การนำพระผงจักรพรรดิแช่น้ำ สำหรับกรองสิ่งปนเปื้อนภายในน้ำ.....	104
5.42 พระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิ.....	105
5.43 พระจักรพรรดิกินบ่เลี้ยง.....	105
5.44 การแพร่ภาพสดในขณะที่พระวรวงศ์ วิริยโร หรือหลวงตาม้า บรรยายธรรม.....	112
5.45 พระวรวงศ์ วิริยโร หรือหลวงตาม้า ขณะที่กำลังแจกสร้อยประจำพระผงจักรพรรดิ.....	113

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เมื่อกล่าวถึง “พระมหากัณฑ์พระรติ” ในบริบทสังคมไทย คำคำนี้มีแนวคิดหลากหลายรูปแบบ ผสมผสานกันอยู่ ได้แก่ 1) พระมหากัณฑ์พระรติที่เป็นพระโพธิสัตว์หรือพระพุทธเจ้า 2) พระมหากัณฑ์พระรติผู้ที่เป็นใหญ่ในหมู่ราชาทั้งหลาย ซึ่งต้องมีวัตถุสิ่งของคู่บารมีที่แสดงถึงความยิ่งใหญ่ 7 ประการ 3) พระมหากัณฑ์พระรติซึ่งเป็นปางหนึ่งของพระพุทธรูป และถือเป็นพระพุทธรูปที่ทรงอาภรณ์ อย่างกษัตริย์ เรียกว่า ปางทรงเครื่องหรือปางพระมหากัณฑ์พระรติ 4) พระมหากัณฑ์พระรติที่เป็นบุคคล คือมีพระนามว่า “พระมหากัณฑ์พระรติ ได้แก่พระอัยกาของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ทั้งนี้ ในบริบท ปัจจุบัน ได้เกิดความเชื่อและพิธีกรรมบูชาพระมหากัณฑ์พระรติ รวมถึงการสวด คาถาพระมหากัณฑ์พระรติ ซึ่งความเชื่อและพิธีกรรมนี้ เกิดจากการผสมผสานกันของรากความเชื่อพระมหากัณฑ์พระรติ ในข้อ 1-3 ได้แก่ พระมหากัณฑ์พระรติที่เป็นพระโพธิสัตว์และพระพุทธเจ้า พระมหากัณฑ์พระรติที่เป็นใหญ่ในหมู่ราชา และพระพุทธรูปปางพระมหากัณฑ์พระรติ

เรื่องราวเกี่ยวกับพระมหากัณฑ์พระรติที่เก่าแก่ที่สุด ปรากฏอยู่ในบทจักกวัตติสูตร ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของพระไตรปิฎก พระสูตรดังกล่าวได้กล่าวนามพระมหากัณฑ์พระรติ 2 องค์ คือ พระเจ้าทัฬหเนมิ และพระเจ้ายัทธิพรตสังขะ ตัวอย่างเนื้อความดังนี้

.....เรื่องเคยมีมาแล้ว มีพระราชจักรพรรดิ พระนามว่า ทัฬหเนมิ ผู้ทรงธรรม เป็นพระราชโอรสธรรม เป็นใหญ่ในแผ่นดิน มีมหาสมุทร ๔ เป็นขอบเขต ทรงชำนะแล้ว มีราชอาณาจักรมั่นคง สมบูรณ์ด้วยแก้ว ๗ ประการ คือ จักรแก้ว ช้างแก้ว ม้าแก้ว แก้วมณี นางแก้ว คฤหบดีแก้ว ปริณายกแก้ว เป็นที่ ๗ พระราชบุตรของพระองค์มีกัณฑ์พัน ล้วนกล้าหาญ มีรูปทรงสมเป็นวีรกษัตริย์ สามารถย่ำยีเสนาของข้าศึกได้ พระองค์ทรงชำนะโดยธรรม มิต้องใช้อาชญา มิต้องใช้ศัสตราครอบครองแผ่นดิน มีสาครเป็นขอบเขต.....

จักกวัตติสูตร (2566: ออนไลน์)

จากข้างต้น จะเห็นว่า พระมหากัณฑ์พระรติเป็นผู้ที่ยิ่งใหญ่ มีอำนาจ มีความมั่นคง มั่งคั่ง กล่าวคือเป็นผู้ที่ถึงพร้อมแล้วในเรื่องทางโลก อนึ่ง พระพรหมคุณภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) (2547: 100 – 105) ได้อธิบายคุณลักษณะของพระมหากัณฑ์พระรติเพิ่มเติมไว้ว่า พระมหากัณฑ์พระรติจะต้องเป็นใหญ่

ในแผ่นดินมีความรอบรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม เป็นผู้ที่มีความแตกฉานในหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนา มีความอดทนอดกลั้น หลีกเลี่ยงการทำบาปกรรมทั้งปวง ในช่วงบั้นปลายชีวิต พระมหาจักรพรรดิจะตัดสินพระทัยออกบวชเพื่อทำหน้าที่โปรดสัตว์

เรื่องราวเกี่ยวกับพระมหาจักรพรรดิในรับการสืบทอด ส่งต่อในวรรณคดีลายลักษณ์อีกอย่างน้อย 2 ชิ้น ได้แก่ ไตรภูมิภกตา และ บทชมพุดิสูตร (ซึ่งเป็นพระสูตรนอกพระไตรปิฎก) โดยเฉพาะเรื่องหลังมีเนื้อหาสนุกสนาน ศานติ ภักดีคำ (2552: บทนำ) อธิบายว่า บทชมพุดิสูตร เป็นพระสูตรนอกพระไตรปิฎก เป็นพระสูตรที่แต่งขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยาและได้รับความนิยมมากในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ และจัดเป็นต้นแบบวรรณกรรมบาลีที่แต่งขึ้นในประเทศไทย พระสูตรดังกล่าวมีเนื้อหาเกี่ยวกับเหตุการณ์ในสมัยพุทธกาล กล่าวถึง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้แปลงพระองค์เป็นพระมหาจักรพรรดิผู้ยิ่งใหญ่เพื่อปราบท้าวมหาชมพูผู้มีมีจิตอาทิจ्ञ จนกระทั่งท้าวมหาชมพูเกิดความเลื่อมใสศรัทธา จึงกระทั่งตัดสินพระทัยออกผนวชและบรรลุเป็นพระอรหันต์ในเวลาต่อมา

เรื่องพระพุทธเจ้าทรงปราบพระยามหาชมพูในชมพุดิสูตรนี้ ศักดิ์ชาย สายสิงห์ (2565: ออนไลน์) สันนิษฐานว่า น่าจะเป็นแนวคิดที่ไทยได้รับมาจากพม่า ซึ่งอาจเชื่อมโยงไปสู่ลัทธิมหายานด้วย เนื่องจากเรื่องราวที่ว่ามีได้ปรากฏในสมัยสุโขทัยและในศรีลังกา ที่น่าสนใจคือ เรื่องราวในชมพุดิสูตรเป็นที่มาของการสร้างพระพุทธรูป “ปางทรมานพระยามหาชมพู” (ปางโปรดพญาชมพูบดี) ปางนี้บางที่เรียกว่า “พระพุทธรูปทรงเครื่อง” หรือ “พระมหาจักรพรรดิ” ลักษณะของพระพุทธรูป คือ พระพุทธรูปอยู่ในอิริยาบถของการนั่งขัดสมาธิ พระหัตถ์ซ้ายวางหงายบนตัก พระหัตถ์ขวาวางคว่ำบนเข่า ทรงเครื่องต้นอย่างพระมหากษัตริย์ การสร้างพระพุทธรูปปางพระมหาจักรพรรดินี้ ที่จริงมีมาตั้งแต่สมัยทวารวดี ล้านนา แต่ในบริเวณภาคกลางของไทย ได้รับความนิยมสร้างตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนกลางเรื่อยมากระทั่งสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น จากการเก็บข้อมูลเบื้องต้นนี้ ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์ว่า การสร้างพระพุทธรูปปางพระมหาจักรพรรดิ น่าจะมีส่วนที่ทำให้ความเชื่อเกี่ยวกับพระมหาจักรพรรดิแพร่หลายในสังคมไทยมากยิ่งขึ้น และเป็นต้นเค้าของความเชื่อและพิธีกรรมบูชาพระมหาจักรพรรดิในปัจจุบัน

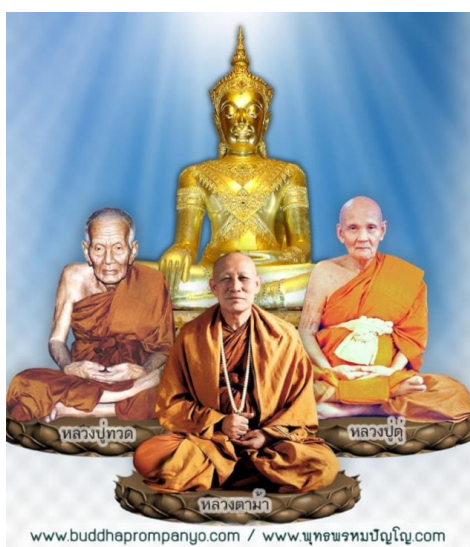
ภาพที่ 1.1 พระพุทธรูปปางพระมหาจักรพรรดิทรงเครื่อง วัดหน้าพระเมรุ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ที่มา : วัดหน้าพระเมรุราชิกการามวรวิหาร (2566, ออนไลน์)

เรื่องราวหรือองค์ความรู้เกี่ยวกับพระมหาจักรพรรดิดังกล่าว จัดเป็น “เรื่องเล่า” แบบหนึ่ง ทั้งนี้ อีราวดี ไตรลึงคะ (2546: 2) กล่าวว่า เรื่องเล่า หมายถึง บันทึกที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ เรื่องจริงหรือเรื่องแต่ง ที่ปรากฏอยู่ในรูปแบบการเขียน คำพูด ภาพนิ่งหรือภาพเคลื่อนไหว เรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดิมีทั้งส่วนที่เป็น “ตำนาน” แก่แก่ปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎก รวมถึงมี “เรื่องเล่า” ใหม่ ๆ ที่ได้รับการสร้างสรรค์ขึ้นในบริบทร่วมสมัย เรื่องเล่าเหล่านี้ มีบทบาทในการอธิบายถึงเหตุผล ความสำคัญของความเชื่อ รวมถึงบอกถึงที่มาของพิธีกรรม การศึกษาเรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดิจึงอาจเชื่อมโยงให้เห็นว่า ในการสร้างสรรค์พิธีกรรมการบูชาพระมหาจักรพรรดิในปัจจุบันนั้น ได้นำเรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดิซึ่งเป็นรากวัฒนธรรมอย่างหนึ่งนั้นไปดัดแปลง ต่อยอด ประยุกต์เพื่อสร้างสรรค์พิธีกรรมอย่างไร

พิธีกรรม (Ritual) หมายถึง การแสดงออกทางพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับความเชื่อ เป็นเครื่องมือที่มนุษย์สืบทอดมาจากบรรพชน เป็นความพยายามของมนุษย์ที่จะเข้าไปสัมพันธ์กับอำนาจเหล่านั้นเพื่อขอให้ความช่วยเหลือในการปกป้อง คุ้มครอง และบันดาลให้สมปรารถนา พิธีกรรมประกอบไปด้วยสัญลักษณ์ต่าง ๆ ทั้งในรูปอุปกรณ์ กิริยาท่าทาง และถ้อยคำ (อภิวัฒน์ สุธรรมดี, 2558: 95) ทั้งนี้ พิธีกรรมมีความสัมพันธ์กับเรื่องเล่า โดยเฉพาะเรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดิทรงเครื่องประจำองค์ พระพุทธเจ้าแต่ละพระองค์ ทำให้เกิดพิธีกรรมการสร้างพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิ ดังจะเห็นได้จากพิธีกรรมการสร้างพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิในรูปลักษณะต่างๆ เช่น พระมหาจักรพรรดิปางเปิดโลก พระมหาจักรพรรดิกินบ่เสี้ยง เป็นต้น

พิธีกรรมบูชาพระมหาจักรพรรดิ มีต้นเค้ามาจากการที่พระพรหมปัญโญ (หลวงปู่ตุ๋) ตำบลธนู อำเภอกุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้จัดสร้างพระพิมพ์พระพุทธรูปทรงเครื่องกษัตริย์หรือพระ

มหาจักรพรรดิขึ้นเพื่อแจกจ่ายให้แก่บุคคลที่ศรัทธา อีกทั้ง ยังได้แต่งพระคาถามหาจักรพรรดิเพื่อใช้สวดประกอบ นอกจากนี้ยังปรากฏเรื่องเล่าเชื่อมโยงพระเกจิอาจารย์หลายองค์กับพระมหาจักรพรรดิสรุปความได้ว่า หลวงปู่ได้เรียนวิชา “ภูติพระพุทเจ้า” จากหลวงปู่ทวดในนิมิต (ผู้ศรัทธามีความเชื่อกันว่าหลวงปู่ทวด คือ พระมหาจักรพรรดิ) วิชาภูติพระพุทเจ้า คือ พลังงานของพุทเจ้า 5 พระองค์ คือ พระกกุสันโธพุทเจ้า พระโกนาคมนโธพุทเจ้า พระกัสสปโธพุทเจ้า พระศรีศากยมุนีโคตโมพุทเจ้า และพระศรีอริยเมตไตรโยพุทเจ้า **ซึ่งทุกพระองค์ได้บำเพ็ญบารมีจักรพรรดิเป็นพื้นฐาน** วิชาเหล่านี้ได้ตกทอดมายังพระวรวงศ์ วิริยโร (หลวงตาม้า) ซึ่งเป็นศิษย์ของหลวงปู่

ภาพที่ 1.2 ความเชื่อมโยงระหว่างพระเกจิอาจารย์กับความเชื่อพระมหาจักรพรรดิ
ที่มา : พุทธพรหมปัญโญ (2566, ออนไลน์)

ต่อมา พระวรวงศ์ วิริยโร (หลวงตาม้า) ได้เผยแพร่การสวด “บทพระคาถามหาจักรพรรดิ” ซึ่งได้กลายเป็นพิธีสวดพระคาถาพระมหาจักรพรรดิ ซึ่งเป็นพิธีกรรมสำคัญในวัดและสถานปฏิบัติธรรมสายหลวงตาม้า เชื่อกันว่า การสวดบทพระคาถามหาจักรพรรดิมีอานิสงส์มาก ช่วยกลับร้ายกลายเป็นดี รวมถึงช่วยส่งเสริมเรื่องราวที่ดีอยู่แล้วให้ดียิ่งๆขึ้นไป อีกทั้งยังเป็นบทสวดที่ใช้แผ่เมตตาให้แก่เจ้ากรรมนายเวร และช่วยปรับภพภูมิให้แก่เหล่าดวงวิญญาณสัมภเวสีที่สิงสถิตอยู่ตามสถานที่ต่างๆ ให้รอดพ้นจากวิบากกรรม ทั้งนี้ ใน 1 วัน ได้กำหนดการสวดไว้ 6 รอบ รอบละ 57 จบ นอกจากนี้ วัดและสถานปฏิบัติธรรมในสายหลวงตาม้ายังได้จัดพิธีกรรมการหล่อพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิซึ่งเป็นพิธีกรรมประจำเดือน พิธีกรรมดังกล่าวมีผู้ศรัทธาเข้าร่วมประกอบพิธีจำนวนมาก พิธีกรรมการหล่อพระพุทธรูปพระมหาจักรพรรดิมีองค์ประกอบบางอย่างที่เป็นอัตลักษณ์ อีกทั้งผู้ที่ศรัทธายังเชื่อว่าช่วยสร้างอานิสงส์ที่สามารถตอบสนองได้ทั้งทางโลกและทางธรรม

ความเชื่อและพิธีกรรมบูชาพระมหาจักรพรรดิได้รับความนิยมแพร่หลายในสังคมปัจจุบัน เห็นได้จากจำนวนวัดและสถานปฏิบัติธรรมที่จัดสร้างและนำโดย พระวรวงศ์ วิริยโร (หลวงตาม้า) มีจำนวนมากกว่า 10 สาขา เช่น วัดพุทธพรหมปัญโญ (วัดถ้ำเมืองนะ) ต.เมืองนะ อ.เชียงดาว จ.เชียงใหม่ สถานปฏิบัติธรรมพุทธพรหมปัญโญ (ตุ๋) สาขาแก่งกระจาน จ.เพชรบุรี สถานปฏิบัติธรรมพุทธพรหมปัญโญ สาขาบินทร์บุรี จ.ปราจีนบุรี สถานปฏิบัติธรรมพุทธพรหมปัญโญ สาขาวังเหนือ จ.ลำปาง สถานอมตะธรรมพุทธพรหมปัญโญ สาขาตากลี จ.นครสวรรค์ สถานปฏิบัติธรรมพุทธพรหมปัญโญ (ตุ๋) สาขาด่านขุนทด จ.นครราชสีมา และ สถานปฏิบัติธรรมพุทธพรหมปัญโญ สาขา ยางงาม จ.เพชรบูรณ์ เป็นต้น ยิ่งกว่านั้น ในการประกอบพิธีกรรมแต่ละครั้ง ทางวัดและสถานปฏิบัติธรรมจะถ่ายทอดสดทางเพจเฟซบุ๊ก และช่องยูทูบ ซึ่งมีผู้เข้าร่วมพิธีกรรมออนไลน์จำนวนมาก (พระวรวงศ์ วิริยโร. 2565: 61 - 62)

ภาพที่ 1.3 พิธีสวดบทพระคาถามหาจักรพรรดิ สถานปฏิบัติธรรมพุทธพรหมปัญโญ
สาขายางงาม อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์

ด้วยเห็นว่า พิธีกรรมบูชาพระมหาจักรพรรดิเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่น่าสนใจ และยังมีผู้ศึกษาในเชิงวิชาการ พระมหาจักรพรรดิน่าจะเป็นสัญลักษณ์หรือตัวแทนของอะไรบางอย่างที่คนไทยกลุ่มหนึ่งปรารถนา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงจะศึกษาเรื่องเล่าและพิธีกรรมการบูชาพระมหาจักรพรรดิเพื่อวิเคราะห์ความหมายของเรื่องเล่า สัญลักษณ์ และปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระมหาจักรพรรดิ
2. เพื่อศึกษาพิธีกรรมการบูชาพระมหาจักรพรรดิ

ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยนี้เลือกศึกษาเรื่องเล่าและพิธีกรรมเกี่ยวกับพระมหาจักรพรรดิ โดยเก็บข้อมูลใน พ.ศ. 2566 - 2567 รายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยตำนาน และเรื่องเล่าที่มีความเกี่ยวข้องกับพระมหาจักรพรรดิในงานเขียนที่เป็นลายลักษณ์อักษร เช่น พระไตรปิฎก พระสูตรนอกพระไตรปิฎก ไตรภูมิ กถา หนังสือสวดมนต์ และเรื่องเล่าที่ปรากฏในสื่อออนไลน์จากเพจเฟซบุ๊ก ยูทูบ เว็บไซต์ต่าง ๆ

2. ข้อมูลภาคสนาม ได้แก่ พิธีกรรมการสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิ และพิธีกรรมหล่อพระสมเด็จองค์ปฐมบรมมหาจักรพรรดิ จากสถานปฏิบัติธรรมพุทธพรหมปัญโญ สาขา漾漾งาม อำเภอยองไฟ จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อเก็บข้อมูลองค์ประกอบและสัญลักษณ์ในพิธีกรรม วิธีการในการเก็บข้อมูลใช้กระบวนการการสังเกต การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ลงเก็บข้อมูลภาคสนาม จำนวน 6 ครั้ง มีรายละเอียดดังนี้

- ครั้งที่ 1 พิธีกรรมการหล่อพระพรหมปัญโญ (หลวงปู่ดู่ วัดสะแก) วันที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2566

- ครั้งที่ 2 งานวันสงกรานต์ วันที่ 13 – 16 เมษายน พ.ศ. 2566

- ครั้งที่ 3 พิธีกรรมการหล่อพระสมเด็จองค์ปฐมบรมมหาจักรพรรดิ วันที่ 17 กันยายน พ.ศ. 2566

- ครั้งที่ 4 พิธีกรรมการสวดมนต์ข้ามปี วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ.2566 – 1 มกราคม พ.ศ. 2567

- ครั้งที่ 5 พิธีกรรมการหล่อองค์พระพรหมชินะปัญชะ วันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2567

- ครั้งที่ 6 งานวันสงกรานต์ วันที่ 12 – 16 เมษายน พ.ศ. 2567

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

1. ทำให้เข้าใจความสำคัญของเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระมหาจักรพรรดิ
2. ทำให้เข้าใจองค์ประกอบและความหมายของสัญลักษณ์ในพิธีกรรมการบูชาพระมหาจักรพรรดิ

นิยามศัพท์เฉพาะ

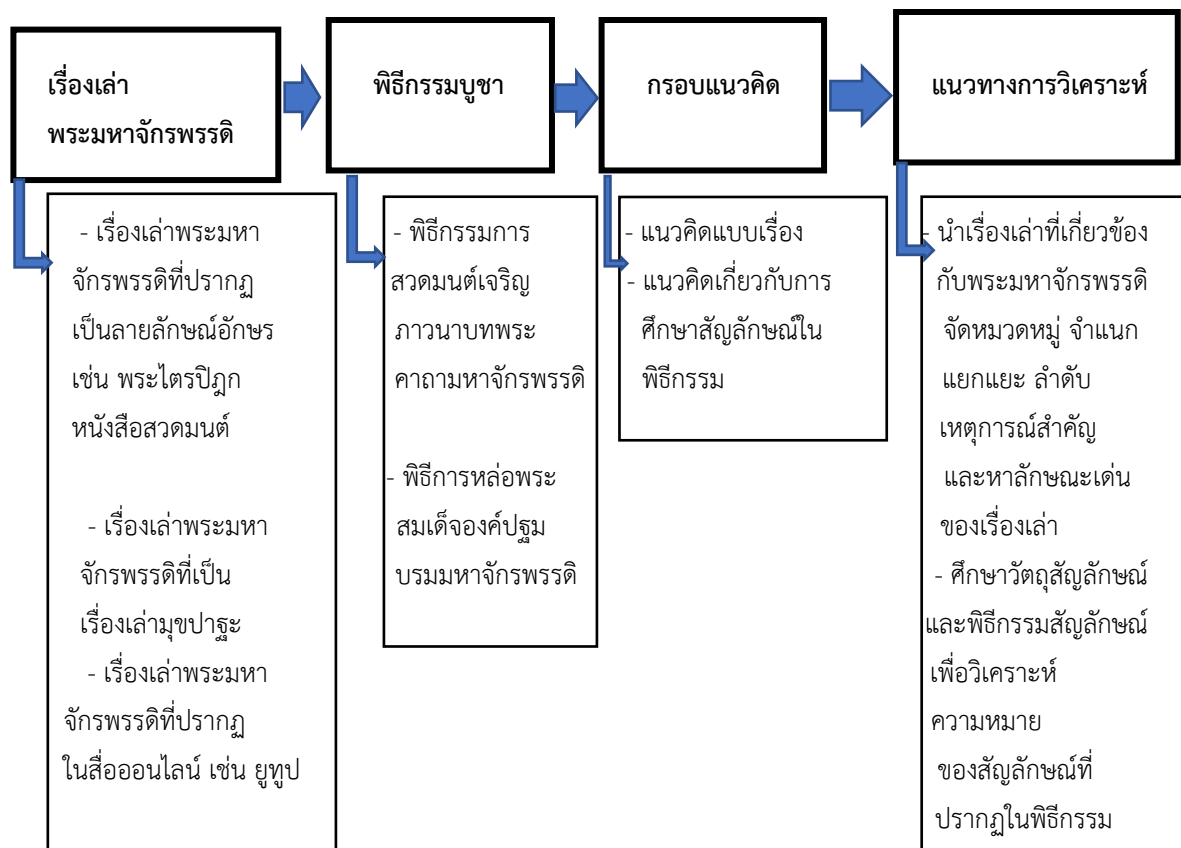
พระมหาจักรพรรดิ คือ เรื่องเล่า และพิธีกรรมการบูชาพระมหาจักรพรรดิ ตามแนวทางของ พระวรวงศ์ วิริยโร หรือหลวงตาม้า วัดถ้ำเมืองนะ ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

เรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดิ หมายถึง เรื่องเล่าที่เกี่ยวข้องกับพระมหาจักรพรรดิที่ปรากฏใน พระไตรปิฎก พระสูตรนอกพระไตรปิฎก ไตรภูมิกถา และหนังสือสวดมนต์ รวมถึงเรื่องเล่าสมัยใหม่ที่เป็นพลวัตของเรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดิในอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้ เรื่องเล่าดังกล่าวอาจเล่าถึงที่มาของความเชื่อ การสืบทอด ผู้สืบทอด การสร้างสรรค์พิธีกรรมจากเรื่องเล่า รวมถึงเรื่องเล่าเกี่ยวกับความศักดิ์สิทธิ์ และอภินิหารที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อพระมหาจักรพรรดิ

พิธีกรรมการบูชาพระมหาจักรพรรดิ หมายถึง ความเชื่อ รูปแบบ องค์ประกอบ และสัญลักษณ์ต่าง ๆ ในพิธีกรรมการบูชาพระมหาจักรพรรดิสายพระวรวงศ์ วิริยโร (หลวงตาม้า) ที่สถานปฏิบัติธรรมพุทธพรหมปัญโญ สาขา漾งาม อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปกรอบแนวคิดในการวิจัยในรูปแบบของแผนภูมิรูปภาพ ดังนี้

ภาพที่ 1.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาและค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำแนกได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
3. พื้นที่ความรู้เกี่ยวกับพระมหาจักรพรรดิสายพระวงศ์ วิริยโร (หลวงตาม้า)

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดแบบเรื่อง

การศึกษาข้อมูลประเภทเรื่องเล่า (narratives) ระเบียบวิธีหนึ่งที่สามารถใช้จัดจำแนกข้อมูลที่หลากหลาย ได้แก่ การจัดแบบเรื่องของนิทาน สติธ ทอมป์สัน Stith Thomson อ้างใน สายป่าน ปุริวรรณชนะ (2548: 74 – 75) กล่าวว่า แบบเรื่อง (Tale types) คือ นิทานเรื่องหนึ่งๆ ที่ดำรงอยู่อย่างอิสระ นิทานเรื่องนั้นสามารถนำมาเล่าได้ในฐานะเรื่องเล่าที่สมบูรณ์ในตนเองโดยไม่ต้องอาศัยความหมายที่อิงจากนิทานเรื่องอื่นๆ แน่แน่นอนว่านิทานที่ว่านี้อาจถูกนำมาเล่าพร้อมนิทานอีกเรื่องหนึ่ง แต่ความจริงที่ว่านิทานเรื่องนั้นสามารถปรากฏได้โดยลำพังก็เป็นข้อพิสูจน์ความเป็นอิสระในตัวเองของนิทานเรื่องดังกล่าว นิทานแบบเรื่องหนึ่งอาจประกอบด้วย อนุภาคเพียงอนุภาคเดียวหรือหลายอนุภาคก็ได้ นิทานสัตว์ นิทานมุขตลก และเรื่องเล่าสั้นๆ ที่ตลกขบขันส่วนมากมักเป็นนิทานแบบเรื่องที่มีอนุภาคเดียว ส่วนนิทานมหัศจรรย์ต่างๆ ไป (นิทานประเภทซินเดอเรลล่า หรือสโนว์ไวท์) เป็นนิทานแบบเรื่องที่มีหลายอนุภาค

ศิริพร ณ ถลาง. 2557: 1 – 2 กล่าวว่า แบบเรื่อง (Tale types) หมายถึง โครงเรื่องที่มีลักษณะเฉพาะของนิทานแต่ละเรื่อง และลำดับของอนุภาคที่เด่นๆ ที่ประกอบกันขึ้นเป็นนิทานหรือเรื่องเล่าหนึ่ง ทำให้นิทานแต่ละเรื่องมีลักษณะเฉพาะ และมีความแตกต่างจากนิทานทั่วไป แบบเรื่องแต่ละแบบจะมีความเป็นอิสระในตนเอง กล่าวคือ มีความสมบูรณ์ในตนเองเมื่อเล่า ส่วนอนุภาค (Motif) หมายถึง ส่วนประกอบย่อยในนิทานที่มีความน่าสนใจ เช่น ผู้หญิงคลอตก ไม่นับเป็นอนุภาค แต่ถ้าผู้หญิงคลอตกเป็นหอยสังข์ นับเป็นอนุภาคหนึ่งที่น่าสนใจ สิ่งที่ดีว่าเป็นอนุภาค ได้แก่ แม่ผัด นางฟ้า มังกร นาค หรือวัตถุสิ่งของ เช่น แก้วสารพัดนึก มนต์ชุบชีวิต หรือดูจากพฤติกรรม เช่น เทวดาแปลงเป็นกวางทอง แม่ผัดขี่ไม้กวาดแล้วสามารถเหาะได้ เป็นต้น

2. แนวคิดเรื่องเล่า

อิราวดี ไตรลึงคะ (2546: 3 - 4) กล่าวถึงโครงเรื่อง คือ การจัดลำดับเหตุการณ์ (the ordered arrangement of the incidents) เป็นสิ่งสำคัญที่สุด ส่วนกลวิธีการเล่าเรื่อง แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ กลวิธีการเล่าเรื่องแบบผู้เล่าเรื่อง (Narrator) และกลวิธีการเล่าเรื่องแบบนำเสนอเรื่อง

กาญจนา แก้วเทพ (2555: 246 - 249) กล่าวว่า เรื่องเล่าปรากฏในกระบวนทัศน์เดิมมีลักษณะเป็นการสร้างสุนทรียะ ตั้งคำถามว่า “อะไร” ใช้เรื่องที่แต่งขึ้นเป็นขอบเขตการวิเคราะห์และแนวทางการวิเคราะห์อาศัยปัจจัยภายนอก เช่น จิตวิทยา บริบททางสังคมและเศรษฐกิจการเมือง ส่วนเรื่องเล่าที่ปรากฏในกระบวนทัศน์ใหม่มีลักษณะเป็นการสร้างความหมาย ตั้งคำถามว่า “อย่างไร” ใช้เรื่องแต่งและนวนิยายเป็นขอบเขตการวิเคราะห์ ใช้เครื่องมือสื่อสารทุกชนิดเป็นเครื่องมือวิเคราะห์และการวิเคราะห์ต้องใช้ปัจจัยภายใน เช่น ปรัชญา เป็นหลัก นอกจากนี้ กาญจนา แก้วเทพ (2553: 268-287) ยังกล่าวเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเล่าเรื่องว่า ลักษณะของการเล่าเรื่องจะใช้วิธีการประกอบสร้างความหมายผ่านการเล่าเรื่อง ทั้งนี้ ผู้เล่าเรื่องจะใช้วิธีการเลือกสรรและการผสมผสานองค์ประกอบต่าง ๆ ของเรื่องเล่ามานำเสนอซึ่งองค์ประกอบของเรื่องเล่า ดังนี้ 1) ตัวละคร (Character) เป็นองค์ประกอบย่อยตัวหนึ่งที่สามารถนำไปสู่การประกอบสร้างความหมายต่าง ๆ ให้เกิดขึ้น 2) โครงเรื่อง (Plot) คือ เป็นการเชื่อมโยงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาต่าง ๆ ด้วยตรรกะเชิงเหตุผล 3) แก่นเรื่อง (Theme) คือ แนวคิดหลักในการดำเนินเรื่อง เป็นจุดรวมที่เป็นศูนย์กลางของเรื่อง หรือปมประเด็นสำคัญของเรื่อง 4) ช่วงเวลา (Time) /สถานที่ (Location)/ฉาก (Setting) ปัจจัยด้านเวลา คือ ช่วงเวลาที่เนื้อเรื่องเกิดขึ้น ส่วนปัจจัยด้านสถานที่ ทางกายภาพ อาจเป็นลักษณะธรรมชาติ หรือสถานที่ที่เกิดการตกแต่ง ส่วนบทบาทของฉาก ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการประกอบสร้างความหมาย ยังคงเป็นไปตามตรรกะของการเล่าเรื่อง 5) เครื่องแต่งกาย (Costume) /พาหนะ (Location)/ อาวุธ (Weaponry) องค์ประกอบทั้ง 3 นี้ เป็นองค์ประกอบสมทบขององค์ประกอบหลักอื่น ๆ และ 6) ความขัดแย้ง/ปมขัดแย้ง (Conflict) เป็นคุณลักษณะที่ทำให้เรื่องเล่ามีความแตกต่างไปจากตัวบทด้านภาษา เรื่องเล่า คือ การสานเรื่องราวบนความขัดแย้ง ประกอบด้วย ความขัดแย้งภายในจิตใจ ความขัดแย้งระหว่างคนกับคน ความขัดแย้งระหว่างคนกับสังคม และความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับพลังภายนอก

3. แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาสัญลักษณ์ในพิธีกรรม

วิกเตอร์ เทอร์เนอร์ (Victor Turnre. 1967: 9 - 23) อธิบายสัญลักษณ์ในพิธีกรรมของชาว Ndembu ว่า สัญลักษณ์ คือ ส่วนย่อยของพิธีกรรมซึ่งมีคุณลักษณะพิเศษของแบบพฤติกรรมของพิธีกรรม สัญลักษณ์มีบทบาทสำคัญต่อโครงสร้างทางบริบทพิธีกรรม สัญลักษณ์สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

3.1 สัญลักษณ์หลักหรือสัญลักษณ์สำคัญ (Dominant Symbols) คือ สิ่งที่เป็นตัวแทนความหมายที่มีจำนวนมากและสามารถเชื่อมโยงหรืออ้างอิงความหมายได้อย่างลุ่มลึก

3.2 สัญลักษณ์เครื่องมือ (Instrument Symbols) คือ สัญลักษณ์ที่นำไปใช้เป็นเครื่องมือเพื่อดำเนินกิจกรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์ของพิธีกรรม และต้องมีสัญลักษณ์อื่นประกอบ

สัญลักษณ์มีคุณสมบัติสำคัญ 3 ประการ คือ สัญลักษณ์เพียงหนึ่งแต่มีความหมายหลายประเภท (Condensations) สัญลักษณ์ที่มีการรวมรูปแบบและความหมายหลายความหมายเข้าด้วยกัน (Unification of disparate signification) และสัญลักษณ์ที่มีขั้วของความหมาย (Polarization of meaning) ได้แก่ ขั้วความรู้สึก (Sensory Pole) คือ สัญลักษณ์ที่ปรากฏออกมาอย่างชัดเจน และขั้วอุดมคติ (Ideology Pole) คือ สัญลักษณ์ที่เกี่ยวกับระเบียบ ข้อบังคับ ค่านิยม และความเชื่อที่อยู่บนพื้นฐานของคุณธรรมและบรรทัดฐานทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดรูปแบบทางสังคม

ธิดา โมสิกรัตน์ (2546: 7 - 8) กล่าวว่า พิธีกรรม หมายถึง วิธีการที่กระทำเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ หรือมีผลสำเร็จตามความต้องการ จัดเป็นการกระทำของบุคคล เมื่อเป็นที่ยอมรับในสังคมก็จะกำหนดเป็นแบบแผนการกระทำของส่วนรวม กลายเป็นประเพณีของสังคมซึ่งสมาชิกในสังคมน้อมรับและนำมาปฏิบัติร่วมกัน การฝึกฝนอาชีพหรือเริ่มหัดอ่านเขียนเรียนหนังสือ บิดามารดาจะนำบุตรไปมอบแก่ครู จัดดอกไม้ธูปเทียนให้บุตรไปไหว้ครู เป็นพิธีกรรมหรือวิธีการมอบตัวเป็นลูกศิษย์ เป็นต้น ส่วนอภิวัฒน์ สุธรรมดี (2560: 32) กล่าวว่า พิธีกรรม (Cult) หมายถึง รูปแบบของความเชื่อและพิธีกรรมที่มีการใช้สัญลักษณ์เกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นศูนย์กลางความเชื่อ มีวิถีปฏิบัติและองค์ประกอบที่เชื่อมโยงกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ศูนย์กลางหลากหลายแบบ

กล่าวโดยสรุป พิธีกรรม หมายถึง รูปแบบวิธีการหรือกระบวนการทางสังคมของบุคคลในสังคมที่คิดค้นร่วมกัน มีการปฏิบัติสืบทอดกันมาจนกลายเป็นสัญลักษณ์ทางสังคม จนเกิดการยอมรับร่วมกันของคนในสังคม โดยอาศัยสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และความเชื่อที่แฝงอยู่ในสังคมเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนพิธีกรรม

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์

การศึกษาและวิจัยเกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์ ผู้วิจัยพบดังนี้

พระมหาสมชาย ฐานวุฒโรรส และคณะ (2561: 166-178) ศึกษาเรื่อง แนวทางประยุกต์หลักธรรมเรื่อง พระเจ้าจักรพรรดิเพื่อพัฒนาสังคม พบว่า พระเจ้าจักรพรรดิ หมายถึง พระมหากษัตริย์ผู้ปกครองแผ่นดินโดยธรรม และมีพระบรมเดชานุภาพเหนือกว่าราษฎรทั้งปวง เปรียบเสมือนจักรวรรดิ หรือจักรแก้ว พระเจ้าจักรพรรดิที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา แบ่ง

ออกเป็น 3 ประเภท คือ พระเจ้าจักรพรรดิในจักรวาล เช่น พระเจ้ามหาสุทฺธสสนะในมหาสุทฺธสสนสูตร พระเจ้าจักรพรรดิในทวีป เช่น พระเจ้าอโศกมหาราช และพระเจ้าจักรพรรดิในประเทศ เช่น พระเจ้าปเสนทิโกศล แห่งแคว้นมคธ ส่วนหลักธรรมของพระมหาจักรพรรดิในคัมภีร์พระพุทธศาสนาจัดอยู่ในลักษณะธรรมราชา หรือธรรมิกราช แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ ธรรมที่ทำให้ได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ ธรรมที่พระเจ้าจักรพรรดินำไปถือปฏิบัติ ธรรมที่พระเจ้าจักรพรรดิใช้สอนคนอื่น และหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่ทำความเข้าใจด้วยคติของพระเจ้าจักรพรรดิ

ธานุรา วิไลวานิช และปิยะ มือนันต์ (2563: 22 – 36) ศึกษาเรื่อง แนวทางการสืบสานคติพระจักรพรรดิราช สัญลักษณ์แห่งอำนาจในงานศิลปกรรม ณ วัดหน้าพระเมรุราชิกการามวรวิหาร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ของพระยาไชยวิชิต (เผือก) พบว่า ความเชื่อเรื่องพระเจ้าจักรพรรดิราชเป็นความเชื่อที่ยึดโยงกับพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ผู้พระบารมีเพียงหนึ่งเดียว โดยเฉพาะในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ในรัชสมัยของพระองค์ต้องเผชิญกับภัยคุกคามจากชาติมหาอำนาจชาติตะวันตก และหัวเมืองประเทศราชภายใต้ขอบขันฑสีมาเกิดความกระด้างกระเดื่อง การบูรณปฏิสังขรณ์พระอาราม ศาสนสถานภายในวัดหน้าพระเมรุราชิกการามวรวิหาร รวมถึงการถวายพระนามแก่พระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิภายในพระอุโบสถโดยเจ้าพระยาไชยวิชิต (เผือก) เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการเทอดทูนพระเกียรติยศของพระมหากษัตริย์ให้ดำรงสถานภาพความเป็นพระเจ้าจักรพรรดิราชดังเช่นสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ผ่านรูปแบบงานศิลปกรรมดั้งเดิมที่มีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ท่ามกลางบริบททางสังคมที่กำลังเผชิญอยู่กับภัยคุกคามทั้งภายในและภายนอกอาณาจักร

พระนิติพัฒน์ อุชฺจาโร พระอธิวัฒน์ รตนวันโณ และพระมหาจักรพันธ์ สุรเดโช (2566: 157 -169) ศึกษาเรื่อง คตินิยมการสร้างพระพุทธรูปทรงเครื่องในพระพุทธศาสนา พบว่า คติการสร้างพระพุทธรูปในพระพุทธศาสนา ได้แสดงถึงพลังแห่งศรัทธาของพุทธศาสนิกชนเพื่อเป็นเครื่องหมายแทนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คตินิยมการสร้างพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิในพระพุทธศาสนา แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ การสร้างพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิตามแนวคิดของพระพุทธศาสนานิกายมหายาน การสร้างพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิตามคติพระศรีอริยเมตไตรย และการสร้างพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิตามตำนานที่ปรากฏในบทนมพุดิสูตร ทั้งนี้ คติการสร้างพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิในพระพุทธศาสนา มีแนวคิดที่สำคัญ คือ สร้างขึ้นตามคติของพระเจ้าจักรพรรดิราช สร้างขึ้นตามคติความเชื่อเรื่องพระศรีอริยเมตไตรย และสร้างขึ้นตามตำนานที่ปรากฏในบทนมพุดิสูตร

จากงานวิจัยข้างต้น ทำให้ทราบว่าการศึกษาพระมหาจักรพรรดิมีความเกี่ยวข้องกับคติเทวราชา หรือผู้มีอำนาจในการปกครองแผ่นดิน โดยเฉพาะด้านการเทอดทูนพระเกียรติยศของพระมหากษัตริย์ให้มีลักษณะดำรงสถานภาพความเป็นพระเจ้าจักรพรรดิราช ส่วนการสร้าง

พระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิในสังคมไทย มีพื้นฐานมาจากคติของพระเจ้าจักรพรรดิราช ความเชื่อเรื่องพระศรีอริยเมตไตรย และตำนานที่ปรากฏในบทหมอปุติสูตร

2.เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบเรื่อง

การศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับแบบเรื่อง มีดังนี้

เอื้อนทิพย์ พิระเสถียร (2529: 217 - 219) ศึกษาเรื่อง การศึกษาเชิงวิเคราะห์แบบเรื่องและอนุภาคในปัญญาสาตก พบว่า นิทานในปัญญาสาตก แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ แบบเรื่องปรากฏในดัชนี ได้แก่ นิทานส่วนใหญ่ในประเภทนิทานทรงเครื่อง นิทานอุทาหรณ์ นิทานมุขตลก และนิทานปริศนา ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับนิทานทางโลก แบบเรื่องที่ไม่ปรากฏในดัชนี ได้แก่ นิทานทางศาสนา หรือนิทานทางธรรม และแบบเรื่องผสม คือ นิทานที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับนิทานพื้นเมืองดั้งเดิม โดยนำเรื่องราวของพระโพธิสัตว์นำมาตกแต่งให้เป็นนิทานชาดก ส่วนการวิเคราะห์อนุภาคของเรื่อง ทำให้เห็นค่านิยม และวัฒนธรรมของกลุ่มชนที่เป็นเจ้าของนิทาน ได้แก่ ความปรารถนาที่จะประสบความสำเร็จโดยง่าย ความปรารถนาที่จะเอาชนะธรรมชาติ ความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเทพดา ความเชื่อว่าสวรรค์เป็นสถานที่ที่มีความสวยงามและมีความสุขสบาย ความเชื่อในเทพเจ้าว่าสามารถลิขิตชีวิตของมนุษย์ได้ รวมถึงธรรมเนียมประเพณีต่างๆ เช่น การออกป่าบำเพ็ญพรต การสร้างโรงทาน การเสี่ยงราชรถเลือกกษัตริย์ การนับถือพรหมณ์บุโรหิต และความเชื่อทางด้านโหราศาสตร์

ปฐม หงษ์สุวรรณ (2542: 225 - 229) ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ตำนานสุริยคราสและจันทรคราสของชนชาติไท พบว่า การวิเคราะห์โครงสร้างตำนานสุริยคราสและจันทรคราสของชนชาติไท แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ เรื่องกบกินเดือน/ตะวัน เป็นคติความเชื่อดั้งเดิมของคนไทก่อนได้รับอิทธิพลทางด้านพระพุทธศาสนา แบบเรื่องพี่น้องทะเลาะ/โกรธกัน และแบบเรื่องพี่น้องไปเยี่ยมเยียนกัน เป็นเรื่องที่ได้รับอิทธิพลทางด้านพระพุทธศาสนา และเรื่องราหูอมจันทร์/อมพระอาทิตย์ เป็นเรื่องที่ปรากฏในคติศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู การวิเคราะห์เปรียบเทียบและเชื่อมโยงความคิดความเชื่อในตำนานสำนวนดังกล่าว ทำให้เห็นพัฒนาการของตัวละครและพฤติกรรมของตัวละครที่สะท้อนพัฒนาการด้านความคิดและความเชื่อทางศาสนาในสังคมวัฒนธรรมของชนชาติไท

วัชรภรณ์ ดิษฐ์บ้าน (2545: 291 - 303) ศึกษาเรื่อง แบบเรื่องนิทานสังข์ทอง : ความแพร่หลายและการแตกเรื่อง พบว่า แบบเรื่องนิทานสังข์ทองเป็นแบบเรื่องที่ปรากฏแพร่หลายอยู่ในกลุ่มชนชาติไท ทั้งภายในประเทศ และกลุ่มชนชาติไทที่อาศัยอยู่นอกประเทศไทย การวิเคราะห์โครงสร้างของแบบเรื่องนิทานสังข์ทอง พบว่าแบบเรื่องของนิทานสังข์ทอง ประกอบไปด้วยเหตุการณ์สำคัญ จำนวน 4 ตอน คือ ตอนกำเนิดผิดปกติ ตัวละครตัวเอกออกผจญภัย ตัวละครเอกซ่อนรูปที่แท้จริงอยู่ภายในรูปเงาะป่า พบคู่ครอง และถูกพ่อตาทดสอบ และการเผยแพร่บุญที่แท้จริงจนเกิดการยอมรับ ส่วนปรากฏการณ์การแตกเรื่องของนิทานสังข์ทอง ทำให้เกิดนิทานเรื่องใหม่เพิ่มขึ้น โดยมีโครงเรื่องมาจากนิทานเรื่องสังข์ทองเป็นโครงเรื่องต้นแบบ นิทานเรื่องใหม่ที่เกิดจากกระบวนการ

แตกเรื่อง มีการเปลี่ยนแปลงไปตามลักษณะต่างๆ ทั้งในด้านพฤติกรรม และโครงเรื่อง แบ่งออกเป็น 8 รูปแบบ คือ การเปลี่ยนแปลงลำดับของพฤติกรรมหลัก การตัดเนื้อหาบางตอนหรือบางพฤติกรรมหลักออกจากโครงเรื่อง การนำโครงเรื่องบางตอนไปแต่งเป็นนิทานเรื่องใหม่ การเพิ่มจำนวนครั้งในบางพฤติกรรมหลักเพื่อเน้นพฤติกรรมหลักในบางตอน การเพิ่มพฤติกรรมใหม่และเหตุการณ์บางตอนแทรกในโครงเรื่องเดิม การเพิ่มโครงเรื่องย่อย การผนวกโครงเรื่อง และการคงโครงสร้างเดิมแต่เปลี่ยนรายละเอียดในพฤติกรรม

อนุชา พิมศักดิ์ (2550: 140 - 144) ศึกษาเรื่อง ตำนานพระเจ้าห้าพระองค์ : โครงสร้างเนื้อหา และบทบาทในสังคมไทย พบว่า ตำนานพระเจ้าห้าพระองค์ มีจำนวน 33 สำนวน แบ่งออกเป็น 3 แบบเรื่อง คือ แบบเรื่องกาเผือก กล่าวถึงพระพุทธเจ้าจำนวน 5 พระองค์ ได้แก่ พระกกุสันโธ พระโกนาคมะ พระกัสสปะ พระโคตรมะ และพระศรีอริยเมตไตรย ที่มีมารดาคนเดียวกัน คือ แม่กาเผือก ก่อนที่จะมาจุติเป็นพระพุทธเจ้าในภัทรกัปนี้ ส่วนแบบเรื่องพระเจ้าห้าพระองค์ กล่าวถึงพุทธประวัติของพระพุทธเจ้าแต่ละพระองค์โดยแยกตามพระนาม และแบบเรื่องกาเผือก – พระเจ้าห้าพระองค์ มีลักษณะการนำแบบเรื่อง กาเผือกและการนำแบบเรื่องพระเจ้าห้าพระองค์มาผสมผสานกัน โดยแบบเรื่องกาเผือก มีจำนวน 19 สำนวน ส่วนแบบเรื่อง พระเจ้าห้าพระองค์มีจำนวน 10 สำนวน ส่วนระดับอนุภาค พบว่า ในตำนานแต่ละสำนวนมีรายละเอียดอนุภาคที่ต่างกัน และในระดับโครงสร้าง พบว่า ตำนานพระเจ้าห้าองค์มีการเรียงลำดับพฤติกรรมบนโครงสร้างหลักอันเดียวกันตามแต่ละแบบเรื่อง

พัชรี จันทรทอง (2562: 363 - 378) ศึกษาเรื่อง อนุภาค แบบเรื่อง และการดัดแปลงละครอิงประวัติศาสตร์ข้ามภพ เรื่อง “ทวิภพ” และ “บุพเพสันนิวาส” พบว่า ละครอิงประวัติศาสตร์ข้ามภพ เรื่อง ทวิภพ และบุพเพสันนิวาส ประกอบด้วยอนุภาคจำนวน 3 ประเภท คือ อนุภาคที่สอดคล้องกับอนุภาคสากล อนุภาคที่คล้ายกับอนุภาคสากล และอนุภาคที่ไม่สอดคล้องกับอนุภาคสากล ส่วนโครงเรื่องของละครอิงประวัติศาสตร์ข้ามภพทั้ง 2 เรื่อง มีลักษณะเป็นการเล่าเรื่องแบบโครงเรื่องเชิงเส้น (linear plot) มีลักษณะแบบเล่าเรื่องสลับกันระหว่างเหตุการณ์ในอดีตกับปัจจุบัน โดยมีองค์ประกอบ คือ การเดินทางย้อนเวลา การปรับตัวเพื่อดำรงอยู่ ภารกิจที่ต้องทำในอดีต เหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ เนื้อคู่ของตนเองซึ่งมีชีวิตอยู่ในยุคอดีต ความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับสังคม การยอมรับจากผู้นำในสังคมอดีต และการตัดสินใจของตัวละครหลัก และกลวิธีการดัดแปลงนวนิยายสู่ละครโทรทัศน์ ได้แก่ การขยายองค์ประกอบด้านโครงเรื่อง การขยายองค์ประกอบด้านตัวละคร และการขยายองค์ประกอบด้านรูปแบบภาษา หรือบทสนทนา

จากงานวิจัยแบบเรื่องข้างต้น มีการใช้แบบเรื่องเล่าและอนุภาคในการอธิบายเนื้อหาของเรื่องเล่าและตำนานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรม ตำนานท้องถิ่น ตำนานทางพระพุทธศาสนา และบุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์ เชื่อมโยงกับความเชื่อของคนในท้องถิ่น และการนำเรื่องเล่าหรือ

ตำนานต่างๆ นำไปสู่การผลิตสื่อสมัยใหม่ จึงสะท้อนให้เห็นว่า เรื่องเล่าและตำนานดังกล่าวถือเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างสรรค์ละครโทรทัศน์ หรือสื่อสมัยใหม่ในยุคปัจจุบัน

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเล่า

การศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับเรื่องเล่า มีดังนี้

ธนันท์ เศรษฐพันธุ์ (2536: 116 - 120) ศึกษาเรื่อง การใช้เรื่องเล่าผีปู่แสะย่าแสะ : ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านป่าจี้ พบว่า ชาวบ้านในพื้นที่ใช้เรื่องเล่าปู่แสะย่าแสะในการอ้างอิงถึง “ประวัติ” หรือ “ตำนาน” และพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับปู่แสะย่าแสะ โดยเฉพาะเรื่องเล่าและตำนานปู่แสะย่าแสะมีความเกี่ยวข้องกับสมัยพุทธกาลและตอกย้ำความเชื่อเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด แต่ในปัจจุบันบริบททางสังคมในหมู่บ้านเริ่มเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากมีบุคคลภายนอกชุมชน เช่น นักวิชาการ นักศึกษา สื่อมวลชนและบุคคลทั่วไป เข้าไปมีบทบาทในด้านการติดต่อพิธีกรรมเลี้ยงผีปู่แสะย่าแสะมากขึ้น ส่งผลให้คุณค่าและบทบาทของเนื้อหาเรื่องเล่าดั้งเดิมเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งจากเดิมมีเนื้อหาและเรื่องเล่าในฐานะส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม กลายเป็นเนื้อหาและเรื่องเล่าที่มีหน้าที่บทบาทเฉพาะเพื่อแสดงถึงความเก่าแก่ของชุมชนและรากเหง้าของวัฒนธรรม ส่งผลให้บทบาทของเรื่องเล่าและพิธีกรรมในชีวิตประจำวันลดความสำคัญลงไปมาก

มารศรี สอทิพย์ (2551: 306 - 314) ศึกษาเรื่อง เรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับสมเด็จพระนเรศวรมหาราช : กลวิธีการเล่าเรื่องกับการสร้างภาพลักษณ์ พบว่า เรื่องเล่าประเภทพระราชพงศาวดาร และภาพลักษณ์ของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช คือ ผู้มีบุญบารมี ผู้มีเมตตา ส่วนเรื่องเล่าประเภทบทประพันธ์ร้อยกรอง เน้นภาพลักษณ์ในด้านของการเป็นผู้ปราบยุคเข็ญ ผู้ทรงธรรม และผู้สร้างชาติให้ชาติของตนมีความยิ่งใหญ่มากกว่าชาติใด เรื่องเล่าประเภทความเรียงเน้นภาพลักษณ์วีรบุรุษผู้ปราบยุคเข็ญ เรื่องเล่าประเภทนวนิยายอิงประวัติศาสตร์เน้นภาพลักษณ์ของผู้เสียสละความสุขส่วนตนเพื่อความสงบสุขของส่วนรวม เรื่องเล่าประเภทหนังสือการ์ตูนเน้นภาพลักษณ์ในด้านวีรบุรุษผู้กล้าหาญและเสียสละ เรื่องเล่าประเภทละครนำเสนอภาพลักษณ์ของสมเด็จพระนเรศวรมหาราชในรูปแบบสัญลักษณ์ของการสร้างความรักชาติ และความสามัคคี โดยปฏิบัติตนเป็นเยี่ยงอย่างแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา เรื่องเล่าประเภทภาพยนตร์ผสมผสานนำเสนอภาพลักษณ์ของสมเด็จพระนเรศวรมหาราชตามแบบพระราชพงศาวดารและนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ ทั้งนี้ การนำเสนอภาพลักษณ์ของสมเด็จพระนเรศวรมหาราชที่ปรากฏในเรื่องเล่าแต่ละประเภทอยู่ในฐานะวีรบุรุษผู้ยิ่งใหญ่และจะอยู่ในใจของพสกนิกรชาวไทยตลอดไป

ภัทรธรณ์ แสนพินิจ (2562: 214 - 222) ศึกษาเรื่อง เรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่ : การสร้างสรรค์และบทบาทในบริบทสังคมพุทธศาสนาไทย พบว่า กลวิธีการเล่าเรื่องราหู แบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ คือ การตัดต่อ การปรับเปลี่ยนเนื้อหาโดยการดัดแปลงกับขยายความ และการสร้างเรื่องเล่าขึ้นใหม่ การตัดต่อ คือ การเลือกตำนานสำคัญเพื่ออธิบายภูมิหลัง และบทบาทของราหูในเรื่องเล่า

ได้แก่ ตอนกำเนิดเทพนพเคราะห์ และตอนบุพกรรมกับพระอาทิตย์ และพระจันทร์จากเฉลิมไตรภพ พระพุทธเจ้าทรงมานราหูจากจันทิมสูตรและสุริยสูตร ราหูฟังธรรมและได้รับพุทธพยากรณ์จาก อรรถกถาโสณทัณตสูตร การปรับเปลี่ยนเนื้อหา คือ การดัดแปลงตำนานที่มีอยู่เดิมมาอธิบายเพิ่มเติมเพื่อให้ราหูมีภาพลักษณ์ที่ดี เป็นเทพเจ้าที่ควรได้รับการบูชาในพระพุทธศาสนา ตำนานที่ดัดแปลง ได้แก่ ตอนราหูดื่มน้ำอมฤตเพื่อแสดงว่าราหูมิได้เป็นผู้กระทำความผิด และตอนที่ได้รับพุทธพยากรณ์ การสร้างขึ้นใหม่เป็นการเล่าที่มาของสถานะความเป็นเทพของราหู และประสบการณ์ของบุคคลซึ่งไม่อิงกับตำนานที่มีอยู่ดั้งเดิม เช่น โชคลาภจากราหู และความศักดิ์สิทธิ์ของเครื่องราง เรื่องเล่าราหูในสื่อดิจิทัลมีพื้นที่จำกัดจึงมีเฉพาะตอนที่สำคัญ ได้แก่ กำเนิดและพงศ์พันธุ์ การลักลอบดื่มน้ำอมฤต การพบพระพุทธเจ้าและได้รับพุทธพยากรณ์ และการร่วมกันรณนาบท “นะโม”

ณัฐกร จุลระสร (2563: 103 - 123) ศึกษาเรื่อง การใช้เรื่องเล่าในกระบวนการกล่อมเกลாதงสังคมของบริษัทผลิตภาพยนตร์ไทย พบว่า กลวิธีที่ใช้เรื่องเล่าในกระบวนการกล่อมเกลாதงสังคมขององค์กร มีลักษณะการกล่อมเกลாதงสังคมทั้งในรูปแบบเดียว และรูปแบบกลุ่ม การกล่อมเกลாதงสังคมทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ การกล่อมเกลาทงสังคมในลักษณะที่มีตัวแบบ และการกล่อมเกลาทงสังคมแบบที่ตารางเวลาไม่คงที่ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับช่วงระยะเวลาของการฉายภาพยนตร์แต่ละเรื่อง ส่วนในด้านวัฒนธรรมหลัก และค่านิยมหลักขององค์กรที่ถ่ายทอดไปยังพนักงานผ่านเรื่องเล่า ได้แก่ แนวคิดสุขนิยม ครอบครัวมีอาชีพ องค์กรได้สื่อสารผ่านการปฏิบัติต่อกันแบบพี่น้อง และการจัดการด้านกายภาพที่ออกแบบตกแต่งองค์กรในรูปแบบบ้าน

พัชร รุจิรานันท์ (2565: 1 - 20) ศึกษาเรื่อง เรื่องเล่าองค์จตุคามรามเทพตามแนวคิดโลกสามมิติ พบว่า องค์ประกอบของเรื่องเล่าองค์จตุคามรามเทพนั้น ตัวละครหลัก คือ องค์จตุคามรามเทพ มีคุณลักษณะประกอบด้วยตำนาน พิธีกรรม และสื่อใหม่ เป็นวีรบุรุษที่สามารถรบชนะอาณาจักรชวา และเป็นพระมหากษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่ในอาณาจักรสุพรรณภูมิ-ศรีวิชัย มีบุญญาธิการ อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์สามารถดลบันดาลให้เกิดเมฆบังพระอาทิตย์และพายุฝนในขณะที่ประกอบพิธีบวงสรวง องค์จตุคามรามเทพ - ตาขุนโหร จัดเป็นเทพเจ้าที่ขจัดความแห้งแล้งแก่เกษตรกรและสร้างความสำเร็จในการประกอบธุรกิจ โครงเรื่องมีลักษณะความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ ปรากฏอยู่ในตำนานท้าวพังพะกาฬ ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ปรากฏอยู่ในเรื่องเล่าพระจตุคามรามเทพนาคปรก 9 เศียร ฉากของตำนานและสื่อใหม่ คือ เมืองนครศรีธรรมราช เรื่องเล่าองค์จตุคามรามเทพ มีความสอดคล้องแนวคิดโลกสามมิติ ส่วนใหญ่เป็นมิติเทพภรณ์หรือเหนือโลก ได้แก่ องค์จตุคามรามเทพ ซึ่งเป็นเทพเจ้าที่มีบทบาทในฐานะผู้วิเศษและวีรบุรุษ ในมิติปัจเจกบุคคล เรื่องเล่านำไปสู่ความเชื่อ ความศรัทธาของประชาชนแต่ละบุคคล เช่น การจัดสร้างวัดถุ่มงคลรูปแบบต่างๆและการสร้างประติมากรรมรูปเคารพองค์จตุคามรามเทพนาคปรก 9 เศียร เพื่อขจัดความแห้งแล้งของเกษตรกร และการทำธุรกิจให้ประสบความสำเร็จ และมิติสังคมและวัฒนธรรม จากเรื่องเล่าที่แสดงอภินิหาร

ต่าง ๆ นำไปสู่ความเชื่อความศรัทธาของสังคม จึงมีการประกอบพิธีกรรมบวงสรวงและเกิดวัฒนธรรมการสร้างและปลูกเสกวัตถุมงคลจตุคามรามเทพในรูปแบบเครื่องรางของขลังต่าง ๆ

จากงานวิจัยเรื่องเล่าข้างต้น มีการใช้เรื่องเล่าเป็นพื้นฐานในการต่อยอดความเชื่อที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้มีความเด่นชัดมากขึ้น รวมถึงนำไปเป็นแนวทางในการสร้างเหตุการณ์และความสำคัญให้แก่บุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์ รวมถึงการนำเรื่องเล่าและตำนานที่ปรากฏในท้องถิ่นไปสร้างเป็นรูปเคารพ วัตถุมงคล หรือเครื่องรางของขลังสำหรับการกราบไหว้บูชาให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น จนนำไปสู่ความเชื่อและความศรัทธาของบุคคลผู้กราบไหว้บูชาหรือพกพาวัตถุมงคลดังกล่าว

4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตำนาน

การศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับตำนาน มีดังนี้

ราชันย์ เวียงเพิ่ม (2550: 153 - 156) ศึกษาเรื่อง พระคเณศ : ตำนานและพิธีกรรมในสังคมไทย พบว่า ตำนานพระคเณศที่ปรากฏในสังคมไทย เป็นตำนานที่อาศัยเค้าโครงเรื่องมาจากปุราณะของอินเดีย ตำนานพระคเณศ ที่คนในสังคมไทยรู้จัก มี 2 ตำนาน คือ ตำนานการต่อเศียรพระคเณศและตำนานพระคเณศเสียวา และตำนานพระคเณศยังมีลักษณะผสมผสานระหว่างพระพุทธศาสนากับศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู ดังจะเห็นได้จากเทวสถาน พุทธสถาน บ้านเรือนประชาชนทั่วไปและตำหนักทรงเจ้าที่มีการประทับทรงพระคเณศ รวมถึงการประกอบพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระคเณศมีลักษณะผสมผสานระหว่างศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู พระพุทธศาสนาและไสยศาสตร์ นอกจากนี้ พระคเณศในสังคมไทยมีฐานะเป็นเทพเจ้าผู้ประทานโชคลาภและเทพเจ้าผู้จัดอุปสรรค ส่งผลให้พระคเณศมีบทบาทสำคัญและดำรงอยู่ในสังคมไทยเป็นระยะเวลายาวนาน

ภาณุพงศ์ อุดมศิลป์ (2554: 302 - 310) ศึกษาเรื่อง ลัทธิพิธีการนับถือเจ้าแม่สองนางกับชุมชนชายฝั่งลุ่มน้ำโขง พบว่า ตำนานเจ้าแม่สองนางปรากฏทั้งหมด 13 ชุมชนชายฝั่งลุ่มน้ำโขงและมีจำนวน 22 มุขปาฐะ 15 สำนวนและลายลักษณ์อักษร 7 สำนวน แบบเรื่องที่ได้รับการนิยมนามากที่สุดคือ แบบเรื่องที่กล่าวถึงธิดาเจ้าเมืองอพยพหนีภัยสงครามมาทางเรือและระหว่างทางเกิดเรือล่มจึงเสียชีวิต พิธีกรรมเกี่ยวกับเจ้าแม่สองนาง มีจำนวน 4 พิธี คือ พิธีบวงสรวงเจ้าแม่สองนาง พิธีประเพณี ส่วงเฮือประจำปี ประเพณีสงกรานต์พร้อมกับถวายเครื่องบรรณาการแด่เจ้าแม่สองนางและเจ้าพ่อฟ้าเมืองและพิธีถวายเครื่องบรรณาการแด่องค์พระธาตุพนม ทุกพิธีกรรมประกอบด้วยสัญลักษณ์ที่แสดงถึงสถานภาพเจ้าแม่สองนางซึ่งเปรียบเสมือนเจ้าเมืองมุกดาหารและบรรพบุรุษในอดีต

วริศรา อนันตโท (2559: 354 - 387) ศึกษาเรื่อง จามเทวีบูชา : การผลิตซ้ำตำนานและการสร้างพิธีบวงสรวงในสังคมไทย พบว่า ปัจจุบันมีการนำตำนานพระนางจามเทวีมาผลิตซ้ำในหลายรูปแบบ ทั้งที่เป็นรูปเคารพ วัตถุมงคล บทเพลง จิตรกรรม บทกวี ละครและพิธีกรรม โดยเลือกสำนวนหรือตอนที่สำคัญต่างๆ ในตำนานพระนางจามเทวีอ้างอิง ในปัจจุบันมีการจัดประเพณี

บวงสรวงและการสร้างประเพณีที่เกี่ยวข้องกับตำนานพระนางจามเทวีทั้งภาครัฐและเอกชน ทำให้เห็นถึงพื้นที่ที่ใช้สำหรับแสดงถึงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในบริบทการท่องเที่ยว พื้นที่แสดงถึงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์และพื้นที่แสดงสำนักทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น รวมถึงแสดงถึงบทบาทในด้านการในการเป็นพื้นที่ทางสังคมของผู้หญิงอีกด้วย

จากงานวิจัยเรื่องเล่าและตำนานข้างต้น มีการใช้เรื่องเล่าและตำนานที่เกี่ยวข้องกับเทพเจ้าและบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์และในท้องถิ่นต่อยอดในการประกอบพิธีกรรมและการสร้างปูชนียวัตถุในรูปแบบต่างๆ เช่น รูปเคารพ บทเพลง จิตรกรรม วัตถุมงคลในรูปแบบต่างๆ โดยมีพื้นฐานจากเรื่องเล่าและตำนานที่เป็นนามธรรม ไปสู่รูปธรรมที่สามารถจับต้องได้ และพิธีกรรมการประทับทรงหรือการนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา จึงสะท้อนให้เห็นว่า เรื่องเล่าและตำนานดังกล่าวมีอิทธิพลต่อทัศนคติและความเชื่อของคนไทยมาอย่างยาวนาน

5. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัญลักษณ์ในพิธีกรรม

สง่า พัฒนชีวะพูน (2538: 157 - 169) ศึกษาเรื่อง เจ้าพ่อพญาแล : ความเชื่อและพิธีกรรม พบว่า พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนับถือเจ้าพ่อพญาแล แบ่งออกเป็น 2 พิธีกรรม คือ พิธีกรรมส่วนบุคคล แบ่งเป็น 6 พิธีกรรม ได้แก่ พิธีบอกกล่าว พิธีบนบาน พิธีสรง พิธีรักษาผู้ป่วย พิธีพยากรณ์โชคชะตาและพิธีตั้งศาลพระภูมิ พิธีกรรมส่วนชุมชน แบ่งเป็น 6 พิธีกรรม ได้แก่ พิธีบวงสรวงดวงวิญญาณเจ้าพ่อพญาแล พิธีเลี้ยงเจ้าพ่อพญาแลประจำปี พิธีงานบุญเดือนหก พิธีถวายช้างเจ้าพ่อพญาแล พิธีสรงน้ำเจ้าพ่อพญาแลและพิธีงานเจ้าพ่อพญาแล ส่วนองค์ประกอบด้านพิธีกรรม พบว่าสถานที่ที่ใช้ประกอบพิธีกรรมมี 4 แห่ง คือ ศาลเจ้าพ่อพญาแล อนุสาวรีย์เจ้าพ่อพญาแล หอบูชาเจ้าพ่อพญาแลที่บ้านคนทรง และหอบูชาเจ้าพ่อพญาแลที่บ้านตนเอง วัตถุสิ่งของที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรม ได้แก่ ดอกไม้ ธูปเทียน ข้าวห่อหรือขันธแปด

จิตรกร เอมพันธ์ (2545: 394 - 404) ศึกษาเรื่อง พญานาค เจ้าแห่งแม่น้ำโขง : พิธีกรรมกับระบบความเชื่อพื้นบ้านแห่งวัฒนธรรมอีสาน พบว่า ระบบสัญลักษณ์ของพญานาค จำแนกตามบริบททางสังคมและวัฒนธรรมตามร่องรอยแนวคิดของ “พญานาค” แบ่งเป็น 3 ประการ คือ พญานาคเป็นสัญลักษณ์ของกลุ่มชนดั้งเดิม พญานาคมีความเกี่ยวข้องกับธรรมชาติ จึงถือเป็นสัญลักษณ์แห่งดินและน้ำ รวมถึงพญานาคที่มีความเกี่ยวข้องกับศาสนา เรื่องราวของพญานาคมักปรากฏเป็นนิยาย ความหมายและเค้าโครงที่ซ่อนอยู่ในนิทานปรัมปราในโลกจินตนาการผสมผสานกับความจริง นอกจากนี้ ร่องรอยความเชื่อเรื่องพญานาคมียุทธศาสตร์สำคัญต่อการดำเนินชีวิตและมีอิทธิพลต่อการกำหนดความคิดด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา สาธารณสุขและด้านสันติภาพ การ ซึ่งล้วนได้รับอิทธิพลมาจาก “ร่องรอยความคิดเรื่องพญานาค” ทั้งสิ้น

กิตติยาวิทย์ ชาญประโคน (2560: 27 - 46) ศึกษาเรื่อง ท้าวเวสสุวรรณในสังคมและวัฒนธรรมไทย พบว่า ท้าวเวสสุวรรณมีบทบาทมีบทบาทในสังคมและวัฒนธรรมไทยทั้งในระดับราชสำนักและ

ประชาชนทั่วไป โดยมีบทบาท 3 ฐานะ คือ ในฐานะโลกบาล ในฐานะเทพเจ้าแห่งความมั่งคั่งและในฐานะผู้พิทักษ์พระพุทธศาสนาและเทวสถาน บทบาทดังกล่าวได้มีการปรับเปลี่ยนและปรับให้สอดคล้องเหมาะสมกับวิถีชีวิตในสังคมปัจจุบัน โดยเฉพาะบทบาทในฐานะผู้พิทักษ์พระพุทธศาสนาและเทวสถาน นิยมสร้างเป็นรูปเคารพขนาดใหญ่ในทำเนียบอยู่ในตำแหน่งสองข้างของทางเข้าพุทธสถาน ซึ่งพบว่ามีรูปลักษณะทั้งที่ถูกต้องตามแบบแผนและปรับเปลี่ยนไปตามความคิดของผู้ดำเนินการจัดสร้าง ส่วนบทบาทในฐานะโลกบาลและในฐานะเทพเจ้าแห่งความมั่งคั่ง นิยมสร้างในลักษณะของวัตถุมงคลทำเวสสุวัณในรูปแบบที่สามารถพกพาติดตัวได้ รูปแบบวัตถุมงคลทำเวสสุวัณที่พบส่วนมาก แบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่ รูปเคารพขนาดเล็กแบบหล่อลอยองค์ในลักษณะทำเนียบหรือทำนั่ง เหยี่ยรูปทำเวสสุวัณและผ้ายันต์ทำเวสสุวัณ

วัชรภรณ์ ดิษฐ์บ้าน (2557: 396 - 402) ศึกษาเรื่องพระอุปคุต : การสืบทอดและการผลิตซ้ำ ตำนานและพิธีกรรมในสังคมปัจจุบัน พบว่า ยังคงมีการปฏิบัติและสืบทอดพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระอุปคุตในพื้นที่ภาคเหนือและภาคอีสานจนถึงปัจจุบัน ได้แก่ พิธีนิมนต์พระอุปคุตมาคุ้มครองงานบุญทางศาสนา, ประเพณีตักบาตรเป็งปูดและประเพณีลอยปราสาทบูชาพระอุปคุต ประเพณีและพิธีกรรมเกี่ยวกับพระอุปคุตดำรงอยู่อย่างมีพลวัต โดยมีการเปลี่ยนแปลงรายละเอียดของประเพณีและพิธีกรรมอันเป็นผลจากกระแสการท่องเที่ยวและการเข้าไปมีบทบาทของภาครัฐและเอกชน นอกจากนี้ยังพบลักษณะพลวัตข้ามพื้นที่ คือ การนำประเพณีตักบาตรเป็งปูดมาผลิตซ้ำในพื้นที่ภาคกลาง แม้ยังคงรูปแบบหลักตามประเพณีตักบาตรพระอุปคุตในภาคเหนือ แต่มีการเปลี่ยนแปลงช่วงเวลาตักบาตรพระอุปคุต คือ มีการเพิ่มหรือเน้นองค์ประกอบที่เป็นรูปธรรมของสัญลักษณ์เกี่ยวกับพระอุปคุต นอกจากนี้ ยังพบพลวัตอีกลักษณะหนึ่ง คือ การสร้างความหมายใหม่ให้แก่พระอุปคุตในมิติของพระเครื่องและวัตถุมงคล ทำให้เกิดนิทัศน์ “พระอุปคุตปราบมาร บันดาลโชค”

อภิวัฒน์ สุธรรมดี (2559: 1 - 18) ศึกษาเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์ความเชื่อและพิธีกรรมบูชาเจ้าแม่จางอาน เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร พบว่า เรื่องเล่าเจ้าแม่จางอาน แบ่งเป็น 4 ประเภท คือ เรื่องแรงอาฆาต เรื่องบนแล้วสมหวัง เรื่องเจ้าแม่งูเข้าฝัน และเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของเจ้าแม่ เรื่องเล่าดังกล่าวอธิบายถึงที่มาและยืนยันถึงความศักดิ์สิทธิ์รวมถึงอิทธิฤทธิ์ของเจ้าแม่จางอาน ส่วนสัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบูชาเจ้าแม่จางอาน แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ 1. วัตถุสัญลักษณ์ในการบูชาเจ้าแม่จางอาน ได้แก่ วัตถุสัญลักษณ์แทนเจ้าแม่จางอาน วัตถุสัญลักษณ์แทนครอบครัวเจ้าแม่จางอาน วัตถุสัญลักษณ์แทนบริวารเจ้าแม่จางอาน วัตถุสัญลักษณ์ความเชื่อ “งู” จากลัทธิความเชื่อต่างๆ และ วัตถุสัญลักษณ์แทนสิ่งศักดิ์สิทธิ์อื่นๆ 2. พฤติกรรมสัญลักษณ์ในการบูชาเจ้าแม่จางอาน ได้แก่ พฤติกรรมสัญลักษณ์ในการกราบไหว้เจ้าแม่จางอานในโอกาสทั่วไปและพฤติกรรมบวงสรวงเจ้าแม่จางอานในงานประจำปี

อภิวัฒน์ สุธรรมดี (2560: 281 - 361) ศึกษาเรื่องลัทธิบูชาพระพรหมในสังคมไทยร่วม

สมัย : พลวัตของตำนาน ความเชื่อและพิธีกรรม พบว่า ความเชื่อเรื่องพระพรหมได้อยู่คู่กับสังคมไทย เป็นระยะเวลายาวนาน ส่วนมากจะมีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา คือ เป็นเทวดาชั้นสูงแต่มีฐานะต่ำกว่าพระพุทธเจ้าและเกี่ยวข้องกับเรื่องทางธรรม ต่อมาปี พ.ศ.2499 นักการเมืองได้นำความเชื่อเกี่ยวกับพระพรหมมาปรุงแต่ง แล้วสร้างเป็นพระพรหมเอราวัณขึ้น ทำให้เรื่องราวความศักดิ์สิทธิ์ของพระพรหมเอราวัณเป็นที่กล่าวขานกันอย่างแพร่หลายในสังคมสมัยใหม่และกลายเป็นความนิยมในการบูชาพระพรหมของคนในสังคมเมือง ส่งผลให้พระพรหมซึ่งถือเป็นเทพเจ้าชั้นสูงซึ่งเดิมมีความเกี่ยวข้องกับทางศาสนามีความเกี่ยวข้องกับมนุษย์มากขึ้น

รัตนพล ชื่นคำ (2564: 390 - 430) ศึกษาเรื่อง พิธีกรรมการนับถือตัวละครจากเรื่องรามเกียรติ์ในสังคมไทย พบว่า พิธีกรรมการนับถือตัวละครจากวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์ในรูปของศาลเจ้า พบมีการสร้างศาลเจ้าตัวละครในวรรณคดี เรื่องรามเกียรติ์ จำนวน 18 ศาล และมีตัวละครจำนวน 14 ตัวละครที่อยู่ในลักษณะของเทพเจ้า ได้แก่ พระราม พระลักษมณ์ นางสีดา ทศกัณฐ์ กุมภกรรณ นางเบญจกาย พาลี สุครีพ หนุมาน องคต ขมพูนาน มัจฉานุ ทรพา และทรพี และพบพิธีกรรมการนับถือตัวละคร จำนวน 5 ตัวละคร ได้แก่ พระราม พระลักษมณ์ ทศกัณฐ์ กุมภกรรณ และหนุมาน

จากงานวิจัยข้างต้น ทำให้ทราบว่าสัญลักษณ์ในพิธีกรรมที่ปรากฏ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ สัญลักษณ์แทนรูปเคารพ เช่น พญานาค ยักษ์ จูงอวาง และสัญลักษณ์ที่ใช้ในการบูชา เช่น การสร้างพระเครื่องหรือวัตถุมงคลขนาดพกพา การสร้างศาลเจ้า การจัดพิธีกรรมทางศาสนาและการจัดพิธีบวงสรวงในโอกาสต่างๆ

พินความรู้เกี่ยวกับพระมหากษัตริย์พระวรวงศ์ วิริยโร

การบูชาพระมหากษัตริย์พระวรวงศ์ วิริยโร หรือหลวงตาม้า มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับพระพรหมปัญโญ หรือหลวงปู่ พรหมปัญโญ วัดสะแก ในฐานะผู้ประพันธ์บทสวดพระคาถามหาจักรพรรดิ และพระวรวงศ์ วิริยโร หรือหลวงตาม้า ในฐานะผู้จัดสร้างวัตถุมงคลที่สำคัญ คือ พระผงจักรพรรดิ และเป็นผู้ที่ทำหน้าที่เผยแพร่พระคาถามหาจักรพรรดิ ซึ่งผู้วิจัยจะกล่าวถึงประวัติของพระพรหมปัญโญ และพระวรวงศ์ วิริยโร ดังนี้

1. ประวัติพระพรหมปัญโญ (หลวงปู่ พรหมปัญโญ วัดสะแก)

ประวัติของพระพรหมปัญโญ หรือหลวงปู่ พรหมปัญโญ วัดสะแก วัดพุทธพรหมปัญโญ (มปป.: 13 – 22) กล่าวว่า พระพรหมปัญโญ มีนามเดิมว่า ตู่ เกิดเมื่อวันที่ 29 เมษายน 2447 ณ บ้านข้าวเม่า ตำบลข้าวเม่า อำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นบุตรของนายพุ่ม - นางพุ่ม หนูศรี และถือเป็นบุตรคนสุดท้องจากจำนวนพี่น้องทั้งหมด 3 คน

พระพรหมปัญโญ เข้ารับการอุปสมบทเมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2468 ขณะมีอายุ 21 ปี ณ วัดสะแก ตำบลธนู อำเภอกุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีหลวงพ่อกั่น เจ้าอาวาสวัดพระญาติการาม เป็นพระอุปัชฌาย์ หลวงปู่แด่ เจ้าอาวาสวัดสะแกในขณะนั้น เป็นพระกรรมวาจาจารย์ และหลวงปู่ฉาย วัดกลางคลองสระบัว เป็นพระอนุสาวนาจารย์ และได้รับฉายาว่า “พรหมปัญโญ” หมายความว่า ผู้มีปัญญาสูงส่งประดุจพระพรหม พระพรหมปัญโญ หรือหลวงปู่ดู่ วัดสะแก มีบทบาทสำคัญในการประพันธ์บทพระคาถมหาจักรพรรดิขึ้น และทำหน้าที่เป็นต้นแบบในการสวดบูชาบทพระคาถมหาจักรพรรดิ โดยจำลองรูปลักษณะพระมหาจักรพรรดิทรงเครื่อง วัดหน้าพระเมรุราชิการามวรวิหาร และรูปเหมือนสมเด็จพระราชินีสามิรามคณูปมาจารย์ หรือหลวงปู่ทวด ให้แก่ลูกศิษย์ที่มากราบหลวงปู่ดู่ เพื่อให้นำไปใช้เป็นวัตถุมงคลสำหรับการสวดบทพระคาถมหาจักรพรรดิ

2. ประวัติพระวรวงศ์ วิริยโร (หลวงตาม้า)

ประวัติพระวรวงศ์ วิริยโร หรือหลวงตาม้า วัดพุทธพรหมปัญโญ (มปป.: 23 – 32) กล่าวว่า พระวรวงศ์ วิริยโร เกิดเมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2487 ที่อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล เป็นบุตรของนายวันดี - นางโสภา สุวรรณคุณ และถือเป็นบุตรคนที่ 2 จากจำนวนพี่น้องทั้งหมด 3 คน ในวัยทำงานได้ประกอบอาชีพเป็นพนักงานธนาคารกสิกรไทย สำนักงานใหญ่ กรุงเทพมหานคร และได้พบกับพระพรหมปัญโญ หรือหลวงปู่ดู่ วัดสะแก ครั้งแรกเมื่อราวปี พุทธศักราช 2519 – 2520 ในช่วง 1 ปีก่อนที่จะอุปสมบทเป็นพระภิกษุสงฆ์นั้น ก็ได้รับอุบัติเหตุขณะขับรถจักรยานยนต์ โดยถูกรถยนต์เฉี่ยวชนจนกระทั่งตกลงจากรถและศีรษะกระแทกกับพื้นถนนจนกระทั่งหมดสติ ทำให้ต้องนอนพักรักษาตัวเป็นระยะเวลายาวนานถึง 3 เดือน

ภายหลังจากการรักษาตัวจนหายเป็นปกติแล้ว จึงเดินทางไปกราบหลวงปู่ดู่ ที่วัดสะแก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และตัดสินใจเข้ารับการอุปสมบทเมื่อวันอาทิตย์ที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2531 ที่วัดพุทธโสธรวรวิหาร อำเภอมะนัง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีพระครูภัทรกิจโสภณ (หลวงพ่อดวล) เจ้าอาวาสวัดพุทธโสธรวรวิหารในขณะนั้น เป็นพระอุปัชฌาย์ พระครูสุนทรธรรมนิเทศ ทำหน้าที่เป็นกรรมวาจาจารย์ พระครูพิจิตรกิจจาทร เป็นพระอนุสาวนาจารย์ โดยได้รับฉายาว่า “วิริยโร” ภายหลังจากที่อุปสมบทแล้ว หลวงตาไม่มีความสนใจในการศึกษาเวทย์มนต์คาถาอาคมใดๆ เลย นอกจากการปฏิบัติธรรมตามแนวทางของพระพรหมปัญโญ หรือหลวงปู่ดู่ วัดสะแก เท่านั้น ในช่วงออกพรรษาในปีที่ท่านอุปสมบทนั่นเอง ก็ตัดสินใจออกธุดงค์ โดยก่อนออกธุดงค์ หลวงปู่ดู่ได้มอบปัจจัยให้ท่านไว้ใช้ จำนวน 500 บาท และพระเครื่องจำนวน 1 องค์ ซึ่งมีลักษณะเป็นพระเนื้อผงสีขาว จากนั้นจึงกราบลาหลวงปู่ดู่ พรหมปัญโญ เพื่อออกธุดงค์ต่อไป

ในขณะที่ออกธุดงค์ พระวรวงศ์ วิริยโร ได้ธุดงค์มาถึงตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ โดยเลือกจำพรรษาและปฏิบัติธรรมภายในถ้ำฮก เป็นสถานที่แรก และจำพรรษาอยู่ราว 1 เดือน แต่สภาพพื้นที่ของถ้ำฮกเป็นถ้ำที่มีความลึกและมีทางน้ำใต้ดินไหลผ่าน ท่านจึงพิจารณา

ว่า ไม่เหมาะสมที่จะปฏิบัติธรรมในระยะยาว จึงออกเดินธุดงค์หาสถานที่อื่นต่อไป หลังจากออกธุดงค์จากถ้ำฮกได้ไม่นาน ก็ได้พบกับถ้ำเมืองนะ ซึ่งท่านได้กำหนดจิตก็พบว่าเป็นถ้ำซึ่งเป็นที่อยู่ของบรรดาพญานาคราชและได้ถ้ำดังกล่าวก็เป็นเมืองบาดาลอีกด้วย ต่อมาท่านจึงเลือกจำพรรษาที่ถ้ำเมืองนะเรื่อยมาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน

ภายหลังจากที่พระวรวงศ์ วิริยธโร เลือกถ้ำเมืองนะเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมตามแนวทางของหลวงปู่ดู่วัดสะแกแล้ว ก็ได้สร้างพระเครื่องตามแนวทางของหลวงปู่ดู่ วัดสะแก ซึ่งมีลักษณะเป็นพระผงสีขาวเช่นเดียวกัน เพื่อแจกจ่ายให้แก่บรรดาลูกศิษย์และผู้ปฏิบัติธรรม เรียกว่า “พระผงกรรมฐาน” หรือ “พระผงจักรพรรดิ” เพื่อนำมาใช้กำไว้ในอุ้งมือขณะสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิ ต่อมาได้มีผู้ปฏิบัติธรรมเดินทางมาที่ถ้ำเมืองนะจำนวนมาก ท่านจึงดำเนินการสร้างพระผงกรรมฐานหรือพระผงจักรพรรดิแจกผู้ปฏิบัติธรรมเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้เกิดพิธีกรรมการบูชาพระมหากัณฑ์พระรัตนตรัยกันอย่างกว้างขวางจนกระทั่งถึงปัจจุบัน

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเรื่องเล่า ความเชื่อ และพิธีกรรมการบูชาพระมหาจักรพรรดิ และเพื่อศึกษาพิธีกรรมและสัญลักษณ์ในการบูชาพระมหาจักรพรรดิในสังคมไทยร่วมสมัยในสายของพระวรวงศ์ วิริยโร หรือหลวงตาม้า วัดถ้ำเมืองนะ ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

การดำเนินการวิจัยเรื่อง เรื่องเล่าและพิธีกรรมการบูชาพระมหาจักรพรรดิ ผู้วิจัยจะดำเนินการวิจัย มีรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

กลุ่มข้อมูล

ประชากรและตัวอย่าง ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย คือ เรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดิที่ปรากฏในสื่อต่างๆ รวมถึงการเข้าร่วมพิธีกรรมที่มีการประกอบพิธีกรรมที่ดำเนินพิธีกรรมโดยพระวรวงศ์ วิริยโร หรือหลวงตาม้า แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลเรื่องเล่าที่เกี่ยวข้องกับพระมหาจักรพรรดิทั้งที่ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษร และเรื่องเล่ามุขปาฐะ
2. รวบรวมข้อมูลเรื่องเล่าเกี่ยวข้องกับพระมหาจักรพรรดิ ที่ปรากฏในสื่ออินเทอร์เน็ต ได้แก่ เว็บไซต์สถานปฏิบัติธรรมพุทธพรหมปัญโญ สาขา漾งาม และสื่อสังคมออนไลน์ เช่น ยูทูบช่องสถานปฏิบัติธรรมพุทธพรหมปัญโญ สาขา漾งาม และยูทูบช่องวัดถ้ำเมืองนะ
3. รวบรวมข้อมูลภาคสนามโดยการลงพื้นที่โดยการเข้าร่วมพิธีกรรมเกี่ยวกับพระมหาจักรพรรดิที่สถานปฏิบัติธรรมพุทธพรหมปัญโญ สาขา漾งาม อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งเป็นสถานที่ที่พระวรวงศ์ วิริยโร หรือหลวงตาม้า มักจำพรรษา และประกอบพิธีกรรมการหล่อพระพุทธรูปเป็นหลัก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การอ่านอย่างละเอียด
2. การสังเกต การสังเกตมีส่วนร่วม
3. การสัมภาษณ์ , แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง
4. การตรวจสอบข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะใช้เอกสารที่มีความเกี่ยวข้องกับพระมหาจักรพรรดิที่ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อนำมาสรุปตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 และการลงพื้นที่เก็บข้อมูล โดยการเข้าร่วมพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระมหาจักรพรรดิ ตั้งแต่ พ.ศ.2566 - 2567 แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

- 1 เอกสารลายลักษณ์ ได้แก่ พระไตรปิฎก หนังสือที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับพระมหาจักรพรรดิ และหนังสือสวดมนต์
2. เอกสารที่ปรากฏในสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ เว็บเพจที่เกี่ยวข้องกับหลวงตาม้า ยูทูบ และสื่อสังคมออนไลน์
3. ศึกษาและวิเคราะห์เรื่องเล่าจากเอกสารลายลักษณ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยวิธีการสรุปความ จัดกลุ่มเรื่องเล่า ลำดับเหตุการณ์ของเรื่องเล่า และวิเคราะห์หาลักษณะเด่นของเรื่องเล่า
4. ข้อมูลภาคสนาม โดยการเก็บข้อมูลจากการเข้าร่วมประกอบพิธีกรรมการหล่อพระประจำเดือน โครงการ “สร้างพระอย่างไม่มีประมาณ” ด้วยวิธีการสังเกต และสังเกตแบบมีส่วนร่วม พ.ศ. 2566 - 2567
5. สัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมพิธีกรรม โดยใช้วิธีการแบบไม่เป็นทางการ และการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง
6. ตรวจสอบข้อมูลโดยวิธีการต่างๆ ดังนี้
 - 6.1 เรื่องเล่า จะตรวจสอบโดยการนำเรื่องเล่าจากหลายๆ เล่ม มาเปรียบเทียบกับจากนั้นจึงวิเคราะห์ว่ามีเรื่องเล่าใดที่กล่าวถึงมากที่สุด จึงถือว่าเรื่องเล่าดังกล่าวน่าเชื่อถือ โดยคัดเลือกเรื่องเล่าที่มีการตีพิมพ์จากสำนักพิมพ์ที่มีความน่าเชื่อถือ
 - 6.2 ข้อมูลที่ได้จากภาคสนาม จะดำเนินการตรวจสอบโดยการสอบถามจากอุบาสก อุบาสิกา พระภิกษุสงฆ์ และบุคคลทั่วไปที่สวดมนต์เจริญภาวนาบทพระมหาจักรพรรดิ ว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันหรือไม่ โดยการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมด โดยมีขั้นตอน 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเล่า องค์ประกอบของพิธีกรรม และความหมายสัญลักษณ์ในพิธีกรรม

2. รวบรวมเรื่องเล่าที่เกี่ยวข้องกับพระมหาจักรพรรดิจากเอกสารต่างๆ
3. ลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อสำรวจพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบูชาพระมหาจักรพรรดิ
4. จัดหมวดหมู่ จำแนก และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้กรอบแนวคิดแบบเรื่อง และแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาสัญลักษณ์ในพิธีกรรม

บทที่ 4

เรื่องเล่าเกี่ยวกับพระมหากัณฑ์พระไตรปิฎกในสังคมไทย

พระมหากัณฑ์พระไตรปิฎกในสังคมไทย ถือเป็นเรื่องเล่าที่มีพื้นฐานมาจากตำนานทางพระพุทธศาสนาเป็นหลัก โดยเฉพาะเรื่องการบำเพ็ญบารมีของพระมหากัณฑ์พระไตรปิฎก สมัยพุทธกาลองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ยกตัวอย่างพระมหากัณฑ์พระไตรปิฎกที่มีบารมีเทียบเท่ากับพระมหากัณฑ์พระไตรปิฎกจำนวน 2 พระองค์ คือ พระเจ้าจักรพรรดิทัฬหะ และพระเจ้าจักรพรรดิสังกะ เนื่องจากเป็นพระมหากัณฑ์พระไตรปิฎกที่ครอบครองดวงแก้ว 7 ประการ อันเป็นสัญลักษณ์แทนบารมีของพระมหากัณฑ์พระไตรปิฎก

นอกจากเรื่องเล่าของพระเจ้าจักรพรรดิทัฬหะ และพระเจ้าจักรพรรดิสังกะแล้ว ยังมีเรื่องเล่าขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้เนรมิตกายเป็นพระเจ้าจักรพรรดิผู้ยิ่งใหญ่ เพื่อปราบพระเจ้าชมพูบดีให้ลดทิฐิมานะลง เรื่องเล่าดังกล่าวปรากฏอยู่ในพระสูตรนอกพระไตรปิฎก หมวดสูตรสังคะ บทชมพูบดีสูตร พระสูตรดังกล่าวเป็นที่รับรู้กันอย่างแพร่หลายในรัชสมัยของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ราชวงศ์บ้านพลูหลวง กรุงศรีอยุธยา นอกจากนี้ ยังปรากฏเรื่องเล่ามุขปาฐะเชื่อมโยงพระมหากัณฑ์พระไตรปิฎกกับพระเกจิที่มีชื่อเสียงอีกหลายรูป มีการผลิตซ้ำเรื่องเล่าต่าง ๆ เหล่านี้ในหนังสือสวดมนต์ อีกทั้งมีเรื่องเล่าพระมหากัณฑ์พระไตรปิฎกในรูปแบบใหม่ ๆ ซึ่งมักเกี่ยวข้องกับเรื่องทางโลก ปรากฏอยู่ในสื่ออินเทอร์เน็ต ทั้งนี้ เรื่องเล่าพระมหากัณฑ์พระไตรปิฎกในสังคมไทย สามารถแบ่งออกได้เป็น 7 หัวข้อ ดังนี้

- 4.1 เรื่องเล่าพระมหากัณฑ์พระไตรปิฎกในพระไตรปิฎก
- 4.2 เรื่องเล่าพระมหากัณฑ์พระไตรปิฎกในไตรภูมิ
- 4.3 เรื่องเล่าพระมหากัณฑ์พระไตรปิฎกในบทชมพูบดีสูตร (พระสูตรนอกพระไตรปิฎก)
- 4.4 เรื่องเล่าพระมหากัณฑ์พระไตรปิฎกในหนังสือสวดมนต์
- 4.5 เรื่องเล่าพระมหากัณฑ์พระไตรปิฎกที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับพระเกจิอาจารย์
- 4.6 เรื่องเล่าพระมหากัณฑ์พระไตรปิฎกในสื่ออินเทอร์เน็ต
- 4.7 แบบเรื่องของเรื่องเล่าพระมหากัณฑ์พระไตรปิฎก

เรื่องเล่าพระมหากัณฑ์พรดิในพระไตรปิฎก

เรื่องเล่าพระมหากัณฑ์พรดิที่มีเนื้อหาปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎก แบ่งออกเป็น 2 เรื่องเล่า ดังนี้

1.1 เรื่องเล่าพระเจ้าจักรพรรดิทัฬหเนมิ

เรื่องเล่าพระเจ้าจักรพรรดิทัฬหเนมิ ปรากฏอยู่ในสุตตันตปิฎก บทจักกวัตติสูตร ว่าด้วยเรื่องของพระเจ้าจักรพรรดิ กล่าวว่า พระเจ้าจักรพรรดิทัฬหเนมิ เป็นพระราชผู้ทรงธรรม เป็นใหญ่ในแผ่นดินซึ่งมีมหาสมุทร 4 เป็นขอบเขต มีราชอาณาจักรมั่นคง มั่งคั่ง บริบูรณ์ด้วยรัตนะ 7 ประการ คือ จักรแก้ว ช้างแก้ว ม้าแก้ว แก้วมณี นางแก้ว คฤหบดีแก้ว และปริณายกแก้ว มีพระราชบุตรเป็นจำนวนมากกว่า 1,000 องค์ ต่อมาเมื่อเวลาผ่านไปหลายร้อยหลายพันปี จักรแก้วอันเป็นทิพย์ได้ลอยเคลื่อนออกจากที่ จากนั้นพระองค์จึงตรัสเรียกพระราชโอรสองค์ใหญ่มากกล่าวว่า “ลูกเอ๋ย ได้ยินว่า จักรแก้วอันเป็นทิพย์ของพ่อลอยเคลื่อนจากที่แล้ว ทั้งพ่อเองก็ได้สดับมาดังนี้ว่า จักรแก้วอันเป็นทิพย์ของพระเจ้าจักรพรรดิองค์ใดลอยเคลื่อนจากที่ นับแต่บัดนี้ไปพระเจ้าจักรพรรดิพระองค์นั้นจะทรงพระชนมอยู่ได้ไม่นาน” เมื่อทราบดังนั้นพระราชจักรพรรดิทัฬหเนมิก็ได้เสด็จออกผนวช ภายหลังที่พระองค์ออกผนวช จักรแก้วอันเป็นสัญลักษณ์ของจักรพรรดิก็ได้อันตรธานหายไป ราชบุตรซึ่งอภิเษกขึ้นเป็นราชวงศ์ใหม่ได้ปฏิบัติตามจักกวัตติสูตร เช่น 1.จัดการคุ้มครองป้องกันโดยชอบธรรมแก่ชนทุกหมู่เหล่าในแผ่นดิน ตลอดไปถึงสัตว์ที่ควรสงวนพันธุ์ทั้งหลาย 2.มิให้มีการอันธพาลเกิดขึ้นในแผ่นดิน 3.ปันทรัพย์เฉลี่ยให้แก่ผู้ไร้ทรัพย์ 4.ปรึกษาสอบถามการดีชั่ว ข้อควรและไม่ควรประพฤติ กับสมณพราหมณ์ ผู้ประพฤติดี ปฏิบัติชอบ อยู่เสมอ หลังจากที่ได้ประพฤติเช่นนี้ได้ไม่นาน จักรแก้วก็ปรากฏขึ้นแก่พระองค์ สื่อว่าพระองค์ได้เป็นพระราชจักรพรรดิองค์ใหม่ พระองค์ทรงเป็นใหญ่เป็นที่ยอมรับจากพระราชทั้งหลายจากเมืองต่าง ๆ ที่อยู่ทั้ง 4 ทิศ

ลำดับเหตุการณ์สำคัญตามโครงเรื่องนี้สรุปได้ดังนี้ 1.พระราชจักรพรรดิผู้ยิ่งใหญ่ รุ่งเรือง มั่งคั่ง 2.พระราชจักรพรรดิเสด็จออกผนวช 3.จักรแก้วของจักรพรรดิอันตรธานหายไป 4.พระราชบุตรซึ่งขึ้นเป็นราชวงศ์ใหม่ประพฤติตามหลักจักกวัตติสูตร 5.พระองค์ทรงได้เป็นพระราชจักรพรรดิดังเช่นพระราชบิดาและจักรแก้วก็ปรากฏขึ้น 6.ทรงเป็นใหญ่แก่ราชาทั้ง 4 ทิศ

1.2 เรื่องเล่าพระเจ้าจักรพรรดิสังขะ

เรื่องเล่าพระเจ้าจักรพรรดิสังขะ ปรากฏอยู่ในสุตตันตปิฎก บทจักกวัตติสูตร ว่าด้วยเรื่องของพระเจ้าจักรพรรดิ กล่าวว่า พระเจ้าจักรพรรดิสังขะ มีราชธานีนามว่า “เกตุมดี” ตั้งอยู่ในชมพูทวีป มนุษย์ที่อาศัยอยู่ในราชธานีดังกล่าวมีอายุประมาณ 80,000 ปี พระองค์เป็นพระราชผู้ทรงธรรม สามารถเอาชนะธรรมได้โดยใช้หลักธรรมและมิต้องใช้อำนาจ ในรัชสมัยของพระองค์ได้บังเกิดรัตนะ 7 ประการ คือ จักรแก้ว ช้างแก้ว ม้าแก้ว แก้วมณี นางแก้ว คฤหบดีแก้ว และปริณายกแก้ว ในสมัยเดียวกันนี้พระเมตไตรยพุทธเจ้าได้ทรงตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าองค์ใหม่ พระเจ้าจักรพรรดิสังขะได้

ทรงบริจาคทานให้แก่สมณพราหมณ์ คนกำพร้า คนเดินทาง วณิก และยาจกทั้งหลาย สละราชบัลลังก์แล้วออกผนวชในสำนักของพระเมตไตรยพระพุทธเจ้า เมื่อบวชแล้วก็ได้ปฏิบัติอย่างเคร่งครัดไม่ประมาทกระทั่งรู้แจ้ง

(พระไตรปิฎก. 2549: 66 – 90)

ลำดับเหตุการณ์สำคัญตามโครงเรื่องนี้สรุปได้ดังนี้ 1.พระราชาจักรพรรดิผู้ยิ่งใหญ่ รุ่งเรือง มั่งคั่ง 2.พระศรีอริยเมตไตรยพุทธเจ้าอุบัติขึ้น 3.พระราชาจักรพรรดิเสด็จออกผนวช 4.พระราชาจักรพรรดิได้ทรงปฏิบัติด้วยความเพียรจนรู้แจ้ง

จากเรื่องเล่าข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่า พระราชาจักรพรรดิจะต้องเป็นผู้ปฏิบัติธรรม ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ บารมีของพระมหาจักรพรรดินั้น ได้แก่ รัตนะ 7 ประการ คือ จักรแก้ว ข้างแก้ว ม้าแก้ว แก้วมณี นางแก้ว คฤหบดีแก้ว และปริณายกแก้ว อันเป็นการแสดงถึงบารมี ความมั่งคั่ง เกรียงไกรยิ่งใหญ่ของพระมหาจักรพรรดิ นอกจากนี้ พระมหาจักรพรรดิจะได้รับการยอมรับจากพระราชาทั้ง 4 ทิศ อย่างไรก็ตาม การเป็นพระราชาจักรพรรดินั้นมีวันสิ้นสุด สัญลักษณ์ที่จะสื่อถึงการสิ้นสุด คือ จักรแก้ว จะเคลื่อนตำแหน่ง เมื่อเหตุการณ์นี้เกิดขึ้น พระมหาจักรพรรดิจะสละราชสมบัติแล้วเสด็จออกผนวชเพื่อปฏิบัติธรรม *ใจความสำคัญของเรื่องเล่านี้สื่อว่า การปฏิบัติธรรมตามหลักจกกวัดติสุตร จะทำให้พระราชามีความยิ่งใหญ่ เกรียงไกร มั่งคั่ง เป็นราชันย์แห่งราชาทั้ง 4 ทิศ เป็นจักรพรรดิราช*

1.3 ความเชื่อพระพุทธเจ้า 5 พระองค์ กับความเชื่อเรื่องพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิประจำพระองค์

พระพุทธเจ้า คือ ศาสดาเอกของพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะพระเมตไตรยพุทธเจ้า หรือพระศรีอริยเมตไตรย ถือเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าองค์ที่ 5 หรือองค์ในอนาคต ถือว่าได้บำเพ็ญบารมีจักรพรรดิอย่างเต็มเปี่ยม โดยเฉพาะบารมีที่เรียกว่า “วิริยธิกะบารมี” ซึ่งรายนามของพระพุทธเจ้าในภัทรกัปนี้ มีจำนวน 5 พระองค์ คือ

1. พระกกุสันธพุทธเจ้า
2. พระโกนาคนพุทธเจ้า
3. พระกัสสปพุทธเจ้า
4. พระโคตมพุทธเจ้า
5. พระเมตไตรยพุทธเจ้า

ทั้งนี้ ในพระไตรปิฎกได้ปรากฏเรื่องเล่าว่า พระพุทธเจ้าทั้ง 5 พระองค์นี้ ได้บังเกิดพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิขึ้นประจำพระองค์ อันเป็นสัญลักษณ์แทนการสั่งสมบารมีพระมหา

จักรพรรดิมาหลายภพภูมิ และทุกพระองค์ล้วนมีพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิทรงเครื่องประจำพระองค์ซึ่งมีสีสันแตกต่างกัน ดังนี้

1. พระกกุสันธพุทธเจ้า มีพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิสีขาว หรือ “พระแก้วขาว” ประจำพระองค์
2. พระโกนาคมโนพุทธเจ้า มีพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิสีเหลือง หรือ “พระแก้วเหลือง” ประจำพระองค์
3. พระกัสสปพุทธเจ้า มีพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิสีฟ้า หรือ “พระแก้วฟ้า” ประจำพระองค์
4. พระโคตมพุทธเจ้า มีพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิสีเขียว หรือ “พระแก้วเขียว” ประจำพระองค์
5. พระเมตไตรยพุทธเจ้า มีพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิสีแดง หรือ “พระแก้วแดง” ประจำพระองค์

(พระไตรปิฎก. 2549: 9 – 15)

พระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิ ถือเป็นต้นเค้าของความคิด หรือความนิยมในการสร้างพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิให้เป็นรูปธรรม

ลำดับเหตุการณ์สำคัญตามโครงเรื่องนี้สรุปได้ดังนี้ 1.พระมหาจักรพรรดิถือกำเนิดขึ้นในโลก 2.พระมหาจักรพรรดิทรงบำเพ็ญบารมีเพื่อช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก 3.เมื่อเสด็จสวรรคตก็กลับมาถือกำเนิดเป็นพระมหาจักรพรรดิเพื่อสั่งสมบุญอีก 4.เมื่อสั่งสมบุญบารมีเพียงพอแล้วจึงถือกำเนิดเป็นพระพุทธรูป และมีพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิประจำพระองค์

เรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดิในไตรภูมิกถา

วรรณคดี เรื่อง ไตรภูมิพระร่วง ตอน มนุสสภูมิ ได้กล่าวถึงเรื่องราวของบุคคลผู้ซึ่งได้ถือกำเนิดเป็นพระมหาจักรพรรดิราช โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. การบำเพ็ญบารมีก่อนที่จะได้ถือกำเนิดเป็นพระมหาจักรพรรดิราช

การถือกำเนิดของบุคคลผู้ซึ่งจะได้เป็นพระมหาจักรพรรดินั้น บุคคลผู้นั้นต้องมีการบำเพ็ญเพียรด้วยการทำบุญสร้างกุศลอย่างสม่ำเสมอตลอดภพภูมิชาตินั้น จึงจะได้มีบุญบารมีได้ถือกำเนิดเป็นพระมหาจักรพรรดิในภพภูมิชาติต่อมา เพื่อได้สร้างสมบุญบารมียิ่งๆ ขึ้นไป พญาสิทธิ (2555: 100) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของบุคคลผู้ซึ่งจะได้ถือกำเนิดเป็นพระมหาจักรพรรดิ ดังนี้

คนผู้ใดที่ได้ทำบุญแต่ก่อน คือ ว่าได้ปฏิบัติบูชาแก่พระศรี
รัตนตรัย แล้วรู้จักคุณพระพุทธรูป พระธรรมเจ้าแลสงฆ์เจ้า แลให้ทานรักษาท

ศีลเมตตาภาวนา ครั้นตายก็เอาตนไปเกิดในสวรรค์ ว่างคาบเล่าได้เกิดเป็น
ท้าวพระยาผู้ใหญ่ และมีศักดิ์มียศบริวารเป็นนอเนกอนันต์ได้ ได้ปราบทั่วทั้ง
จักรวาลแล แม้ท่านว่ากล่าวถ้อยคำสิ่งใดก็ดี บังคับบัญชาสิ่งใดก็ดี เทียร
ย่อมชอบด้วยทรงธรรมทุกประการแล ท่านนั้นเป็นพระยาทรงพระนาม ชื่อ
ว่า “พระยาจักรวรรดิราช”

จากบทประพันธ์ข้างต้น กล่าวถึง คุณสมบัติของผู้ที่จะได้ถือกำเนิดเป็นพระมหา
จักรพรรดิ คือ บุคคลผู้นั้นจะต้องหมั่นสวดมนต์เจริญภาวนาเพื่อระลึกถึงคุณพระศรีรัตนตรัย อันมี
พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ สม่าเสมอ รวมถึงจะต้องหมั่นให้ทาน และรักษาอุโบสถศีลให้บริสุทธิ์
จึงจะได้ถือกำเนิดเป็นพระมหาจักรพรรดิ เพื่อสร้างสมบารมีในขั้นที่สูงขึ้นไป เนื่องจากผู้ที่ได้ถือกำเนิด
เป็นพระมหาจักรพรรดิ จะต้องเป็นผู้ที่สร้างสมบารมีอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับ พญาลิไทย
(2555: 100 - 101) ได้กล่าวถึงวิธีการสร้างบารมีของพระยาจักรวรรดิราช หรือผู้ที่ถือกำเนิดเป็นพระ
มหาจักรพรรดิแล้ว ดังนี้

พระยาจักรวรรดิราช พระยาผู้มีบุญดั่งนั้น ใจ ฐ มักใคร่ฟังธรรม
เทศนานักหนา ฐ ย่อมฟังธรรมเทศนาแต่สำนักนิสมณพรหมณ์จารย์แล
นักปราชญ์ผู้รู้ธรรม แลพระยานั้นทรงปัญญาเฉลียวฉลาดทุกวาระบิณฑาในวันอุโบ
สถาศีลได้ ย่อมทรงอภิญญาทุกวันอุโบสถบิณฑา ในวันเพ็ญบุญได้ ครั้น
เมื่อเช้า ฐ ย่อมให้แต่ธนทรัพย์สรรพเหตุอันอนันต์ แล้ว ฐ ให้ชนเอามา
กองไว้ที่หน้าพระลานชัยแล้ว ฐ แจกให้เป็นทานแก่คนอันเที่ยวมาขอ

จากบทประพันธ์ข้างต้น แสดงให้เห็นว่า บุคคลผู้ซึ่งได้ถือกำเนิดเป็นพระมหา
จักรพรรดิแล้ว ย่อมมีภารกิจอันใหญ่หลวง คือ การขจัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่เหล่าอาณาประชาราษฎร์ผู้
อยู่ภายใต้การปกครองของพระมหาจักรพรรดิพระองค์นั้น ซึ่งวิธีการดูแลทุกข์สุขของพสกนิกรที่อยู่
ภายใต้การปกครองของพระองค์ คือ การบำเพ็ญบารมีพระมหาจักรพรรดิอีกรูปแบบหนึ่ง ได้แก่ การ
ฟังเทศน์ฟังธรรม การรักษาพระอุโบสถศีลให้ครบถ้วน และการสละพระราชทรัพย์ให้แก่เหล่าพสก
นิกรของตนเอง วิธีการดังกล่าว ถือเป็นการบำเพ็ญบารมีของพระมหาจักรพรรดิและเป็นพื้นฐานใน
การบำเพ็ญบารมีขั้นที่สูงขึ้นไป ส่วน รินฤทัย สัจจพันธุ์ (2559: 15) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า พระมหา
จักรพรรดิ คือ ผู้ที่สั่งสมบารมีบูชาพระศาสนามากกว่าสามัญชน และมีพระราชอำนาจหน้าที่ที่ต้อง
ปฏิบัติต่อประชาชนในแผ่นดินทั้งปวง

ลำดับเหตุการณ์สำคัญตามโครงเรื่องนี้สรุปได้ดังนี้ 1.บุคคลควรหมั่นทำบุญสั่งสมบุญกุศล
สวดมนต์ เจริญภาวนา 2.ผลบุญจึงจะหนุนนำให้เกิดเป็นพระมหาจักรพรรดิ 3.พระมหาจักรพรรดิ
จึงสร้างบุญกุศลต่อโดยการ บริจาคทาน และสนับสนุนให้ผู้คนทำบุญทำทาน

2. สัญลักษณ์ประจำองค์จักรพรรดิราช

บุคคลผู้ที่มีบารมีได้กำเนิดเป็นพระมหาจักรพรรดิ นอกจากจะเป็นผู้มีบุญญาธิการแล้ว บุคคลผู้ซึ่งบำเพ็ญบารมีพระมหาจักรพรรดิได้ครบถ้วน จำเป็นต้องมีสัญลักษณ์ประจำองค์พระมหาจักรพรรดิเพื่อแสดงถึงบุญญาธิการของพระมหาจักรพรรดิพระองค์นั้น พญาลิไทย (2555: 101 - 148) ได้กล่าวถึงวัตถุสิ่งของประจำองค์พระมหาจักรพรรดิ เพื่อแสดงถึงความยิ่งใหญ่และมีบารมีสูงส่ง จำนวน 7 ประการ ดังนี้

2.1 จักรัตนะ

จักรัตนะ หรือจักรแก้ว เป็นสัญลักษณ์ที่ใช้แทนมหาอำนาจ และบารมีอันสูงส่งของพระมหาจักรพรรดิ พญาลิไทย (2555: 103) กล่าวว่า ฝ่ามือของจักรแก้วนั้นลอยอยู่ในอากาศ แลบไหวดุจสร้อยมุกดานั้นพรายงามดั่งน้ำอันชื้ออากาศคงคาอันไหลลงมานั้น ขณะที่มือของจักรแก้วนั้นยังลอยอยู่ได้ แลฝูงมุกดานั้นพองออกรอบงจักรแก้วนั้น แลดมงจักรแก้ว 3 อันหันผันไปด้วยกันคาบเดียนั้นอันว่าจักรแก้วนั้นได้ ใช้อินทร์แลพรหม เทพดาผู้มีฤทธิ์อำนาจ กระทำงจักรแก้วนั้นหาไม่ได้ แลงจักรแก้วนั้นหากเป็นเอง แลเกิดมาสำหรับบุญท่านผู้เป็นพระญามหาจักรวรรดิราชเจ้านั้นแล

จากบทประพันธ์ข้างต้น งจักรแก้วถือเป็นสัญลักษณ์ประจำองค์พระมหาจักรพรรดิ เพื่อแสดงถึงความยิ่งใหญ่เกรียงไกรของพระมหาจักรพรรดิพระองค์นั้น

2.2 หัตถิรัตน์

หัตถิรัตน์ หรือข่างแก้ว ถือเป็นสัญลักษณ์ที่ใช้ประดับบารมีของพระมหาจักรพรรดิ แทนความยิ่งใหญ่ และมีฐานะทางสังคมที่สูงส่งประดุจข่างแก้ว พญาลิไทย (2555 : 132) กล่าวถึงลักษณะของข่างแก้วคู่บารมีขององค์พระมหาจักรพรรดิ ดังนี้

ด้วยเดชบุญพระญามหาจักรพรรดิราชนั้นแล อันว่าฝูงข่างแก้วทั้งหลายนั้นอันชื้อ ฉัททันต์ กิติ แลฝูงข่างแก้วทั้งหลายอันชื้อว่า อุโปสถกระกุล กิติ เทียรยอมตัวใหญ่ตัวสารอันงามตั้งเดือนเมื่อวันเพ็ญบุรณนั้น แลมีตีนแดงงามตั้งตะวันแรกออก แลมีลักษณะเท้า 9 แห่งงามตั้งสร้างปั้น มีวงแดงงามตั้งดอกบัวแดง อาจไปโดยอากาศตั้งอรหันต์ผู้มีอำนาจ แลไปโดยอากาศเรว้นัก ข้างนั้นใหญ่สูงงามตั้งเขาเงิน แลพระพิฆณุกรรมเอาชาติหิงคุลหาให้งามอันมาก อันต้ออันมีลักษณะตั้งนั้นด้วยบุญพระญามหาจักรพรรดิราช

จากบทประพันธ์ข้างต้น กล่าวถึงลักษณะของหัตถิรัตน์ หรือข่างแก้ว อันเป็นสัตว์มงคลคู่พระบารมีแห่งองค์พระมหาจักรพรรดิ ลักษณะข่างคู่พระบารมีของพระมหาจักรพรรดิราชได้แก่ ข่างแก้วมีลักษณะตัวใหญ่เหมือนภูเขาเงินและสวยงามราวกับพระจันทร์ เท้าข่างมีสีแดงเหมือนแสงอาทิตย์ทอแสงยามเช้า และวงข่างแก้วมีสีแดงประดุจดอกบัวแดง

2.3 อัศวรตนะ

อัศวรตนะ หรือม้าแก้ว ถือเป็นสัญลักษณ์แทนพาหนะประจำองค์พระมหากษัตริย์ไทย ถือเป็นพาหนะคู่บารมีของพระมหากษัตริย์ไทย อีกทั้งยังเป็นสัญลักษณ์ที่ใช้ประดับบารมีของพระมหากษัตริย์ไทยให้คงนามสมพระเกียรติยศ พญาลิไทย (2555: 134) กล่าวถึง ลักษณะของม้าแก้วที่ใช้ประดับบารมีของพระมหากษัตริย์ไทย ดังนี้

ม้าแก้วตัวประเสริฐตัวดีตัวเร็ว อันชื่อว่า ม้าพลาหกอัศวราช ตัวดีกว่าม้าทุกตัวอันเกิดในกระกูลสินธพชาติอันงามดังสีเมฆ แลหมอกขาว แลมีรุ่งเรืองเขียวส่ายฟ้าแลมรอบไล่ และมีกีบเท้าทั้ง 4 แลหน้าผากแดงดั่งน้ำครั่ง ดูตัวนั้นพิลึกก่ายำดั่งนายช่างหากแสรังปั้น ดูสันหลังนั้นขาวงามแลเกลี้ยงเรืองงามดั่งเดือนแสด ดูขนหัวนั้นดำเหลือมงามดั่งคอกา เรืองงามดั่งแก้วอินทนิล แลดูเส้นผมคอขาวม้าอ่อนขึ้นบานดั่งไส้หญ้าปล้อง แลท่านสร้างเอามาเรียงไว้ดูงามนักหนา

จากบทประพันธ์ข้างต้น กล่าวถึงลักษณะของอัศวรตนะ หรือม้าแก้วสำหรับประดับบารมีพระเกียรติยศองค์พระมหากษัตริย์ไทย มีลักษณะพิเศษ คือ ม้ามีกายสีขาวหมอก สีลำแสงสีเขียว เปล่งประกายรอบตัว มีกีบเท้า 4 เท้า หน้าผากมีสีแดงเหมือนน้ำครั่ง ขนด้านหลังคอมีสีเรืองแสงเหมือนแสงพระจันทร์ ขนหัวก็สีดำเหมือนคอกาและแวววาวเหมือนแก้วอินทนิล และรูปร่างของม้าแก้วก็ดูกำยำกว่าม้าทั่วไป

2.4 มณีรตนะ

มณีรตนะ หรือแก้วมณี เป็นดวงแก้ววิเศษที่เกิดขึ้นพร้อมกับการถือกำเนิดพระมหากษัตริย์ไทย เพื่อเป็นสัญลักษณ์แสดงให้เห็นว่า องค์พระมหากษัตริย์ไทย คือ ผู้ที่มีบุญญาธิการสูงส่ง แก้วมณีประจำองค์พระมหากษัตริย์ไทยนั้นถือกำเนิดขึ้นมาซึ่งมีขนาดไม่เท่ากัน โดยขึ้นอยู่กับบุญบารมีของพระมหากษัตริย์ไทยที่บำเพ็ญเพียรสั่งสมมาในแต่ละภพชาติก่อนที่จะประสูติเป็นพระมหากษัตริย์ไทย พญาลิไทย (2555: 136) กล่าวถึงขนาดของแก้วมณีประจำองค์พระมหากษัตริย์ไทยว่า ดวงแก้วนั้นบางดวงมีขนาดเทียบเท่ากับผลึก บางดวงมีขนาดเทียบเท่ากับผลตาลโตนด บางดวงมีขนาดเท่าผลมะม่วง บางดวงมีขนาดเท่าผลมะตูม บางดวงมีขนาดเท่าผลมะนาว และบางดวงมีขนาดเล็กเท่าผลมะขามป้อม มีสีแตกต่างกันไป เช่น สีแดง สีขาว สีเขียว และสีเหลือง และเมื่อพระมหากษัตริย์ไทยองค์ใดเสด็จสวรรคตแล้ว ดวงแก้วประจำพระองค์นั้นจะกลับไปประดิษฐานบนยอดเขาวิบุลบรรพต ดังเดิม

2.5 อิตถิรตนะ

อิตถิรตนะ หรือนางแก้ว คือ พระมเหสีของพระมหากษัตริย์ไทย โดยนางแก้วผู้นี้จะต้องมาเป็นคู่บุญบารมีในการบำเพ็ญกุศลบุญร่วมกับพระมหากษัตริย์ไทย รวมถึงต้องคอยมาเกื้อหนุนพระมหากษัตริย์ไทยในการสั่งสมบุญบารมี พญาลิไทย (2555: 139 - 140) กล่าวสรุปถึง

ลักษณะของนางแก้วผู้ที่ถือกำเนิดมาเป็นพระมเหสีของพระมหาจักรพรรดิ คือ นางแก้วถือเป็นสตรีผู้ที่ได้สั่งสมบุญมาหลายภพหลายชาติ นางแก้วถือกำเนิดในเมืองมัทราส แผ่นดินอุตรกุรุทวีป มีเครื่องสรรพากรณ์ประดับกายงดงามมากกว่าสตรีอื่นใด มีผิวพรรณวรรณะผ่องใส มีใบหน้าและผิวหน้าเกลี้ยงเกลา อ่อนนุ่มราวกับสำลี มีกลิ่นกายที่หอมราวกับแก่นจันทร์กฤษณา และมีกลิ่นปากหอมดั่งกลิ่นดอกบัว โดยที่กลิ่นกายและกลิ่นปากของนางแก้ว แม้จะดำเนินกิจกรรมใด หรือบริโภคสิ่งใดเข้าไป ก็ยังคงมีกลิ่นหอมดังเช่นนั้น

2.6 คหปติรัตนะ

คหปติรัตนะ หรือขุนคลังแก้วประจำพระวรกายขององค์พระมหาจักรพรรดิ กล่าวคือ ขุนคลังแก้ว หรือมหาเศรษฐีผู้มีบุญจะถือกำเนิดพร้อมกับองค์พระมหาจักรพรรดิ โดยขุนคลังแก้วหรือมหาเศรษฐีผู้มีบุญจะเกิดมาเพื่อทำหน้าที่เกื้อหนุนพระมหาจักรพรรดิในด้านเงินทองและของมีค่าต่างๆ โดยขุนคลังแก้วจะมีอิทธิฤทธิ์ในการเรียกเงินทอง เพชรนิลจินดา หรือของมีค่าต่างๆ ให้ปรากฏขึ้นในแผ่นดิน เพื่อให้พระมหาจักรพรรดิได้นำทรัพย์สินมีค่าเหล่านั้นไปใช้ในการเกื้อหนุนเหล่าอาณาประชาราษฎร์ และใช้ในการบำรุงบ้านเมืองให้มีความเจริญรุ่งเรืองสืบไป

พญาลิไทย (2555 : 142) กล่าวถึงอิทธิฤทธิ์หรือความสามารถเฉพาะตนของขุนคลังแก้วประจำพระวรกายขององค์พระมหาจักรพรรดิ ดังนี้

ฉิว่าพระญาจักรพรรดิราช ๕ คำนึงถึงทรัพย์สิ่งอันใด และจะใคร่เอาใส่ แลขุนคลังผู้นั้นอาจสามารถนำเอามาถวายแด่พระญานั้นได้ทุกประการแล ขุนคลังผู้นั้นจึงเอามาตั้งให้เป็นขุนพระคลังแก้วสำหรับพระญามหาจักรพรรดิราชนั้น ด้วยอำนาจบุญธรรมของพระองค์นั้นแล จึงขุนคลังผู้นั้นดุษฎีพิชัย ตาพิชัยดังเทพดาในสวรรค์นั้นแล อันว่าแก้วแหวนเงินทองทั้งหลายอันมีในแผ่นดินก็ดี แม้นว่าอยู่ใต้แผ่นดินก็ดี แลสืกลงไปได้ 16 โยชน์ก็ดี ชะแม้นว่าอยู่ในท้องมหาสมุทรก็ดีแล ขุนพระคลังนั้นอาจสามารถแลเห็นทั่วทุกแห่งแล ฉิว่าเมื่อใดขุนพระคลังนั้นคำนึงจะใคร่เอาเงินทองแก้วแหวนนั้นสิ่งใดก็ดี อันว่าเงินทองแก้วแหวนหากขึ้นมาสู่ขุนพระคลังนั้นเอง

จากบทประพันธ์ข้างต้น แสดงให้เห็นถึงอิทธิฤทธิ์ และความสามารถของคหปติรัตนะ หรือขุนคลังแก้วประจำพระวรกายขององค์พระมหาจักรพรรดิ คือ สามารถเรียกทรัพย์สินเงินทองและของมีค่าต่างๆ ที่มีอยู่ในแผ่นดิน และในมหาสมุทรมาถวายแด่พระมหาจักรพรรดิได้ตามความปรารถนาของตนเองนั่นเอง

2.7 ปริณายกรัตนะ

ปริณายกรัตนะ หรือพระราชโอรสผู้มีคุณสมบัติครบถ้วน และพร้อมที่จะสืบราชสมบัติต่อจากองค์พระมหาจักรพรรดิผู้เป็นพระราชบิดา พระราชโอรสผู้นั้น จะต้องเป็นพระ

ราชโอรสผู้ที่มีความเฉลียวฉลาด รอบรู้หลักนักปราชญ์ยิ่งกว่าบุคคลทั้งปวงในแผ่นดิน พญาภิไทย (2555: 142) กล่าวถึงคุณสมบัติพิเศษของปรีณายกรัตนะ หรือพระราชโอรสผู้มีคุณสมบัติครบถ้วนขององค์พระมหากษัตริย์ ดังนี้

อันว่าพระญาผู้เป็นมหากษัตริย์ราชัน ย่อมมีลูกชาย 1,000 พระองค์ และมีรูปโฉมอันงาม แลรู้หลักนักปราชญ์แก้แล้วหาญทุกคน ส่วนลูกชายผู้เป็นพี่เอย ทั้งหลายนั่นแล รู้หลักยิ่งกว่าทั้งหลายแลประเสริฐกว่ายิ่งกว่าน้องชายทั้งหลายนั่นแล ด้วยบุญของพระญามหากษัตริย์ราชันนั้นอันธ ได้ทำมาแต่ก่อนได้ แลลูกแก้วของพระองค์นั้นอาจสามารถรู้เนื้อรู้ใจคนทั้งหลาย คือ ว่าผู้นี้ดีก็รู้ ผู้นี้ร้ายก็รู้ แม้นว่าอยู่ไกลได้ 12 โยชน์ก็ดี อาจสามารถล่วงรู้เนื้อรู้ใจคนทั้งหลายนั่นสิ้นแล

จากบทประพันธ์ข้างต้น แสดงให้เห็นถึงคุณลักษณะของปรีณายกรัตนะ หรือพระราชโอรสผู้มีคุณสมบัติครบถ้วน และพร้อมที่จะสืบราชสมบัติต่อจากองค์พระมหากษัตริย์ผู้เป็นพระราชบิดา นอกจากจะต้องมีสติปัญญาที่เฉลียวฉลาดประจักษ์นักปราชญ์แล้ว ยังต้องมีความสามารถที่จะล่วงรู้ถึงความรู้สึกและสภาพจิตใจของบุคคลทั้งหลายทั้งปวง ทั้งบุคคลที่อยู่ใกล้และอยู่ไกล

จากเรื่องเล่าพระมหากษัตริย์ที่ปรากฏในวรรณคดี เรื่อง ไตรภูมิพระร่วง แสดงให้เห็นถึงคุณสมบัติของบุคคลผู้ซึ่งมีบุญญาธิการที่จะได้ถือกำเนิดเป็นพระมหากษัตริย์ ต้องมีสัญลักษณ์แทนคุณลักษณะของความเป็นพระมหากษัตริย์ 7 ประการ ได้แก่ จักรแก้ว ช้างแก้ว ม้าแก้ว แก้วมณี นางแก้ว ขุนคลังแก้ว และปรีณายกแก้ว สัญลักษณ์ดังกล่าวแทนบุญญาธิการ และช่วยเกื้อหนุนในการบำเพ็ญบารมีพระมหากษัตริย์เพื่อจะได้เป็นพื้นฐานการสั่งสมบารมีในอันดับที่สูงยิ่งๆ ขึ้นไป พระมหากษัตริย์จึงเป็นผู้ที่ถึงพร้อมด้วยทางโลกและทางธรรม

ลำดับเหตุการณ์สำคัญตามโครงเรื่องนี้สรุปได้ดังนี้ 1.พระมหากษัตริย์เป็นผู้มีบุญญาธิการ 2.บังเกิดแก้ววิเศษ 7 ประการ 3.แก้ววิเศษเหล่านี้แสดงถึงอำนาจและบารมีของพระมหากษัตริย์

เรื่องเล่าพระมหากษัตริย์ในบทชมพุดิสูตร (พระสูตรนอกพระไตรปิฎก)

เรื่องเล่าพระมหากษัตริย์ที่ปรากฏในบทชมพุดิสูตร ถือเป็นพระสูตรหรือชาดกนอกพระไตรปิฎก ในบทสวดสังคหะ พระสูตรดังกล่าวสันนิษฐานว่าเป็นพระสูตรที่มีการเผยแพร่ในยุคสมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ราชวงศ์บ้านพลูหลวง สมัยกรุงศรีอยุธยา ทั้งนี้พระองค์ได้โปรดเกล้าฯ ให้จารึกเป็นลายลักษณ์อักษรลงในคัมภีร์ใบลาน และได้มอบให้พระธรรมทูตนำไปเผยแพร่ให้แก่พระภิกษุสงฆ์ชาวลังกาได้ศึกษาเรียนรู้ ด้วยเหตุนี้ เรื่องเล่าดังกล่าวจึงเป็นแนวทางสำหรับการสร้างพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิ ดังเช่น พระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิ หรือพระพุทธรูปวิชิตมารโมลีศรีสรรเพชญบรมไตรโลกนาถ วัดหน้าพระเมรุราชิการามวรวิหาร พระพุทธรูป

ทรงเครื่องจักรพรรดิ วัดนางนอง พระจักรพรรดิทรงเครื่อง ภายในพระอุโบสถ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ในพระบรมมหาราชวัง เป็นต้น

พระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิที่จัดสร้างขึ้นตั้งแต่ยุคสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นต้นมาจนถึงยุคสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ มีที่มาจากเหตุการณ์สมัยพุทธกาล เกี่ยวกับพระมหากษัตริย์พระองค์หนึ่ง นามว่า “พระเจ้าชมพูบดี” พระธรรมโกศาจารย์ อนุจาโรเถระ (2519: 479 - 488) กล่าวว่า ในสมัยพุทธกาล พระมหากษัตริย์ผู้ครองเมืองปัญจนคร นามว่า พระเจ้าชมพูบดี มีพระมเหสีนามว่า พระนางกาญจนาเทวี พระองค์ทรงเป็นพระมหากษัตริย์มีบุญญาธิการเป็นอย่างมาก กล่าวคือ พระองค์ทรงมีอาวุธวิเศษเหนือกษัตริย์แคว้นแคว้นน้อยใหญ่ทั้งปวง ได้แก่ วิษสร หรือ ลูกศรวิเศษ จักรแก้ว และฉลองพระบาทแก้ว มีพระมหากษัตริย์แคว้นแคว้นต่างๆ ยอมเข้ามาสวามิภักดิ์เป็นจำนวนมาก โดยยอมถวายต้นไม้เงินต้นไม้ทองคำเพื่อยอมเป็นเมืองขึ้นต่อพระองค์

วันหนึ่งในขณะที่พระองค์ทรงทอดพระเนตรเห็นดวงจันทร์ทรงงามท่ามกลางหมู่ดาวในท้องฟ้า ก็ทรงล้าพองว่า พระองค์เองควรมีเดชานุภาพกว่าพระมหากษัตริย์ทุกๆ พระองค์ในดินแดนชมพูทวีป เหมือนกับพระจันทร์ที่มีรัศมีปกแผ่ไปทั่วทุกหนทุกแห่ง พระองค์เริ่มเบิกบานพระทัย จึงทรงฉลองพระบาทแก้วเหาะขึ้นไปในอากาศเพื่อทอดพระเนตรตรวจตราบรรดาหัวเมืองน้อยใหญ่ทั้งปวงที่ตกอยู่ภายใต้การปกครองของพระองค์เอง ต่อมาเมื่อเสด็จมาถึงนครราชคฤห์ ของพระเจ้าพิมพิสาร ก็ทรงเห็นยอดปราสาทราชวังมีความสวยงามเป็นอย่างมาก ก็ทรงพิโรธด้วยความริษยา จึงใช้พระบาทกระแทบยอดปราสาท แต่พระเจ้าพิมพิสารทรงมีจิตใจเลื่อมใสศรัทธาต่อพระพุทธองค์ ทำให้อำนาจของพระพุทธคุณขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้แผ่ปกป้องคุ้มครองปราสาทของพระเจ้าพิมพิสาร ยอดปราสาทของพระองค์จึงไม่เกิดแรงสั่นสะเทือนและไม่เกิดความเสียหายแต่ประการใด พระเจ้าชมพูบดีจึงใช้พระบาทกระแทบซ้ำๆ หลายครั้ง แต่ปรากฏว่ายอดปราสาทของพระเจ้าพิมพิสารก็ไม่ได้ได้รับความกระทบกระเทือน จนกระทั่งพระบาทของพระองค์แตก และมีพระโลหิตไหลไหลทรมณลง พระบาทแก้ว พระเจ้าชมพูบดี จึงชักพระขรรค์ออกมาเพื่อฟันยอดปราสาทราชวังจนสุดกำลัง จนกระทั่งพระขรรค์บดงอ เหตุการณ์ดังกล่าวทำให้พระเจ้าชมพูทรงกริ้วพระเจ้าพิมพิสารเป็นอย่างมาก ภายหลังจากที่พระองค์เสด็จกลับมาสู่พระนคร พระองค์จึงใช้ วิษสรของพระองค์ยิงมาเพื่อรื้อพระภรณ์ของพระเจ้าพิมพิสารให้มาสวามิภักดิ์ต่อพระองค์

เมื่อวิษสรถูกยิงมาจากพระเจ้าชมพูบดี เข้าเขตนครราชคฤห์ ก็เกิดเสียงดังกัมปนาท ทำให้เป็นที่หวาดกลัวต่อมนุษย์และสรรพสัตว์ที่อาศัยอยู่ในนครราชคฤห์ พระเจ้าพิมพิสารเกิดความหวั่นพระทัยว่าตนเองจะได้รับอันตราย จึงรีบหนีไปเข้าเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ณ เวฬุวันวิหาร เพื่อขอขานมิขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าคุ้มครอง ในขณะนั้นเอง วิษสรของพระเจ้าชมพูบดีก็ตามมาถึงเขตเวฬุวันวิหาร พระพุทธองค์จึงได้เนรมิตพุทธจักรส่งออกไปขับไล่วิษสร พุทธ

จักรของพระพุทธองค์ทรงมีฤทธาานุภาพเหนือกว่าจึงสามารถทำลายวิษสรของพระเจ้าชมพูบดีจนสิ้นฤทธิ์ จากนั้นวิษสก็ย้อนกลับคืนไปยังพระเจ้าชมพูบดีดังเดิม

ภายหลังจากที่วิษส อันเป็น 1 ใน 3 ของวิเศษคู่พระบารมี เมื่อถูกพุทธจักรขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทำลายจนสิ้นฤทธิ์แล้ว พระเจ้าชมพูบดีจึงถอดฉลองพระบาทแก้ว แล้วเนรมิตฉลองพระบาทแก้วกลายเป็นพญาวาสูกีแผ่พังพาน 9 เศียร เลื้อยแล่นไปในอากาศเพื่อไปจับตัวพระเจ้าพิมพิสาร เมื่อถึงนครราชคฤห์ไม่พบพระเจ้าพิมพิสารก็ทำลายปราสาทราชวัง และบัลลังก์จนย่อยยับ จากนั้นจึงเลื้อยลอยไปยังเวฬุวันวิหาร

ครั้นเมื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเห็นพญาวาสูกี 9 เศียร ก็ทรงเนรมิตพญาครุฑให้โฉบบินออกไปจับไล่พญานาคราชให้กลับคืนสู่ปัญจानคร เมื่อพระพุทธองค์ทรงทำลายพญานาคราช 9 เศียรได้แล้ว ก็ได้พิจารณาดูอุปนิสัยของพระเจ้าชมพูบดี ก็ทรงเห็นว่า พระเจ้าชมพูบดีมีบุญญาธิการสูงส่ง และเหมาะสมที่จะได้บรรลुพระอริยผลชั้นสูงได้แล้ว จึงตรัสเรียกท้าวสักกะเทวราชให้ลงมาเข้าเฝ้า เพื่อจะทรมานพระเจ้าชมพูบดีให้ละทิฐิมานะ โดยพระพุทธองค์จะเนรมิตตนเองเป็นพระมหาจักรพรรดิทรงเครื่องดั่งพระเจ้าราชาธิราช ให้พระสงฆ์สาวกของพระองค์เนรมิตกายเป็นเสนาอำมาตย์ และข้าราชการบริพาร ให้เนรมิตเวฬุวันวิหารเป็นพระราชนิเวศน์สถานที่มีความสวยงามอลังการ ส่วนท้าวสักกะเทวราชให้เนรมิตกายเป็นราชทูตไปทูลเชิญพระเจ้าชมพูดีมาเข้าเฝ้า ท้าวสักกะเทวราชจึงเนรมิตกายเป็นราชทูตที่สง่างามด้วยอาภรณ์งามวิจิตรจนเป็นที่ตกตะลึงแก่พระเจ้าชมพูบดี และเหล่าข้าราชการบริพารในท้องพระโรงปัญจานคร โดยทูลเชิญให้ไปพบพระเจ้าราชาธิราช โดยเสด็จเข้าไปเฝ้าปรากฏกายที่ปราสาทหน้าพระพักตร์ของพระเจ้าชมพูบดี แล้วเปล่งเสียงทูลเชิญว่า

“บัดนี้ พระเจ้าราชาธิราชเจ้านายของข้าพระพุทธเจ้ามีพระบัญชาให้ข้าพระพุทธเจ้าเชิญพระองค์ไปภายในวันนี้”

พระเจ้าชมพูบดีทรงพิโรธ ที่ราชทูตไม่แสดงความเคารพนอบน้อม ประกอบกับไม่แสดงความยำเกรงต่อพระเกียรติยศของพระองค์ จึงทรงขว้างจักรแก้วออกไปเพื่อประหารราชทูต จากนั้นราชทูตจึงใช้จักรแก้วของตนเอง คือ จักรของพระอินทร์ ทำลายงจักรของพระเจ้าชมพูบดีทันที และอานุภาพของจักรพระอินทร์จึงได้กระชากพระบาทของพระเจ้าชมพูบดีให้ตกจากพระราชบัลลังก์ลากไปตามพื้นถึง 12 วา อีกทั้งยังกลับกลายเป็นเปลวไฟเผาผลาญปราสาทราชวังของพระเจ้าชมพูบดี

เมื่อปราสาทราชวังเกิดไฟไหม้ลุกลาม พระเจ้าชมพูบดีจึงยอมรับคำเชิญของราชทูต จากนั้นราชทูตจึงเรียกงจักรของพระองค์กลับคืนมา ไฟที่กำลังลุกไหม้ปราสาทราชวังอยู่นั้นก็ดับลงทันทีเมื่อไฟดับลง เหล่าทหารวังจึงไปสำรวจความเสียหายก็ปรากฏว่าไม่มีสิ่งใดเสียหาย ทุกอย่างยังคงวางตั้งอยู่ที่เดิมเป็นปกติทั้งสิ้น ราชทูตจึงยื่นข้อเสนอโดยให้เวลาพระเจ้าชมพูบดีภายใน 3 วัน โดยกล่าวทิ้งท้ายว่าถ้าหากพระองค์ไม่รักษาสัญญา ก็จะมาดำเนินการเผาปัญจานครให้ราบเป็นหน้ากลอง

ครั้นถึงวันนัดหมาย องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงได้เนรมิตพระเวฬุวันวรวิหาร กลายเป็นพระราชนิเวศน์ที่สวยงามอลังการ แวดล้อมไปด้วยปราสาทราชวัง มีกำแพงแก้ว 7 ชั้น อัน วิจิตรพิสดารเพียบพร้อมด้วยตลาดบกและตลาดน้ำ งดงามไม่มีนครใดเสมอเหมือน พร้อมกับให้พญา กาฬนาคราช และนางวิมาลา มเหสีพญากาฬนาคราชเนรมิตบริวารเหล่าพญานาคเนรมิตแปลงกาย ตนเองและบริวารเป็นราษฎร และผู้คนที่เดินชวักไขว้อยู่ภายในตลาดน้ำ ให้ท้าวสักกะเทวราช พร้อมด้วยนางสุธรรมา นางสุจิตรา นางสุนันทา นางสุชาดา และเหล่าพญาครุฑ ดำเนินการจัดตลาดเพชร นิลจินดา ตลาดทองคำ ตลาดเงิน ตลาดผ้าสรรพาวุธ ตลาดอาหาร ตลาดลูกไม้ ตลาดดอกไม้ นานาประการ เพื่อด้อนรับพระเจ้าชมพูดี ผู้มีทิวามานะในตนเอง

เมื่อพระเจ้าชมพูดีมาถึงยังนครเวฬุวันวรวิหารที่พระพุทธรองค์ทรงเนรมิตขึ้น ได้ ทอดพระเนตรเห็นสรรพวัตถุต่างๆ ก็เกิดความตกตะลึง ทำให้เกิดความเพลิดเพลิน เพราะมัวแต่ ทอดพระเนตรสิ่งต่างๆ ที่พระองค์ได้พบเห็น ทำให้ราชทูตที่มาทูลเชิญต้องคอยกำชับ และตักเตือนให้ รีบเสด็จเป็นระยะๆ เมื่อเดินทางมาถึงที่ประทับของพระพุทธรองค์ ก็ตกตะลึงด้วยว่าพระพุทธรองค์ได้ ทรงเนรมิตกายเป็นพระมหาจักรพรรดิทรงเครื่อง ประดับด้วยรัศมีหกประการ ท่ามกลางเหล่าเสนา อำมาตย์ และข้าราชการบริวาร จากนั้นพระพุทธรองค์ในร่างของพระมหาจักรพรรดิจึงให้ท้าวชมพูดี แสดงฤทธิ์เดช และนำของวิเศษคู่บารมีของตนออกมาใช้ พระเจ้าชมพูดีก็นำวิเศษ จักรแก้ว และ ฉลองพระบาทแก้ว ออกมาใช้ตามลำดับ พระพุทธรองค์ในร่างของพระมหาจักรพรรดิก็ทรงเนรมิตจักร เพชรทำลายล้างอาวุธของพระเจ้าชมพูดีได้หมดสิ้น ทำให้พระองค์จึงยอมพ่ายแพ้ต่อพระบารมีของ พระพุทธรองค์ในร่างของพระมหาจักรพรรดิ จากนั้นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในร่างพระมหา จักรพรรดิทรงเครื่องจึงได้ตรัสสั่งสอนธรรมเทศนาเพื่อชำระอกุศลจิตของพระเจ้าชมพูดีให้ละซึ่งทิวา มานะ ทำให้พระเจ้าชมพูดีเกิดความเลื่อมใสศรัทธาในกุศล ถึงกับยอมพลีกายถวายชีวิตของตนเอง ให้แก่พระพุทธศาสนาโดยการขอบรรพชาอุปสมบทเป็นพระภิกษุสงฆ์ จากนั้นพระพุทธรองค์ก็ได้ คลายอิทธาภิสังขาร บันดาลพระนครที่ได้เนรมิตไว้ให้กลับคืนเป็นพระเวฬุวันวรวิหารเช่นเดิม พระ พุทธรองค์ก็กลายเพศจากพระมหาจักรพรรดิทรงเครื่องพระเจ้าราชาธิราช เป็นองค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้าเช่นเดิม บรรดาเหล่าเสนาอำมาตย์ และข้าราชการบริวารก็กลายเพศเป็นพระสงฆ์สาวก แวดล้อมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ส่วนเหล่าราษฎร พ่อค้า แม่ค้า ในพระนครก็กลับคืนเป็น เหล่าเทพยดา พญานาคราช และพญาครุฑ กลับคืนสู่ทิพยสถานดังเดิม ภายหลังจากนั้น พระพุทธ องค์จึงอุปสมบทให้พระเจ้าชมพูดีเป็นพระภิกษุสงฆ์ในพระพุทธศาสนา และได้ทรงบำเพ็ญ จตุปาริสุทธิศีลตลอดชีวิตในพระพุทธศาสนา

ภาพที่ 4.1 ส่วนประกอบของเครื่องทรงพระมหากษัตริย์ที่ปรากฏบนพระพุทธรูปทรงเครื่อง
จักรพรรดิ
ที่มา : กรมศิลปากร (2566, ออนไลน์)

เรื่องเล่าขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ได้เนรมิตแปลงกายตนเองเป็นพระมหากษัตริย์ทรงเครื่องแบบกษัตริย์เพื่อปราบพระเจ้าชัมพูบดี แห่งปัญจาคร ให้ละทิฐิมานะ ถือเป็นต้นแบบของการสร้างพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิในสังคมไทย ทำให้คติการสร้างพระพุทธรูปทรงเครื่องเป็นสัญลักษณ์ที่สื่อถึงบุญบารมีของผู้สร้าง กล่าวคือ ผู้ที่จะสร้างพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิได้นั้น ต้องเป็นผู้ที่มีอำนาจ และมีฐานะทางสังคมชั้นสูงในสังคม ได้แก่ พระมหากษัตริย์ พระบรมวงศานุวงศ์ สมเด็จพระสังฆราช พระมหาอุปราช หรือขุนนางชั้นผู้ใหญ่

ลำดับเหตุการณ์สำคัญตามโครงเรื่องนี้สรุปได้ดังนี้ 1.พระเจ้าชมพูบดีหลงผิด มีทิฐิมานะ และลำพองตนเอง 2.พระพุทธเจ้าเสด็จมาปราบโดยการเนรมิตกายเป็นพระมหาจักรพรรดิผู้ยิ่งใหญ่ 3.ประลองฤทธิ์ 4.พระพุทธเจ้าชนะ 5.พระเจ้าชมพูบดีเสด็จออกผนวชและบรรลุปะเป็นพระอรหันต์

เรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดิในหนังสือสวดมนต์

เรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดิที่ปรากฏในหนังสือสวดมนต์ที่เผยแพร่โดยวัดพุทธพรหมปัญโญ หรือวัดถ้ำเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ถือเป็นหนังสือสวดมนต์ที่มีความแพร่หลาย โดยการพิมพ์แจกจ่ายตามสถานปฏิบัติธรรมพุทธพรหมปัญโญตามสาขาต่างๆ ที่พระวรวงศ์ วิริยโร หรือ หลวงตาม้าจัดสร้างขึ้นประมาณ 10,000 เล่ม ภายในมีเนื้อหาเชื่อมโยงกับพระเกจิอาจารย์ชื่อดังของไทย โดยเฉพาะพระวรวงศ์ วิริยโร หรือหลวงตาม้า ผู้ทำหน้าที่เผยแพร่เรื่องเล่าของพระมหาจักรพรรดิ รวมถึงวัตถุลักษณะต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับพระมหาจักรพรรดิ ด้วยวิธีการเผยแพร่ว่า ดั่งกล่าว ส่งผลให้ความเชื่อเรื่องพระมหาจักรพรรดิเป็นที่ยอมรับ มีประวัติความเป็นมายาวนาน ปรากฏที่माที่ไปชัดเจน รวมถึงวิชาจักรพรรดิ ถือเป็นศาสตร์หรือวิชาที่มีการสืบทอดกันลงมาเป็นชั้นๆ การเชื่อมโยงดังกล่าวสร้างความน่าเชื่อถือ และจงใจให้พุทธศาสนิกชนเคารพศรัทธาได้มากยิ่งขึ้น

เรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดิที่ปรากฏในหนังสือสวดมนต์ แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. สมเด็จพระปฐมบรมมหาจักรพรรดิ หรือสมเด็จพระพุทธสิทฺธิทศพลญาณที่ 1 (องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าองค์ที่ 1)

2. สมเด็จพระมหาจักรพรรดิแก้วแดง

1. สมเด็จพระปฐมบรมมหาจักรพรรดิ หรือสมเด็จพระพุทธสิทฺธิทศพลญาณที่ 1 (องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าองค์ที่ 1)

วัดพุทธพรหมปัญโญ (มปป. 1 - 2) กล่าวว่า สมเด็จพระปฐมบรมมหาจักรพรรดิ ถือเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าองค์แรกในโลกธาตุ ทรงค้นพบแนวทางการหลุดพ้นจากความทุกข์ โดยใช้ระยะเวลาจำนวน 80 อสงไขย โดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ความปรารถนาในใจ จำนวน 28 อสงไขย

ระยะที่ 2 การเปล่งวาจาต่อพระพักตร์ของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย จำนวน 36 อสงไขย

ระยะที่ 3 ได้รับตำแหน่ง “นิยตะโพธิสัตว์” โดยทำหน้าที่พุทธพยากรณ์ต่อจากพระพุทธเจ้าเป็นครั้งแรก แล้วบำเพ็ญบารมีต่ออีก 16 อสงไขย

ดังนั้น กว่าที่สมเด็จพระปฐมบรมมหาจักรพรรดิจะทรงตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ ทรงใช้ระยะเวลายาวนานมากจนไม่สามารถประมาณได้ ทั้งนี้ ในศาสนาของสมเด็จพระปฐมบรมมหาจักรพรรดินั้น มนุษย์มีอายุขัยจำนวน 80,000 ปี พระองค์ได้ทรงโปรดสั่งสอนเวไนยสัตว์ ได้

วางรากฐานให้แก่พระพุทธศาสนา รวมระยะเวลาศาสนาของสมเด็จพระปฐมบรมมหาชนกพระรติจำนวน 20,000 ปี รวมถึงพระองค์ยังทรงทำหน้าที่จุดประกายความสว่างทางธรรม ในด้านการสั่งสมบุญบารมีให้แก่จักรวาล ทั้งนี้บุญบารมีที่ถือเป็นพื้นฐานของการถือปฏิบัติ คือ บารมีพระมหาจักรพรรดิ นั่นเอง

ลำดับเหตุการณ์สำคัญตามโครงเรื่องนี้สรุปได้ดังนี้ 1. สมเด็จพระปฐมบรมมหาชนกพระรติเป็นพระพุทธเจ้าองค์แรกในโลกธาตุ 2. ได้บำเพ็ญเพียรด้วยความศรัทธา จำนวน 80 อสงไขย 3. ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าพระองค์แรก 4. ทรงสอนให้ปฏิบัติบารมีพื้นฐานที่เรียกว่า “บารมีพระมหาจักรพรรดิ”

2. สมเด็จพระมหาจักรพรรดิแก้วแดง

ชยบุญโญ ภิกขุ (2563: 111) กล่าวว่า พระแก้วแดง คือ สัญลักษณ์แห่งการรวมบารมีของพระศรีอริยเมตไตรยทั้งหมดก่อนที่จะมาจุติเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในอนาคต มีกำลังมาก พระโพธิสัตว์ทุกพระองค์จะมีพระแก้วคู่บารมี ซึ่งมีลักษณะเป็นพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิ เช่น พระแก้วแดงเป็นสัญลักษณ์ของพระศรีอริยเมตไตรย พระแก้วมรกต ที่ประดิษฐานอยู่ภายในพระบรมมหาราชวัง เป็นสัญลักษณ์ของพระพุทธเจ้าโคตม หรือพระพุทธเจ้าองค์ปัจจุบัน เป็นต้น

ลำดับเหตุการณ์สำคัญตามโครงเรื่องนี้สรุปได้ดังนี้ 1. พระศรีอริยเมตไตรยเป็นพระพุทธเจ้าที่มาตรัสรู้ในอนาคต 2. พระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิที่เป็นสัญลักษณ์ประจำพระองค์ คือ พระแก้วแดง

เรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดิที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับพระเกจิอาจารย์

เรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดิ มีความเกี่ยวข้องกับพระเกจิอาจารย์ชื่อดังที่พุทธศาสนิกชนให้ความเลื่อมใสศรัทธา ทั้งนี้พระเกจิอาจารย์ชื่อดังถือเป็นผู้ที่ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการเชื่อมโยงความเชื่อเกี่ยวกับการบูชาพระมหาจักรพรรดิ ทำให้พุทธศาสนิกชนได้รับรู้ หรือเข้าใจเรื่องราวเกี่ยวกับพระมหาจักรพรรดิแพร่หลายมากขึ้น ทั้งนี้ ทิพยจักร (2557: 59 – 60) ได้กล่าวถึงความหมายของพระมหาจักรพรรดิ ดังนี้

พระมหาจักรพรรดิ หรือพระจักรพรรดิ หมายถึง พระมหาโพธิสัตว์ที่บำเพ็ญมากบารมี และถือกำเนิดขึ้นในช่วงที่โลกเว้นว่างจากพระพุทธศาสนา หน้าที่หลักของพระมหาจักรพรรดิ คือ ทำหน้าที่จัดทุกข์และสร้างความร่มเย็นเป็นสุขให้แก่เหล่ามนุษยชาติ นอกจากนี้ พระมหาจักรพรรดิจำเป็นต้องบำเพ็ญบารมีควบคู่กันไปด้วย โดยเฉพาะการอุปถัมภ์ค้ำจุนพระพุทธศาสนา และทำหน้าที่สั่งสอนให้เหล่ามนุษยชาติรู้จักผิดชอบชั่วดี

จากข้อความข้างต้น สรุปได้ว่า พระมหาจักรพรรดิ หรือพระจักรพรรดิ คือ บารมีพื้นฐานของการบำเพ็ญเพียรเพื่อที่จะก้าวไปสู่ขั้นโพธิสัตว์ รวมถึงพระมหาจักรพรรดิ ถือเป็นตำแหน่ง

ที่มีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ในด้านการอุปถัมภ์ค้ำจุนพระพุทธศาสนา นอกจากนี้ พระมหาจักรพรรดิยังมีความเกี่ยวข้องกับพระเกจิอาจารย์ หรือพระเถระอาจารย์ที่พุทธศาสนิกชนให้ความเลื่อมใสศรัทธา ดังนี้

1. หลวงปู่ใหญ่เทพโลกอุดร

ภาพที่ 4.2 หลวงปู่ใหญ่เทพโลกอุดร
ที่มา : สุริยันจันทรา (2566, ออนไลน์)

หลวงปู่ใหญ่เทพโลกอุดร มีตำนานที่เกี่ยวข้องกับพระมหาจักรพรรดิองค์สำคัญ คือ พระเจ้าอโศกมหาราช โดยเฉพาะด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในดินแดนสุวรรณภูมิ ซึ่งทิพยจักร (2556: 49 - 50) กล่าวว่า พระปิณโฑลภารทวาชะ พระอุปัชฌาย์ พระโสณะ และพระอุตตระ และสายธรรมของพระมหากัสสปะ คือต้นกำเนิดของ “คณะเทพโลกอุดร” และถือเป็นโพธิสัตว์ผู้มีหน้าที่ปลุกหน่อเนื้อเชื้อวงศ์โพธิสัตว์ และพระอรหันต์ไม่ให้สูญหายไปจากดินแดนสุวรรณภูมิ รวมถึงคณะเทพโลกอุดร ยังทำหน้าที่ดูแลพระพุทธศาสนาให้ครบ 5,000 ปี จนถึงยุคพระศรีอริยเมตไตรย ซึ่งถือว่ามีความเกี่ยวข้องกับการบำเพ็ญบารมีของพระมหาจักรพรรดิโดยตรง นอกจากนี้ ทิพยจักร (2556: 52 - 58) ยังได้กล่าวเพิ่มเติมว่า พระเจ้าอโศกมหาราช ได้บำเพ็ญบารมีพระมหาจักรพรรดิด้วยการส่งพระธรรมทูตไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลก แบ่งออกเป็น 9 สาย ดังนี้

สายที่ 1 พระมัทสนิกเถระ เป็นหัวหน้าคณะ เดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา ณ แคว้นกัสมิรคันธาระ คือ รัฐแคชเมียร์ ประเทศอินเดียในปัจจุบัน และแคว้นคันธาระ ในปัจจุบัน คือ รัฐจาป อยู่ในประเทศอินเดียและปากีสถานในปัจจุบัน

สายที่ 2 พระมหาเทวเถระ เป็นหัวหน้าคณะ เดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาใน แคว้นมหิสสกมณฑล ในปัจจุบัน คือ รัฐไมเซอร และดินแดนแถบลุ่มแม่น้ำโคธาวารี อยู่ทางแถบตอนใต้ของประเทศอินเดียในปัจจุบัน

สายที่ 3 พระรักขิตเถระ เป็นหัวหน้าคณะ เดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา ณ วนวาสีประเทศ ปัจจุบันอยู่ในดินแดนทางด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ของประเทศอินเดีย

สายที่ 4 พระธรรมรักขิตเถระ หรือพระโยนกธรรมรักขิตเถระ ถือเป็นชาวตะวันตก ชนชาติกรีก และถือเป็นชาวต่างชาติรูปแรกที่เข้ามาบวชในบวรพระพุทธศาสนา เป็นหัวหน้าคณะ เดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา ณ อปรัตกชนบท สันนิษฐานว่า คือ ดินแดนแถบชายทะเลเหลืองของเมืองบอมเบย์ในปัจจุบัน

สายที่ 5 พระมหาธรรมรักขิตเถระ เป็นหัวหน้าคณะ เดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา ณ แคว้นมหาราษฎร์ อยู่ในดินแดนรัฐมหาราษฎร์ของประเทศอินเดียในปัจจุบัน

สายที่ 6 พระมหารักขิตเถระ เป็นหัวหน้าคณะ เดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาใน ดินแดนทวีปเอเชียกลาง อยู่ในดินแดนประเทศอิหร่าน และประเทศตุรกีในปัจจุบัน

สายที่ 7 พระมัชฌิมเถระ พระกัสสปโคตรเถระ พระมูลกเทวเถระ พระทุนทภิสสระเถระ และพระเทวเถระ เป็นหัวหน้าคณะ เดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา ณ ดินแดนเทือกเขาหิมาลัย ประเทศเนปาล

สายที่ 8 พระโสณเถระ และพระอุตตรเถระ เป็นหัวหน้าคณะ เดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา ณ ดินแดนสุวรรณภูมิ ปัจจุบัน คือ ประเทศต่างๆ ที่ตั้งอยู่ในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ ไทย ลาว พม่า กัมพูชา มาเลเซีย อินโดนีเซีย เป็นต้น

สายที่ 9 พระมหินทเถระ พระราชโอรสของพระเจ้าอโศกมหาราช เป็นหัวหน้าคณะ พร้อมด้วย พระอริฏฐเถระ พระอุทริยเถระ พระสัมพลเถระ และพระหัททสารเถระ เดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา ณ ลังกาทวีป ตรงกับรัชสมัยของพระเจ้าเทวานัมปิยติสสะ กษัตริย์แห่งลังกา ปัจจุบัน คือ ประเทศศรีลังกา

พระภิกษุสงฆ์ทั้งหมด 9 สายที่พระเจ้าอโศกมหาราชส่งมาเป็นพระธรรมทูตนั้น ถือเป็นพระอรหันต์ผู้ทรงคุณวุฒิ และเป็นพระโพธิสัตว์ที่บารมีเต็ม โดยเฉพาะสายที่ 8 คือ พระโสณเถระ และพระอุตตรเถระ ถือเป็นต้นกำเนิดตำนานหลวงปู่ใหญ่เทพโลกอุดรในประเทศไทย เชื่อกันว่าพระอรหันต์ทั้ง 2 รูป ยังคงมีชีวิตอยู่เหนือกาลเวลาเพื่อโปรดพุทธศาสนิกชน และคอยแนะนำสั่งสอนการปฏิบัติธรรมที่ถูกต้อง หลวงปู่ใหญ่เทพโลกอุดรเป็นต้นกำเนิดของวิชาภูติพระพุทเจ้า¹ ซึ่งวิชาดังกล่าว ถือเป็นส่วนหนึ่งของการบำเพ็ญบารมีตามแนวทางพระโพธิสัตว์ และใช้สำหรับการปลุกเสก

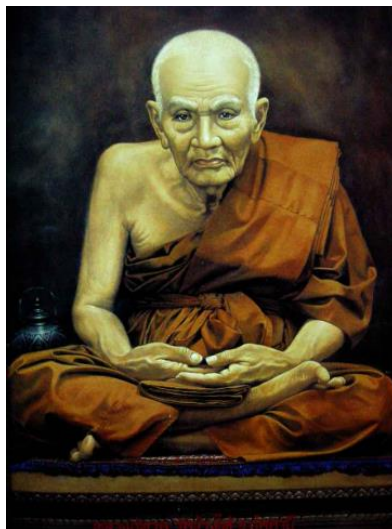
¹ ผู้ที่นับถือศรัทธาพระมหาจักรพรรดิมีความเชื่อว่า วิชาภูติพระพุทเจ้า คือ พลังงานขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จำนวน 5 พระองค์ คือ พระพระกฤษณะ พระโกนาคมน พระกัสสป พระศรีศากยมุนีโคตม และพระศรีอริยเมตไตรย

วัตถุมงคลพระมหาจักรพรรดิ สอดคล้องกับการบำเพ็ญบารมีพระมหาจักรพรรดิ ถือเป็นการสร้างบารมีพื้นฐานของพระโพธิสัตว์รูปแบบหนึ่งเพื่อช่วยเหลือสัตว์โลก ก่อนที่จะตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้ารูปแบบหนึ่ง

ลำดับเหตุการณ์สำคัญตามโครงเรื่องนี้สรุปได้ดังนี้ 1.พระเจ้าอโศกมหาราชส่งพระโสณเถระ และพระอุตตรเถระมาเผยแผ่ศาสนาในดินแดนสุวรรณภูมิ 2.พระภิกษุทั้ง 2 รูปนี้ได้กลายเป็นหลวงปู่ใหญ่เทพโลกอุดร 3.หลวงปู่ใหญ่โลกเทพอุดรให้กำเนิด วิชา “ภูติพระพุทธเจ้า” 4.วิชา “ภูติพระพุทธเจ้า” ถือเป็นส่วนหนึ่งของการบำเพ็ญบารมีพระโพธิสัตว์และใช้สำหรับปลุกเสกวัตถุมงคลพระมหาจักรพรรดิ

2. สมเด็จพระโค้ะ หรือหลวงปู่ทวด วัดช้างให้ราชบูรณาราม

สมเด็จพระโค้ะ หรือหลวงปู่ทวด วัดช้างให้ราชบูรณาราม คือ พระอริยสงฆ์ชื่อดังของประเทศไทย มีชีวิตอยู่ตั้งแต่ปลายรัชสมัยสมเด็จพระมหาธรรมราชา พระนเรศวรมหาราช และได้ดำรงตำแหน่งสมเด็จพระสังฆราช ตรงกับรัชสมัยสมเด็จพระเอกาทศรถ ราชวงศ์สุโขทัย แห่งกรุงศรีอยุธยา วัดพุทธพรหมปัญโญ (มปป. 8 - 12) กล่าวถึงประวัติของหลวงปู่ทวดว่า หลวงปู่ทวด มีชื่อเดิมว่า ปู่ เกิดวันศุกร์ เดือน 4 ปีมะโรง ตรงกับปีพุทธศักราช 2125 ณ บ้านสวนจันทร์ ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา บิดาชื่อ ตาหุ มารดาชื่อ นางจันทร์ มีฐานะค่อนข้างยากจน หลวงปู่ทวดมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดิ คือ ในช่วงที่บิดา และมารดากำลังเกี่ยวข้าว และได้นำเด็กชายปู่ไปผูกเปลไว้ใต้ร่มเงาต้นไม้บริเวณริมคันนา ได้เกิดเหตุอัศจรรย์ คือ มีงูบองหลาดตัวใหญ่หรืองูจงอาง ขดพันรอบเปลในขณะที่เด็กชายปู่กำลังนอนหลับอยู่ จากนั้น งูบองหลาดก็ได้คายลูกแก้วไว้ภายในเปลของเด็กชายปู่ จำนวน 1 ดวง เหตุการณ์ดังกล่าว จึงถือได้ว่าเด็กชายปู่ หรือหลวงปู่ทวด มีบารมีเทียบเท่ากับพระมหาจักรพรรดิ เนื่องจากได้ครอบครองแก้วมณี ซึ่งถือเป็น 1 ใน 7 วัตถุสิ่งของประจำองค์พระมหาจักรพรรดิ เพื่อแสดงถึงความยิ่งใหญ่และมีบารมีสูงส่งของผู้ที่บำเพ็ญบารมีเทียบเท่ากับพระมหาจักรพรรดิ นอกจากนี้ ในยุคสมัยหนึ่งที่กรุงศรีอยุธยาเกิดโรคห่าระบาดหนัก ทำให้ราษฎรที่อาศัยอยู่ภายในกรุงศรีอยุธยาและบริเวณใกล้เคียงเดือดร้อน และเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก หลวงปู่ทวด จึงได้นำแก้วมณี ซึ่งถือเป็น 1 ใน 7 วัตถุสิ่งของประจำองค์พระมหาจักรพรรดิที่ติดตัวมาตั้งแต่วัยเด็ก อาราธนาทำน้ำพระพุทธมนต์ประพรมให้แก่ราษฎรทั่วทั้งพระนคร ทำให้โรคห่าที่กำลังระบาดหนักหายไปจากกรุงศรีอยุธยาในเวลาต่อมา

ภาพที่ 4.3 สมเด็จพระโคณะ หรือหลวงปู่ทวด วัดช้างให้ราชบูรณาราม อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี
ที่มา : หลวงปู่ทวด (2566, ออนไลน์)

นอกจากเหตุการณ์ของหลวงปู่ทวดในยุคสมัยที่ยังมีชีวิตอยู่แล้ว หลวงปู่ทวดยังได้เรียนวิชา ภูติพระพุทเจ้า จากหลวงปู่เทพโลกอุดรในนิมิต สมัยที่เดินทางมาจำพรรษาอยู่ที่กรุงศรีอยุธยา ซึ่งต่อมา หลวงปู่ทวดได้ถ่ายทอดวิชาดังกล่าวให้แก่ปู่ตุ๋ หรือพระพรหมปัญโญในนิมิต โดยสอนเรื่องการ ปฏิบัติธรรมโดยให้กำหนดพระไตรสรณคมน์เป็นองค์บริกรรมภาวนา และแนะนำให้ค้นหาวิชา “ภูติ พระพุทเจ้า” แก่พระพรหมปัญโญ หรือหลวงปู่ตุ๋ วัดสะแก ในนิมิต ทิพยจักร (2556: 109 - 110) ได้ อธิบายความหมายของคำว่า “ภูติพระพุทเจ้า” ดังนี้

ภูติพระพุทเจ้า หมายถึง พลังงานและพลังพุทธคุณอันบริสุทธิ์ที่ ยังคงอยู่ไม่ได้เสื่อมสูญไปไหน แม้พระองค์ท่านจะเข้าสู่นิพพานไปแล้ว แต่ พระพุทธุคุณ คือ พระปัญญาธิคุณ พระบริสุทธิ์คุณ พระมหากรุณาธิคุณยัง ไม่ได้สูญหายไปไหน รวมถึงพลังงานอันบริสุทธิ์ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัม พุทเจ้าตั้งแต่องค์ปฐม องค์ปัจจุบัน รวมถึงพระพุทเจ้าในอนาคตกาล เบื้องหน้า และเกี่ยวข้องกับพลังงานจากพระบรมสารีริกธาตุ หรือพลังงาน จากรอยพระพุทบาท สิ่งเหล่านี้ยังคงอยู่ครบถ้วน ไม่ได้สูญสลายไปตาม กาลเวลา

จากข้อความข้างต้น สรุปได้ว่า “ภูติพระพุทเจ้า” หมายถึง พลังงานขององค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทเจ้า จำนวน 5 พระองค์ คือ พระพระกกุสันโธพุทเจ้า พระโกนาคมโนพุทเจ้า พระกัสสปิพุทเจ้า พระศรีศากยมุนีโคตโมพุทเจ้า และพระศรีอริยเมตไตรโยพุทเจ้า ซึ่งทุก พระองค์ได้บำเพ็ญบารมีจักรพรรดิเป็นพื้นฐาน ก่อนที่จะได้บารมีพระโพธิสัตว์ และตรัสรู้เป็นองค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทเจ้า โดยทุกๆ พระองค์ยังมีพลังพุทธคุณอันบริสุทธิ์ที่ยังไม่ได้เสื่อมสลายไป

ตามกาลเวลา รวมถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์อื่นที่มีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ซึ่งวิชาภูติพระพุทเจ้า ถือ เป็นศาสตร์สำคัญที่พระพรหมปัญโญ หรือหลวงปู่ดู่ วัดสะแก ปลุกเสกพระผงจักรพรรดิเพื่อแจกจ่าย ให้แก่บรรดาศิษยานุศิษย์

ลำดับเหตุการณ์สำคัญตามโครงเรื่องนี้สรุปได้ดังนี้ 1.หลวงปู่ทวดเป็นผู้มีบุญญาธิการสูง 2. ท่านมีของวิเศษคือ แก้วมณี ซึ่งเป็นวัตถุลักษณะหนึ่งของพระมหาจักรพรรดิ 3.หลวงปู่ทวดได้เรียน วิชาภูติพระพุทเจ้าจากหลวงปู่ใหญ่โลกเทพอุดรในนิมิต 4.หลวงปู่ทวดได้แนะนำถ่ายทอดวิชานี้ให้แก่ หลวงปู่ดู่ วัดสะแก รับทราบ

3. พระพรหมปัญโญ หรือหลวงปู่ดู่ วัดสะแก ตำบลธนู อำเภออุทัย จังหวัด พระนครศรีอยุธยา

ภาพที่ 4.4 พระพรหมปัญโญ หรือหลวงปู่ดู่ วัดสะแก ตำบลธนู อำเภออุทัย จังหวัด พระนครศรีอยุธยา

ที่มา : จักรพรรดิอารมณ์ดี (2566, ออนไลน์)

พระพรหมปัญโญ หรือหลวงปู่ดู่ วัดสะแก ตำบลธนู อำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เกิดเมื่อวันที่ 29 เมษายน พ.ศ.2447 ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 ปีมะโรง ณ บ้านข้าวเม่า ตำบล ข้าวเม่า อำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลวงปู่ดู่เป็นบุตรคนที่ 3 จากจำนวนพี่น้องทั้งหมด 3 คน โยมบิดามีนามว่า นายพุด หนูศรี ส่วนโยมมารดานามว่า นางพุ่ม หนูศรี ท่านทั้งสองมีอาชีพ เกษตรกร และค้าขาย ในวัยทารกของหลวงปู่ดู่ เคยมีเหตุอัศจรรย์เกิดขึ้น คือ ในช่วงที่บิดามารดาของ ท่านกำลังทำขนมอยู่ในครัว ท่านทั้งสองได้วางหลวงปู่ดู่ไว้ในเบาะนอกชานบ้าน ต่อมาก็ได้ยินเสียง สุนัขเห่า จึงรีบวิ่งออกไปดู ผลปรากฏว่าหลวงปู่ดู่ในวัยทารกได้พลัดตกลงไปในคลอง แต่เกิดเหตุ อัศจรรย์ คือ หลวงปู่ดู่ไม่จมน้ำ กลับลอยอยู่บนผิวน้ำอย่างน่าอัศจรรย์ และไม่มีวิญญูจะลอยไปตาม กระแสน้ำแต่ประการใด และภายหลังจากเหตุการณ์ดังกล่าว โยมบิดา และมารดาของหลวงปู่ดู่ก็ได้

เสียชีวิตลงในขณะที่หลวงปู่อายุเพียงแค่ 4 ปี เท่านั้น โดยมีพี่สาวคนโตของหลวงปู่ชื่อ สุ่ม เป็นผู้เลี้ยงดูท่าน

เมื่อหลวงปู่อายุได้ 21 ปี ท่านก็เข้าพิธีอุปสมบท ณ วัดสะแก ตำบลธนู อำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ.2468 โดยมีหลวงปู่กลิ่น วัดพระญาติการาม เป็นพระอุปัชฌาย์ และได้ฉายาทางธรรมว่า “พรหมปัญโญ” หมายความว่า ผู้มีปัญญาประดุจพระพรหมทิพยจักร (2556: 108 - 112) กล่าวว่า ภายหลังจากที่หลวงปู่ อุปสมบทเป็นพระภิกษุสงฆ์แล้ว ในช่วงปีพุทธศักราช 2500 หลวงปู่ได้นิมิตอัศจรรย์ว่า ท่านได้กลิ่นดวงดาวไป 3 ดวง นิมิตฝันดังกล่าว หมายถึง ดวงแก้วไตรสรณคมน์ คือ พุทธะ ธัมมะ สังฆะ นั่นเอง และภายหลังจากเหตุการณ์ดังกล่าว หลวงปู่ได้นิมิตถึงพระภิกษุสงฆ์ลึกลับรูปหนึ่ง ซึ่งมักจะปรากฏในนิมิตของท่านเสมอ ทราบภายหลังจากนั้นก็คือ สมเด็จพระโคงศา หรือหลวงปู่ทวด วัดช้างให้ราชบูรณาราม นั่นเอง หลวงปู่ทวดได้บอกกล่าวหลวงปู่ในนิมิตเสมอว่า “หากท่านต้องการหาของดีก็ต้องหาญาติพระพุทเจ้าให้พบ” และหลังจากนั้น หลวงปู่ทวดก็มาแสดงนิมิตให้หลวงปู่รับทราบอีก คือ การเขียนยันต์ลงบนธง 3 ผืน แล้วใช้ฝ่ามือตบลงไป จากนั้นธงก็ลอยขึ้นไปสะบัดอยู่บนอากาศ

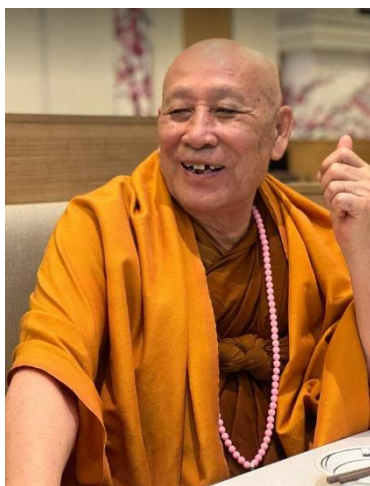
นอกจากสมเด็จพระโคงศา หรือหลวงปู่ทวด วัดช้างให้ราชบูรณาราม ที่มาปรากฏในนิมิตหลวงปู่ โดยแนะนำให้หลวงปู่โดยเน้นย้ำให้ค้นหาวีร ญาติพระพุทเจ้าให้พบ ภายหลังจากนั้นก็ยังคงพบกับ “หลวงปู่ใหญ่เทพโลกอุดร” ในนิมิตอีกองค์หนึ่ง แต่ที่น่าแปลก คือ หลวงปู่ใหญ่เทพโลกอุดร มาปรากฏในนิมิตของท่านในรูปลักษณะของ “พระอาจารย์คง วัดกุฎีดาว” แห่งกรุงศรีอยุธยา ซึ่งทิพยจักร (2556: 113 - 116) กล่าวว่า พระอาจารย์คง วัดกุฎีดาว หรือหลวงปู่ใหญ่เทพโลกอุดร มีตัวตนและมีชีวิตอยู่จริงในยุคสมัยกรุงศรีอยุธยา มีนามว่า “คง” จำพรรษาอยู่ที่วัดกุฎีดาว อาศัยอยู่ภายในกรุงศรีอยุธยา ครั้งหนึ่งหลวงปู่ใหญ่เทพโลกอุดร ในรูปลักษณะของพระอาจารย์คง ท่านได้นั่งบนเสื่อแล้วเสกให้ลอยขึ้นไปบนอากาศ จนกระทั่งลอยไปถึงเขตพระราชฐานชั้นใน เหล่านางสนมกำลังเล่นน้ำอยู่เมื่อเห็นก็เกิดความหวาดกลัวจึงได้นำความขึ้นกราบบังคมทูลฟ้องต่อพระมหากษัตริย์ จากนั้นพระมหากษัตริย์จึงทรงมีรับสั่งให้จับพระอาจารย์คง และตามจับจนถึงกุฏิของท่าน ทหารที่ล้อมกุฏิท่านจึงสั่งให้ท่านออกมาจากกุฏิ แต่ท่านไม่ยอมออกมา ท่านจึงจุดไฟเผากุฏิของท่าน หลวงปู่ใหญ่เทพโลกอุดร ในรูปลักษณะของพระอาจารย์คง ท่านจึงแสดงอิทธิฤทธิ์ด้วยการใช้อิณญาณลอยขึ้นไปบนฟ้า ซึ่งไม่ได้ลอยเฉพาะตัวของท่าน แต่กลับลอยขึ้นไปทั้งกุฏิที่ท่านจำวัดอยู่นั้น และลอยขึ้นไปในขณะที่ไฟกำลังลุกเผาไหม้กุฏิของท่าน คนทั่วไปที่อาศัยอยู่ในกรุงศรีอยุธยาจึงเห็นเป็นดวงไฟลูกใหญ่ลอยขึ้นไปบนฟ้า คล้ายกับดวงดาวอีกดวงหนึ่ง นับจากนั้นเป็นต้นมา บุคคลที่อาศัยอยู่ในกรุงศรีอยุธยา จึงขนานนามว่า “วัดกุฎีดาว” นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

หลังจากที่หลวงปู่ใหญ่เทพโลกอุดร ได้มาพบกับหลวงปู่ในรูปลักษณะของพระอาจารย์คง วัดกุฎีดาว ซึ่งพระอาจารย์คง วัดกุฎีดาว หรือหลวงปู่ใหญ่เทพโลกอุดร ได้สอนวิชา “ญาติพระพุทเจ้า”

ให้แก่หลวงปู่ดู่ พรหมปัญโญ ในนิมิต และในเวลาต่อมาหลวงปู่ดู่ได้นำความรู้วิชา “ภูติพระพุทเจ้า” ที่พระอาจารย์คง วัดกุฎีดาว หรือหลวงปู่ใหญ่เทพโลกอุดรเคยสั่งสอนในนิมิตมาใช้จัดสร้างพระเครื่องสำหรับทำกรรมฐาน หรือสวดมนต์เจริญภาวนา ซึ่งเป็นที่น่าอัศจรรย์ว่า พระเครื่องที่หลวงปู่ดู่ วัดสะแก จัดสร้างนั้น แม้จะมีส่วนผสมหลัก คือ ปูนขาว แต่พระเครื่องของท่านกลับมีพระธรรมธาตุขึ้น โดยมีลักษณะแบบเกล็ดเพชร โดยหลวงปู่ดู่ พรหมปัญโญ เน้นย้ำเสมอว่า ให้ผู้ที่ได้ไปนำไปกำไว้กับมือ ในขณะที่สวดมนต์เจริญภาวนา โดยเฉพาะบทไตรสรณคมน์ และบทพระคาถามหาจักรพรรดิ ซึ่งอำนาจของพระพุทธานุภาพ และพระเทพคุณจากองค์พระจะช่วยให้เป็นสมาธิได้เร็วขึ้น ด้วยเหตุนี้ ในเวลาต่อมาพระเครื่องของท่านเมื่อมีผู้สวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้ผู้ที่นิยมสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิ นิยมเรียกขานพระเครื่องที่ท่านสร้างขึ้นว่า “พระผงจักรพรรดิ” ซึ่งการจัดสร้างไม่ระบุจำนวน และไม่ได้นำไว้สำหรับซื้อขาย แต่เน้นให้ผู้ที่ได้รับพระผงจักรพรรดิไปได้นำไปใช้เป็นสื่อกลางในการทำกรรมฐาน หรือสวดมนต์เจริญภาวนา บทพระคาถามหาจักรพรรดิ

ลำดับเหตุการณ์สำคัญตามโครงเรื่องนี้สรุปได้ดังนี้ 1.หลวงปู่ดู่เป็นผู้มีบุญญาธิการ 2.หลวงปู่ใหญ่เทพโลกอุดร (พระอาจารย์คง วัดกุฎีดาว) และหลวงปู่ทวดได้มาแนะนำและถ่ายทอดวิชาภูติพระพุทเจ้าในนิมิต 3.หลวงปู่ดู่ได้นำวิชานี้มาสร้างวัตถุมงคลพระมหาจักรพรรดิ 4.วัตถุมงคลดังกล่าวเป็นสื่อกลางในการสวดมนต์ เจริญภาวนาตามแนวทางความเชื่อเกี่ยวกับพระมหาจักรพรรดิ

4. พระวรวงศ์ วิริยโร หรือหลวงตาม้า วัดพุทธพรหมปัญโญ หรือวัดถ้ำเมืองนะ ตำบลเมืองงาย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

ภาพที่ 4.5 พระวรวงศ์ วิริยโร หรือหลวงตาม้า วัดพุทธพรหมปัญโญ หรือวัดถ้ำเมืองนะ ตำบลเมืองงาย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

พระวรวงศ์ วิริยโร มีชื่อเดิมว่า วรวงศ์ สุวรรณคุณ เกิดเมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2487 ตรงกับวันพฤหัสบดี ปีมะแม ภูมิลาเนาอยู่ที่ อำเภอมะนัง จังหวัดสตูลกร โยมบิดาชื่อนายวันดี สุวรรณคุณ ส่วนโยมมารดาชื่อนางโสภา สุวรรณคุณ โดยท่านเป็นบุตรคนที่ 2 จากจำนวนพี่น้องร่วมบิดามารดา 3 คน วัยเด็กโยมมารดานิยมนพาท่านไปฝากให้คุณยายเลี้ยงดู โดยคุณยายของท่านมีอุปนิสัยชอบเข้าวัดทำบุญอยู่เป็นทุนเดิมอยู่แล้ว จึงทำให้ท่านมีโอกาสทำบุญ และปฏิบัติศาสนกิจตั้งแต่วัยเด็ก

พระวรวงศ์ วิริยโร ก่อนเข้ารับการอุปสมบทนั้น ได้เริ่มต้นประกอบอาชีพอยู่ที่ธนาคารกสิกรไทย สำนักงานใหญ่ ย่านพหลโยธินในขณะนั้น ซึ่งในระหว่างนี้เอง ก็ทำให้ท่านได้มีโอกาสเดินทางไปพบกับพระพรหมปัญโญ หรือหลวงปู่ดู่ วัดสะแก ช่วงราวปี พ.ศ.2519 - 2520 ต่อมาเมื่ออายุครบ 43 ปี จึงได้เข้าพิธีบรรพชาอุปสมบท เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ.2531 เวลา 10.06 น. ตรงกับวันอาทิตย์ ณ วัดพุทธโสธรวรย์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งในขณะนั้นได้จัดพิธีการอุปสมบทหมู่ โดยมีหลวงพ่อดู่ วัดพุทธโสธรวรย์ เป็นพระอุปัชฌาย์ ในพรรษาแรก ท่านได้ยึดถือการปฏิบัติภาวนาตลอด โดยยึดหลักการปฏิบัติสายหลวงปู่ดู่ วัดสะแก ภายหลังจากออกพรรษาแล้ว ท่านจึงได้เข้าไปกราบลาหลวงพ่อดู่ เพื่อออกธุดงค์ แต่หลวงพ่อดู่ขอให้ท่านอยู่ครบพรรษาเสียก่อน และในระหว่างนั้นเองท่านก็ได้มีโอกาสพบปะกับหลวงปู่ดู่ วัดสะแก ทำให้ท่านได้เรียนกรรมฐานตามแนวทางของหลวงปู่ดู่ รวมถึงวิธีการจัดสร้างพระเครื่อง หรือพระผงจักรพรรดิ ให้แก่พระวรวงศ์ วิริยโร จนหมดสิ้น ภายหลังจากออกพรรษา พระวรวงศ์ ก็กราบลาหลวงปู่ดู่ โดยบอกวัตถุประสงค์ต่อหลวงปู่ดู่ว่าต้องการออกธุดงค์ จากนั้นหลวงปู่ดู่ท่านจึงมอบพระผงปูนขาว หรือพระผงจักรพรรดิรูปเหมือนหลวงปู่ดู่ จำนวน 1 องค์ ให้แก่พระวรวงศ์ แล้วจึงกล่าวว่า “ถ้าเอ็งอยากรู้ อยากทราบอะไรให้เอ็งถามพระองค์นี้” หลวงปู่ดู่ท่านยังเมตตาให้เงินติดตัวมาอีก จำนวน 500 บาท พร้อมทั้งมอบของใช้สำหรับพระภิกษุสงฆ์ต่างๆ แล้วกล่าวทิ้งท้ายเพิ่มเติมว่า “เวลาเอ็งไปไหน ข้าก็ไปด้วย”

เมื่อพระวรวงศ์ได้ออกเดินธุดงค์จากวัดสะแก ก็มุ่งหน้าขึ้นไปทางทิศเหนือ จนกระทั่งเดินทางมาถึงในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ สถานที่แรกท่านได้พักอยู่ที่พระธาตุจอมแจ้ง เมื่อมาถึงสถานที่ดังกล่าว ท่านได้อธิษฐานจิตกลางแจ้งว่า ท่านอยากจะหาสถานที่ที่สงบเพื่อเก็บตัวสักจำนวน 4 ปี เพื่อปฏิบัติธรรมกรรมฐาน ต่อมาในช่วงเวลาเช้าวันรุ่งขึ้น ได้มีชายผู้สูงวัยซึ่งเป็นอุบาสกผู้ถือปฏิบัติธรรมอยู่ภายในวัดพระธาตุจอมแจ้งนั่นเอง ได้บอกกล่าวถึงพื้นที่ตำบลเมืองนะมีถ้ำที่น่าอยู่ มีบรรยากาศสงบสัปปายะ เหมาะแก่การปฏิบัติธรรมเจริญกรรมฐาน เมื่อท่านฟังแล้วท่านก็รู้สึกได้ว่ามีลักษณะคล้ายกับสถานที่ที่กำลังตามหาอยู่ จึงออกธุดงค์ไปยังพื้นที่ตำบลเมืองนะ เมื่อธุดงค์มาถึง ระยะแรกท่านก็ได้เลือกจำวัดอยู่ที่ถ้ำฮัก โดยเลือกจำวัดอยู่ที่นั่นราว 1 เดือน จึงออกธุดงค์ต่อ เนื่องจากท่านเห็นว่าถ้ำฮักเป็นถ้ำที่มีลักษณะเป็นถ้ำที่มีความลึก และมีความชื้นมาก ไม่เหมาะแก่การปฏิบัติธรรม จึงออกธุดงค์หาที่อื่นต่อไป

ภายหลังจากออกจากถ้ำฮก ท่านก็ได้ธุดงค์จนกระทั่งพบกับถ้ำเมืองนะ ซึ่งสมัยนั้นมีต้นไม้ขึ้นปกคลุมจนมองไม่เห็นปากถ้ำ แต่เมื่อแหวกต้นไม้เข้าไปกลับพบว่า ภายในถ้ำร่างนั้นกลับเป็นถ้ำที่มีพื้นที่สะอาดมาก รวากับมีคนคอยทำความสะอาดอยู่ ท่านจึงกำหนดจิต ก็พบว่าภายในถ้ำเมืองนะเป็นเมืองบาดาลของพญานาคราช ซึ่งมีพญานาคราชอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก และทำหน้าที่คอยปกป้องรักษาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีความเกี่ยวข้องกับสมเด็จพระโค้ะ หรือหลวงปู่ทวด และหลวงปู่เฒ่าไว้ นับจากนั้นเป็นต้นมา ท่านจึงเลือกถ้ำเมืองนะเป็นสถานที่สำหรับปฏิบัติธรรมและเจริญภาวนาตามแนวทางของพระพรหมปัญโญ หรือหลวงปู่ดู่ วัดสะแก ตลอดมา

เมื่อพระวรวงศ์ วิริยโร หรือหลวงตาม้า ตัดสินใจเลือกถ้ำเมืองนะเป็นสถานที่สำหรับการปฏิบัติกรรมฐาน และสวดมนต์เจริญภาวนาตามแนวทางของหลวงปู่ดู่ วัดสะแก แล้ว วัดพุทธพรหมปัญโญ (มปป. 28 - 29) กล่าวว่า หลวงตาม้าได้จัดสินใจสร้างพระเครื่อง หรือพระผงจักรพรรดิตามแนวทางของพระพรหมปัญโญ หรือหลวงปู่ดู่ วัดสะแก ภายหลังจากที่หลวงปู่ดู่ วัดสะแกมรณภาพลงเมื่อวันที่ 17 มกราคม พ.ศ.2534 เพื่อทำหน้าที่แทนหลวงปู่ดู่ในการสวดมนต์เจริญภาวนา ซึ่งการจัดสร้างพระเครื่อง หรือพระผงจักรพรรดิของพระวรวงศ์ วิริยโร นั้น ท่านได้นำมวลสารเดิมของหลวงปู่ดู่ วัดสะแก คลุกเคล้ากับปูนขาว และน้ำพุทธมนต์ที่ปลุกเสกด้วยบทพระคาถามหาจักรพรรดิ เมื่อผสมผสานเป็นเนื้อเดียวกันแล้ว จึงนำไปกดพิมพ์ตามรูปลักษณะต่างๆ เช่น รูปเหมือนหลวงปู่ดู่ วัดสะแก พระสมเด็จองค์ปฐมบรมมहाจักรพรรดิ สมเด็จพระโค้ะ หรือหลวงปู่ทวด สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) พระพิมพ์สมเด็จจักรพรรดิ พระพิมพ์สมเด็จเกษไชโย พระพิมพ์สมเด็จบางขุนพรหม เป็นต้น จากนั้นจึงนำมาอธิษฐานจิตปลุกเสกด้วยศาสตร์วิชา “ภูติพระพุทเจ้า” ตามที่สมเด็จพระโค้ะ หรือหลวงปู่ทวด และหลวงปู่ดู่ วัดสะแก ได้รับการถ่ายทอดมาจากพระอาจารย์คง วัดกุฎีดาว หรือหลวงปู่ใหญ่เทพโลกอุดร ที่ได้มาสอนในนิมิตของพระอริยสงฆ์ทั้ง 2 รูป และนอกจากนี้ พระวรวงศ์ วิริยโร หรือหลวงตาม้า ยังได้อธิษฐานจิตโดยใช้บทพระคาถามหาจักรพรรดิปลุกเสกให้อีกครั้งหนึ่งก่อนที่จะนำแจกจ่ายให้แก่พุทธศาสนิกชน หรือผู้ที่นิยมสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิ ได้นำไปใช้ทำไว้ในอุ้งมือในขณะที่สวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิ

จากเรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดิที่มีความเกี่ยวข้องกับพระเกจิอาจารย์ ได้แก่ หลวงปู่ใหญ่เทพโลกอุดร สมเด็จพระโค้ะ หรือหลวงปู่ทวด วัดช้างให้ราชบูรณาราม อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี พระพรหมปัญโญ หรือหลวงปู่ดู่ วัดสะแก ตำบลธนู อำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และพระวรวงศ์ วิริยโร หรือหลวงตาม้า ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งพระเกจิอาจารย์ข้างต้น เป็นพระเกจิอาจารย์ที่พุทธศาสนิกชนให้ความเลื่อมใสศรัทธาเป็นจำนวนมาก ทำให้พระเกจิอาจารย์ดังกล่าวข้างต้น ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการชักนำให้ผู้เลื่อมใสศรัทธาได้หันมา

สวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถมหาจักรพรรดิ สำหรับเป็นที่พึ่งทางจิตใจ และเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการดำเนินชีวิตท่ามกลางสภาพสังคมในยุคปัจจุบัน

ลำดับเหตุการณ์สำคัญตามโครงเรื่องนี้สรุปได้ดังนี้ 1.หลวงตาม้าเป็นลูกศิษย์หลวงปู่ 2.ได้รับการถ่ายทอดวิชาปฏิบัติพระพุทเจ้าจากหลวงปู่ 3.หลวงตาม้าจัดสร้างวัดมุงคลพระมหาจักรพรรดิ 4.หลวงตาม้าได้กลายเป็นศูนย์กลางและเป็นผู้เผยแผ่ศาสตร์พระมหาจักรพรรดิ

เรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดิในสื่ออินเทอร์เน็ต

เรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดิในสื่ออินเทอร์เน็ต ผู้วิจัยเลือกเก็บข้อมูลจากเพจเฟซบุ๊กที่มีผู้ติดตามจำนวน 100,000 คนขึ้นไป ได้แก่ เพจตามรอยวิริยโร และเพจสถานปฏิบัติธรรมพุทธพรหมปัญโญ สาขาบางมด รวมถึงช่องยูทูบที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับพระมหาจักรพรรดิ หลวงปู่ วัตสะแก และหลวงตาม้า โดยคัดเลือกข้อความที่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประสบการณ์ที่ได้รับจากการสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถมหาจักรพรรดิ รวมถึงสติ๊กเกอร์ไลน์ แบ่งออกเป็น 2 ประเด็น คือ

1. พุทธานุภาพทางธรรม

พุทธานุภาพทางธรรมในด้านการสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถมหาจักรพรรดิ มีจุดเน้นคือ ให้ผู้สวดเจริญภาวนามากๆ หรือภาวนาทุกขณะจิตที่สามารถระลึกได้ โดยไม่จำเป็นต้องสวดมนต์เจริญภาวนาต่อหน้าหิ้งพระ หรือโต๊ะหมู่บูชาเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อให้ผู้สวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถมหาจักรพรรดิได้ฝึกฝนสภาพจิตใจให้เป็นสมาธิ และได้พิจารณาการกระทำของตนเองในอดีตที่ผ่านมา แบ่งออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

1.1 จิตใจสงบและเกิดสมาธิ

b @beaut3291 7 months ago
สวดค่ะ จิตใจสงบมากค่ะ จากเมื่อก่อนโกรธง่ายทุกขง่าย ตอนนี้เบาสบายมากค่ะ แต่ตอนสวดใหม่ๆจิตใจยังลุ่มร้อน กระวนกระวายไม่มีความสุขอย่างที่เข่าว่ากันเลยคะ แต่พออดทนสวดไปนานๆ ตอนนี้รู้สึกจิตใจดีเบาสบายมากคะ ดีมากคะ สาธุ
ลองอ่านคำแปล ความหมายคือการสรรเสริญบูชา
พระพุทเจ้า5พระองค์ บทนี้ดีมากเลยคะ

Show less

👍 2 🗨 Reply

▼ 1 reply

ภาพที่ 4.6 ประสบการณ์ของผู้ที่สวดบทพระคาถมหาจักรพรรดิแล้วทำให้จิตใจสงบ
ที่มา : บทสวดจักรพรรดิ (2566, ออนไลน์)

การสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถมหาจักรพรรดิสม่ำเสมอ จะช่วยให้ผู้สวดมีจิตใจที่เยือกเย็น และมีความสุขทางใจ โดยพระวรคต วิริยโร หรือหลวงตาม้า จะมุ่งเน้นให้ผู้สวดได้สวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถมหาจักรพรรดิทุกขณะจิตที่ระลึกได้เพื่อให้ผู้สวดเกิดความสุขทางจิตใจ

พระวรคต วิริยโร หรือหลวงตาม้า ต้องการให้ผู้สวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถมหาจักรพรรดิหลายจบ โดยเฉพาะการสวดมนต์ตามตาราง เพื่อให้เกิดความสมาธิ ดังเช่น ธนัชพร ญาณกาย (2567: สัมภาษณ์) กล่าวว่า ตนเองเป็นผู้ที่เลือกสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถมหาจักรพรรดิ เพราะช่วยให้ตนเองมีสมาธิในการเรียนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในช่วงก่อนสอบ ตนจะเลือกสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถมหาจักรพรรดิตามตาราง เพื่อเป็นการพักการอ่านหนังสือ เมื่อสวดเสร็จจึงมาอ่านหนังสือต่อ ทำให้เกิดสมาธิ และสามารถจดจำเนื้อหาในหนังสือได้มากขึ้น

@Jane-hl9ir 1 year ago

🙏 น้อมกราบหลวงตาม้า ลูกขออนุโมทนาบุญสาธุ สาธุเจ้าค่ะ ช่วงนี้ติดหลวงตาม้าคือฟังบ่อยฟังทุกวัน วันละหลายชั่วโมง ฟังแล้วก็เพลินสบายใจทำให้มีสติมากขึ้น สิ่งไหนที่ยากๆเคยตั้งคำถามและหาคำตอบไม่ได้ มาฟังหลวงตาม้าคำตอบให้หมด ฟังจนฝันในฝันยังได้ยินเสียงหลวงตาม้าว่าหัลหรือตื่นเสียงหลวงตาม้าก้องในหูในสมองตลอดเลยคะ สาธุเจ้าค่ะ

1

Reply

ภาพที่ 4.7 ประสบการณ์ของผู้ที่เลือกสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถมหาจักรพรรดิจนเกิดสมาธิ
ที่มา: บทสวดจักรพรรดิ (2566, ออนไลน์)

จากประสบการณ์ข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงการฟังบทสวดพระคาถมหาจักรพรรดิแล้วทำให้เกิดความสุขทางจิตใจ รวมถึงทำให้รู้สึกผ่อนคลายอารมณ์จนกระทั่งเกิดสมาธิ ประกอบกับความศรัทธาที่มีต่อพระวรคต วิริยโร หรือหลวงตาม้า ที่เป็นสื่อกลางในการชักนำให้พุทธศาสนิกชนบางคนตัดสินใจเลือกการสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถมหาจักรพรรดิเพื่อเป็นแนวทางหนึ่งในการช่วยให้สภาพจิตใจมีความสุข และเกิดสมาธิ

1.2 ทำให้ชีวิตดีขึ้น

เรื่องเล่าในอินเทอร์เน็ตที่เล่าว่า เมื่อได้นับถือพระมหาจักรพรรดิ หรือสวดพระคาถาพระมหาจักรพรรดิแล้ว “ทำให้ชีวิตดีขึ้น” ส่วนใหญ่ ผู้เล่ามักเล่าว่า ชีวิตประสบปัญหา ทุกข์ หรือไม่มีความสุขกับชีวิต แต่เมื่อได้สวดคาถาพระมหาจักรพรรดิแล้ว บุคคลเหล่านั้นรู้สึกว่าการชีวิตตนเองเดินมาถูกทาง คือ สงบ มีสติ ทุกข์กับเรื่องต่าง ๆ น้อยลง ในภาพรวม บุคคลเหล่านั้นเล่าว่า “ชีวิตในภาพรวมดีขึ้น”

@BOYBOOM-mg3uj 1 เดือนที่ผ่านมา

วันนี้หนูเริ่มสวดจริงจังจนจบวันแรก ในขณะที่กำลังสวดไปได้สัก 7-8 จบรู้สึกตัวลอยๆปวดหัวร้อนวูบวาบใจหวิวๆยังไม่รู้ทั้งที่ก่อนหน้านี้สวดบทอื่นก็ปกติทุกอย่าง แปลกใจมากแต่ตั้งแต่สวดคาถาบทนี้มารู้สึกชีวิตจะดีขึ้นมากทำงานไม่เคยเหนื่อยเลยรู้สึกมีกำลัง จะพยายามสวดให้ได้ทุกวันค่ะ 🙏🙏🙏

👍 19 🗨️ 🍀💖 ตอบกลับ

ภาพที่ 4.8 ข้อความที่โพสต์ในยูทูบเรื่อง “สวดคาถาพระจักรพรรดิแล้วชีวิตดีขึ้น”

ที่มา : บทสวดจักรพรรดิ (2566, ออนไลน์)

จากประสบการณ์ด้านพุทธานุภาพทางธรรม สะท้อนให้เห็นว่าพุทธศาสนิกชนในปัจจุบันเลือกที่จะนำการสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิเป็นแนวทางหนึ่งในการปฏิบัติธรรม เนื่องจากเป็นแนวทางที่ตอบโจทย์ของผู้ที่ต้องการปฏิบัติธรรม แต่ยังคงต้องดำเนินชีวิตอยู่ทางโลกควบคู่กันไปด้วย แนวทางดังกล่าวมีอิทธิพลต่อความเชื่อทางพระพุทธศาสนา ทำให้พุทธศาสนิกชนในปัจจุบันได้เข้ามาใกล้ชิดพระพุทธศาสนามากขึ้น

จากที่นำเสนอเรื่องเล่าในอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับ “พุทธานุภาพทางธรรม” ได้แก่ จิตใจสงบ มีสมาธิ รู้จิตและการกระทำของตนเอง และทำให้ชีวิตดีขึ้น ในภาพรวมสามารถลำดับเหตุการณ์สำคัญของเรื่องเล่ากลุ่มนี้ได้คือ 1.ผู้เล่าประสบปัญหาในชีวิต 2.ได้รู้จักศาสตร์พระมหาจักรพรรดิหรือได้สวดบทพระคาถาพระมหาจักรพรรดิ 3.จิตใจสงบ มีสมาธิ รู้เท่าทันตนเอง และทำให้ชีวิตดีขึ้น

2. พุทธานุภาพทางโลก

พุทธานุภาพทางโลก มีความเกี่ยวข้องกับฆราวาสหรือพุทธศาสนิกชนที่เลือกสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิ เพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจในการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น การประกอบอาชีพ การศึกษาเล่าเรียน การแสวงหาปัจจัยสี่ในการดำรงชีวิต โดยนำบทพระคาถามหาจักรพรรดิเป็นที่พึ่งพาทางจิตใจในการดำเนินกิจกรรมดังกล่าว แบ่งออกเป็น 8 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านหน้าที่การงาน

@user-oe7fx9mb9b 3 years ago

สวดมาแล้ว 5 ปี เกือบทุกวัน ถ้าสวด 21 จบตอนเช้าที่ห้องพระ แต่สวดตลอดเวลาที่นึกได้ สิ่งที่เกิดขึ้นคือลูกดี ลูกมีการงานที่ดี เวลาภาวนาจะขอให้ตัวเองมีลูกดีค่ะ

👍 114 🗨️ Reply

▼ 8 replies

ภาพที่ 4.9 ประสบการณ์ของผู้สวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิ ด้านหน้าที่การงาน

ที่มา : บทสวดจักรพรรดิ (2566, ออนไลน์)

“สวดมาแล้ว 5 ปี เกือบทุกวัน ถ้าสวด 21 จบตอนเช้าที่ห้องพระ แต่สวดตลอดเวลาที่นึกถึงได้สิ่งที่เกิดขึ้น คือ ลูกดี ลูกมีการงานที่ดี และเวลาภาวนาก็จะขอให้ตัวเองมีลูกที่ดีค่ะ”

จากข้อความข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ผู้สวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถมหาจักรพรรดิ คือ มารดา แต่ผู้ที่ได้รับอานิสงส์จากการสวดมนต์ คือ ลูก วิธีการดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าการสวดมนต์เจริญภาวนาสามารถตอบสนองในด้านการงานของบุคคลในครอบครัวอีกด้วย

2.2 ด้านความมั่งคั่ง และความร่ำรวย

หลวงปู่ พรหมปัญโญท่านเน้นย้ำ ให้หมั่นท่องทุกวัน แล้วจะรวย

@pronattheicon168 3 years ago

สวดมาตั้งแต่ปี62อธิษฐานจิตกับหลวงปู่ว่าจะสวดให้ตลอดชีวิต...หลวงปู่ให้โบสถ์ตลอดเวลาค่ะสงมากสวดคำพระ...มอหน้าหลวงปู่แล้วขอกับหลวงปู่ให้ มีนักเรียนให้มาเรียนคอร์สออนไลน์97บ.เยอะมากและภูมิใจที่ได้ส่งต่อ....ให้ชีวิตทุกคนดีขึ้นสาธุๆค่ะ 🙏🙏🙏

👍 35 🗨️ ❤️ Reply

ภาพที่ 4.10 ประสบการณ์ของผู้สวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถมหาจักรพรรดิ ด้านความมั่งคั่ง และความร่ำรวย

ที่มา : บทสวดจักรพรรดิ (2566, ออนไลน์)

จากข้อความข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่า การสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถมหาจักรพรรดิ ของผู้สวด ทำให้ผู้สวดดังกล่าวข้างต้นได้รับโบนัสจากการทำงาน แล้วส่งผลให้ชีวิตดีขึ้น จากประสบการณ์ดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าบทสวดพระคาถมหาจักรพรรดิมีความแตกต่างจากบทสวดทั่วไป ทำให้ผู้สวดมีฐานะทางการเงินไปในทิศทางดีขึ้น

2.3 ด้านโชคลาภ เงินทอง

วิธีอธิษฐานขอโชคลาภจากหลวงปู่ดู่-หลวงตาม้า | เรื่องเล่าวันนี้

@wannisasaengtham8025 2 years ago

ตั้งแต่สวดพระจักรพรรดิมีโชคบ่อยมากค่ะ เยอะสุดเกือบแสน ศรีธำหลวงปู่ดู่ค่ะ สาธุ

15

Reply

1 reply

ภาพที่ 4.11 ประสบการณ์ของผู้สวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถมหาจักรพรรดิ ด้านโชคลาภ
เงินทอง

ที่มา : วิธีอธิษฐานขอเงินจากหลวงปู่ดู่ หลวงตาม้า (2567, ออนไลน์)

จากข้อความข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่า การสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถมหาจักรพรรดิเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการเสริมดวงในด้านโชคลาภเงินทอง ซึ่งถือเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ในการดำรงชีวิตของมนุษย์ที่สำคัญ ทำให้บทพระคาถมหาจักรพรรดิมีความโดดเด่นในด้านโชคลาภ และทรัพย์สินเงินทองอีกด้วย

2.4 ด้านความรักที่ไม่สมหวัง

EP.89 ปัญหาความรัก สวดคาถาหาจักรพรรดิช่วยได้ไหม ?

@user-cu3ri1hi6h 2 years ago

ของผแฟนเขาทั้งลูกทั้งผมไปแล้วผมกลับมาอยู่ที่บ้านของตัวเองกับลูกและก็สวดมนต์ทุกคืนผมขอโหรากรรมให้กับเขาทั้งคู่และผมเมตตาให้กับเขาด้วยไมโกรดไม่เกลียดเขาผมรู้สึกขอบคุณเขามากครั้งที่ทำให้ผมเห็นว่าตัวกิเลสตัณหาของสัตว์โลกเป็นอย่างไรครับ

1

Reply

• 1 reply

@theeyelovely9276 1 year ago

หนูสวดมหามหาจักรพรรดิเพราะขอโหรากรรมกับแฟนเก่าเจ้ากรรมนายเวรเรื่องความรักเพราะเขามีเมียแล้วโดนหลอกเสียใจมากเลยอยู่กับเขาแล้วยังฝันเห็น ต้องนอนรบกวนรบกวนมีหลวงปู่ทวดหลวงปู่ช่วยดีขึ้นมากเลยคะสบายใจมากขึ้นกว่าเดิม

1

Reply

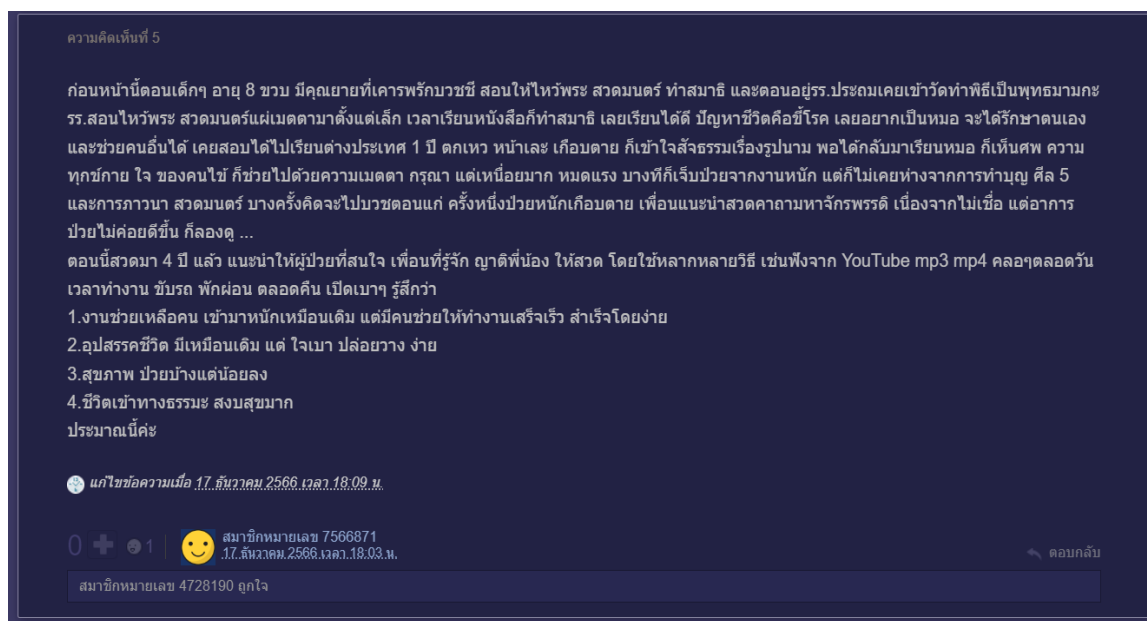
• 1 reply

ภาพที่ 4.12 ประสบการณ์ของผู้สวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถาหาจักรพรรดิ ด้านความรักที่ไม่สมหวัง

ที่มา : ปัญหาความรัก สวดจักรพรรดิช่วยได้ไหม? (2567, ออนไลน์)

จากข้อความข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่า การสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถาหาจักรพรรดิ ทำให้ผู้ที่มีความผิดหวังจากความรักได้มีกำลังใจในการดำรงชีวิตมากขึ้น โดยเฉพาะผู้ที่ถูกพลัดพรากจากสามี หรือภรรยา แล้วผิดหวังในด้านความรัก การสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถาหาจักรพรรดิ มีส่วนช่วยให้ผู้ที่ไม่สมหวังในด้านความรักได้คลายจากความทุกข์ มีที่พึ่งพาทางจิตใจ และถือเป็นแนวทางหนึ่งที่ช่วยตอบสนองให้กับบุคคลดังกล่าวนำไปเป็นแนวทางหนึ่งในการดำรงชีวิต

2.5 ด้านการหายจากอาการเจ็บป่วย

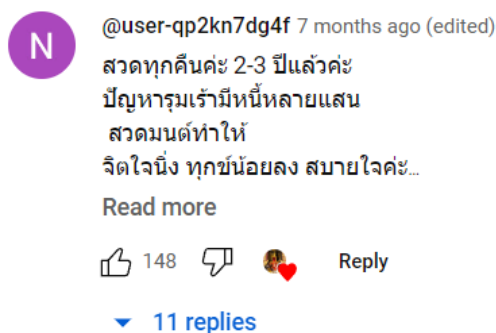

ภาพที่ 4.13 ประสบการณ์ของผู้สวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิ ด้านการหายจากอาการเจ็บป่วย

ที่มา : สวดจักรพรรดิแล้วหายป่วย (2567, ออนไลน์)

ข้อความดังกล่าวข้างต้น ได้รับการเผยแพร่ในกระทู้พันทิพย์ เผยแพร่วันที่ 17 ธันวาคม พ.ศ.2566 โดยผู้เผยแพร่ได้บอกเล่าถึงการเจ็บไข้ได้ป่วยได้ทุเลาลงภายหลังจากการสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิ แนวทางดังกล่าวถือเป็นแนวทางหนึ่งที่ตอบสนองพุทธศาสนิกชนในยุคปัจจุบันที่มักจะมีอาการเจ็บไข้ได้ป่วยอยู่เป็นประจำ ได้นำไปเป็นอีกหนึ่งแนวทางในการเพิ่มกำลังใจเพื่อต่อสู้กับการรักษาโรคร้ายไข้เจ็บ

2.6 ด้านการบรรเทาความทุกข์

ภาพที่ 4.14 ประสบการณ์ของผู้สวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถมหาจักรพรรดิ ช่วยบรรเทาความทุกข์ ผ่อนหนักให้กลายเป็นเบา
ที่มา : บทสวดจักรพรรดิ (2567, ออนไลน์)

จากข้อความข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่า การสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถมหาจักรพรรดิเป็นอีกแนวทางหนึ่งสำหรับบุคคลที่กำลังประสบกับภาวะหนี้สินได้นำไปเป็นแนวทางในการต่อสู้และฟื้นฟูสภาพจิตใจ จากภาวะดังกล่าวให้สามารถเห็นช่องทางในการหารายได้เพื่อที่จะนำมาชำระหนี้สินของตนเองได้

2.7 ด้านแคล้วคลาดปลอดภัย

@StoryLifeDiary 2 years ago

สาธุครับ ผมมีพระผงหลวงปู่ดื้อดัวตลอด ตอนที่ผมเสี่ยงติดโควิดจากเพื่อนร่วมงาน และโดนโรงงานสั่งให้ตรวจและกักตัว ผมก็ใช้พระผงหลวงปู่ดื้อนี้ แหะทาน้ำมันตี่มทุกวัน และก็แคล้วคลาดมาตลอด ไม่ติด และโชคดีมากๆ จากหลายๆเหตุการณ์ ตอนนี้กลับมาทำงานปกติ ในพื้นที่สีแดง รายน้อมด้วย โควิด ในพื้นที่ทำงาน มองเห็นเพื่อนร่วมงานทยอยติด ไปเรื่อยๆ ตอนนี้ภาวนาอยู่ทุกวันครับ เพราะกลัวติด ไม่มีเตียงรักษาแล้ว เพื่อนที่ทำงานตอนนี้เหมือนนอนรอคอยความตายกันหลายคน ตอนนี้ผมหวังพึ่งบารมีหลวงปู่เป็นที่สุด สาธุครับ

👍 18 🗨 Reply

▼ 1 reply

@user-ko2wl4fd7h 1 year ago

เคยรอดจากยมทูตมากระชากรวิญญูณขณะจิตออกจากราง
สวดจักรพรรดิช่วยรอดมาได้คะ
ทุกวันสวดทุกขณะจิต

👍 1 🗨 Reply

ภาพที่ 4.15 ประสบการณ์ของผู้สวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถมหาจักรพรรดิ ด้านแคล้วคลาดปลอดภัย

ที่มา : พระผงจักรพรรดิ กับภัยพิบัติโลก (2567, ออนไลน์)

จากข้อความข้างต้น สะท้อนให้เห็นความเชื่อของผู้ที่เคารพศรัทธาบทพระคาถมหาจักรพรรดิว่า พระผงจักรพรรดิ นอกจากจะเป็นวัตถุมงคลสัญลักษณ์ที่ใช้ในการสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถมหาจักรพรรดิแล้ว ยังสามารถใช้อาราธนาทำน้ำพระพุทธรูปสำหรับดื่มรับประทาน โดย

การนำพระผงจักรพรรดิแช่ลงในน้ำดื่ม เพื่อป้องกันอันตรายจากโรคระบาด คือ โควิด 19 ได้ และโรคระบาดอื่นๆ รวมถึงการสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถมหาจักรพรรดิ ยังมีส่วนช่วยให้รอดพ้นจากอันตรายจากวิญญานหรือสิ่งที่มองไม่เห็นได้ด้วยตาเปล่า และภัยพิบัติต่างๆ เรื่องเล่าดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงคุณค่า และความศักดิ์สิทธิ์ของพระผงจักรพรรดิ และบทพระคาถมหาจักรพรรดิ

2.8 ด้านเมตตามหาเสน่ห์

@user-zv9of6tg1p 2 years ago

จริงค่ะฉันนี้พิสูจน์ด้วยตัวเองจนสวดทุกวันวันละ 9 จบ จะออกไปทำงานพบลูกค้าตอนเช้าอีก 9 จบ สวดแล้วแม่เมตตาให้ตัวเอง แม่เมตตาให้เจ้ากรรมนายเวร นังสมาธิ เสร็จกรวดน้ำ ช่วงโควิดที่อื่นไม่มีงาน งานที่ร้านทำแทบไม่ทันเงินมาไม่ขาดมือเลยคะ ที่สำคัญคือมีแต่ผู้หลักผู้ใหญ่เมตตาเอ็นดู 🙏🙏🙏🙏🙏

👍 50 🗨️ Reply

▼ 🧑 • 7 replies

ภาพที่ 4.16 ประสพการณ์ของผู้สวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถมหาจักรพรรดิ ด้านเมตตามหาเสน่ห์

ที่มา : บทสวดจักรพรรดิ (2567, ออนไลน์)

จากข้อความข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่า การสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถมหาจักรพรรดิ ทำให้ผู้สวดได้รับความเมตตาจากบุคคลที่มีอำนาจในสถานที่ทำงาน หรือผู้บังคับบัญชา ส่งผลให้ธุรกิจการงานมีความราบรื่นคล่องตัว

จากประสบการณ์ด้านพุทธานุภาพทางโลก สะท้อนให้เห็นว่าพุทธศาสนิกชนในปัจจุบันมีความต้องการในด้านปัจจัยสี่ในการดำรงชีวิตเป็นหลัก การสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถมหาจักรพรรดิ มีส่วนช่วยให้ผู้สวดมีกำลังใจ และมีเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจในการดำรงชีวิตท่ามกลางสภาพสังคมในปัจจุบัน รวมถึงทำให้ผู้สวดสามารถนำบทพระคาถมหาจักรพรรดิเป็นแนวทางหนึ่งในการประคับประคองสภาพจิตใจควบคู่ไปกับการดำรงชีวิตประจำวัน

จากที่นำเสนอเรื่องเล่าในอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับ “พุทธานุภาพทางโลก” ได้แก่ หน้าที่การงาน ความมั่งคั่งร่ำรวย โชคลาภเงินทอง การบรรเทาทุกข์จากความรักที่ไม่สมหวังการบรรเทาทุกข์ที่เกิดจากความไม่สบายใจ แคล้วคลาดปลอดภัย และเมตตามหาเสน่ห์ ในภาพรวมสามารถลำดับเหตุการณ์สำคัญของเรื่องเล่ากลุ่มนี้ได้ คือ 1.ผู้เล่าประสบปัญหาในชีวิต 2.ได้รู้จักศาสตร์พระมหาจักรพรรดิ หรือได้สวดบทพระคาถมหาจักรพรรดิ 3.ได้รับอานิสงส์จากการสวดบทพระคาถมหาจักรพรรดิในด้านหน้าที่การงาน ความมั่งคั่งร่ำรวย โชคลาภเงินทอง การบรรเทาทุกข์จากความรักที่ไม่สมหวัง การบรรเทาทุกข์ที่เกิดจากความไม่สบายใจ แคล้วคลาดปลอดภัย และเมตตามหาเสน่ห์

แบบเรื่องของเรื่องเล่าพระมหากักรพรรดิ

แบบเรื่องของเรื่องเล่าพระมหากักรพรรดิจำแนกได้ 3 แบบเรื่องดังนี้

1. แบบเรื่องพระมหากักรพรรดิผู้มีบุญบารมี

แบบเรื่องพระมหากักรพรรดิผู้มีบุญบารมี ปรากฏในตัวบทที่เป็นลายลักษณ์อักษรได้แก่ พระไตรปิฎก ไตรภูมิภค บทธมพูตีสสูตร (พระสูตรนอกพระไตรปิฎก) เนื้อหาหลักมีการกล่าวถึงพระมหากักรพรรดิที่เป็นภาพแทนของพระโพธิสัตว์ ผู้ถือปฏิบัติธรรม บำเพ็ญบารมี มีอำนาจ และมีความยิ่งใหญ่ พระมหากักรพรรดิที่ปรากฏในเรื่องเล่าดังกล่าวไม่มีใครมีความเกี่ยวข้องกับมนุษย์ปุถุชนนัก แต่ถือว่ามีความสำคัญ เนื่องจากเป็นต้นทาง หรือต้นเค้าความคิด และความเชื่อเกี่ยวกับพระมหากักรพรรดิ ตัวอย่างเรื่องเล่าในกลุ่มนี้ เช่น “เรื่องเล่าพระเจ้าจักรพรรดิสังขะ” ซึ่งอยู่ในสุตตันตปิฎก บทจักกวัตตสูตร ดังนี้

พระเจ้าจักรพรรดิสังขะ มีราชานามว่า “เกตุมดี” ตั้งอยู่ในชมพูทวีป พระองค์เป็นพระราชผู้ทรงธรรม สามารถเอาชนะธรรมได้โดยใช้หลักธรรมและมีต้องใช้อาชาในรัชสมัยของพระองค์ก็บังเกิดระลอก 7 ประการ คือ จักรแก้ว ข้างแก้ว ม้าแก้ว แก้วมณี นางแก้ว คฤหบดีแก้ว และปริณายกแก้ว ในสมัยเดียวกันนี้พระเมตไตรยพุทธเจ้าได้ทรงตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าองค์ใหม่ พระเจ้าจักรพรรดิสังขะได้ทรงบริจาคทานให้แก่สมณพราหมณ์ คนกำพร้า คนเดินทาง วณิก และยากจกทั้งหลาย ภายหลังจึงสละราชสมบัติแล้วเสด็จออกผนวชในสำนักของพระเมตไตรยพุทธเจ้า เมื่อบวชแล้วก็ได้ปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ไม่ประมาทกระทั่งรู้แจ้ง

(พระไตรปิฎก, 2549, 15/7/348-352)

แบบเรื่องพระมหากักรพรรดิผู้มีบุญบารมีลำดับเหตุการณ์ได้ดังนี้

A พระมหากักรพรรดิเป็นผู้มีบุญบารมี

B บังเกิดสิ่งของ เหตุการณ์ที่แสดงถึงบุญบารมี และการบำเพ็ญเพียร

B1 บังเกิดแก้ววิเศษเจ็ดประการ B2 บังเกิดพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิ

B3 ปราบมารหรือชนะการประลองฤทธิ์ B4 สละราชสมบัติเพื่อออกบวช

B5 ประพฤติตามหลักจักรวัตตีสสูตร B6 ให้ทาน และช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก

B7 ทำนุบำรุงพุทธศาสนา

C ผลแห่งการบำเพ็ญเพียรและประพฤติดีธรรมของพระมหากักรพรรดิ

C1 สำเร็จพระอรหันต์

C2 ทรงเป็นใหญ่แก่ราชาทั้ง 4 ทิศ

C3 ถือกำเนิดเป็นพระพุทธเจ้า

C4 มีอำนาจ บารมี

2. แบบเรื่องพระเกจิถ่ายทอดศาสตร์พระมหาจักรพรรดิ

แบบเรื่องพระเกจิถ่ายทอดศาสตร์พระมหาจักรพรรดิ เป็นเรื่องเล่ามุขปาฐะซึ่งในเวลาต่อมาส่วนหนึ่งได้รับการบันทึกไว้ในรูปแบบการเขียน พระเถรอาจารย์หรือพระเกจิอาจารย์ที่ปรากฏในเรื่องเล่ากลุ่มนี้ ได้แก่ หลวงปู่ใหญ่เทพโลกอุดร หลวงปู่ทวด หลวงปู่ดู่ และหลวงตาม้า เรื่องเล่าส่วนใหญ่จะเล่าถึงการที่พระเกจิอาจารย์ดังกล่าวได้เรียนวิชา “ภูติพระพุทเจ้า” ทิพยจักร (2556, น. 109-110) อธิบายว่า ภูติพระพุทเจ้า คือ พลังงานและพลังพุทธคุณอันบริสุทธิ์ของพระพุทเจ้าตั้งแต่องค์ปฐม องค์ปัจจุบัน และพระพุทเจ้าในอนาคตกาล ซึ่งยังคงอยู่ มิได้สูญสลายไปตามกาลเวลา การสืบทอดวิชาดังกล่าวเกิดจากการเรียนในนิมิตและเรียนแบบตัวต่อตัว พระเกจิอาจารย์เหล่านี้มีสถานะพิเศษ คือ ทำหน้าที่เป็น “สื่อกลาง” เชื่อมโยงความเชื่อเกี่ยวกับพระมหาจักรพรรดิแก่พุทธศาสนิกชน ท่านได้จัดสร้างวัตถุมงคล เผยแพร่หลักปฏิบัติและหลักคำสอน ทำให้ผู้คนศรัทธา และยึดถือเป็นที่พึ่งทางใจ ตัวอย่างเรื่องเล่าในกลุ่มนี้ เช่น เรื่องเล่าหลวงปู่ดู่กับพระมหาจักรพรรดิ ดังนี้

หลวงปู่ดู่ พรหมปัญโญ วัดสะแก ถือเป็นผู้มีพระเถรอาจารย์ผู้มีความรอบรู้เกี่ยวกับศาสตร์พระมหาจักรพรรดิ ถือเป็นผู้มีบุญญาธิการ เมื่อยังเป็นทารกนั้นท่านได้พลัดตกลงไปในคลองแต่ไม่จมน้ำและไม่ไหลไปตามสายน้ำ เมื่ออายุ 21 ปี ท่านได้บวชเป็นพระ ระหว่างนั่งสมาธิ ท่านได้พบกับหลวงปู่ใหญ่เทพโลกอุดรและหลวงปู่ทวดในนิมิต ท่านทั้งสองได้ถ่ายทอดวิชาภูติพระพุทเจ้าให้แก่หลวงปู่ดู่ ต่อมาจึงได้จัดสร้างพระเครื่องสำหรับทำกรรมฐานโดยใช้วิชาภูติพระพุทเจ้าปลุกเสก เพื่อให้ผู้บูชาทำไว้ในมือขณะสวดมนต์จะทำให้มีสมาธิได้เร็วขึ้น

(ทิพยจักร, 2556, น.108-116)

แบบเรื่องพระเกจิถ่ายทอดศาสตร์พระมหาจักรพรรดิ มีลำดับเหตุการณ์ได้ดังนี้

A พระเกจิอาจารย์ผู้รู้ศาสตร์พระมหาจักรพรรดิ

A1 หลวงปู่ใหญ่เทพโลกอุดร	A2 หลวงปู่ทวด
A3 หลวงปู่ดู่	A4 หลวงตาม้า

B การกำเนิดและการถ่ายทอดวิชา “ภูติพระพุทเจ้า”

B1 กำเนิดวิชาภูติพระพุทเจ้า	B2 การถ่ายทอดในนิมิต
B3 การถ่ายทอดโดยการเรียนกับพระเกจิอาจารย์ที่รู้วิชาภูติพระพุทเจ้าโดยตรง	

C พระเกจิอาจารย์เป็นตัวเชื่อมศาสตร์พระมหาจักรพรรดิกับประชาชน

C1 การสอนศาสตร์พระมหาจักรพรรดิแก่ประชาชน
C2 การแต่งบทสวดพระมหาจักรพรรดิ
C3 การจัดสร้างพระพุทธรูปและวัตถุมงคลพระมหาจักรพรรดิ

แบบเรื่องพระเกจิถ่ายทอดศาสตร์พระมหาจักรพรรดิเป็นพลวัตของเรื่องเล่า เรื่องเล่ากลุ่มนี้ทำหน้าที่เชื่อมโยงพระมหาจักรพรรดิจากที่เป็นภาพแทนพระโพธิสัตว์อันสูงส่ง ให้เกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับมนุษย์ปุถุชน โดยมี “พระเกจิอาจารย์” ที่มีสถานะพิเศษเป็น “ตัวเชื่อม”

3. แบบเรื่องมนุษย์ใช้ศาสตร์พระมหาจักรพรรดิ

แบบเรื่องมนุษย์ใช้ศาสตร์พระมหาจักรพรรดิกับการตอบสนองความต้องการทางโลก มีความเกี่ยวข้องกับฆราวาส หรือพุทธศาสนิกชนที่ศรัทธา และสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิเพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจในการดำเนินชีวิตประจำวัน และตอบสนองด้านปัจจัยสี่ในการดำรงชีวิต เรื่องเล่าดังกล่าวปรากฏในสื่อออนไลน์ โดยมักเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ที่ตนเองได้จากการปฏิบัติธรรม การสวดบทพระคาถามหาจักรพรรดิ การอธิษฐานขอพรและการสมความปรารถนา ตัวอย่างเรื่องเล่าในกลุ่มนี้ เช่น เรื่องเล่า “ป่วยเป็นโรคซึมเศร้า สวดบทพระคาถามหาจักรพรรดิแล้วดีขึ้น” โดยผู้ใช้ยูทูบรายหนึ่ง ดังนี้

เริ่มสวดบทพระคาถามหาจักรพรรดิเมื่อปลายปีที่ผ่านมา เจอמרสมในชีวิตมากมายแทบจะเอาชีวิตไม่รอด แพนทั้ง โดนโกงเงิน ต้องย้ายโรงเรียนลูกเพราะไม่มีเงินส่ง เป็นโรคซึมเศร้า แพนค ร้องให้ทุกวัน ไม่อยากเจอหน้าใคร ... สิ่งที่ได้ คือ สวดมนต์ภาวนา ใจลอยบ้าง งงบ้าง มีบ้าง พยายามสวดทุกวัน ขอความเมตตาจากหลวงปู่ดูให้ช่วยเราและลูกให้หลุดพ้นกับสิ่งที่เจออยู่ค่อย ๆ สบายใจขึ้น เริ่มตั้งสติได้ รู้สึกว่าตัวเองเข้มแข็งขึ้น เชื่อว่าหลวงปู่อยู่ข้าง ๆ ไม่ทิ้งเราไปไหน ...ทุกวันนี้รักษาตัวจากซึมเศร้า ดีขึ้นตามลำดับ เจอใครที่กำลังมีทุกข์จะแนะนำให้สวดตลอดเลยคะ

เวสสะเศรษฐี (2563, ออนไลน์)

แบบเรื่องมนุษย์ใช้ศาสตร์พระมหาจักรพรรดิมีความสำคัญ คือ มีการนำเรื่องเล่าจากบทกวีปติสูตรมาสร้างเป็นวัตถุลัญลักษณ์ให้เป็นรูปธรรมได้ โดยเฉพาะการสร้างพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิ รวมถึงการนำพระเกจิอาจารย์ผู้ที่เป็นพระเกจิอาจารย์ผู้มีพุทธศาสนิกชนนับถือเป็นจำนวนมากเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดความเชื่อเกี่ยวกับการบูชาพระมหาจักรพรรดิ ซึ่งมีลำดับเหตุการณ์ ดังนี้

A มนุษย์ปุถุชนประสบปัญหาหรือมีความปรารถนาในเรื่องทางโลก

A1 หน้าที่การงาน	A2 ความเจ็บป่วย	A3 ความรัก
A4 โชคลาภเงินทอง	A5 เมตตามหานิยม	A6 คุ้มครองแคล้วคลาด

B มนุษย์อ้อนวอนขอให้อำนาจศักดิ์สิทธิ์แห่งพระมหาจักรพรรดิช่วยเหลือ

B1 อ้อนวอนโดยการสวดบทพระคาถามหาจักรพรรดิ
B2 อ้อนวอนโดยการบูชาวัตถุมงคลพระมหาจักรพรรดิ
B3 อ้อนวอนโดยการเข้าร่วมพิธีกรรมการหล่อพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิ

B4 อ่อนน้อมโดยเดินทางไปปฏิบัติธรรม ณ วัดที่นับถือบูชาพระมหาจักรพรรดิ

C สิ่งที่อ่อนน้อมขอสมปรารถนา

แบบเรื่องมนุษย์ใช้ศาสตร์พระมหาจักรพรรดิเป็นแบบเรื่องที่สะท้อนให้เห็นว่า พระมหาจักรพรรดิมีอำนาจวิเศษในการดลบันดาลให้สิ่งที่ผู้คนอ่อนน้อมขอเกิดผลสัมฤทธิ์ เช่น ได้งาน ได้โชคลาภ ได้เจอคนรัก หายจากความเจ็บป่วย ฯลฯ ในแง่นี้ พระมหาจักรพรรดิจึงได้กลายเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ดำรงอยู่อย่างใกล้ชิดมนุษยปุถุชน

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่า เรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดิมีพลวัต จากพระมหาจักรพรรดิที่เป็นพระโพธิสัตว์ผู้สูงส่ง มาเชื่อมกับพระเกจิอาจารย์ที่มีสถานะพิเศษด้วยวิชา “ภูติพระพุทเจ้า” แล้วเผยแพร่วิชาคำสอน และหลักปฏิบัติสู่ประชาชน ทำให้ “พระมหาจักรพรรดิ” กลายเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์หนึ่งที่อยู่ในวิถีชีวิตเป็นที่พึ่งพิงของผู้คนที่มิทุกข์ เรื่องเล่าดังกล่าวเป็นต้นเค้าของความเชื่อ และเป็นกลวิธีการอธิบายถึงความศักดิ์สิทธิ์ของพิธีกรรม รวมถึงการสร้างวัดมุงคลที่เกี่ยวข้องกับพระมหาจักรพรรดิ ดังที่จะนำเสนอในประเด็นต่อไป

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้สรุปแบบเรื่องจากเรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดิจากตัวบทเอกสารลายลักษณ์ ข้อมูลมุขปาฐะ และอินเทอร์เน็ต ดังนี้

ตารางที่ 4.1 สรุปแบบเรื่องและแหล่งที่มาของเรื่องเล่า

แบบเรื่อง	ที่มาของข้อมูล
1 แบบเรื่องพระมหาจักรพรรดิผู้มีบุญบารมี	พระไตรปิฎก, บทชมพุดิสูตร และไตรภูมิกถา หรือไตรภูมิพระร่วง
2.แบบเรื่องพระเกจิถ่ายทอดศาสตร์พระมหาจักรพรรดิ	เรื่องเล่ามุขปาฐะ และหนังสือสวดมนต์
3.แบบเรื่องมนุษย์ใช้ศาสตร์พระมหาจักรพรรดิ	อินเทอร์เน็ต

เรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดิมีลักษณะเด่น คือ มีการนำตำนานหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นสมัยพุทธกาล เป็นแนวคิดในการจัดสร้างพระพุทธรูปจักรพรรดิทรงเครื่องแบบพระมหากษัตริย์ รวมถึงนำมาเป็นแนวทางในการออกแบบวัตถุสัญลักษณ์ในการบูชาพระมหาจักรพรรดิ คือ พระผงจักรพรรดิ ลักษณะเด่นของเรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดิ มีดังนี้

เรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดิปรากฏอยู่ในเอกสารลายลักษณ์อักษรที่มีความน่าเชื่อถือ

เรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดิมีความน่าเชื่อถือเพราะเป็นเรื่องราวที่ปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎก กล่าวคือ เรื่องราวพระมหาจักรพรรดิที่มีพระนามว่า พระเจ้าจักรพรรดิทัพนเนมิ พระเจ้าจักรพรรดิสังฆะ และพระเจ้าชมพูดี ที่มีลักษณะเป็นพระมหาจักรพรรดิผู้มีบุญญาธิการ และมีลักษณะเด่นคล้ายกัน คือ เป็นพระเจ้าจักรพรรดิผู้มีบารมีสูงส่ง โดยมีของวิเศษคู่บารมีพระมหาจักรพรรดิ คือ จักรแก้ว เรื่องเล่ามีประเด็นที่น่าสนใจ คือ มีเรื่องราวเกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับด้านการบำเพ็ญบารมีพระมหาจักรพรรดิ เรื่องเล่าเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่า พระมหาจักรพรรดิถือเป็นหลักธรรมชั้นสูงของพระมหากษัตริย์ และเกี่ยวข้องกับผู้มีบุญญาธิการสูงส่ง เนื่องจากผู้ที่ถือกำเนิดเป็นพระมหาจักรพรรดิจะมีวัตถุสิ่งของที่แสดงถึงความยิ่งใหญ่และมีบารมีสูงส่งจำนวน 7 ประการ คือ จักรแก้ว ช้างแก้ว ม้าแก้ว แก้วมณี ขุนคลังแก้ว นางแก้ว และพระราชโอรสผู้ยิ่งใหญ่ รวมถึงพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิประจำองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพื่อเป็นสัญลักษณ์แทนการบำเพ็ญบารมีของพระมหาจักรพรรดิในแต่ละภพชาติ จากการที่เรื่องเล่าเกี่ยวกับพระมหาจักรพรรดิปรากฏอยู่ในเอกสารลายลักษณ์อักษรที่เป็นตัวบทปฐมภูมิเช่นนี้ ช่วยยืนยันว่า แนวคิดเกี่ยวกับพระมหาจักรพรรดิและการสร้างพระรูปพระมหาจักรพรรดิเป็นของแท้ที่สืบทอดมาแต่อดีต มีที่มาที่ไป ไม่ใช่สิ่งที่อุปโลกน์หรือสร้างขึ้นใหม่ ความเชื่อเกี่ยวกับพระมหาจักรพรรดิจึงเป็นสิ่งที่เชื่อถือได้

เรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดิที่มีความน่าเชื่อถือมากที่สุด คือ เรื่องเล่าพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิประจำองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในภัทรกัปนี้ จำนวน 5 พระองค์ เรื่องเล่าพระเจ้าจักรพรรดิทัพนเนมิ เรื่องเล่าพระเจ้าจักรพรรดิสังฆะ เรื่องเล่าของพระเจ้าชมพูดี แห่งเมืองปัญจลนคร บทชมพูดีสูตร หมวดสุดตสังคหะ ถือว่าเป็นพระสูตรนอกพระไตรปิฎก และเรื่องเล่าพระเจ้าจักรพรรดิที่ปรากฏในวรรณกรรม เรื่อง ไตรภูมิกถา เรื่องเล่าดังกล่าวถือเป็นหลักฐานยืนยันถึงความศักดิ์สิทธิ์ในการจัดสร้างพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิ รวมถึงถ้าหากไม่มีการนำเรื่องเล่าดังกล่าวเป็นพื้นฐานในการจัดสร้างพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิ ก็จะส่งผลให้วัตถุสัญลักษณ์ที่จัดสร้างขึ้นลดความเข้มขลังศักดิ์สิทธิ์ลง

เรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดียึดโยงอยู่พระเกจิอาจารย์มีชื่อที่ผู้คนเคารพนับถือ

เรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดิมีความเชื่อมโยงกับพระเกจิอาจารย์ และพระเถรอาจารย์ชื่อดังของไทย จำนวน 4 รูป ได้แก่ หลวงปู่ใหญ่เทพโลกอุดร สมเด็จพระโค๊ะ หรือหลวงปู่ทวด วัดช้างให้ราชบูรณาราม พระพรหมปัญโญ หรือหลวงปู่ดู่ วัดสะแก และพระวรวงศ์ วิริยโร หรือหลวงตาม้า วัดถ้ำเมืองนะ ความเชื่อของพระมหาจักรพรรดิมีความยึดโยงกับพระเกจิอาจารย์ดังกล่าว ทำให้การนับถือบูชาพระมหาจักรพรรดิได้รับความนิยมเป็นวงกว้าง เนื่องจากพุทธศาสนิกชนที่มีความเลื่อมใส

ศรัทธาพระเกจิอาจารย์ชื่อดังกล่าวข้างต้น ก็จะสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิด้วย ด้วยเหตุนี้ พระเกจิอาจารย์ หรือพระเถรอาจารย์ชื่อดังของไทย จึงทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการเชื่อมพิธีกรรมการบูชาพระมหาจักรพรรดิ จากคติเดิมที่มีเฉพาะในกลุ่มบุคคลที่มีฐานะทางสังคมชั้นสูง ได้แก่ พระมหากษัตริย์ พระบรมวงศานุวงศ์ ขุนนาง ลงมาสู่ระดับชาวบ้าน จนกระทั่งกลายเป็นที่รู้จักของผู้คนในวงกว้าง

เรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดิเป็นต้นทางของการสร้างพระพุทธรูปเครื่องจักรพรรดิหรือพระพุทธรูปปางพระมหาจักรพรรดิ

เรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดิที่ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษร ถูกนำไปเป็นแนวทางในการจัดสร้างพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิตามสถานที่ต่างๆ เช่น พระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิปางห้ามญาติ จำนวน 2 องค์ ภายในวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ในพระบรมมหาราชวัง พระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิปางสมาธิ ภายในพระอุโบสถวัดนางนอน พระเจ้า 5 พระองค์ทรงเครื่องพระมหาจักรพรรดิ ประดิษฐานอยู่ภายในวัดผาช่อแก้ว อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นต้น จากคติการสร้างพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิทำให้เห็นวิวัฒนาการของการจัดสร้างพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิ เดิมเป็นเรื่องเล่าที่เป็นนามธรรม นำไปสู่การจัดสร้างพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิที่เห็นเป็นรูปธรรม

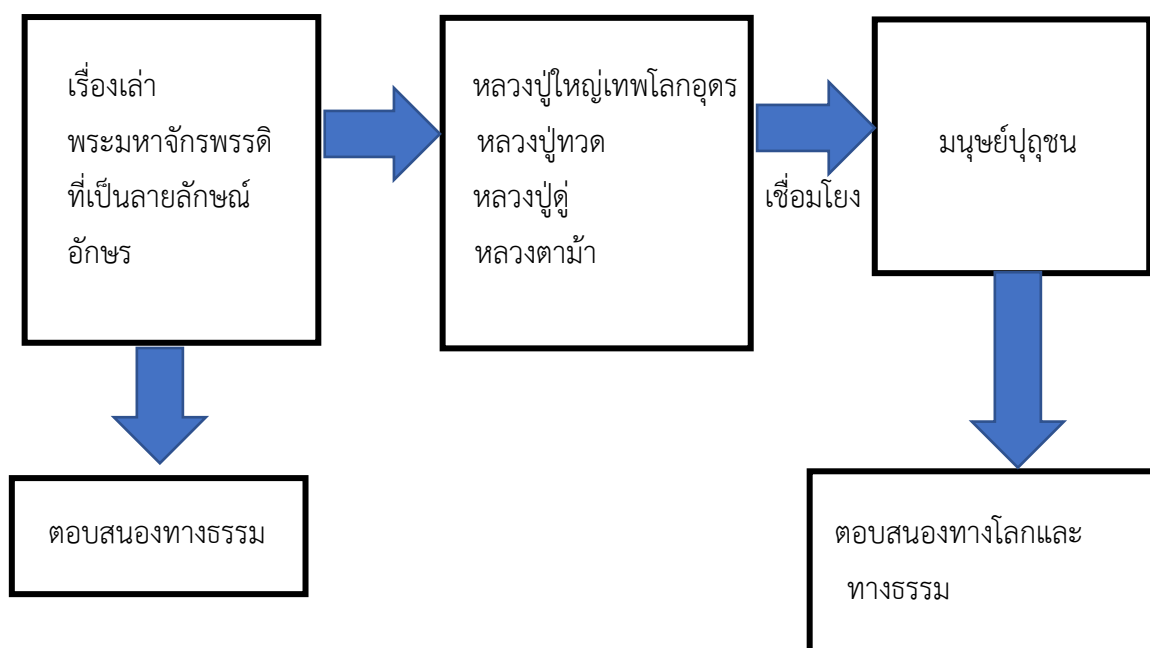
เรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดิในสื่ออินเทอร์เน็ตมีพลวัตและตอบสนองความต้องการของปวงชนทั้งทางธรรมและทางโลก

การดำรงอยู่ของเรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดิในสื่อออนไลน์ มีการเปลี่ยนแปลงในด้านเนื้อเรื่อง โดยมีการนำไปเชื่อมโยงกับเรื่องเล่า หรือตำนานที่มีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาอื่นๆ เช่น พระวิสุทธิเทพ พระปัจเจกพุทธเจ้า พระอรหันต์องค์อื่นๆ เช่น พระสิวลี พระอุปัฏฐ พระเศรษฐินวโกฏิ เป็นต้น รวมถึงพระเกจิอาจารย์ชื่อดังที่มีความเกี่ยวข้องกับพระเกจิอาจารย์ที่เป็นผู้นำในการประกอบพิธีกรรมการบูชาพระมหาจักรพรรดิ เช่น หลวงตาอ้อย หรือพญายมราช วัดทุ่งเศรษฐี เป็นต้น เรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดิมีพลวัตในการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาของเรื่องเล่า ทำให้เห็นว่าการบูชาพระมหาจักรพรรดิสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ที่เลือกสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิ จำนวน 2 แนวทาง คือ ทั้งด้านทางโลก และทั้งด้านทางธรรม ซึ่งแตกต่างจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์องค์อื่นๆ เช่น ท้าวเวสสุวรรณ พระพิฆเนศวร องค์จตุคามรามเทพ หรือไอ้ไข่ วัดเจดีย์ ที่ตอบสนองและให้คุณทางโลกแก่ผู้บูชาเพียงอย่างเดียว

ลักษณะเด่นของเรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดิจึงถือเป็นเรื่องเล่าที่มีวิวัฒนาการหลากหลาย โดยมีพื้นฐานเรื่องเล่ามาจากพระพุทธศาสนา แล้วแตกแขนงไปกับพระเกจิอาจารย์หรือพระเถร

จารย์ชื่อดังของไทย รวมถึงการเผยแพร่เรื่องเล่าพระมหากษัตริย์ลงในสื่อออนไลน์ต่างๆ ทำให้คติการบูชาพระมหากษัตริย์มีความแพร่หลายและเป็นพื้นฐานในการจัดสร้างวัตถุสัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบูชาพระมหากษัตริย์ เช่น พระผงจักรพรรดิ พระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิ และวัตถุมงคลรูปเหมือนพระเกจิอาจารย์หรือพระเถราจารย์ชื่อดังของไทยที่มีความยึดโยงกับการประกอบพิธีกรรมการบูชาพระมหากษัตริย์ ส่วนแนวทางการจัดสร้างวัตถุสัญลักษณ์ และการประกอบพิธีกรรมการบูชาพระมหากษัตริย์ ผู้วิจัยจะกล่าวรายละเอียดในบทถัดไป

ทั้งนี้เรื่องเล่าพระมหากษัตริย์ มีการกล่าวถึงสืบต่อกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สามารถสรุปได้ ดังนี้

ภาพที่ 4.17 วิวัฒนาการของเรื่องเล่าพระมหากษัตริย์

บทที่ 5

พิธีกรรมการบูชาพระมหาจักรพรรดิ

การบูชาพระมหาจักรพรรดิในปัจจุบันมีผู้นำในการจัดสร้างวัตถุมงคลและการประกอบพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบูชาพระมหาจักรพรรดิ คือ พระวรทรงคต วิริยธโร หรือหลวงตาม้า โดยเฉพาะพิธีกรรมการสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิตามตารางสวดมนต์ และการประกอบพิธีกรรมการเททองหล่อพระประจำเดือน

ทั้งนี้ การบูชาพระมหาจักรพรรดิตามแนวทางของพระวรทรงคต วิริยธโร หรือหลวงตาม้า มีวัตถุมงคลที่สำคัญ คือ พระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิ และภาพถ่ายหลวงปู่ พรหมปัญโญ วัดสะแก เป็นวัตถุมงคลที่สำคัญสำหรับการบูชาพระมหาจักรพรรดิ รวมถึงการประกอบพิธีกรรมการเททองหล่อพระประจำเดือนก็ใช้วัตถุมงคลดังกล่าวเป็นสื่อกลางในการประกอบพิธีกรรม ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะดำเนินการวิเคราะห์วัตถุมงคล และพิธีกรรมสัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบูชาพระมหาจักรพรรดิ ดังนี้

วัด สถานปฏิบัติธรรม และศิษยานุศิษย์ที่ศรัทธาบูชาพระมหาจักรพรรดิตามแนวทางของพระวรทรงคต วิริยธโร หรือหลวงตาม้า

ศาสนสถานที่ถือเป็นต้นกำเนิดพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิ คือ วัดหน้าพระเมรุราชิการามวรวิหาร ภายในประดิษฐานพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิ มีนามว่า พระพุทธรูปนิมิตวิชิตมารโมลีศรีสรรเพชญบรมไตรโลกนาถ หรือ องค์พระพุทธรูปมหาจักรพรรดิ วัดดังกล่าวถือเป็นต้นแบบสำหรับการจัดสร้างพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิในเวลาต่อมา ส่วนศาสนสถานที่เป็นต้นกำเนิดบทพระคาถามหาจักรพรรดิ คือ วัดสะแก ตำบลनु อำเภอกุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยพระพรหมปัญโญ หรือหลวงปู่ วัดสะแก เป็นผู้นำบทพระคาถามหาจักรพรรดิเผยแพร่ไปยังศรัทธาสาธุชน

ภาพที่ 5.1 พระพรหมปัญโญ หรือหลวงปู่ พรหมปัญโญ วัดสะแก

ที่มา : จักรพรรดิอารมณ์ดี (2567, ออนไลน์)

ภายหลังจากที่หลวงปู่ดู่ พรหมปัญโญ วัดสะแก ได้เผยแผ่บทพระคาถามหาจักรพรรดิให้บรรดาศิษยานุศิษย์ และผู้เลื่อมใสศรัทธาในพระจริยวัตรของหลวงปู่ดู่ พรหมปัญโญ ได้นำไปสวดมนต์เจริญภาวนาแล้ว หลวงปู่ดู่ได้จัดสร้างพระเครื่องขึ้นมาสำหรับแจกจ่ายบุคคลดังกล่าว เรียกว่า “พระผงจักรพรรดิ” สำหรับใช้กำกับให้อุ้งมือระหว่างสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิ ต่อมาพระวรวงศ์ วิริยโร วัดถ้ำเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ได้ทำหน้าที่สืบทอดเจตนารมณ์ของหลวงปู่ดู่ พรหมปัญโญ โดยการจัดสร้างพระผงจักรพรรดิเพิ่มมากขึ้น รวมถึงสร้างสถานปฏิบัติธรรมพุทธพรหมปัญโญ ออกเป็นสาขาต่างๆ เพื่อขยายพื้นที่สำหรับสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิตามแนวทางของหลวงปู่ดู่ พรหมปัญโญ วัดสะแก ได้แก่ สถานปฏิบัติธรรมพุทธพรหมปัญโญ สาขาปางงาม อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ สถานปฏิบัติธรรมพุทธพรหมปัญโญ สาขาวังเหนือ จังหวัดลำปาง สถานปฏิบัติธรรมพุทธพรหมปัญโญ สาขาไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี เป็นต้น มูลเหตุที่ทำให้พระวรวงศ์ วิริยโร หลวงตาม้า กลายเป็นเจ้าพิธีในการจัดสร้างวัดถุ่มงคลพระมหาจักรพรรดิ เนื่องจาก ท่านเป็นลูกศิษย์สายตรงของพระพรหมปัญโญ หรือหลวงปู่ดู่ วัดสะแก ซึ่งได้รับการถ่ายทอดวิชา ภูติพระพุทเจ้า รวมถึงได้ศึกษาเรียนรู้ การจัดสร้างวัดถุ่มงคลพระมหาจักรพรรดิจากต้นตำรับ คือ หลวงปู่ใหญ่เทพโลกอุดร หรือพระอาจารย์คง วัดกุฎีดาว ในนิมิต

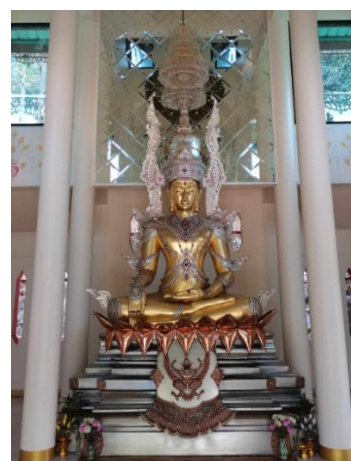

ภาพที่ 5.2 พระวรวงศ์ วิริยโร หรือหลวงตาม้า เจ้าอาวาสวัดถ้ำเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

ภายหลังจากที่พระวรวงศ์ วิริยโร หรือหลวงตาม้า ได้ดำเนินการจัดสร้างพระผงจักรพรรดิแจกจ่ายบรรดาศิษยานุศิษย์ และจัดสร้างสถานปฏิบัติธรรมพุทธพรหมปัญโญ เพื่อใช้สำหรับการกระจายพื้นที่สวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิแล้ว ศาสนสถานดังกล่าวมีความเหมือนกัน คือ การจัดสร้างวัดถุ่มงคลพระผงจักรพรรดิ การสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหา

จักรพรรดิ และภายในศาสนสถานดังกล่าวจะต้องมีพระพุทธรูปจักรพรรดิทรงเครื่องประดิษฐานไว้ด้วย เพื่อเป็นสัญลักษณ์สำคัญของการสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิ

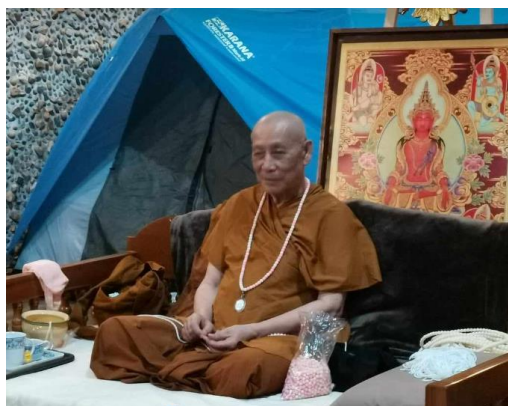
นอกจากการจัดสร้างวัดอุโมงค์พระผไท้จักรพรรดิ การสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิ และการนำพระพุทธรูปจักรพรรดิทรงเครื่องประดิษฐานไว้ในศาสนสถานดังกล่าวแล้ว ลักษณะเฉพาะ คือ การตั้งชื่อพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิมีความแตกต่างกันไป โดยการอาศัยเรื่องเล่าจากพระไตรปิฎก เช่น พระแก้วแดง มาจากเรื่องพระจักรพรรดิทรงเครื่องประจำองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าองค์ที่ 5 ในอนาคต พระศรีอริยเมตไตรย ซึ่งมีที่มาจากเรื่องเล่าขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าองค์ที่ 5 และสมเด็จพระโคปอุสัมมมาจักรพรรดิ มาจากเรื่องเล่าขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าองค์ที่ 1 ซึ่งเกี่ยวข้องกับพระนามขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจำนวน 5 พระองค์ในภัทรกัปนี้ จุดเริ่มต้นของการจัดสร้างพระมหาจักรพรรดิ คือ การจัดสร้างพระจักรพรรดิทรงเครื่องสีแดง ประดิษฐานอยู่ภายในถ้ำใหญ่ วัดถ้ำเมืองนะ สมเด็จพระโคปอุสัมมมาจักรพรรดิ ประดิษฐานอยู่ภายในพระอุโบสถ วัดถ้ำเมืองนะ และพระจักรพรรดิทรงเครื่องกัมพูสี ประดิษฐานอยู่ภายในวิหารไทยใหญ่ วัดถ้ำเมืองนะ ตามลำดับ

ภาพที่ 5.3 – 5.5 พระแก้วแดง ภายในถ้ำใหญ่ สมเด็จพระโคปอุสัมมมาจักรพรรดิ ภายในพระอุโบสถวัดถ้ำเมืองนะ และพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิกัมพูสี ภายในวิหารไทใหญ่

พระแก้วแดง สมเด็จพระโคปอุสัมมมาจักรพรรดิ และพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิ กัมพูสี ที่จัดสร้างขึ้นที่วัดถ้ำเมืองนะ ภายหลังได้กลายเป็นต้นแบบพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิของสถานปฏิบัติธรรมพุทธพรหมปัญโญสาขาต่างๆ รวมถึงได้กลายเป็นต้นแบบวัดอุโมงค์ทั้งในรูปแบบพระผไท้จักรพรรดิ และวัดอุโมงค์อื่นๆ ที่จัดสร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นวัตถุสัญลักษณ์ที่สำคัญในการประกอบพิธีกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับการบูชาพระมหาจักรพรรดิ

1.1 พระวรวงศ์ วิริยโร หรือหลวงตาม้า ผู้ประกอบพิธีกรรมการบูชาพระมหาจักรพรรดิ

ภาพที่ 5.6 พระวรวงศ์ วิริยโร หรือหลวงตาม้า เจ้าอาวาสวัดถ้ำเมืองนะ ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

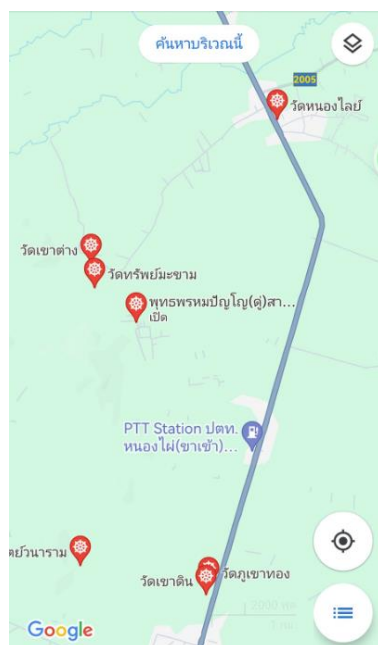
พระวรวงศ์ วิริยโร มีชื่อเดิมว่า วรวงศ์ สุวรรณคุณ เกิดเมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2487 ตรงกับวันพฤหัสบดี ปีมอก ภูมิลาเนาอยู่ที่ อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล โยมบิดาชื่อ นายวันดี สุวรรณคุณ ส่วนโยมมารดาชื่อ นางโสภะ สุวรรณคุณ โดยท่านเป็นบุตรคนที่ 2 จากจำนวนพี่น้องร่วมบิดามารดา 3 คน ปัจจุบันทำหน้าที่เป็นผู้นำการประกอบพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบูชาพระมหาจักรพรรดิ เช่น การสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิตามตารางสวดมนต์ จำนวน 6 รอบ การจัดสร้างพระผงจักรพรรดิ และการประกอบพิธีกรรมเททองหล่อพระพุทธรูป โดยเฉพาะในด้านการจัดสร้างวัตถุมงคลที่เกี่ยวข้องกับพระมหาจักรพรรดิ เช่น พระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิ รูปหล่อลอยองค์หลวงปู่ดู่ พรหมปัญโญ หลวงปู่ทวด วัดช้างให้ราชบูรณาราม หรือวัตถุมงคลอื่นๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับพระมหาจักรพรรดิ พระวรวงศ์ วิริยโร หรือหลวงตาม้า จะรับนิมนต์เป็นเจ้าพิธีหลักในการพุทธาภิเษกวัตถุมงคล หรือเจิมวัตถุมงคลดังกล่าวเสมอ

1.2 วัดและสถานปฏิบัติธรรมในสายพระวรวงศ์ วิริยโร หรือหลวงตาม้า

วัดที่ถือเป็นต้นกำเนิดพิธีกรรมการบูชาพระมหาจักรพรรดิ คือ วัดพุทธพรหมปัญโญ หรือถ้ำเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากเป็นสถานที่ที่พระวรวงศ์ วิริยโร หรือหลวงตาม้าเป็นผู้บุกเบิกการสร้างวัด และได้ดำเนินการจัดสร้างพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิ โดยอาศัยเรื่องเล่าและที่มาต่างๆ เป็นรูปธรรม เช่น อาศัยเรื่องเล่าพระจักรพรรดิทรงเครื่องประจำองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพื่อจัดสร้างพระแก้ว เรื่องเล่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าองค์ที่ 1 เพื่อจัดสร้างสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาจักรพรรดิ เรื่องเล่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตอน เณรมิตกายเป็นพระเจ้าจักรพรรดิเพื่อปราบพระเจ้าชมพูดี แห่งเมืองปัญจนคร เพื่อจัดสร้างพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิในรูปแบบต่างๆ เป็นต้น ภายหลังพระวรวงศ์ วิริยโร หรือหลวงตาม้า มีความ

ประสงค์ที่จะให้พุทธศาสนิกชนได้รู้จักบทสวดพระคาถามหาจักรพรรดิเพิ่มมากขึ้น จึงได้ดำเนินการจัดสร้างสถานปฏิบัติธรรมพุทธพรหมปัญโญ ตามจังหวัดต่างๆ โดยเน้นย้ำให้แต่ละสาขายังคงปฏิบัติศาสนกิจดังเช่นวัดถ้ำเมืองนะ คือ การสวดมนต์เจริญภาวนาตามตารางสวดมนต์ การหล่อพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิ และการสันทนาธรรมตามสาขาต่างๆ โดยที่พระวรทรงคต วิริยโร หรือหลวงตาม้าจะเดินทางหมุนเวียนไปตามสาขาต่างๆ ที่ได้ดำเนินการจัดสร้างขึ้น โดยแต่ละครั้ง ผู้วิจัยพบว่ามักจะมีบุคคลในพื้นที่ใกล้เคียงสถานปฏิบัติธรรมพุทธพรหมปัญโญตามสาขาที่พระวรทรงคต วิริยโร หรือหลวงตาม้า เดินทางไป โดยจะนำสวดมนต์เจริญภาวนารอบที่ 6 ตามตารางสวดมนต์ ทำให้บทพระคาถามหาจักรพรรดิกลายเป็นที่รู้จักของบรรดาพุทธศาสนิกชนเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะสถานปฏิบัติธรรมพุทธพรหมปัญโญ สาขา漾งาม อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ ถือเป็นสถานปฏิบัติธรรมที่พระวรทรงคต วิริยโร หรือหลวงตาม้า นิยมเดินทางมาจำวัดบ่อยที่สุด เนื่องจากสถานที่ดังกล่าวสะดวกแก่การเดินทาง ประกอบกับมีอุบาสก อุบาสิกา และศรัทธาสาธุชนทั่วไป นิยมเดินทางมาร่วมสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิอยู่เรื่อยๆ รวมถึงเป็นสถานที่ที่มีการประกอบพิธีกรรมการหล่อพระพุทธรูปเป็นประจำทุกๆ เดือน ทำให้สถานปฏิบัติธรรมพุทธพรหมปัญโญ สาขา漾งาม เป็นพื้นที่ส่วนกลางที่ใช้ในการเผยแผ่พิธีกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับการบูชาพระมหาจักรพรรดิ

1.3 สถานปฏิบัติธรรมพุทธพรหมปัญโญ สาขา漾งาม

ภาพที่ 5.7 ที่ตั้งสถานปฏิบัติธรรมพุทธพรหมปัญโญ สาขา漾งาม อำเภอนองไผ่
จังหวัดเพชรบูรณ์

ที่มา : สถานปฏิบัติธรรมพุทธพรหมปัญโญ สาขา漾งาม (2567, ออนไลน์)

สถานปฏิบัติธรรมพุทธพรหมปัญโญ สาขาบางมด ตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ จัดตั้งโดยพระวรวงศ์ วิริยโร หรือหลวงตาม้า เพื่อเป็นสาขาย่อยสำหรับการสวดมนต์เจริญภาวนาตามวิธีการของวัดถ้ำเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ภายในพื้นที่ดังกล่าวเป็นที่ประดิษฐานรูปหล่อหลวงปู่ พรหมปัญโญ ขนาดใหญ่ และเป็นศาสนสถานที่พระวรวงศ์ วิริยโร หรือหลวงตาม้า นิยมเดินทางมาจำพรรษา เนื่องจากเป็นสถานที่สะดวกต่อการเดินทาง และสภาพภูมิอากาศเอื้ออำนวยกว่าวัดถ้ำเมืองนะ รวมถึงเป็นศาสนสถานที่มีการประกอบพิธีกรรมการบูชาพระมหาจักรพรรดิทุกเดือน คือ พิธีกรรมการเททองหล่อพระ

ภาพที่ 5.8 หลวงปู่ พรหมปัญโญ ประดิษฐานอยู่ ณ สถานปฏิบัติธรรมพุทธพรหมปัญโญ สาขาบางมด อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์
ที่มา : สถานปฏิบัติธรรมพุทธพรหมปัญโญ สาขาบางมด (2567, ออนไลน์)

1.4 ศิษยานุศิษย์และผู้เคารพศรัทธาพระมหาจักรพรรดิตามตามแนวทางของพระวรวงศ์ วิริยโร หรือหลวงตาม้า

จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยสังเกตพบว่า ศิษยานุศิษย์และผู้เคารพศรัทธาพระมหาจักรพรรดิที่เดินทางมาปฏิบัติธรรม ณ สถานปฏิบัติธรรมพุทธพรหมปัญโญ สาขาบางมด ส่วนใหญ่เป็นคนหนุ่มสาว และคนในสังคมเมือง ทั้งนี้ในช่วงวันหยุดเสาร์ – อาทิตย์ จะมีผู้เดินทางมาประมาณ 30 – 40 คน ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์คุณ B001 (2567: สัมภาษณ์) ซึ่งเป็นตัวแทนของบุคคลที่เดินทางมาร่วมพิธีสวดบูชาพระมหาจักรพรรดิที่สถานปฏิบัติธรรม บุคคลดังกล่าวเป็นเพศหญิง อายุประมาณ 40 ปี อาศัยและทำงานอยู่ที่กรุงเทพมหานคร เดินทางมาคนเดียวโดยมาเดือนละ 1 ครั้ง

ทั้งนี้ ผู้ศรัทธาคนดังกล่าวรู้จักสถานที่ปฏิบัติธรรมแห่งนี้ผ่านเพจเฟซบุ๊กสถานปฏิบัติธรรมพุทธพรหมปัญโญ สาขาบางมด ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวว่าตนได้นับถือพระมหาจักรพรรดิมาแล้วกว่า 5 ปี มูลเหตุการนับถือเริ่มต้นจากมีปัญหาภายในครอบครัว รวมถึงปัญหาทางเศรษฐกิจ เมื่อได้สวดพระคาถามหาจักรพรรดิและปฏิบัติธรรมแล้ว ชีวิตดีขึ้น สงบขึ้น รวมถึงปัญหาครอบครัวและเศรษฐกิจก็ค่อย ๆ คลี่คลายในทางที่ดีขึ้น

นอกจากบุคคลวัยทำงานหรือวัยกลางคนแล้ว ผู้วิจัยยังพบประเด็นที่น่าสนใจคือ มีผู้ศรัทธากลุ่มใหม่ ๆ ที่เป็นเยาวชน วัยหนุ่มสาว ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์คุณ B002 B003 และ B004 ทั้ง 3 คนเป็นเพศหญิง อายุประมาณ 20 ปี และเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี กำลังศึกษาอยู่มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในจังหวัดกาฬสินธุ์ เดินทางมาสถานปฏิบัติธรรมประมาณปีละ 5 ครั้ง นักศึกษากลุ่มดังกล่าวได้นับถือพระมหาจักรพรรดิมาแล้วประมาณ 1 ปี และรู้จักสถานปฏิบัติธรรมแห่งนี้ทางสื่อออนไลน์ สำหรับมูลเหตุของการนับถือพระมหาจักรพรรดิ หนึ่งในผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวว่า เกิดจากการผิดหวังด้านความรัก และมีปัญหาสุขภาพ (โรคซึมเศร้า) เมื่อได้สวดพระคาถามหาจักรพรรดิและปฏิบัติธรรมแล้วทำให้จิตใจสงบ มีสมาธิมากขึ้น รวมถึงทำให้ปัญหาสุขภาพทางจิตทุเลาลง เมื่อจะเดินทางมาสถานปฏิบัติธรรมแห่งนี้ได้ชวนเพื่อนสนิทมาด้วย ท้ายที่สุด บุคคลเหล่านี้ก็เกิดความเลื่อมใสศรัทธาต่อแนวทางของพระวรคต วิริยโร หรือหลวงตาม้า จึงได้นับถือบูชาต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์คุณ B005 (2567: สัมภาษณ์) ซึ่งเป็นนักศึกษาเพศหญิง อายุ 19 ปี และเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ได้ติดตามการสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิทางสื่อออนไลน์ มูลเหตุของการนับถือพระมหาจักรพรรดิ ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวว่า ก่อนที่ตนเองจะเริ่มสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิ ตนเองมีพฤติกรรมติดเพื่อน เที่ยวกลางคืน ชอบดื่มสุรา เบียร์ และของมีเงินมาต่าง ๆ และนิยมพูดจาหยาบคายกับบุคคลที่มีความสนิทสนมด้วยเป็นประจำ แต่เมื่อได้สวดบทพระคาถามหาจักรพรรดิเป็นประจำและปฏิบัติธรรมตามแนวทางของพระวรคต วิริยโร หรือหลวงตาม้าแล้ว ทำให้ตนเองเกิดความยับยั้งชั่งใจ และประคับประคองตนเองไม่ให้ตนเองดื่มสุรา เบียร์ และเครื่องดื่มของมีเงินมาต่าง ๆ งดเว้นจากการเที่ยวที่โจ่งหรือสถานเริงรมย์ต่างๆ รวมถึงทำให้ตนเองรู้จักระมัดระวังคำพูดที่ไม่ดีก่อนพูดกับบุคคลทุกกลุ่มทั้งที่มีความสนิทสนม และไม่มีสนิทสนมด้วย โดยเฉพาะการพูดจาหยาบคาย และการพูดจาที่ไม่ดีต่างๆ ส่งผลให้ตนเองมีพฤติกรรมที่ดีขึ้น อีกทั้งยังกลายเป็นที่รักใคร่กับบุคคลรอบข้างมากขึ้นกว่าในอดีตที่ผ่านมา รวมถึง เมื่อตนเองเริ่มสวดบทพระคาถามหาจักรพรรดิแล้ว ได้นำรูปเคารพบูชาของหลวงปู่ดู่ พรหมปัญโญ วัดสะแก และพระผงจักรพรรดิไปตั้งบูชาที่บ้าน ทำให้บิดา และมารดาของตนเองเกิดความสนใจที่จะปฏิบัติธรรม และสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิ รวมถึงได้ฟังพระวรคต วิริยโร หรือหลวงตาม้า บรรยายธรรมทางสื่อออนไลน์ในช่วงเวลา 19.30 – 20.30 น. อีกด้วย

ภาพที่ 5.9 นักศึกษา ที่มีความสนใจในการสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถมหาจักรพรรดิ
พร้อมกับบูชาพระผไท้จักรพรรดิที่แขวนติดตัวเสมอ

พิธีกรรมการบูชาพระมหาจักรพรรดิ

พิธีกรรมการบูชาพระมหาจักรพรรดิที่จัดขึ้นภายในสถานปฏิบัติธรรมพุทธพรหมปัญโญ สาขาบางมด แบ่งออกเป็น 2 พิธีกรรม คือ

- 2.1 พิธีกรรมการสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถมหาจักรพรรดิ
- 2.2 พิธีกรรมการหล่อพระสมเด็จองค์ปฐมบรมมหาจักรพรรดิ

2.1 พิธีกรรมการสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถมหาจักรพรรดิ

พิธีกรรมการบูชาพระมหาจักรพรรดิ คือ พิธีกรรมการสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถา มหาจักรพรรดิ ถือเป็นพิธีกรรมหลักที่มีการจัดขึ้นทุกวัน และจัดขึ้นทุกๆ สถานปฏิบัติธรรมพุทธพรหมปัญโญ ทุกสาขาตามแนวทางของพระวรวงศ์ วิริยโร หรือหลวงตาม้า การสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถา มหาจักรพรรดิมี 2 รูปแบบ คือ การสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถา มหาจักรพรรดิตามตาราง และการสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถา มหาจักรพรรดิแบบทำวัตรเย็น ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกเก็บข้อมูลในช่วงที่พระวรวงศ์ วิริยโร หรือหลวงตาม้า เป็นประธานสวดมนต์เจริญภาวนา วันที่ 13 เมษายน พ.ศ.2567

ก่อนเริ่มพิธีการสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถา มหาจักรพรรดิแบบทำวัตรเย็น พระวรวงศ์ วิริยโร หรือหลวงตาม้า จะบรรยายธรรมะก่อน โดยใช้ระยะเวลา 1 ชั่วโมง โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 19.30 – 20.30 น. และภายหลังจากเวลา 20.30 – 21.10 น. จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยพบว่า ผู้เข้าร่วมการสวดมนต์เจริญภาวนาในช่วงเวลาดังกล่าว มีความเชื่อว่า เป็นช่วงเวลาที่ 3 แดนโลกธาตุ คือ โลกมนุษย์ โลกวิญญาน และโลกของเทพยดา เปิดมิติ ทำให้การสวดมนต์เจริญ

ภาวนาในช่วงเวลาดังกล่าวสามารถแผ่กุศล และปรับภพภูมิให้แก่ดวงวิญญาณที่ยังคงตกทุกข์ได้ยาก บริเวณใกล้เคียงกับที่ผู้สวดมนต์เจริญภาวนากำลังดำเนินการสวด โดยการสวดมนต์ในช่วงเวลาดังกล่าว ทางเพ่งที่เกี่ยวข้องกับ พระวรจกต วิริยธโร หรือหลวงตาม้า จะดำเนินการแพร่ภาพสดทางเฟซบุ๊กไลฟ์ เพื่อให้พุทธศาสนิกชนได้ดำเนินการสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถมหาจักรพรรดิ พร้อมกับพระวรจกต วิริยธโร หรือหลวงตาม้า โดยมีรายละเอียดของพิธีกรรม ดังนี้

2.1.1 องค์ประกอบของพิธีกรรมการสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถมหาจักรพรรดิ

การประกอบพิธีกรรมการบูชาพระมหาจักรพรรดิในสังคมไทย โดยเฉพาะการสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถมหาจักรพรรดิ มีการนำพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิ และหลวงปู่คู่พรหมปัญโญ เป็นศูนย์กลางของการประกอบพิธีกรรมดังกล่าว องค์ประกอบของพิธีกรรมการบูชาพระมหาจักรพรรดิ ในด้านการสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถมหาจักรพรรดิ มีดังนี้

(1) บทตั้งสัจจะอธิษฐานก่อนสวดมนต์เจริญภาวนา

บทตั้งสัจจะอธิษฐานก่อนสวดมนต์เจริญภาวนารอบ เวลา 20.30 น. พระวรจกต วิริยธโร หรือหลวงตาม้า จะเป็นผู้นำกล่าว มีคำกล่าวว่า

“หายใจเข้าลึกๆ นึกถึงหลวงปู่ (หมายถึง หลวงปู่คู่ พรหมปัญโญ วัดสะแก) นึกไม่ออกก็ลืมตามองภาพท่าน ขอบารมีท่านน้อมกำลังจักรพรรดิตั้งแต่อดีต ปัจจุบัน และอนาคต ขอบารมีท่านน้อมกำลังจักรพรรดิมา กำหนดไป 3 แดนโลกธาตุ โอบปติกะ สัตว์ มนุษย์ทั้งหลายที่ยังเวียนว่ายตายเกิดทั้ง 3 แดนโลกธาตุ สิ่งที่เกี่ยวข้องเกี่ยวพันกับเราทั้งหมด บิดา มารดา หมูญาติพี่น้องผู้มีพระคุณ เจ้ากรรมนายเวรทั้งหลาย พระภูมิเจ้าที่สถานที่อยู่อาศัย สถานที่ทำงาน และสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับเราทั้งหมด อัญเชิญเทพพรหมทั้งหลายทุกภพทุกภูมิ วิญญาณ โอบปติกะทั้งหมด พระสยามเทวาธิราช พระศรีสยามทุกๆ พระองค์ วีรกษัตริย์ วีรบุรุษ วีรสตรีไทย เจ้าพ่อหลักเมืองทุกจังหวัด พญาครุฑ ยักษ์ นาค คนธรรพ์ กุมภัณฑ์ ลับแล ชาวป่าหิมพานต์ทั้งหลาย ฤๅษีดาบส นักบวชทั้งหลาย พระแม่คงคา พระแม่โพสพ พระแม่ธรณี หลวงตาอ้อย ในหลวงรัชกาลที่ 9 สวดพร้อมกันเรานะ” (กล่าว 1 จบ)

(2) บทบูชาพระ

“พุทฺธัง ชีวิตตังเม ปุเชมิ ธัมมัง ชีวิตตังเม ปุเชมิ สังฆัง ชีวิตตังเม ปุเชมิ พุทฺธัง วันทามิ ธัมมัง วันทามิ สังฆัง วันทามิ ครูอุปัชฌาย์ อาจารย์ะคุณัง วันทามิ มาตาปิตุคุณัง วันทามิ พระไตรสิกขาคุณัง วันทามิ” (กล่าว 1 จบ)

(3) ตั้งนะโม 3 จบ

(4) บทไตรสรณคมน์

(5) บทสมათานศีล 5

(6) บทอาราธนาพระ

“พุทัง อารานันัง กะโรมิ อัมมัง อารานันัง กะโรมิ สังฆัง อารานันัง กะโรมิ” (กล่าว 1 จบ)

(7) บทบูชาหลวงปู่ทวด วัดช้างให้ราชบูรณาราม

“นะโม โพธิสัตโต อาคันติมายะ อิติภะคะวา” (กล่าว 3 จบ)

(8) บทบูชาหลวงปู่ดู่ พรหมปัญโญ วัดสะแก

“นะโม โพธิสัตโต พรหมะปัญโญ” (กล่าว 3 จบ)

(9) บทบูชา พระวรวงศ์ วิริยธโร (หลวงตาม้า)

“นะโม โพธิสัตโต วิริยะธะโร” (กล่าว 3 จบ)

(10) บทขอขมาพระรัตนตรัย

“โยโทโส โมหะจิตเต นะ พุทธัสสิมิง ปาปะกะโต มะยา ชะมะละเม กะตัง โทสัง สัพพะปาปัง วินาสสันตุ โยโทโส โมหะจิตเต นะ อัมมัสสิมิง ปาปะกะโต มะยา ชะมะละเม กะตัง โทสัง สัพพะปาปัง วินาสสันตุ โยโทโส โมหะจิตเต นะ สังฆัสสิมิง ปาปะกะโต มะยา ชะมะละเม กะตัง โทสัง สัพพะปาปัง วินาสสันตุ” (กล่าว 1 จบ)

(11) บทสวดพระคาถาหาจักรพรรดิ

“นะโมพุทธานะ พระพุทโธไตรรัตนญาณ มณีนพรัตน์ สีสะ หัสสะ สุธรรมา พุทโธ อัมโม สังโฆ ยะธาพุทโมนะ พุทธบูชา ธรรมบูชา สังฆบูชา อัคคีทานัง วะรัง คันธัง สีวลีจะ มหาเถรัง อะหังวันทามิพุทโธ อะหังวันทามิธาคูโย อะหังวันทามิสัพพะโส พุทธะ อัมมะ สังฆะ ปุเชมิ” ทั้งนี้ วัดพุทธพรหมปัญโญ (มปป.: 34 - 35) ได้อธิบายถึงคำแปลบทสวดพระคาถาหาจักรพรรดิ แต่ละบท ดังนี้

นะโมพุทธานะ หมายถึง พระพุทธเจ้าจำนวน 5 พระองค์ คือ พระกกุสันโธพุทธเจ้า พระโกนาคมโนพุทธเจ้า พระกัสสปะพุทธเจ้า พระศรีศากยมุนีโคตมพุทธเจ้า และพระศรีอริยเมตไตรโยพุทธเจ้า

พระพุทโธไตรรัตนญาณ หมายถึง สุตยอตของศีล สมาธิ และปัญญา
มณีนพรัตน์ หมายถึง สมบัติของพระมหาจักรพรรดิ ได้แก่ จักรแก้ว ข้างแก้ว ม้าแก้ว ขุนพลแก้ว ขุนคลังแก้ว แก้วมณี และนางแก้ว)

สีสะหัสสะ สุธรรมา หมายถึง การรับรู้สามแดนโลกธาตุ และการคิดและลงมือกระทำจนรับรู้รับทราบกันทั่วทั้งสามแดนโลกธาตุ

พุทโธ อัมโม สังโฆ หมายถึง พระรัตนตรัย ได้แก่ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์

ยะธาพุทโมนะ หมายถึง พระพุทธเจ้าในอนาคต คือ พระศรี
อริยเมตไตรย หรือพระพุทธเจ้าองค์ที่ 5
พุทธุบฺบา ธัมมะบุชา สังฆะบุชา หมายถึง การบูชาพระรัตนตรัย หรือ
แก้ว 3 ประการ
อัคคีทานัง วะรังคันธัง หมายถึง ไฟเผากิเลสทั้งภายนอกและภายใน
ร่างกาย

สืวลีจะมหาเถรัง หมายถึง โชคลาภ การเงิน ธุรกิจการงาน
อะหังวันทามิ ทูระโต อะหังวันทามิ ธาตุโย อะหังวันทามิ สัพพะโส พุทธะ
ธัมมะ สังฆะ ปุเชมิ หมายถึง การบูชาทุกสิ่งทุกอย่างที่มีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ได้แก่
พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ บิฑามารดา ครูบาอาจารย์ สดุดี เจดีย์ พระบรมสารีริกธาตุ และสิ่ง
ศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในสากลโลก

(12) บทตั้งสัจจะอธิษฐานหลังสวดมนต์

“น้อมไปที่หลวงปู่ดู ไปตามรูปลักษณะที่เราสร้างขึ้นและอธิษฐานไว้ น้อมไป
ที่พระโพธิสัตว์เจ้าทุกๆ พระองค์ ตั้งแต่อดีตในอดีต องค์ปัจจุบัน และองค์ในอนาคต น้อมไปที่หลวงตา
อ้อย น้อมไปที่หลวงปู่ใหญ่เทพโลกอุดร ไปตามรูปลักษณะที่เราสร้างขึ้นและอธิษฐานไว้ แะไปทั้งสาม
โลกธาตุ มีโลกโอปปติกะ มนุษย์ และสัตว์ทั้งหลายที่ยังคงเวียนว่ายตายเกิดในสามแดนโลกธาตุ สิ่ง
ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวพันกับเราทั้งหมด แะให้กับผู้มีพระคุณ กองทุนพรหมปัญโญ ถ้าเมื่อนะ และสาขา ผู้ที่
อธิษฐานให้ช่วยเหลือ ผู้ที่เจ็บป่วย ผู้ที่ตายไป อธิษฐานอะไรไว้น้อมไปในสิ่งที่อธิษฐานนั้น ครอบวิมาน
ปรับภพภูมิทั้งหลายส่งวิญญาณ” (กล่าว 1 จบ)

(13) บทแผ่เมตตา

“สัพพพุทธา สัพเพธัมมา สัพเพสังฆา พะลัปปิตตา ปจเจกานัญ จะยังพะลัง
อะระหันตานัญจะ เตเชนะ รักขัง พันธามิ สัพพะโส” (สวดบทแผ่เมตตา จำนวน 3 จบ หรือ 5 จบ)

(14) บทอัญเชิญพระเข้าตัว

“พุทัง อธิษฐานมิ ธัมมัง อธิษฐานมิ สังฆัง อธิษฐานมิ” (สวด 1 จบ)

(15) กล่าวคำอธิษฐานในสิ่งที่ตนเองปรารถนา

(16) บทบูชาพระ

2.1.2 เวลาและพื้นที่ในการประกอบพิธีกรรมการบูชาพระมหาจักรพรรดิ

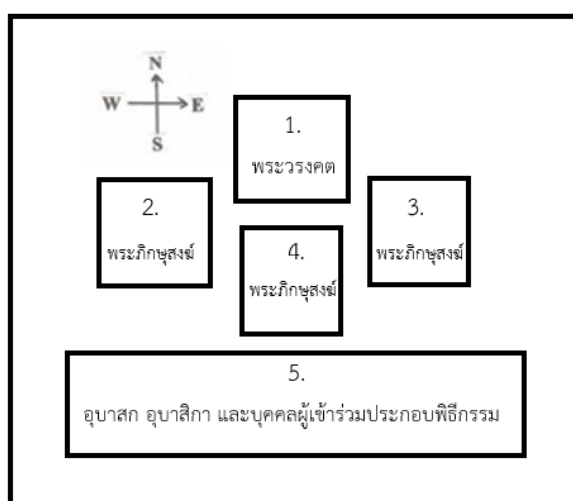
วันและเวลาในการประกอบพิธีกรรมการบูชาพระมหาจักรพรรดิ ไม่มีข้อกำหนด
เนื่องจาก พระวรทรงต วิริยโร หรือหลวงตาม้า ต้องการให้พุทธศาสนิกชนสวดมนต์เจริญภาวนาบท
พระคาถามหาจักรพรรดิตลอดเวลา ตามข้อวัตรของ พระวรทรงต วิริยโร หรือหลวงตาม้า คือ กิน
นอน สวดมนต์ โดยสามารถสวดได้ทุกๆ อริยาบถ หรือสวดในใจในขณะที่กำลังดำเนินกิจกรรมการ

งานต่างๆ เพียงแต่ถ้าหากมีบุคคลต้องการประกอบพิธีกรรมการบูชาพระมหากัจจกรพรรดิให้เหมาะสมก็สามารถดำเนินการได้ ดังนี้

- (1) ตั้งภาพถ่ายของหลวงปู่ พรหมปัญโญ วัดสะแก ไว้ด้านหน้า
- (2) จัดสถานที่ภายในบริเวณเคหสถานให้เหมาะสม
- (3) เวลาสวดบทพระคาถามหาจักรพรรดิ สามารถสวดได้ตาม

ตารางการสวดมนต์ จำนวน 6 รอบ การสวดมนต์มีการแพร่ภาพสดทางเฟซบุ๊ก เพจสถานปฏิบัติธรรมพุทธพรหมปัญโญ สาขาบางมด และทุกๆ สาขาที่เป็นเครือข่ายของพระวรจคต วิริยธโร หรือหลวงตาม้า

ส่วนพื้นที่ในการประกอบพิธีกรรมการบูชาพระมหากัจจกรพรรดิ แบ่งได้เป็น 2 รูปแบบ คือ พื้นที่สถานปฏิบัติธรรมพุทธพรหมปัญโญ ตามสาขาต่างๆ มีการตั้งภาพถ่ายหลวงปู่ พรหมปัญโญ วัดสะแก ให้ผู้ที่เดินทางมาสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิทุกๆ สาขา ส่วนบุคคลที่ไม่สามารถเดินทางมาสวดมนต์ได้ที่สถานปฏิบัติธรรมพุทธพรหมปัญโญตามสาขาต่างๆ ก็ตั้งภาพถ่ายหลวงปู่ พรหมปัญโญ วัดสะแก ไว้ด้านหน้า แล้วก็นำมาดำเนินการสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิได้

ภาพที่ 5.10 แผนผังปะรำพิธี

2.1.3 ผู้ประกอบพิธีและผู้เข้าร่วมประกอบพิธีกรรมการบูชาพระมหากัจจกรพรรดิ

ผู้ประกอบพิธีและผู้เข้าร่วมประกอบพิธีกรรมการบูชาพระมหากัจจกรพรรดิ คือ ผู้ที่มีความประสงค์ที่จะสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิ โดยมากมักจะสวดมนต์ร่วมกัน ทั้งพระภิกษุสงฆ์ อุบาสก อุบาสิกา และบุคคลทั่วไป มีรายละเอียดดังนี้

(1) พระวรวงศ์ วิริยโร หรือหลวงตาม้า

พระวรวงศ์ วิริยโร หรือหลวงตาม้า นั่งบริเวณอาสนะที่ทางสถานปฏิบัติธรรมพุทธพรหมปัญโญ สาขาบางมด จัดให้ในพื้นที่สำหรับการประกอบพิธีกรรม โดยมีอุบาสก และอุบาสิกาที่นั่งล้อมรอบ และนั่งหันหน้าออกไปยังบริเวณพื้นที่หล่อพระสมเด็จองค์ปฐมบรมมหาจักรพรรดิ ทั้งนี้ พระ วรวงศ์ วิริยโร หรือหลวงตาม้า ได้เป็นผู้นำอุบาสก อุบาสิกา และผู้เข้าร่วมพิธีกรรมการหล่อพระสมเด็จองค์ปฐมบรมมหาจักรพรรดิ ด้วยการกำพระผงจักรพรรดิ และเริ่มต้นนำสวดบทพระคาถามหาจักรพรรดิ

(2) พระภิกษุสงฆ์

พระภิกษุสงฆ์ ถือเป็นบุคคลที่สำคัญในการเป็นผู้นำการสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิ โดยเฉพาะพระภิกษุสงฆ์ที่จำพรรษาอยู่ตามสถานปฏิบัติธรรมพุทธพรหมปัญโญ ตามสาขาต่างๆ โดยการสวดมนต์เจริญภาวนาตามตารางสวดมนต์ พระภิกษุสงฆ์จะเข้าไปร่วมสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิอย่างสม่ำเสมอ

(3) อุบาสก และอุบาสิกา

อุบาสก และอุบาสิกา ถือเป็นกลุ่มบุคคลที่ถือปฏิบัติอยู่ตามสถานปฏิบัติธรรมพุทธพรหมปัญโญ ตามสาขาต่างๆ ส่วนมากมักจะเป็นเพศหญิง โดยเฉพาะกลุ่มแม่ชี หรืออุบาสิกาที่จะนั่งขานห่มชาวตลอดเวลา

(4) บุคคลทั่วไป

บุคคลทั่วไป คือ ผู้ที่เดินทางเข้ามาร่วมสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิตามสถานปฏิบัติธรรมในสาขาต่างๆ ตามความสะดวกของตนเอง หรือเดินทางเข้ามาถือปฏิบัติเป็นครั้งคราว เช่น ถือปฏิบัติจำนวน 3 วัน หรือ 7 วัน จากนั้นจึงเดินทางกลับภูมิลำเนา รวมถึงบุคคลที่สวดมนต์เจริญภาวนาผ่านทางเฟซบุ๊กไลฟ์สดของเพจสถานปฏิบัติธรรมพุทธพรหมปัญโญตามสาขาต่างๆ

2.1.4 ความเชื่อและข้อปฏิบัติในการบูชาพระมหาจักรพรรดิ

ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการบูชาพระมหาจักรพรรดิ มีหลายรูปแบบ ดังนี้

(1) พระมหาจักรพรรดิ คือ บารมีพื้นฐานของโพธิสัตว์ กล่าวคือ ก่อนที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งปรารถนาที่จะเป็นพระโพธิสัตว์ หรือพระพุทธเจ้าในภพภูมิชาติหน้า ต้องเกิดเป็นพระมหากษัตริย์ เพื่อบำเพ็ญบารมีพื้นฐานของพระมหาจักรพรรดิ คือ ทศพิธราชธรรม เพื่อสั่งสมบารมีเสียก่อน

(2) พระมหาจักรพรรดิ มีความเกี่ยวข้องกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในภัทรกัปนี้ จำนวน 5 พระองค์ คือ พระกกุสันธพุทธเจ้า พระโกนาคมนพุทธเจ้า พระกัสสปพุทธเจ้า พระโคตมพุทธเจ้า และพระเมตไตรยพุทธเจ้า หรือพระศรีอริยเมตไตรย

(3) พระมหาจักรพรรดิ คือ บารมีพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนจำเป็นต้องฝึกเพื่อสั่งสมบารมีให้แก่ตนเอง หรือการฝึกจิตเตรียมตัวก่อนเสียชีวิต เพื่อที่จะนำไปใช้ในภพหน้าภายหลังจากที่ตนเองเสียชีวิตไปแล้ว

(4) พระมหาจักรพรรดิ คือ พระแก้ว อันเป็นพระพุทธรูปประจำองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแต่ละพระองค์ ที่ได้สั่งสมบารมีพระมหาจักรพรรดิมาหลายภพหลายชาติ ก่อนที่จะถือกำเนิดเป็นพระพุทธรูปเจ้า คือ

ก. พระกกุสันธพุทธเจ้า มีพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิสีขาวยุติ
ประจำพระองค์ หรือ “พระแก้วขาว”

ข. พระโกนาคมนพุทธเจ้า มีพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิสีเหลือง
ประจำพระองค์ หรือ “พระแก้วเหลือง”

ค. พระกัสสปพุทธเจ้า มีพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิสีฟ้า
ประจำพระองค์ หรือ “พระแก้วฟ้า”

ง. พระโคตมพุทธเจ้า มีพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิสีเขียว
ประจำพระองค์ หรือ “พระแก้วเขียว”

จ. พระเมตไตรยพุทธเจ้า หรือพระศรีอริยเมตไตรย มีพระพุทธรูป
ทรงเครื่องจักรพรรดิสีแดงประจำพระองค์ หรือ “พระแก้วแดง”

(5) พระมหาจักรพรรดิ คือ บารมีใหญ่ที่ยังคงมีอยู่ทุกๆ พื้นที่ในโลกใบนี้ และถือเป็นบารมีที่อยู่ใกล้ชิดมนุษย์มากที่สุด

ส่วนข้อปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการบูชาพระมหาจักรพรรดิ มีดังนี้

1. แต่งกายให้สุภาพเรียบร้อย เหมาะสมแก่การสวดมนต์เจริญ
ภาวนา

2. เปล่งวาจาบทพระคาถาหาจักรพรรดิ

3. เฝ้า หรือมองภาพพระพรหมปัญโญ หรือหลวงปู่ดู่ วัดสะแก
หรือพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิ

4. มีผู้สวดต้องกำพระผงจักรพรรดิไปพร้อมกับการสวดมนต์
เจริญภาวนาบทพระคาถาหาจักรพรรดิ

ตารางที่ 5.1 พิธีกรรมการสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถมหาจักรพรรดิ

องค์ประกอบ	ลักษณะของรายละเอียดและพิธีกรรม
เจ้าของสถานที่	สถานปฏิบัติธรรมพุทธพรหมปัญโญ สาขาบางมด อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์
ผู้ประกอบพิธี	พระวรยศ วิริยโร หรือหลวงตาม้า
ผู้เข้าร่วมพิธี	ผู้เข้าร่วมพิธี ประกอบไปด้วย 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 คือ อุบาสก และอุบาสิกาที่ถือปฏิบัติอยู่ภายในสถานปฏิบัติธรรมพุทธพรหมปัญโญ ตามแต่ละสาขา กลุ่มที่ 2 คือ บุคคลทั่วไป ที่ชมการแพร่ภาพสดทางเพจ สถานปฏิบัติธรรมพุทธพรหมปัญโญ
เครื่องประกอบพิธี	ทางสถานปฏิบัติธรรมเป็นผู้ดำเนินการจัดเครื่องประกอบพิธีกรรมหลัก ไว้ให้แก่อุบาสก และอุบาสิกา รายละเอียดของเครื่องประกอบพิธีกรรม มีดังนี้ 1.พระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิ 2.รูปหล่อลอยองค์หลวงปู่ศุข พรหมปัญโญ วัดสะแก 3.ภาพถ่ายหลวงปู่ศุข พรหมปัญโญ วัดสะแก ส่วนเครื่องประกอบพิธีกรรมส่วนตัว คือ พระผงจักรพรรดิขนาดห้อยคอ โดยเลี่ยมกรอบแขวนกับสร้อยลูกประคำ
เวลาและพื้นที่ในการประกอบพิธีกรรม	เวลาที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรม คือ เวลา 20.30 – 21.10 น.
บริบทและขั้นตอนของพิธีกรรม	1.พระวรยศ วิริยโร หรือหลวงตาม้า เจริญวัดมณฑล และนำสร้อยพระผงจักรพรรดิคล้องคอให้แก่อุบาสก และอุบาสิกาผู้ร่วมพิธีกรรม 2.พระวรยศ วิริยโร หรือหลวงตาม้า บรรยายธรรมเป็นระยะเวลา 1 ชั่วโมง (19.30 – 20.30 น.) 3.เริ่มพิธีกรรมการสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถมหาจักรพรรดิ โดยพระวรยศ วิริยโร หรือหลวงตาม้า เริ่มต้นกล่าวคำตั้งสัจจะอธิษฐานก่อนสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถมหาจักรพรรดิ และนำกล่าวบทบูชาพระ

ตารางที่ 5.1 พิธีกรรมการสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถมหาจักรพรรดิ (ต่อ)

องค์ประกอบ	ลักษณะของรายละเอียดและพิธีกรรม
	4.ตั้งนะโม 3 จบ 5.บทไตรสรณคมน์ 6.บทสมათานศีล 5 7.บทอาราธนาพระ 8.บทบูชาหลวงปู่ทวด วัดช้างให้ราชบูรณาราม 9.บทบูชาหลวงปู่ดู่ พรหมปัญโญ วัดสะแก 10.บทบูชา พระวรวงศ์ วิริยธโร (หลวงตาม้า) 11.บทขอมาพระรัตนตรัย 12.บทพระคาถมหาจักรพรรดิ 13.บทตั้งสัจจะอธิษฐานหลังสวดมนต์ 14.บทแผ่เมตตา 15.บทอัญเชิญพระเข้าตัว 16.กล่าวคำอธิษฐานในสิ่งที่ตนเองปรารถนา 17.บทบูชาพระ

พิธีกรรมการสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถมหาจักรพรรดิช่วงเวลา 20.30 น. มีความเชื่อว่า เป็นช่วงเวลาที่มี 3 แดนโลกธาตุ คือ โลกมนุษย์ โลกวิญญาน และโลกของเทพยดา เปิดมิติพร้อมกัน ทำให้การสวดมนต์เจริญภาวนาในช่วงเวลาดังกล่าวสามารถแผ่กุศล และปรับภพภูมิให้แก่ดวงวิญญานที่ยังคงตกทุกข์ได้ยากบริเวณใกล้เคียงกับที่ผู้สวดมนต์เจริญภาวนากำลังดำเนินการสวด โดยการสวดมนต์ในช่วงเวลาดังกล่าว ทางเพจที่เกี่ยวข้องกับ พระวรวงศ์ วิริยธโร หรือหลวงตาม้า จะดำเนินการแพร่ภาพสดทางเฟซบุ๊กไลฟ์ เพื่อให้พุทธศาสนิกชนได้ดำเนินการสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถมหาจักรพรรดิพร้อมกับพระวรวงศ์ วิริยธโร หรือหลวงตาม้า (A001. 2566. สัมภาษณ์)

ภาพที่ 5.11 การแพร่ภาพสดทางเฟซบุ๊ก ขณะประกอบพิธีกรรมการสวดมนต์เจริญภาวนาบท
พระคาถามหาจักรพรรดิ

ภาพที่ 5.12 อุบาสก และอุบาสิกา ผู้เข้าร่วมรับฟังการบรรยายธรรมจากพระวงศต วิริยธโร
หรือหลวงตาม้า ก่อนสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิ

2.2 พิธีกรรมการหล่อพระสมเด็จจอมศรีปฐมบรมมหาราจักรพรรดิ

พิธีกรรมการหล่อพระสมเด็จจอมศรีปฐมบรมมหาราจักรพรรดิ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลระหว่างปี พ.ศ. 2566 – 2567 ถือเป็นกิจกรรมหลักของสถานปฏิบัติธรรมพุทธพรหมปัญญา สาขาบางกอก อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ เนื่องจากเป็นสถานที่หลักที่ใช้ประกอบพิธีกรรมการหล่อพระพุทธรูปต่างๆ เดือน ทั้งนี้การจัดพิธีกรรมการหล่อพระสมเด็จจอมศรีปฐมบรมมหาราจักรพรรดิ ภายในงานมีการประกอบพิธีกรรมยิ่งใหญ่ โดยมีผู้ที่เลื่อมใสศรัทธาเดินทางมาร่วมพิธีเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนาม จากการสัมภาษณ์ พบว่า สถานที่ดังกล่าวมีความสะดวก และเดินทางค่อนข้างง่าย

กว่าการเดินทางไปสถานปฏิบัติธรรมสาขาอื่นๆ ของพระวรวงศ์ วิริยโร หรือหลวงตาม้า (A001. 2567. สัมภาษณ์) รายละเอียดของพิธีกรรม ดังนี้

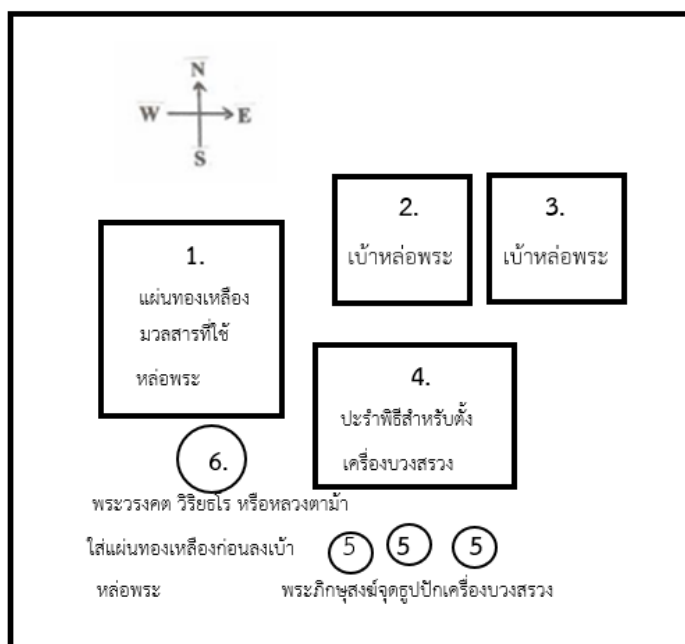
2.2.1 องค์ประกอบของพิธีกรรมการหล่อพระสมเด็จจอมคัมภีร์บรมมหาจักรพรรดิ

การประกอบพิธีกรรมการหล่อพระสมเด็จจอมคัมภีร์บรมมหาจักรพรรดิ มีที่มาจากเรื่องเล่าของพระพุทธเจ้าจำนวน 5 พระองค์ ซึ่งสมเด็จจอมคัมภีร์บรมมหาจักรพรรดิ ถือเป็นพระพุทธเจ้าองค์ที่ 1 และถือเป็นพระพุทธเจ้าองค์แรกๆ ที่เริ่มต้นการบำเพ็ญบารมีพระมหาจักรพรรดิ องค์ประกอบของพิธีกรรมการหล่อพระสมเด็จจอมคัมภีร์บรมมหาจักรพรรดิ มีดังนี้

(1) รูปแบบของพิธีกรรมการหล่อพระสมเด็จจอมคัมภีร์บรมมหา

จักรพรรดิ

สมเด็จจอมคัมภีร์บรมมหาจักรพรรดิ ถือเป็นพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิ โดยมีอีกหนึ่งพระนาม คือ พระกฤษณ์โศพุทธเจ้า ซึ่งได้บำเพ็ญ “ศรัทธาธิกะบารมี” มีพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิสี่ขาวประจำพระองค์ หรือ “พระแก้วขาว” ดังที่ปรากฏในพระไตรปิฎก

ภาพที่ 5.13 พื้นที่ในการประกอบพิธีกรรมการหล่อพระสมเด็จจอมคัมภีร์บรมมหาจักรพรรดิ

2.2.2 เวลาและพื้นที่ในการประกอบพิธีกรรมการหล่อพระสมเด็จจอมคัมภีร์บรมมหาจักรพรรดิ

วันและเวลาในการประกอบพิธีกรรมการหล่อพระสมเด็จจอมคัมภีร์บรมมหาจักรพรรดิ คือ เวลา 17.00 – 18.00 น. ส่วนพื้นที่ในการประกอบพิธีกรรมการหล่อพระสมเด็จจอมคัมภีร์บรมมหาจักรพรรดิ

ปฐมบรมมหาจักรพรรดิ คือ พื้นที่สถานปฏิบัติธรรมพุทธพรหมปัญโญ สาขา漾漾 ำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์

2.2.3 ผู้ประกอบพิธีและผู้เข้าร่วมประกอบพิธีกรรมการหล่อพระสมเด็จองค์ปฐมบรมมหาจักรพรรดิ

ผู้ประกอบพิธีและผู้เข้าร่วมประกอบพิธีกรรมการหล่อพระสมเด็จองค์ปฐมบรมมหาจักรพรรดิ มีรายละเอียดดังนี้

(1) พระวรคต วิริยโร หรือหลวงตาม้า

พระวรคต วิริยโร หรือหลวงตาม้า เป็นผู้จารแผ่นทองเหลืองสำหรับเป็นมวลสารสำคัญที่ใช้ในการหล่อพระสมเด็จองค์ปฐมบรมมหาจักรพรรดิ และเป็นผู้นำอุบาสก อุบาสิกา และผู้เข้าร่วมประกอบพิธีกรรมสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิ และนำสวดบท “ขยันโต” ปิดท้ายในช่วงที่เททองหล่อพระสมเด็จองค์ปฐมบรมมหาจักรพรรดิเสร็จสิ้น

(2) พระภิกษุสงฆ์

พระภิกษุสงฆ์ ถือเป็นบุคคลที่สำคัญในการเป็นผู้นำการสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิ โดยเฉพาะพระภิกษุสงฆ์ที่จำพรรษาอยู่ตามสถานปฏิบัติธรรมพุทธพรหมปัญโญ ตามสาขาต่างๆ โดยจะเป็นผู้นำในการบวงสรวงเทพยดาบริเวณปะรำพิธี

(3) อุบาสก และอุบาสิกา

อุบาสก และอุบาสิกา ถือเป็นกลุ่มบุคคลที่ถือปฏิบัติอยู่ตามสถานปฏิบัติธรรมพุทธพรหมปัญโญ ตามสาขาต่างๆ ส่วนมากมักจะเป็นเพศหญิง โดยเฉพาะกลุ่มแม่ชีที่จะนุ่งขาวห่มขาวตลอดเวลา

(4) บุคคลทั่วไป

บุคคลทั่วไป คือ ผู้ที่เดินทางเข้าร่วมพิธีกรรมการหล่อพระสมเด็จองค์ปฐมบรมมหาจักรพรรดิ

2.2.4 ความเชื่อและข้อปฏิบัติในการหล่อพระสมเด็จองค์ปฐมบรมมหาจักรพรรดิ

ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการหล่อพระสมเด็จองค์ปฐมบรมมหาจักรพรรดิ เกี่ยวข้องกับเรื่องเล่าพระพุทธเจ้า 5 พระองค์ โดยเฉพาะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าองค์ที่ 1 คือ พระกกุสันธพุทธเจ้า ส่วนข้อปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการบูชาพระมหาจักรพรรดิ มีดังนี้

1. แต่งกายให้สุภาพเรียบร้อย เหมาะสมแก่การร่วมประกอบพิธีการหล่อพระสมเด็จองค์ปฐมบรมมหาจักรพรรดิ
2. เขียนชื่อ นามสกุล และ วัน เดือน ปี เกิด ลงในแผ่นทองเหลือง หรือแท่งทองเหลืองสำหรับหล่อพระ
3. เปล่งวาจาสวดบทพระคาถามหาจักรพรรดิ

4. มือของผู้เข้าร่วมพิธีต้องกำพระผงจักรพรรดิไปพร้อมกับการสวดมนต์
เจริญภาวนาบทพระคาถมหาจักรพรรดิจนกว่าช่างจะเททองหล่อพระเสร็จสิ้น

ตารางที่ 5.2 พิธีกรรมการหล่อพระสมเด็จองค์ปฐมบรมมหาจักรพรรดิ

องค์ประกอบ	ลักษณะของรายละเอียดและพิธีกรรม
เจ้าของสถานที่	สถานปฏิบัติธรรมพุทธพรหมปัญโญ สาขาบางงาม อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์
ผู้ประกอบพิธี	พระวรยศ วิริยโร หรือหลวงตาม้า
ผู้เข้าร่วมพิธี	ผู้เข้าร่วมพิธี ประกอบไปด้วย 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 พระวรยศ วิริยโร หรือหลวงตาม้า และพระภิกษุสงฆ์ ผู้ติดตาม กลุ่มที่ 2 คือ อุบาสก และอุบาสิกาที่ถือปฏิบัติอยู่ภายในสถานปฏิบัติธรรมพุทธพรหมปัญโญ สาขาบางงาม กลุ่มที่ 3 คือ บุคคลทั่วไป ทั้งที่มาเข้าร่วมประกอบพิธีกรรมการหล่อพระ และบุคคลที่ชมการแพร่ภาพสดทางเพจ สถานปฏิบัติธรรมพุทธพรหมปัญโญ สาขาบางงาม
เครื่องประกอบพิธี	ทางสถานปฏิบัติธรรมเป็นผู้ดำเนินการจัดเครื่องประกอบพิธีกรรมหลัก รายละเอียดของเครื่องประกอบพิธีกรรม มีดังนี้ 1.พระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิ 2.ภาพถ่ายหลวงปู่ พรหมปัญโญ วัดสะแก 3.บายศรี, หมาก พลู น้ำชา 4.อาหารคาว เช่น หัวหมู ไก่ต้ม เป็ดพะโล้ ปลานึ่ง กุ้งอบ ไข่ต้ม ข้าวเปล่า 5.อาหารหวาน เช่น ทองหยิบ ทองหยอด ฝอยทอง ข้าวแต่น ชالاเปา หมั่นโถว ขนมสำปันนี ขนมเปียะ บัวลอยไข่หวาน อาลัว มะพร้าวแก้ว น้ำอัดลม นมเปรี้ยว โยเกิร์ต 6.ผลไม้ ได้แก่ แอปเปิ้ล ฝรั่ง สับปะรด ส้ม มะพร้าว ถั่วฝักยาว แอปเปิ้ล สาลี่

ตารางที่ 5.2 พิธีกรรมการหล่อพระสมเด็จองค์ปฐมบรมมหาจักรพรรดิ (ต่อ)

องค์ประกอบ	ลักษณะของรายละเอียดและพิธีกรรม
	7.ดอกไม้ ได้แก่ พวงมาลัยดอกมะลิ ดอกบัว ดอกดาวเรือง 8.อื่นๆ ได้แก่ เทียน รูป น้ำเปล่า ชันน้ำมันต์ เทียนน้ำมันต์ ข้าวตอก ดอกไม้
เวลาและพื้นที่ในการประกอบพิธีกรรม	เวลาที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรม คือ เวลา 16.30 – 18.00 น. ก่อนรอบสวดมนต์ตามตาราง รอบที่ 4 (เวลา 18.00 – 19.00 น.)
บริบทและขั้นตอนของพิธีกรรม	1.พระวรทรงต วิริยโร หรือหลวงตาม้า เดินทางมาถึงบริเวณปะรำพิธี 2. ประกอบพิธีบวงสรวงเทพยดา 16 ชั้นฟ้า 15 ชั้นดิน 14 ชั้นบาดาล 12 ท้องพระโรง เบื้องหน้าปะรำพิธี 3.นายช่างนำแผ่นทองเหลืองที่ผู้เข้าร่วมพิธีร่วมกันเขียนชื่อนามสกุล และวันเดือนปีเกิด ลงในเบ้าหลอม 4.นายช่างเทน้ำทองเหลืองลงเบ้าหลอมพระสมเด็จองค์ปฐมบรมมหาจักรพรรดิ 5.พระวรทรงต วิริยโร หรือหลวงตาม้า นำอุบาสก อุบาสิกา และบุคคลผู้เข้าร่วมประกอบพิธีเททองหล่อพระสมเด็จองค์ปฐมบรมมหาจักรพรรดิสวดบทพระคาถามหาจักรพรรดิ 6.กล่าวบทแผ่เมตตา 7.กล่าวบทอัญเชิญพระเข้าตัว 8.พระวรทรงต วิริยโร หรือหลวงตาม้า สวดบท “ชยันโต” จำนวน 3 จบ

ภาพที่ 5.14 – 5.15 เบ้าหล่องค์พระสมเด็จพระปฐมบรมมหาชนกพรดิ และก้อนทอง
สำหรับหล่อพระ

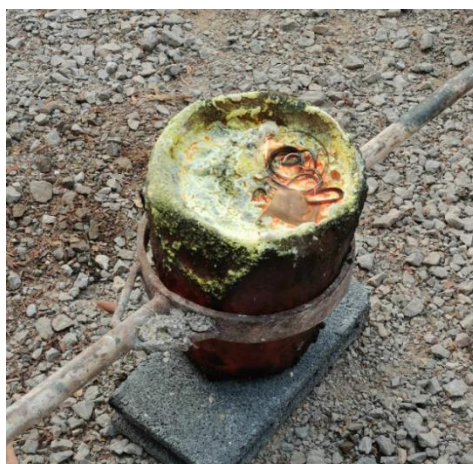
ภาพที่ 5.16 พระวรวงศ์ วิริยโร หรือหลวงตาม้า และผู้เข้าร่วมพิธีหล่อพระสมเด็จพระปฐม
บรมมหาชนกพรดิ

ภาพที่ 5.17 ปะรำพิธีการหล่อพระสมเด็จองค์ปฐมบรมมหาจักรพรรดิ

ภาพที่ 5.18 พิธีบวงสรวงการหล่อพระสมเด็จองค์ปฐมบรมมหาจักรพรรดิ

ภาพที่ 5.19 – 5.20 แผ่นทองเหลือง และมวลสารที่ใช้สำหรับหล่อพระ และพิธีการเททองหล่อพระ
สมเด็จพระจอมบรมมหารัชมงคลมุนี

วัตถุประสงค์ของการศึกษาพระบรมมหารัชมงคลมุนี

วัตถุประสงค์ของการศึกษาพระบรมมหารัชมงคลมุนีที่สำคัญ คือ พระวรคต วิริยโร หรือหลวงตาม้า รูปถ่ายพระพรหมปัญโญ หรือหลวงปู่ทุ พรหมปัญโญ วัดสะแก บพสวดพระคาถามหาจักรพรรดิ พระผงจักรพรรดิ และพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิ

1. วัตถุประสงค์

จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยพบว่า พิธีกรรมการบูชาพระบรมมหารัชมงคลมุนีปรากฏสัญลักษณ์ที่สำคัญ และเป็นส่วนหนึ่งในการประกอบพิธีกรรม ดังนี้

1.1 พระวรคต วิริยโร หรือหลวงตาม้า

พระวรคต วิริยโร หรือหลวงตาม้า ถือเป็นผู้ดำเนินการประกอบพิธีกรรมการบูชาพระบรมมหารัชมงคลมุนี ได้แก่ การสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิ และเป็นประธานในพิธีกรรมการหล่อพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิ ซึ่งสถานปฏิบัติธรรมพุทธพรหมปัญโญ สาขาบางกอก จัดเป็นประจำทุกเดือน

การประกอบพิธีกรรมการหล่อพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิ พระวรคต วิริยโร หรือหลวงตาม้า จะดำเนินการแผ่นทองเหลือง เพื่อนำไปเป็นมวลสารสำหรับหล่อพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิ และจะเป็นประธานในพิธีกรรมการบวงสรวงเทพยดา และผู้นำอุบาสกอุบาสิกา รวมถึงบุคคลทั่วไปสวดบทพระคาถามหาจักรพรรดิระหว่างการประกอบพิธีกรรมดังกล่าว

พระวรคต วิริยโร หรือหลวงตาม้า ถือเป็นผู้ดำเนินการประกอบพิธีกรรมการจัดสร้างพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิ เนื่องจาก ในปัจจุบันมีเพียงพระวรคต วิริยโร หรือหลวงตาม้าเท่านั้น ที่เป็นผู้รอบรู้ในศาสตร์วิชา ภูติพระพุทธรเจ้า และได้รับการถ่ายทอดมาจาก

พระพรหมปัญโญ หรือหลวงปู่ วัดสะแก โดยตรง รวมถึง พระวรวงศ์ วิริยโร หรือหลวงตาม้า ยังทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมศาสตร์พระมหาจักรพรรดิมาสู่ปุณฺณ ถ้าหากขาดพระวรวงศ์ วิริยโร หรือหลวงตาม้า ก็จะทำให้การประกอบพิธีกรรมคลายความศักดิ์สิทธิ์ลง รวมถึงพระวรวงศ์ วิริยโร หรือหลวงตาม้า เป็นผู้มืบทบาศาสตร์สำคัญในการประกอบพิธีกรรมดังกล่าว ดังจะเห็นได้จาก การจัดสร้างวัตถุมงคลรูปหล่อลอยองค์ของพระวรวงศ์ วิริยโร หรือหลวงตาม้า สำหรับกราบไหว้บูชา รวมถึงรูปลักษณะของพระผงจักรพรรดิในบางครั้งด้วยเช่นกัน ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ความเชื่อด้านการบูชาพระมหาจักรพรรดิจึงแพร่กระจายไปอย่างกว้างขวาง

1.2 ภาพถ่ายพระพรหมปัญโญ (หลวงปู่ วัดสะแก)

ภาพถ่ายพระพรหมปัญโญ หรือหลวงปู่ วัดสะแก ถือเป็นต้นกำเนิดการสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิ และทำหน้าที่สื่อถึง “การเป็นสื่อกลาง” (Medium) ระหว่างอำนาจศักดิ์สิทธิ์ของพระมหาจักรพรรดิกับผู้ศรัทธา หลวงปู่เป็นผู้วิเศษ ภูติพระพุทธรูปเจ้าซึ่งทำให้เข้าถึงอำนาจศักดิ์สิทธิ์ สามารถปลุกเสกวัตถุมงคลพระมหาจักรพรรดิ อีกทั้งยังได้รณาทสวดพระคาถามหาจักรพรรดิซึ่งบรรดาศิษย์ได้สวดบูชากันต่อมาราบปัจจุบัน นอกจากนี้ หลวงปู่ยังเป็นพระอาจารย์ของหลวงตาม้า คือ เป็นผู้ถ่ายทอดศาสตร์เกี่ยวกับพระมหาจักรพรรดิให้แก่หลวงตาม้า ปัจจุบันหลวงตาม้าเป็นพระเถระจารย์ที่เป็นศูนย์กลางของความเชื่อนี้ ในพื้นที่ซึ่งเป็นกรณีศึกษาทั้ง 2 พิธีกรรม ปรากฏภาพถ่ายหลวงปู่ พรหมปัญโญ อย่างโดดเด่น เช่น ในพิธีกรรมการสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิ ผู้สวดจะต้องตั้งภาพถ่ายหลวงปู่ พรหมปัญโญ (ซึ่งทางวัดเตรียมไว้ให้) ไว้ด้านหน้าตน ระหว่างสวด ผู้สวดจะจ้องมองไปที่ภาพนั้น ซึ่งเชื่อว่าจะทำให้เข้าสู่สมาธิได้เร็วขึ้น อีกนัยหนึ่ง เพราะหลวงปู่เป็นสื่อกลางของพระมหาจักรพรรดิ หลวงปู่จึงมีอำนาจศักดิ์สิทธิ์ในการเชื่อมระหว่างผู้เคารพศรัทธาสู่บารมีของพระมหาจักรพรรดิได้

1.3 พระผงจักรพรรดิ

พระผงจักรพรรดิ ถือเป็นวัตถุมงคลสำคัญสำหรับการสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิ ชยปัญโญ ภิกขุ (2563: 85 - 88) อธิบายถึงวิธีการสร้างพระผงจักรพรรดิของพระวรวงศ์ วิริยโร หรือ หลวงตาม้า รวมถึงมีความเกี่ยวข้องกับศาสตร์พระมหาจักรพรรดิ คือ การนำเอาผงปูนซีเมนต์ขาวผสมรวมกับพระผงจักรพรรดิของพระพรหมปัญโญ หรือหลวงปู่ วัดสะแก รวมถึงการปลุกเสกพระผงจักรพรรดิจะใช้วิชา “ภูติพระพุทธรูปเจ้า” ปลุกเสก จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยพบลักษณะของพระผงจักรพรรดิหลากหลายรูปแบบ ดังนี้

(1) พระผงจักรพรรดิ พิมพ์หลวงปู่ พรหมปัญโญ วัดสะแก

ภาพที่ 5.21 พระผงจักรพรรดิ พิมพ์หลวงปู่ พรหมปัญโญ วัดสะแก

พระผงจักรพรรดิ พิมพ์หลวงปู่ พรหมปัญโญ วัดสะแก ถือเป็นพระผงจักรพรรดิที่มีหลากหลายพิมพ์มากที่สุด ได้แก่ ทรงสี่เหลี่ยม ทรงกลม ทรงสามเหลี่ยม เป็นต้น รวมถึงยังนิยมจัดสร้างเป็นวัตถุมงคลในรูปลักษณะของเหรียญเนื้อโลหะต่างๆ ด้วย B001 (2567: สัมภาษณ์) ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้จัดสร้างวัตถุมงคลที่มีความเกี่ยวข้องกับพระมหาจักรพรรดิ กล่าวว่า วัตถุมงคลรูปลักษณะของหลวงปู่ พรหมปัญโญ วัดสะแก ถือเป็นวัตถุมงคลที่พุทธศาสนิกชนนิยมมากที่สุด เนื่องจากเป็นสัญลักษณ์แทนครูบาอาจารย์องค์สำคัญของผู้ที่นิยมสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิ และถือเป็นพระผงจักรพรรดิที่มีอนุภาพและความศักดิ์สิทธิ์มาก เป็นสื่อกลางระหว่างหลวงตาม้าและหลวงปู่ พรหมปัญโญ วัดสะแก พระผงจักรพรรดิรูปลักษณะดังกล่าวจึงมีความสำคัญและได้รับความนิยมมากที่สุด

(2) พระผงจักรพรรดิ พิมพ์พระพุทธรูปเหนือพรหม หรือพระเหนือ

พรหม

ภาพที่ 5.22 พระผงจักรพรรดิ พิมพ์พระพุทธรูปเหนือพรหม หรือพระเหนือพรหม

พระผงจักรพรรดิ พิมพ์พระพุทธรูปเหนือพรหม หรือพระเหนือพรหม ถือเป็นพระผงที่มีความเก่าแก่ และมีความเกี่ยวข้องกับพระวรวงศ์ วิริยโร หรือหลวงตาม้า โดยตรง เนื่องจากเป็นพระผงจักรพรรดิองค์แรกที่พระพรหมปัญญา หรือ หลวงปู่ตุ๋ วัดสะแก มอบให้แก่พระวรวงศ์ วิริยโร หรือหลวงตาม้า ก่อนออกธุดงค์ไปยังถ้ำเมืองนะ จังหวัดเชียงใหม่ A001 (2567: สัมภาษณ์) กล่าวว่า พระเหนือพรหม มีความเกี่ยวข้องกับบทชัยมงคลอัฐกคาถา หรือบทพระคาถาพาหุงมหากา บทที่ 8 ด้วยเหตุนี้ พระพระวรวงศ์ วิริยโร หรือหลวงตาม้า จึงเริ่มต้นจัดสร้างพระผงจักรพรรดิ พิมพ์พระพุทธรูปเหนือเศียรพระพรหม หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “พระเหนือพรหม” ถือเป็นพระผงจักรพรรดิพิมพ์แรกที่ได้มีการจัดสร้างขึ้น สำหรับแจกจ่ายให้แก่บรรดาพุทธศาสนิกชนที่สวมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถาหาจักรพรรดิ

พระผงจักรพรรดิ พิมพ์พระพุทธรูปเหนือเศียรพระพรหม หรือพระเหนือพรหม มีความเกี่ยวข้องกับ บทชัยมงคลอัฐกคาถา หรือบทพระคาถาพาหุงมหากา บทที่ 8 เสถียรพงษ์ วรรณปก (2545: 107 - 116) กล่าวถึงเหตุการณ์ดังกล่าว มีความเกี่ยวข้องกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงปราบพระพรหมตนหนึ่ง มีนามว่า “พกะ” ซึ่งถือเป็นพระพรหมที่มีทิฐิมานะ และมีพฤติกรรมยึดมั่นในความเห็นผิด ทำให้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงเสด็จไปโปรดท้าวพกะพรหม โดยท้าวพกะพรหมได้ท้าทายให้พระพุทธรองค์แสดงอิทธิฤทธิ์ด้วยการหายตัว แล้วค้นหาให้พบพระพุทธรองค์ก็ทรงรับคำท้า ผลปรากฏว่า เมื่อท้าวพกะพรหมหายตัวไปอยู่ที่ใด พระพุทธรองค์ก็สามารถค้นหาท้าวพกะพรหมได้ทุกครั้ง แต่เมื่อถึงคราวองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงอิทธิฤทธิ์ด้วยการหายตัวบ้าง ท้าวพกะพรหมกลับไม่สามารถค้นหาพระพุทธรองค์ได้พบเลย เมื่อท้าวพกะพรหมหมดหนทางจึงยอมแพ้แต่โดยดี หลังจากนั้นพระพุทธรองค์ก็เสด็จออกมาจากมวยผมของท้าวพกะพรหม จึงทราบภายหลังว่า ที่ท้าวพกะพรหมไม่สามารถค้นหาพระพุทธรองค์พบนั้นเพราะพระพุทธรองค์ไปซ่อนตัวในมวยผมของท้าวพกะพรหม นั่นเอง

เหตุการณ์พระพุทธรองค์ทรงปราบท้าวพกะพรหมด้วยวิธีการเข้าไปซ่อนในมวยผมของท้าวพกะพรหม จึงถือเป็นต้นแบบของพระผงจักรพรรดิ พิมพ์พระพุทธรูปเหนือเศียรพระพรหม หรือพระเหนือพรหม รวมถึงเหตุการณ์ดังกล่าว ยังมีกล่าวถึงในบทชัยมงคลอัฐกคาถา หรือบทพระคาถาพาหุงมหากา บทที่ 8 คือ

“ทุกคาหะทัญญูภูชะเค นะ สุทัญญะหัตถัง พรหมัง วิสุทิจูติมิทธิ
พะกาภิทานัง ญาณาคะเทนะ วิธินา ชิตะวา มุนินโท ตันเตชะสา ภาวะตุ เต ชะยะมังคะลานิ”

(3) พระผงจักรพรรดิ พิมพ์พระแก้ว หรือพิมพ์พระพุทธรูปทรงเครื่อง
จักรพรรดิ

ภาพที่ 5.23 – 5.24 พระผงจักรพรรดิ พิมพ์พระแก้ว หรือพิมพ์พระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิ
และพระแก้วแดงขนาดหน้าตัก 7 นิ้ว อันเป็นพระจักรพรรดิทรงเครื่องประจำองค์พระศรี
อริยเมตไตรย

พระผงจักรพรรดิ พิมพ์พระแก้ว หรือพิมพ์พระพุทธรูปทรงเครื่อง มีความเกี่ยวข้องกับพระคาถาหาจักรพรรดิโดยตรง ดังนี้

1) เป็นวัตถุมงคลลักษณะที่มีความเกี่ยวข้องกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ปางทรงเครื่องจักรพรรดิ กล่าวคือ มีความเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์สมัยพุทธกาลที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเนรมิตกายตนเองเป็นพระมหาจักรพรรดิทรงเครื่อง เพื่อปราบพระเจ้าชมพูดีแห่งเมืองปัญจนคร ให้ละทิฐิมานะ และภายหลังจากที่พระองค์ละทิฐิมานะก็ได้รับการอุปสมบทและสำเร็จเป็นพระอรหันต์ทันที

2) เป็นวัตถุมงคลลักษณะแทนการบำเพ็ญเพียรพื้นฐานของพระพุทธเจ้าทั้งหมด 5 พระองค์ กล่าวคือ พระพุทธเจ้าตั้งแต่องค์ที่ 1 จนถึงองค์ปัจจุบัน คือ องค์ที่ 4 และครอบคลุมถึงพระพุทธเจ้าองค์ในอนาคต คือ พระศรีอริยเมตไตรย ทุกๆ พระองค์ ล้วนมีพระแก้วเป็นสัญลักษณ์แทนการบำเพ็ญบารมีพระมหาจักรพรรดิ ก่อนตรัสรู้เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ดังนี้ (A001. 2566. สัมภาษณ์)

ก. พระกุสันธพุทธเจ้า มีพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิสีขาว ประจำพระองค์ หรือ “พระแก้วขาว” บำเพ็ญศรัทธาธิกะบารมี มนุษย์ในยุคนั้นมีอายุราว 40,000 ปี

ภาพที่ 5.25 พระแก้วขาว

ข. พระโกนาคมนพุทธเจ้า มีพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิสีเหลืองประจำพระองค์ หรือ “พระแก้วเหลือง” บำเพ็ญศรัทธาธิกะ มนุษย์ในยุคนั้นมีอายุราว 30,000 ปี

ภาพที่ 5.26 พระแก้วเหลือง

ค. พระกัสสปพุทธเจ้า มีพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิสีฟ้าประจำพระองค์ หรือ “พระแก้วฟ้า” บำเพ็ญศรัทธาธิกะ มนุษย์ในยุคนั้นมีอายุราว 20,000 ปี

ภาพที่ 5.27 พระแก้วฟ้า

ง. พระโคตมพุทธเจ้า มีพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิสีเขียว ประจำพระองค์ หรือ “พระแก้วเขียว” ปัจจุบันประดิษฐานอยู่ในอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ในพระบรมมหาราชวัง พระโคตมพุทธเจ้า หรือพระสมณโคดม ซึ่งถือเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในยุคปัจจุบัน บำเพ็ญปัญญาบารมี มนุษย์ในยุคปัจจุบันมีอายุเพียง 120 ปี

ภาพที่ 5.28 พระแก้วเขียว

จ. พระเมตไตรยพุทธเจ้า มีพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิสีแดง ประจำพระองค์ หรือ “พระแก้วแดง” บำเพ็ญวิริยะธิกะ มนุษย์ในยุคนั้นมีอายุ 100,000 ปี

ภาพที่ 5.29 พระแก้วแดง

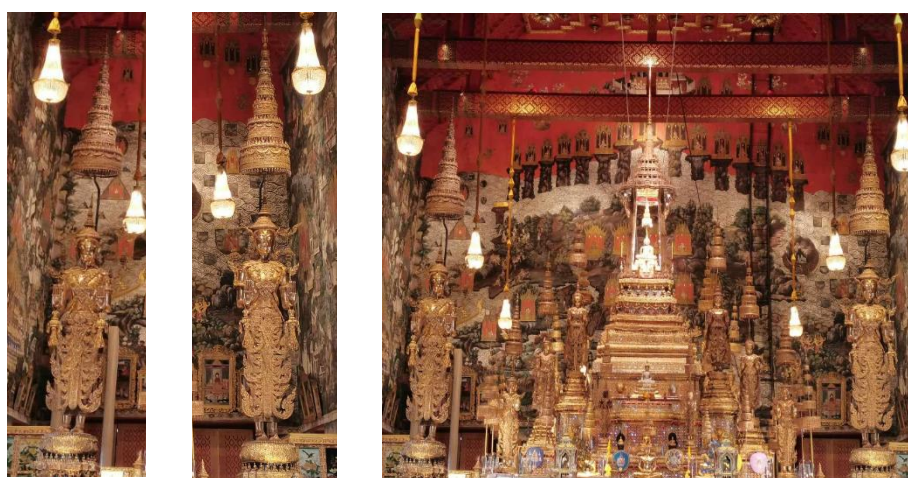
นอกจากนี้ B001 (2567: สัมภาษณ์) ยังกล่าวเพิ่มเติมว่า ภายหลังจากยุคของพระเมตไตรยพุทธเจ้า หรือพระศรีอริยเมตไตรย จะมีการถือกำเนิดองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเพิ่มขึ้นอีก 1 พระองค์ โดยการรวมบารมีระหว่าง พระครูวิหารกิจจานุการ หรือ หลวงพ่อปาน วัดบางนมโค กับองค์จตุคามรามเทพ โดยรวมบารมีกันเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าองค์ที่ 6 และมีพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิสีแดงประจำพระองค์ หรือ “พระแก้วมรกต”

ภาพที่ 5.30 พระแก้วมรกต

3) เป็นวัตถุมงคลลักษณะแทนการบำเพ็ญบารมีด้าน “พระจักรพรรดิ” อันเป็นบารมีพื้นฐานของโพธิสัตว์ สอดคล้องกับ A001 (2566: สัมภาษณ์) กล่าวว่า บารมีพระมหาจักรพรรดิ คือบารมีพื้นฐานของการบำเพ็ญเพียรโพธิสัตว์ กล่าวคือ ก่อนที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งจะสำเร็จบารมีโพธิสัตว์ ต้องอาศัยบารมีของพระมหาจักรพรรดิ หรือการเสวยชาติเป็นพระมหากษัตริย์ก่อน และใน

ภพภูมิที่ส่วยชาติเป็นพระมหากษัตริย์ ก็จะต้องบำเพ็ญบารมีในการขจัดทุกข์ บำรุงสุขให้แก่เหล่าอาณาประชาราษฎร์ ดังจะเห็นได้จากคติการสร้างพระจักรพรรดิทรงเครื่องประจำรัชกาลของพระมหากษัตริย์แต่ละพระองค์ ตัวอย่างเช่น พระพุทธรูปอดฟ้า และพระพุทธรูปเลิศล้ำ ถือเป็นพระจักรพรรดิทรงเครื่องปางยืนที่ประดิษฐานภายในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ตั้งอยู่บริเวณด้านซ้ายและด้านขวาขององค์พระพุทธรูปมหายานนพวิมลกร เพื่อเป็นสัญลักษณ์แทนความยิ่งใหญ่ของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช และพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์จักรี ผู้ก่อตั้งกรุงรัตนโกสินทร์

ภาพที่ 5.31 พระจักรพรรดิทรงเครื่องพระพุทธรูปอดฟ้า และพระจักรพรรดิทรงเครื่องพระพุทธรูปเลิศล้ำ บริเวณด้านซ้ายและด้านขวาขององค์พระพุทธรูปมหายานนพวิมลกร ประดิษฐานอยู่ภายในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ในพระบรมมหาราชวัง

(4) พระผงจักรพรรดิ พิมพ์พระโพธิสัตว์กวนอิม

ภาพที่ 5.32 พระผงจักรพรรดิ พิมพ์พระโพธิสัตว์กวนอิม

(5) พระผงจักรพรรดิ พิมพ์พระศรีอริยเมตไตรยแบบจีน

ภาพที่ 5.33 พระผงจักรพรรดิ พิมพ์พระศรีอริยเมตไตรยแบบจีน

(6) พระผงจักรพรรดิ พิมพ์ท้าวเวสสุวรรณ

ภาพที่ 5.34 พระผงจักรพรรดิ พิมพ์ท้าวเวสสุวรรณ

(7) พระผงจักรพรรดิ พิมพ์พญาครุฑ และพญานาค

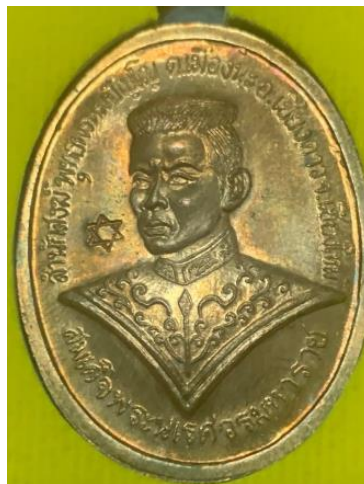

ภาพที่ 5.35 – 5.36 พระผงจักรพรรดิ พิมพ์พญาครุฑ และพระผงจักรพรรดิ พิมพ์พญานาค

(8) พระผงจักรพรรดิ พิมพ์บูรพมหากษัตริย์ไทย

พระผงจักรพรรดิ พิมพ์บูรพมหากษัตริย์ไทย จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูล
ภาคสนาม ผู้วิจัยพบ รูปแบบ 2 ดังนี้

ก. พระผงจักรพรรดิ พิมพ์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช

ภาพที่ 5.37 พระผงจักรพรรดิ พิมพ์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช

ข. พระผงจักรพรรดิ พิมพ์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

ภาพที่ 5.38 พระผงจักรพรรดิ พิมพ์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

การสร้างพระผงจักรพรรดิ พิมพ์บูรพมหากษัตริย์ สะท้อนให้เห็นถึงความเคารพศรัทธาต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ อันเป็น 1 ใน 3 เสาหลักของไทย รวมถึงมีความเกี่ยวข้องกับคติการบูชาพระมหาจักรพรรดิ ซึ่งถือว่ามีความเกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์ โดยเฉพาะพระมหากษัตริย์ไทยตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน ล้วนมีคุณูปการต่อชาติบ้านเมืองไทยทั้งสิ้น สอดคล้องกับ B007 (2567: สัมภาษณ์) กล่าวว่า บูรพมหากษัตริย์ไทย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ล้วนบำเพ็ญ

บารมี 10 ประการ คือ ทศพิทธาธรรม อันเป็นบารมีพื้นฐานของบารมีพระมหาจักรพรรดิ และเป็นบารมีพื้นฐานที่จะส่งสมต่อยอดเป็นพระโพธิสัตว์ในอนาคตกาล

การจัดสร้างพระผงจักรพรรดิ พิมพ์บูรพมหากษัตริย์ จึงสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมในการบูชาพระมหากษัตริย์ของชาวไทย และเพื่อเป็นพุทธานุสติให้ได้ระลึกถึงคุณงามความดีของพระมหากษัตริย์ อันเป็นบารมีพื้นฐานของการบำเพ็ญบารมีพระมหาจักรพรรดิ

(9) พระผงจักรพรรดิ พิมพ์รวมบารมีมหาโพธิสัตว์แห่งยุค

ภาพที่ 5.39 พระผงจักรพรรดิ พิมพ์บารมีมหาโพธิสัตว์แห่งยุค

พระผงจักรพรรดิ พิมพ์รวมบารมีมหาโพธิสัตว์ในยุคปัจจุบัน ได้แก่ สมเด็จพระโคะ หรือหลวงปู่ทวด วัดช้างให้ราชบูรณาราม อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี พระพรหมปัญโญ หรือหลวงปู่ตุ๋ วัดสะแก ตำบลธนู อำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และพระวรวงศ์ วิริยโร หรือหลวงตาม้า ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ การสร้างรูปลักษณะดังกล่าว เพื่อตอกย้ำและบ่งชี้ให้เห็นถึงบารมีโพธิสัตว์ของพระเกจิอาจารย์ข้างต้น รวมถึงทำให้ผู้บูชาตระหนักรู้ในการสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิ ตามแนวทางของพระเกจิอาจารย์ที่กล่าวมาข้างต้นด้วย

(10) พระผงจักรพรรดิ พิมพ์พระเครื่องชื่อดังแห่งยุค (เช่น พิมพ์พระสมเด็จ, พิมพ์พระปิดตา, พิมพ์พระยอดธง เป็นต้น)

ภาพที่ 5.40 พระผงจักรพรรดิ พิมพ์พระเครื่องชื่อดังแห่งยุค

ลักษณะร่วมของพระผงจักรพรรดิทั้ง 10 รูปแบบ คือ

1.ด้านรูปลักษณ์ โดยเฉพาะรูปลักษณ์ที่มีลักษณะของพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิ สมเด็จพระโค๊ะ (หลวงปู่ทวด) พระพรหมปัญโญ (หลวงปู่ดู่ วัดสะแก) และพระวรวงศ์วิริยโร (หลวงตาม้า) รูปลักษณ์ดังกล่าว เรียกว่า “การรวมบารมีพระมหากัษรพรรดิ” เพื่อเชื่อมโยงกับลักษณะของพระมหากัษรพรรดิ

2.ด้านสี กล่าวคือ ผู้จัดสร้างเน้นการจัดสร้างพระผงจักรพรรดิสีขาว เพื่อแสดงถึงความบริสุทธิ์ และเป็นสัญลักษณ์แทนพระพุทธศาสนา

3.ด้านมวลสาร โดยเฉพาะพระผงจักรพรรดิที่ไม่ได้สร้างเป็นรูปลักษณ์ของพระมหากัษรพรรดิ แต่ทำในรูปลักษณ์ของพระเครื่องชื่อดังแห่งยุค เช่น พระสมเด็จ พระปิดตา พระยอดธง พระนางพญา พระซุ้มกอ เป็นต้น ใช้มวลสารเดียวกัน คือ มวลสารที่พระวรวงศ์วิริยโร ใช้เป็นมวลสารหลักในการผสม และคลุกเคล้าลงไปในปูนซีเมนต์สีขาวในขณะที่ผสมมวลสาร ได้แก่ ผงอังคาร และผงตะไบพระจักรพรรดิของพระพรหมปัญโญ หรือหลวงปู่ดู่ วัดสะแก ขี้วักนบาตรของพระวรวงศ์วิริยโร หรือหลวงตาม้า เป็นต้น

การสร้างพระผงจักรพรรดิ และพระบูชาที่มีความเกี่ยวข้องกับพระมหจักรพรรดิ ถือเป็นวัตถุมงคลสำคัญของผู้ที่นิยมสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถาหาจักรพรรดิ จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยพบว่า พระผงจักรพรรดิ นิยมล้อมกรอบพลาสติกแขวนด้วยสร้อยลูกประคำ และนำไปใช้สำหรับกำไว้ในมือขณะที่กำลังสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถาหาจักรพรรดิ ส่วนพระบูชาที่มีความเกี่ยวข้องกับพระมหจักรพรรดิ ได้แก่ พระแก้วมรกต พระพุทธรูปทรงเครื่องทรงเครื่อง พระบูชาหลวงปู่ทวด และพระบูชาหลวงปู่ดู่ พรหมปัญโญ วัดสะแก นิยมนำไปประดิษฐานบนหิ้งพระ สำหรับกราบไหว้บูชาตามแบบพระพุทธรูปทั่วไป

นอกจากพระผงจักรพรรดิจะนิยมนำไปใช้กำมือเพื่อใช้สวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถาหาจักรพรรดิแล้ว ผู้วิจัยพบข้อมูลเพิ่มเติมว่า ผู้ศรัทธาเชื่อว่า การนำพระผงจักรพรรดิไปแช่น้ำสำหรับอุปโภค และบริโภค จะมีอานุภาพในการป้องกันอันตรายจากสิ่งที่ไม่มองเห็น และสิ่งปนเปื้อนที่แฝงอยู่ในน้ำ และอากาศ จะเป็นเสมือนการกรองสิ่งปนเปื้อนต่างๆ ที่อยู่ในน้ำออกไป ทำให้น้ำนั้นมีความใสสะอาด โดยอาศัยพุทธคุณที่มาจากพระผงจักรพรรดิ หลวงปู่ดู่ พรหมปัญโญ วัดสะแก และอานุภาพของพระคาถาหาจักรพรรดิ

ทั้งนี้ คติการนำพระผงจักรพรรดิสำหรับเป็นวัตถุมงคลที่สำคัญสำหรับการใช้กำไว้ในอุ้งมือ การนำไปทำน้ำพระพุทธรูปก่อนดื่ม และนำพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิสำหรับกราบไหว้ ถือเป็นแนวที่ตอบสนองต่อความต้องการของคนในสังคมบางกลุ่มที่ยังคงมีความนิยมชมชอบวัตถุมงคล หรือพระเครื่องให้มีความสนใจ เนื่องจากพระผงจักรพรรดิในปัจจุบัน ผู้วิจัยพบว่า มีหลากหลายรูปแบบมากขึ้น ด้วยรูปลักษณะของพระผงจักรพรรดิที่มีความสวยงาม และมีความแตกต่างจากวัตถุมงคล และพระเครื่องทั่วไป ทำให้เกิดการดึงดูดความสนใจให้พุทธศาสนิกชนเกิดความสนใจ และได้้นำพระผงจักรพรรดิตามรูปลักษณะที่ตนเองชอบ หรือสนใจแขวนคอและนำไปเป็นวัตถุมงคลสำคัญในการสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถาหาจักรพรรดิ

ภาพที่ 5.41 การนำพระผงจักรพรรดิแช่น้ำ สำหรับกรองสิ่งปนเปื้อนภายในน้ำ

1.4 พระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิ

พระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิ ถือเป็นวัตถุสัญลักษณ์ที่สำคัญอีกประการหนึ่ง สำหรับการประกอบพิธีกรรมการบูชาพระมหาจักรพรรดิ และถือเป็นสัญลักษณ์แทนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตอนเนรมิตกายเป็นพระมหาจักรพรรดิผู้ยิ่งใหญ่เพื่อปราบพระเจ้าชมพูดี แห่ง แคว้นปัญจนคร ในสมัยพุทธกาล พระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิ มีรูปแบบการสวมใส่เครื่องทรง แบบพระมหากษัตริย์ ได้แก่ สร้อยสังวาล พิชัยมงกุฎ และพระภูษาแบบพระมหากษัตริย์

ภาพที่ 5.42 – 5.43 พระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิ และพระจักรพรรดิกันบ่เลี้ยง

พระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิ มักจะปรากฏในรูปแบบของพระประธานในพระอุโบสถวัดที่นับถือบูชาพระมหาจักรพรรดิ และมีการสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถาหาจักรพรรดิ ทั้งนี้ พระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิ จึงถือเป็นสัญลักษณ์ที่ทำให้ทราบว่าเป็นวัด หรือสถานปฏิบัติธรรมแห่งนี้ มีการนับถือบูชาพระมหาจักรพรรดิ

นอกจากนี้ พระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิ คือ วัตถุสัญลักษณ์ที่ตั้งเป็นประธานหรือเป็นศูนย์กลางของพิธีกรรม เช่นเดียวกับพื้นที่ของศาสนสถาน ทำให้ทราบได้ว่า วัดหรือสถานปฏิบัติธรรมแห่งนี้นับถือพระมหาจักรพรรดิก็โดยปรากฏองค์พระมหาจักรพรรดิขนาดใหญ่ที่สุดในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ของศาสนสถาน โดยประติมากรรมหรือรูปลักษณ์ของพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิที่มีความงดงาม สีทองหรือขาวนวลตัดทอง สวมเครื่องทรงที่สลักเสลาประณีตงดงาม ประดับด้วยอัญมณีอันมีค่า ทำให้พระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิกลายเป็นวัตถุสัญลักษณ์ที่สื่อถึงอำนาจบารมีของพระมหาจักรพรรดิ คือ ผู้มีบุญที่ถึงพร้อมด้วยธรรม ทรัพย์ และอำนาจ

2. พฤติกรรมสัญลักษณ์

พฤติกรรมที่แสดงออกของผู้ประกอบพิธีกรรมและผู้เข้าร่วมประกอบพิธีกรรมการบูชาพระมหาจักรพรรดิ ได้แก่ การสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิ การเทศนาธรรมโดยหลวงตาม้า และ การครอบวัตรมงคลพระมหาจักรพรรดิ รายละเอียดพฤติกรรมสัญลักษณ์ในพิธีกรรมการบูชาพระมหาจักรพรรดิ มีดังนี้

2.1 การสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิ

การสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถาพระมหาจักรพรรดิ ประกอบด้วย บทสวดสำหรับตั้งสัจจะอธิษฐาน ถือเป็นบทสวดที่แสดงความเคารพ และนอบน้อมต่อพระมหาจักรพรรดิ รวมถึงพระพุทธรูปเจ้าตั้งแต่องค์ที่ 1 องค์ปัจจุบัน รวมถึงพระพุทธรูปองค์ในนาครด้วย รวมถึงพระพรหมปัญโญ (หลวงปู่ดู่ วัดสะแก) บูรพมหากษัตริยาธิราชเจ้าทุกๆ พระองค์ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์อื่นๆ ในพระพุทธศาสนา ได้แก่ พระสยามเทวาธิราช พระเสื้อเมือง พระทรงเมือง องค์ตุ๊กตารามเทพ พระราหู พญายักษ์ พญาครุฑ พญานาค คนธรรพ์ ชาวเมืองลับแล ศาลเจ้าพ่อหลักเมืองทุกๆ จังหวัด เป็นต้น

จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยพบว่า บทสวดสำหรับตั้งสัจจะอธิษฐาน นิยมใช้บริกรรมก่อนที่จะนำเข้าสู่การสวดมนต์เจริญภาวนา รวมถึงวิธีการตั้งสัจจะอธิษฐานมีความเกี่ยวข้องกับวัตรประสงค์ และเจตนาของผู้ที่ต้องการสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิ โดยมีการตั้งสัจจะอธิษฐาน ขอบารมีพระมหาจักรพรรดิ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จำนวน 5 พระองค์ และขอบารมีพระพรหมปัญโญ หรือหลวงปู่ดู่ วัดสะแก สำหรับอธิษฐานเพื่อวัตรประสงค์ต่างๆ

ตารางที่ 5.3 บทตั้งสัจจะอธิษฐาน ก่อนสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถมหาจักรพรรดิ

บทตั้งสัจจะอธิษฐาน ก่อนสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถมหาจักรพรรดิ		
โครงสร้างบทตั้งสัจจะอธิษฐาน	ตัวอย่างบทตั้งสัจจะอธิษฐาน บางตอน	สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่กล่าวอ้างถึง
1.บทอธิษฐานเรื่องทั่วไป	“ด้วยสัจจะที่ลูกอธิษฐาน ขอ หลวงปู่ วัดสะแก โปรดเมตตา รวมบุญน้อมนำกระแสความ คล่องตัว ทั้งทางโลกและทางธรรม กระแสสัมมาชีพและกระแสโภค ทรัพย์แห่งพระจักรพรรดิเข้ามาสู่ ชีวิตประจำวันของลูกด้วยเทอญ”	หลวงปู่ วัดสะแก
2.บทอธิษฐานสวดเสริม บารมี	“ลูกขอตั้งสัจจะอธิษฐาน สวดพระ คาถมหาจักรพรรดิวันละ จบ (ตามกำลังวันเกิดของผู้สวด) เพื่อ น้อมนำกระแสบุญนี้ ถวายบารมี รวมแด่พระมหาจักรพรรดิ พระครู เทพโลกอุดร หลวงปู่ทวด วัดช้าง ให้ราชบูรณาราม บารมีรวมหลวง ปู่ พรหมปัญโญ วัดสะแก เพื่อ น้อมนำกระแสบุญนี้ให้มารวมที่ตัว ของลูกเองก่อน เพื่อให้ลูกหลุดพ้น จากอุปสรรคทั้งทางโลกและทาง ธรรมในการสร้างบารมีทั้งหลาย ทั้งปวง”	1.พระมหาจักรพรรดิ 2.พระครูเทพโลกอุดร (หลวง ปู่ใหญ่เทพโลกอุดร) 3.หลวงปู่ทวด วัดช้างให้ราช บูรณาราม 4.หลวงปู่ พรหมปัญโญ วัด สะแก

ตารางที่ 5.3 บทตั้งสัจจะอธิษฐาน ก่อนสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถาหาจักรพรรดิ (ต่อ)

บทตั้งสัจจะอธิษฐาน ก่อนสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถาหาจักรพรรดิ		
โครงสร้างบทตั้งสัจจะอธิษฐาน	ตัวอย่างบทตั้งสัจจะอธิษฐาน บางตอน	สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่กล่าวอ้างถึง
3.บทอธิษฐานจุดเทียน บูชาพระ	“ลูกขอตั้งสัจจะอธิษฐาน ทำบุญจุดเทียนเพื่อน้อมถวายพระรัตนตรัย สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก และเหล่าเทพดาทุกชั้นฟ้า ขอให้ข้าพเจ้ามีความสว่างทั้งทางโลกและทางธรรม”	1.พระรัตนตรัย 2.สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าองค์ที่ 1) 3.พระศรีอริยเมตไตรย (องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าองค์ที่ 5) 4.เหล่าเทพดาทุกชั้นฟ้า
4.บทอธิษฐานฝากกระแสบูญไว้กับบทสวดมนต์	“ลูกขอน้อมนำกระแสบูญฝากไว้กับ สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก พระอรหันตาเจ้าทุกข์ พระองค์ บารมีรวมหลวงปู่ทวด บารมีรวมหลวงปู่ศุข พรหมปัญโญ เป็นที่สุด ฝากไว้ที่หนังสือสวดมนต์เล่มนี้ด้วยครับ / ค่ะ”	1.สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก 2.พระอรหันตาเจ้าทุกข์ พระองค์ (เช่น พระสิวลี พระอุปัชฌาย์ พระสังกัจจายน์ เป็นต้น) 3.หลวงปู่ทวด วัดช้างให้ราชบูรณาราม 4.หลวงปู่ศุข พรหมปัญโญ วัดสะแก
5.บทอธิษฐานก่อนรับประทานอาหาร	“ลูกขอตั้งสัจจะอธิษฐาน อาหารเหล่านี้ลูกขอถวายแด่บารมีรวมหลวงปู่ศุข พรหมปัญโญ หลวงปู่ฉันทก่อนลูกได้เลยครับ / ค่ะ”	หลวงปู่ศุข พรหมปัญโญ วัดสะแก

จากตารางที่ 5.3 สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อของผู้ที่สวดบทพระคาถาหาจักรพรรดิมีหลากหลาย มีการกล่าวอ้างถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตั้งองค์ในอดีต ปัจจุบัน รวมไปถึงอนาคต รวมกับพระอริยสงฆ์ของไทย เช่น หลวงปู่ทวด วัดช้างให้ราชบูรณาราม และหลวงปู่ศุข พรหมปัญโญ วัดสะแก โดยคำอธิษฐานมีความเกี่ยวข้องกับความเชื่อของคนในสังคมไทยปัจจุบัน เช่น

การเสริมบารมี รวมถึงการรับประทานอาหารทั้งก่อนและหลัง ถือว่ามีการผสมผสานระหว่างความเชื่อทางพระพุทธศาสนากับบริบทสภาพสังคมไทยในปัจจุบันได้อย่างกลมกลืน

ความน่าสนใจ คือ พระมหาจักรพรรดิ เป็นสื่อกลางในการเชื่อมระหว่างองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระอรหันต์ พระเกจิอาจารย์ และเทพยดา ส่วนหลวงปู่ พรหมปัญโญ วัดสะแก ได้กลายเป็นสื่อกลางในการแผ่บุญกุศล ให้แก่เจ้ากรรมนายเวร และเหล่าดวงวิญญาณที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้สวด รวมถึงการใช้บทพระคาถามหาจักรพรรดิเป็นแนวทางหนึ่งในการดำเนินชีวิต ปัจจุบัน ได้แก่ การทำบุญโลงศพ ผ้าห่อศพ และการอธิษฐานจิตเพื่อแผ่กุศลให้กับเทพยดาที่ตนเองนับถือ ทำให้เห็นว่าการบูชาพระมหาจักรพรรดิ ถือเป็นแนวทางที่ตอบโจทย์ของคนในสังคมปัจจุบัน ทำให้คนในสังคมปัจจุบันให้ความสนใจพระพุทธศาสนา และมีความใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนามากขึ้น

การสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิ ถือเป็นพฤติกรรมสัญลักษณ์ที่สื่อถึงการบูชา อ่อนน้อมต่ออำนาจศักดิ์สิทธิ์พระมหาจักรพรรดิ ตามหลักปฏิบัติ ผู้ที่นับถือพระมหาจักรพรรดิ (หากมีเวลาและสะดวก) จะต้องสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิวันละ 6 ครั้ง ดังนั้นผู้ที่ศรัทธาจึงต้องจดจ่ออยู่กับความเชื่อนี้ตลอดเวลา ในแง่หนึ่ง การสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิเป็นการบำเพ็ญเพียรธรรม เพราะต้องมีความตั้งใจ ความอดทน และมีสมาธิ อีกทั้งเมื่อพิจารณาจากบทสวด ซึ่งมีทั้งการบูชาพระรัตนตรัย สมาทานศีล 5 การแผ่เมตตา ฯลฯ กล่าวได้ว่า คือการบำเพ็ญเพียรธรรมตามหลักปฏิบัติในพุทธศาสนากระแสหลัก ในเวลาเดียวกันเมื่อสวดมนต์ผู้ศรัทธาก็จะตั้งจิตอธิษฐานขอในสิ่งที่ปรารถนา จึงเป็นการอ่อนน้อมต่ออำนาจศักดิ์สิทธิ์พระมหาจักรพรรดิ เห็นได้จากบทอธิษฐานว่า “ด้วยสัจจะที่ลูกอธิษฐานขอหลวงปู่ วัดสะแก โปรดเมตตา รวมบุญน้อมนำกระแสความคล่องตัว ทั้งทางโลกและทางธรรม กระแสสัมมาชีพและกระแสโภคทรัพย์แห่งพระมหาจักรพรรดิเข้ามาสู่ชีวิตประจำวันของลูกด้วยเทอญ”

ส่วนบทพระคาถามหาจักรพรรดิ มีที่มาจากประวัติพระพุทธเจ้า ปางจักรพรรดิ ที่ปรากฏในบทขมพูติสูตร มีเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเนรมิตกายเป็นพระมหาจักรพรรดิทรงเครื่อง เพื่อปราบทมิฬมานะของพระเจ้าขมพูติ จนกระทั่งพระเจ้าขมพูติละทิฐิมานะ และเข้ารับการอุปสมบทจนกระทั่งสำเร็จเป็นพระอรหันต์ ทั้งนี้ มนิจ ชูชัยมงคล (มปป: 59 – 61) กล่าวถึงความหมายของบทพระคาถามหาจักรพรรดิ ดังนี้

ตารางที่ 5.4 คำแปลบทสวดพระคาถามหาจักรพรรดิ

บทพระคาถามหาจักรพรรดิ	คำแปล
นะโมพุทธานะ	พระพุทธเจ้าจำนวน 5 พระองค์ คือ พระกกุสันโธพุทธเจ้า พระโกนาคมโนพุทธเจ้า พระกัสสปพุทธเจ้า พระศรีศากยมุนีโคตโมพุทธเจ้า และพระศรีอริยเมตไตรโยพุทธเจ้า
พระพุทธรัตนญาณ	สุดยอดของศีล สมาธิ และปัญญา และอีกนัยหนึ่ง หมายถึง ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ (ญาณหยั่งรู้เรื่องราวในอดีตชาติ) จุตูปปาตญาณ (ญาณหยั่งรู้การเกิด และอุบัติของสัตว์) และอาสวักขยญาณ (ญาณหยั่งรู้ธรรมที่ทำให้สิ้นกิเลสทั้งปวง)
มณีนพรัตน์	สมบัติของพระมหาจักรพรรดิ ได้แก่ จักรแก้ว ข้างแก้ว ม้าแก้ว ขุนพลแก้ว ขุนคลังแก้ว แก้วมณี และนางแก้ว
สี่สหัสสะ สุธรรมา	การรับรู้สามแดนโลกธาตุ และการคิดและลงมือกระทำ จนรับรู้รับทราบกันทั่วทั้งสามแดนโลกธาตุ ได้แก่ กามภูมิ รูปภูมิ และอรุภูมิ
พุทโธ อัมโม สังโฆ	พระรัตนตรัย ได้แก่ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์
ยะธาพุทโมนะ	พระพุทธเจ้าในอนาคต คือ พระศรีอริยเมตไตรโย หรือ พระพุทธเจ้าองค์ที่ 5 ขึ้นมาเป็นประธาน
พุทเธบูชา อัมมะบูชา สังฆะบูชา	การบูชาพระรัตนตรัย หรือแก้ว 3 ประการ
อัครีทานัง วะรังคันธัง	ไฟเผากิเลสทั้งภายนอกและภายในร่างกาย
สวลีจะมหาเถรัง	โชคลาภ การเงิน ธุรกิจการงาน โดยอัญเชิญบารมีของ พระสวลี พระอรหันตสาวกผู้เป็นเลิศในด้านโชคลาภ และเงินทอง
อะหังวันทามิ ทูระโต	ข้าพเจ้าขอกราบไหว้ทุกสิ่งทุกอย่างที่พึงกราบไหว้บูชาใน พระพุทธศาสนา ทั้งที่ตั้งอยู่ใกล้ และไกล

ตารางที่ 5.4 คำแปลบทสวดพระคาถมหาจักรพรรดิ (ต่อ)

บทพระคาถมหาจักรพรรดิ	คำแปล
อะหังวันทามิ ธาตุโย	ข้าพเจ้าขอกราบไหว้พระบรมสารีริกธาตุ และพระอรหันตธาตุทั้งหมดทั้งมวล
อะหังวันทามิ สัพพะโส	ข้าพเจ้าขอกราบไหว้สังเวชนียสถานของพระพุทธองค์ พระสถูป พระธาตุเจดีย์ที่ใช้สำหรับบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ และสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ทั้งปวงในทุกๆ สถานที่
พุทเธ ธัมมะ สังฆะ ปุเชมิ	การบูชาทุกสิ่งทุกอย่างที่มีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ได้แก่ พระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์ บิณฑบาต ครุบาอาจารย์ สถูป เจดีย์ พระบรมสารีริกธาตุ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายที่มีอยู่ในสากลโลก

จากตารางที่ 5.4 สะท้อนให้เห็นว่า บทพระคาถมหาจักรพรรดิมีลักษณะคล้ายกับบทสวดหรือพระคาถาทั่วไปในพระพุทธศาสนา ตัวอย่างเช่น การกล่าวคำว่า “นะโมพุทธานะ” บทดังกล่าวมีการกล่าวอ้างถึง พระพุทธเจ้าจำนวน 5 พระองค์ คือ พระกกุสันโธพุทธเจ้า พระโกนาคมนพุทธเจ้า พระกัสสปพุทธเจ้า พระศรีศากยมุนีโคตมพุทธเจ้า และพระศรีอริยเมตไตรยพุทธเจ้า แต่บุคคลที่ศรัทธาพระมหาจักรพรรดิเชื่อกันว่า บทสวดมีการกล่าวอ้างถึงเรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดิ ดังที่ปรากฏในไตรภูมิิกถา คือ “มณีนพรัตน์” หมายถึง สมบัติของพระมหาจักรพรรดิ ได้แก่ จักรแก้ว ช้างแก้ว ม้าแก้ว ขุนพลแก้ว ขุนคลังแก้ว แก้วมณี และนางแก้ว ด้วยเหตุนี้ บทสวดพระคาถมหาจักรพรรดิ จึงสะท้อนให้เห็นว่า เนื้อหาในบทสวดมีการอ้อนวอนพระมหาจักรพรรดิ เพื่ออำนวยการพรให้แก่ผู้ศรัทธาได้บังเกิดโชคลาภ และเงินทองตามที่ได้อธิษฐาน

2.2 การเทศนาธรรมโดยหลวงตาม้า

การเทศนาธรรมโดยหลวงตาม้า จัดขึ้นในช่วงเวลา 19.30 – 20.30 น. โดยมีการแพร่ภาพสดทางเฟซบุ๊กเพจที่มีความเกี่ยวข้องกับพระวรทรงต วิริยโร หรือหลวงตาม้า ทั้งหมด จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยพบว่าเนื้อหาที่พระวรทรงต วิริยโร หรือหลวงตาม้า บรรยายธรรมให้แก่อุบาสก อุบาสิกา และบุคคลทั่วไปรับฟัง มีทั้งเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวทางพระพุทธศาสนา อุตตชีวประวัติหลวงปู่ดู่ พรหมปัญโญ วัดสะแก เมื่อครั้งยังมีชีวิตอยู่ หลักการสวดมนต์เจริญภาวนา บทพระคาถมหาจักรพรรดิ การดำรงชีวิตประจำวัน เป็นต้น รวมถึงการตอบคำถามจากบรรดาญาติธรรมที่ตั้งคำถามสอบถามพระวรทรงต วิริยโร หรือหลวงตาม้า

ภายหลังจากการเทศนาธรรมเสร็จสิ้น ก็จะมีการสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถา มหาจักรพรรดิในรูปแบบการทำวัตรเย็น ช่วงเวลา 20.30 – 21.10 น.

ภาพที่ 5.44 การแพร่ภาพสดในขณะที่พระวรวงศ์ วิริยโร หรือหลวงตาม้า บรรยายธรรม

การบรรยายธรรมของพระวรวงศ์ วิริยโร หรือหลวงตาม้า ถือเป็นพฤติกรรมที่สื่อถึงการชักจูงให้พุทธศาสนิกชนให้ความสนใจเรื่องราว และการถือปฏิบัติตามแนวทางของพระพรหมปัญโญ หรือหลวงปู่ดู่ วัดสะแก นอกจากนี้ การบูชาพระมหาจักรพรรดิ ถือเป็นพฤติกรรมที่มีลักษณะอิงแอบกับพระพุทธศาสนาหลัก และพิธีกรรมการบูชาพระมหาจักรพรรดิ ยังถือเป็นส่วนหนึ่งของพระพุทธศาสนา ส่วนในด้านหลักธรรมที่พระวรวงศ์ วิริยโร หรือหลวงตาม้า ใช้สำหรับสนทนาธรรมในขณะที่มีการแพร่ภาพสดนั้น ยังเป็นการนำแก่นแท้ทางพระพุทธศาสนามาสั่งสอน ซึ่งไม่ได้มีลักษณะแยกย่อยหรือแตกต่าง ดังเช่น พระพุทธศาสนาบางลัทธิที่เกิดขึ้นในบริบทสังคมไทยร่วมสมัย และมีคำสอนหรือจุดเน้นที่แตกต่างจากพระพุทธศาสนาที่เป็นกระแสหลัก แต่การบูชาพระมหาจักรพรรดิใช้เป็นกุศโลบาย หรือเป็นวิธีการที่อาศัยรูปลักษณ์ของพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิที่มีลักษณะงดงาม อีกทั้งยังเป็นเครื่องดึงดูดให้คนรุ่นใหม่เข้ามาสนใจในการบูชาพระมหาจักรพรรดิ และแนวคิดที่สำคัญ คือ แนวคิดของการบูชาพระมหาจักรพรรดิ ตอบสนองทางโลกได้ดีกว่าหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาทั่วไป

ความเชื่อพระมหาจักรพรรดิยังมีเกี่ยวข้องกับการสร้างบารมีพื้นฐานขององค์สมเด็จพระสัมมาพุทธเจ้า ซึ่งพระมหาจักรพรรดิ คือ พระมหากษัตริย์ ที่มีฐานะร่ำรวย และมีทรัพย์สินเงินทองมากมาย ประกอบกับแก่นทางพระพุทธศาสนา ไม่ได้มีลักษณะที่เน้นทางโลกเท่าที่ควร แต่การบูชาพระมหาจักรพรรดิ ใช้วิธีการอิงแอบกับกระแสหลักทางพระพุทธศาสนา ผนวกกับการตอบสนองความปรารถนาทางโลกของผู้บูชาก็ด้วย

2.3 การครอบวัตถุมงคลพระมหาจักรพรรดิ

การครอบวัตถุมงคลพระมหาจักรพรรดิคือการรับพระผงจักรพรรดิและการรับพลังจากหลวงตาม้า โดยเฉพาะบุคคลทั่วไปที่เดินทางมากราบพระวรทรงต วิริยโร หรือหลวงตาม้า จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยพบว่า กลุ่มบุคคลดังกล่าวนิยมเดินเข้าไปกราบพระวรทรงต วิริยโร หรือหลวงตาม้า พร้อมกับนำปัจจัย หรือเงินทำบุญใส่บาตร จากนั้นพระวรทรงต วิริยโร หรือหลวงตาม้า ก็จะดำเนินการคล้องสร้อยลูกประคำพระผงจักรพรรดิให้แก่บุคคลทั่วไป ทั้งนี้ กลุ่มบุคคลดังกล่าวมีความเชื่อว่า การรับพระผงจักรพรรดิมาจากพระวรทรงต วิริยโร หรือหลวงตาม้า โดยตรงนั้น เท่ากับเป็นการรับกระแสคลื่นจักรพรรดิโดยตรง (B008. 2566. สัมภาษณ์)

การรับพระผงจักรพรรดิมาจากพระวรทรงต วิริยโร หรือหลวงตาม้า โดยตรงนั้น นอกจากจะเป็นความเชื่อเกี่ยวกับคลื่นจักรพรรดิแล้ว พระผงจักรพรรดิเหล่านี้ล้วนเป็นพระผงที่หลวงตาม้าอธิษฐานจิตและจัดสร้างด้วยตัวท่านเอง ผู้ที่เคารพนับถือเชื่อกันว่า มีความขลังและศักดิ์สิทธิ์มาก

การครอบวัตถุมงคลพระมหาจักรพรรดิเป็นพฤติกรรมสัญลักษณ์ที่สื่อถึงการศรัทธา และการยอมรับอำนาจบารมีของพระมหาจักรพรรดิ ผู้ที่ไปปฏิบัติธรรมที่สถานปฏิบัติธรรมหลวงตาม้าจะได้รับการครอบวัตถุมงคล ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพระผง โดยหลวงตาม้าจะครอบให้แก่ผู้ศรัทธาด้วยตัวท่านเอง เมื่อได้รับการครอบวัตถุมงคลนั้นแล้ว ผู้ศรัทธาจะยกมือไหว้หรือกราบ แสดงการยอมรับนับถือในพระมหาจักรพรรดิด้วยความยินดี วัตถุมงคลเหล่านี้ ผู้ศรัทธาจะต้องกำไว้ในมือเมื่อสวดพระคาถามหาจักรพรรดิทุกครั้ง เชื่อว่าการกำวัตถุมงคลเปรียบเสมือนการได้สัมผัสองค์พระมหาจักรพรรดิทำให้เกิดความรู้สึกใกล้ชิด เข้าถึงพลังอำนาจวิเศษ ที่ช่วยทำให้จิตเป็นสมาธิ และได้รับบารมีจากพระมหาจักรพรรดิในการปกป้อง ค้ำครอง ฯลฯ ประหนึ่งเหมือนมีอาจารย์สถิตอยู่กับศิษย์เพื่อรับฟังในสิ่งที่ศิษย์บูชาอ่อนน้อม นอกจากนี้ ผู้ศรัทธายังมีความเชื่อว่าวัตถุมงคลเหล่านี้ มีความศักดิ์สิทธิ์เพิ่มมากขึ้น เพราะได้รับการครอบผ่านหลวงตาม้าซึ่งเป็น “สื่อกลาง” และเป็น “ศูนย์กลาง” ของความความเชื่อพระมหาจักรพรรดิ

ภาพที่ 5.45 พระวรทรงต วิริยโร หรือหลวงตาม้า ขณะที่กำลังแจกสร้อยประคำพระผงจักรพรรดิ

ความหมายของวัตถุประสงค์ลักษณะในพิธีกรรม

ตามแนวคิดของเทอร์เนอร์ สัญลักษณ์ในพิธีกรรมประกอบไปด้วย 2 ขั้ว ความหมาย คือ ขั้วความรู้สึก และขั้วอุดมคติ เมื่อนำกรอบแนวคิดดังกล่าวมาวิเคราะห์ความหมายสัญลักษณ์ที่ปรากฏในพิธีกรรมการบูชาพระมหาจักรพรรดิ พบความหมายดังนี้

1.1 ขั้วความรู้สึก

ขั้วความรู้สึก (Sensory Pole) คือ ลักษณะที่สามารถเห็นได้ชัดเจนผ่านสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายออกมาได้โดยตรง ความหมายมีลักษณะสอดคล้องกับปรากฏการณ์ธรรมชาติ และเหตุผลทางด้านจิตวิทยา ในพิธีกรรมการบูชาพระมหาจักรพรรดิ ประกอบด้วยอารมณ์ และความรู้สึก ดังนี้

1.1.1 การสวดมนต์เพื่อให้จิตใจสงบนิ่ง และอุทิศบุญกุศลให้แก่เจ้ากรรมนายเวรและผู้ตกทุกข์ได้ยาก

วิธีการสวดมนต์เจริญภาวนาในสังคมไทยมีหลายรูปแบบ รวมถึง การสวดมนต์เจริญภาวนายังถือเป็นการปฏิบัติศาสนกิจที่สำคัญอย่างหนึ่งของพุทธศาสนิกชน แต่การสวดบทพระคาถามหาจักรพรรดิ มีส่วนช่วยให้ผู้สวดเกิดสมาธิ ประกอบกับการสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิตามตารางสวดมนต์ ได้ดำเนินการแพร่ภาพสดในระหว่างที่สวด ทำให้ผู้ป่วย คนวัยหนุ่มสาว คนวัยชรา คนวัยทำงาน และบุคคลที่ไม่สามารถเดินทางไปสวดมนต์ที่สถานปฏิบัติธรรมพุทธพรหมปัญโญตามสาขาของพระวรวงศ์ วิริยธโร หรือหลวงตาม้า ได้ ก็สามารถเปิดฟัง และสวดได้ตามสะดวก ประกอบกับสภาพสังคมในยุคปัจจุบันมีความสับสนซับซ้อนมากขึ้น เช่น ทุนนิยมบีบคั้น ทำให้เกิดการต่อสู้เพื่อความอยู่รอดในการดำรงชีวิต รวมถึงปัญหาความเจ็บป่วยทางสุขภาพจิต ได้แก่ โรคแพนิค โรคซึมเศร้า และการแสดงออกด้วยวิธีการดื่มสุรา ดื่มเบียร์ หรือของมีเมาต่าง ๆ อันเกิดจากความบีบคั้นของผู้คนในสังคมยุคปัจจุบัน ทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ ดังนั้น การยึดเอาแนวทางพระพุทธศาสนาจึงถือเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวอีกรูปแบบหนึ่ง ประกอบกับการสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิตามแนวทางของพระวรวงศ์ วิริยธโร หรือหลวงตาม้า มีการปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน ทำให้กลุ่มคนในสังคมเมือง คนวัยหนุ่มสาว วัยศึกษาเล่าเรียน และคนวัยทำงาน สามารถเข้าถึงได้ง่าย ส่งผลให้กลุ่มคนดังกล่าวเลือกสวดบทพระคาถามหาจักรพรรดิเพื่อให้สภาพจิตใจมีความสงบ เกิดสมาธิ และมีสติในการดำรงชีวิตมากขึ้น

ส่วนการอุทิศบุญกุศล ถือเป็นการเชื่อหนึ่งที่ฝังรากลึกในสังคมไทย เริ่มต้นจากความเชื่อเรื่องวัฏจักรการเวียนว่ายตายเกิด ความเชื่อเรื่องเจ้ากรรมนายเวร และวิบากกรรม ทั้งในภพภูมิชาติที่ผ่านมา และในภพภูมิปัจจุบัน การอุทิศบุญกุศลจึงถือเป็นวิธีการตัดกรรมรูปแบบหนึ่ง โดยสามารถผ่อนหนักให้กลายเป็นเบาได้ เนื่องจาก ความเชื่อเรื่องวิบากกรรม ถือเป็นความเชื่อที่พุทธศาสนิกชนในสังคมไทยให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ การสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิ มีบทที่กล่าวถึงการแผ่เมตตาให้แก่เจ้ากรรมนายเวร ซึ่งการสวดมนต์ตามตาราง

วันละ 6 รอบ ก็เท่ากับว่าผู้สวดได้อุทิศบุญกุศลให้แก่เจ้ากรรมนายเวร หรือผู้ที่กำลังตกทุกข์ได้ยาก วันละ 6 ครั้ง

1.1.2 การอาศัยพุทธคุณเพื่อตอบสนองความปรารถนาทางโลกและทางธรรม

ผู้ที่สวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถาหาจักรพรรดิ มีความปรารถนาเพื่อตอบสนองความต้องการบางสิ่งบางอย่างของตนเอง เช่น การอาศัยพุทธคุณบทพระคาถาหาจักรพรรดิเพื่อช่วยเสริมสร้างหน้าที่การงานให้มีความราบรื่น มีความคล่องตัว การขอबारมีพระพรหมปัญโญ หรือหลวงปู่ศุว วัดสะแก ให้ช่วยเสริมในด้านความรักของตนเองให้สมหวัง และมีความสุขมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ การขอพระนิมขโดยอธิฐานภายหลังจากการสวดบทอัญเชิญพระเข้าตัวเสร็จสิ้นแล้ว

การนับถือพระมหาจักรพรรดิมีความโดดเด่น เพราะตอบสนองความปรารถนาของผู้สวดทั้งทางโลกและทางธรรมได้ ในด้านทางธรรม ทำให้ผู้สวดจิตใจสงบ เกิดสมาธิ ส่วนในด้านทางโลก ทำให้เกิดอานิสงส์ด้านโชคลาภเงินทอง ความร่ำรวย แคล้วคลาดปลอดภัย เมตตามหาเสน่ห์ เป็นต้น ซึ่งแตกต่างจากการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์อื่นๆ เช่น ท้าวเวสสุวรรณ ไอ้ไข่ วัดเจดีย์ องค์ตุ๊กตารามเทพ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นไปเพื่อตอบสนองความปรารถนาของผู้บูชาเพียงทางโลก แต่ความเชื่อเรื่องของการบูชาพระมหาจักรพรรดิ สามารถตอบสนองได้ทั้ง 2 แนวทาง เนื่องจาก พระมหาจักรพรรดิ มีความเกี่ยวข้องกับ ความร่ำรวย มีของวิเศษคู่บุญบารมีประจำกาย เป็นผู้มีอำนาจวาสนา และเป็นพระมหากษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่ จากคติดังกล่าวจึงได้ถูกนำมาเชื่อมโยงสู่ในยุคปัจจุบันว่า การบูชาพระมหาจักรพรรดิสามารถตอบสนองผู้บูชาทางโลกได้เช่นกัน วิธีการดังกล่าว ทำให้เห็นถึงการปรับตัวทางพระพุทธศาสนา และทำให้เห็นว่าพุทธศาสนิกชนในสังคมไทยยังคงให้ความสำคัญต่อแนวทางการปฏิบัติศาสนกิจตามหลักของพระพุทธศาสนาเช่นเดิม แต่อาศัยแนวทางการบูชาพระมหาจักรพรรดิเป็นแนวทางปฏิบัติควบคู่ไปกับการปฏิบัติศาสนกิจทางพระพุทธศาสนาเช่นเดิม เพื่อตอบสนองความต้องการของคนในยุคปัจจุบัน

1.2 ขั้วอุดมคติ

ขั้วอุดมคติ (Ideology Pole) มีความเกี่ยวข้องกับเกี่ยวกับระเบียบ ข้อบังคับ ค่านิยมและความเชื่อที่อยู่บนพื้นฐานของคุณธรรมและบรรทัดฐานทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดรูปแบบทางสังคม ซึ่งพิธีกรรมการบูชามหาจักรพรรดิ มีความเกี่ยวข้องกับขั้วอุดมคติ ดังนี้

1.2.1 อุดมคติเรื่องกรรม ภพภูมิ และการเวียนว่ายตายเกิด

อุดมคติเรื่องกรรม ภพภูมิ และการเวียนว่ายตายเกิด เป็นความเชื่อหนึ่งที่อยู่ในพระพุทธศาสนาและฝังรากลึกอยู่ในความเชื่อส่วนใหญ่ของคนในสังคมไทย

กรรม หมายถึง การกระทำที่ส่งผลร้ายมาในปัจจุบัน หรือซึ่งจะส่งผลร้ายต่อไปในอนาคต เช่น บัดนี้กรรมตามทันแล้ว ระวังกรรมจะตามทันนะ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, น.15-16)

ภพภูมิ หมายถึง โลก แผ่นดิน วัฏสงสาร (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, น.817)

การเวียนว่ายตายเกิด คือ คติความเชื่อถือว่ามนุษย์หรือสัตว์ที่ตายไปแล้วจะต้องไปเกิดอีก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, น.1087)

การบูชาพระมหาจักรพรรดิ ช่วยในด้านการแก้ไขบาปกรรม ด้วยการสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิในแต่ละวันให้ได้วันละหลายๆ จบ และสวดบทอัญเชิญพระเข้าตัว หรือบท “สัพเพฯ” เพื่อเป็นการช่วยแผ่บุญกุศล และอานิสงส์ของการสวดบทพระคาถามหาจักรพรรดิ เพื่อแผ่ไปถึงเจ้ากรรมนายเวรทั้งในอดีตชาติ และภพภูมิชาติปัจจุบันให้ได้รับอานิสงส์ดังกล่าวด้วย

บุคคลที่นับถือพระมหาจักรพรรดิ บุคคลดังกล่าวถือเป็นบุคคลที่มีความเชื่อในเรื่องภพภูมิการถือกำเนิดขึ้นของมนุษย์ และชีวิตหลังความตาย เช่น ความเชื่อเรื่องดวงวิญญาณตกภูมิหรือตกค้าง บุคคลที่เสียชีวิตก่อนกำหนด หรือก่อนวัยอันควร ซึ่งการสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิจะช่วยในการปรับภพภูมิให้แก่ดวงวิญญาณที่กำลังตกภูมิหรือตกค้างได้ รวมถึงความเชื่อในด้านการเวียนว่ายตายเกิดตามวัฏจักรชีวิต การสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระมหาจักรพรรดิช่วยให้ผู้สวดได้ตระหนักถึงการเตรียมตัวเกิด และการเตรียมตัวเสียชีวิต

พิธีกรรมการบูชาพระมหาจักรพรรดิ ถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของพระพุทธศาสนา ทั้งในด้านคำสอน และการปฏิบัติศาสนกิจตามแนวทางขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งถือเป็นความเชื่อหลักของพุทธศาสนิกชน ความเชื่อดังกล่าวไม่ได้ถูกบิดเบือนไปจากความเชื่อดั้งเดิม เพราะยังคงอิงแอบอยู่กับความเชื่อหลักทางพระพุทธศาสนา ซึ่งถือเป็นความเชื่อที่ยังคมฝังรากลึกอยู่ในสังคมไทย

นอกจากนี้ บทสวดในพิธีกรรมที่เป็นกรณีศึกษาทั้ง 2 พิธีกรรม เช่น ในบทตั้งสัจจะอธิษฐานก่อนสวดมนต์เจริญภาวนา ความตอนหนึ่งว่า “ขอबारมีท่านน้อมกำลังจักรพรรดิตั้งแต่อดีตปัจจุบัน และอนาคต ขอबारมีท่านน้อมกำลังจักรพรรดิมำกำหนดไปในสามแดนโลกธาตุ โอปปติกะสัตว์ มนุษย์ทั้งหลายที่ยังเวียนว่ายตายเกิดทั้งสามแดนโลกธาตุ” ส่วนในบทพระคาถาพระมหาจักรพรรดิมีเนื้อความตอนหนึ่งว่า “สีสะหัสสะ สุธรรมา” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของบทพระคาถาที่มีความศักดิ์สิทธิ์และมีความเชื่อว่าแผ่บุญกุศลไปทั่วทั้งสามแดนโลกธาตุ คือ กามภูมิ รูปภูมิ และอรุณภูมิ นอกจากนี้ พิธีกรรมที่เป็นกรณีศึกษา คือ พิธีกรรมการหล่อสมเด็จองค์ปฐมบรมมหาจักรพรรดิก็เกี่ยวข้องกับความเชื่อพระพุทธรูปองค์ในภัทรกัปนี้ องค์ปฐมบรมมหาจักรพรรดิองค์นี้ก็คือพระกฤษณ์โศพุทธเจ้า ซึ่งมีพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิสีขาวที่เรียกว่า “พระแก้วขาว” เป็นพระพุทธรูปประจำพระองค์ สื่อกว่า พระมหาจักรพรรดิมีได้มีพระองค์เดียว แต่เกิดดับไปวัฏจักรยิ่งกว่านั้น A001 (2567: สัมภาษณ์) ได้กล่าวว่า “การสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถาพระมหาจักรพรรดิมีอานิสงส์สามารถแผ่บุญกุศลและสามารถปรับภพภูมิให้แก่ดวงวิญญาณที่ยังคงตกภูมิหรือ

กำลังตกทุกข์ได้ยาก” จากที่นำเสนอมาข้างต้นจะเห็นว่า อุดมคติที่อยู่เบื้องหลังพิธีกรรมการบูชาพระมหาจักรพรรดิล้วนสื่อถึง “อุดมคติเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด กรรม และภพภูมิ”

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัย เรื่องเล่าและพิธีกรรมการบูชาพระมหาจักรพรรดิ มีวัตถุประสงค์เพื่อ เพื่อศึกษา เรื่องเล่าเกี่ยวกับพระมหาจักรพรรดิ และเพื่อศึกษาพิธีกรรมการบูชาพระมหาจักรพรรดิ ผู้วิจัยได้ รวบรวมเรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดิจากเอกสารลายลักษณ์อักษรต่างๆ รวมถึงได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูล เกี่ยวกับวัตถุสัญลักษณ์ และพิธีกรรมสัญลักษณ์ในการบูชาพระมหาจักรพรรดิตั้งแต่ช่วงปีพุทธศักราช 2566 – 2567 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1.1 เรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดิ

เรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดิ ผู้วิจัยรวบรวมเรื่องเล่าจากแหล่งที่มาต่าง ๆ ได้แก่ 1) เรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดิในพระไตรปิฎก 2) เรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดิในไตรภูมิิกถา 3) เรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดิในบทชมพุดิสูตร (พระสูตรนอกพระไตรปิฎก) 4) เรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดิในหนังสือ สวดมนต์ 5) เรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดิที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับพระเกจิอาจารย์ 6) เรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดิในสื่ออินเทอร์เน็ต และ 7) แบบเรื่องของเรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดิ เรื่องเล่าดังกล่าว สามารถจำแนกแบบเรื่องได้ 3 แบบเรื่องหลัก ดังนี้

1.1.1 แบบเรื่องพระมหาจักรพรรดิผู้มีบุญบารมี

เรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดิที่ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษร ได้แก่ พระไตรปิฎก พระสูตรนอกพระไตรปิฎก และไตรภูมิิกถา กล่าวถึงการบำเพ็ญบารมีของพระมหาจักรพรรดิ เพื่อส่งสมบารมีจักรพรรดิก่อนเกิดเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทั้งนี้ เรื่องเล่าดังกล่าวช่วยยืนยันถึงความศรัทธาในการจัดสร้างพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิ เรื่องเล่ากลุ่มนี้ จะนำเสนอภาพของพระมหาจักรพรรดิในฐานะ “ผู้มีบุญญาธิการสูงส่ง” ซึ่งไม่ได้เกี่ยวข้องกับมนุษย์ปุถุชน แต่เรื่องเล่าดังกล่าวถือเป็นเรื่องเล่าที่มีความสำคัญ เนื่องจากเป็นพื้นฐานความคิด และความเชื่อที่มีความเกี่ยวข้องกับพระมหาจักรพรรดิ นอกจากนี้ การที่ปรากฏเรื่องเล่าของพระมหาจักรพรรดิในพระไตรปิฎก ไตรภูมิิกถา และบทชมพุดิสูตร ซึ่งเป็นเอกสารชั้นปฐมภูมิที่มีความเก่าแก่ ย่อมสื่อได้ว่า ความเชื่อพระมหาจักรพรรดิเป็นของดั้งเดิมที่ปรากฏอยู่ในตำนานทางพระพุทธศาสนา และมีความน่าเชื่อถือ ปรากฏที่มาที่ไปชัดเจน และไม่ใช้สิ่งที่อุปโลกน์ขึ้นโดยไม่มีมูลความเป็นจริง เห็นได้จาก คติการสร้างพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิ ในสมัยกรุงศรีอยุธยา

1.1.2 แบบเรื่องพระเกจิอาจารย์ถ่ายทอดศาสตร์พระมหาจักรพรรดิ

พระเกจิอาจารย์ และพระเถรอาจารย์ชื่อดังของไทย จำนวน 4 รูป ได้แก่ หลวงปู่ใหญ่ เทพโลกอุดร สมเด็จพระโค๊ะ หรือหลวงปู่ทวด วัดช้างให้ราชบูรณาราม พระพรหมปัญโญ หรือหลวงปู่ดู่ วัดสะแก และพระวรวงศ์ วิริยโร หรือหลวงตาม้า วัดถ้ำเมืองนะ เรื่องราวต่างๆ ปรากฏในหนังสือสวดมนต์ และหนังสืออัตตชีวประวัติพระเกจิอาจารย์ ทั้งนี้ พระเกจิอาจารย์ชื่อดังของไทย จำนวน 4 รูป ข้างต้น มีผู้ศรัทธาเป็นจำนวนมาก เมื่อมีการนำคติการบูชาพระมหาจักรพรรดิเผยแพร่สู่ปวงชน ทำให้การสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิได้รับความนิยมเชื่อถือ เนื่องจากผู้ที่มีความเลื่อมใสศรัทธาต่อพระเกจิอาจารย์ และพระเถรอาจารย์ชื่อดังของไทยดังกล่าว เลือกที่จะสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิด้วย

1.1.3 แบบเรื่องมนุษย์ใช้ศาสตร์พระมหาจักรพรรดิ

เรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดิที่ปรากฏในอินเทอร์เน็ต เป็นเรื่องราวที่ตอบสนองความต้องการทางโลกของมนุษย์ เช่น ด้านการเงิน ด้านความรัก ด้านหน้าที่การงาน ด้านแคล้วคลาดปลอดภัย ซึ่งถือว่ามีความแตกต่างจากเรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดิที่ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งเกี่ยวข้องกับบุคคลที่มีฐานะทางสังคมชั้นสูงเท่านั้น ซึ่งเรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดิที่ปรากฏในสื่อออนไลน์มีความเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ของผู้ที่เลือกสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิเป็นหลัก ถือได้ว่าเรื่องเล่าดังกล่าวตอบสนองทางโลกให้แก่มนุษย์

เรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดิ ถือเป็นเรื่องเล่าที่มีการกล่าวถึงเป็นระยะๆ จากเดิมเป็นเรื่องเล่าที่มีความเกี่ยวข้องกับบุคคลที่มีฐานะทางสังคมชั้นสูง ต่อมาได้มีการเชื่อมโยงเรื่องเล่า และคติการบูชาพระมหาจักรพรรดิลงสู่ปวงชน โดยพระเกจิอาจารย์ หรือพระเถรอาจารย์ชื่อดังของไทยเป็นผู้ที่ทำหน้าที่เชื่อมโยงคติดังกล่าวลงสู่มนุษย์

1.2 พิธีกรรมการบูชาพระมหาจักรพรรดิ

พิธีกรรมการบูชาพระมหาจักรพรรดิ แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ ดังนี้

1.2.1 พิธีกรรมสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิ

พิธีกรรมนี้เป็นพิธีกรรมประจำวัน สถานปฏิบัติธรรมจัดให้มีการสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิ วันละ 6 รอบ โดยมีพระวรวงศ์ วิริยโร หรือหลวงตาม้า เป็นผู้ดำเนินการประกอบพิธี ผู้เข้าร่วมพิธีประกอบผู้เคารพศรัทธาที่ส่วนใหญ่อยู่ในวัยกลางคนและมีผู้ศรัทธาอีกส่วนหนึ่งที่ร่วมพิธีสวดพร้อมกันผ่านการแพร่ภาพแบบถ่ายทอดสดทางเพจเฟซบุ๊กและยูทูบ เครื่องประกอบพิธีประกอบด้วยพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิ รูปหล่อลอยองค์หลวงปู่ดู่ พรหมปัญโญ และภาพถ่ายหลวงปู่ดู่ พรหมปัญโญ วัดสะแก สิ่งเหล่านี้ทางสถานปฏิบัติธรรมจัดเตรียมไว้นอกจากนี้ ยังมีเครื่องประกอบพิธีที่ผู้เข้าร่วมพิธีเตรียมมาเอง คือ พระผงจักรพรรดิขนาดห้อยคอ พิธีสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิรอบนี้ เริ่มขึ้นในเวลา 19.00 น. ลำดับของพิธีกรรม

เมื่อหลวงตาม้ามาถึงก็ได้มีการเจิมวัตถุมงคล จากนั้นหลวงตาม้าก็ได้คล้องวัตถุมงคลพระผงจักรพรรดิ แก่ผู้ศรัทธาที่มาร่วมครั้งแรก เสร็จแล้วหลวงตาม้าจึงได้บรรยายธรรมประมาณ 1 ชั่วโมง ต่อจากนั้น เป็นการเริ่มต้นสวดมนต์โดยหลวงตาม้าซึ่งนั่งอยู่บนอาสนะตรงกลางด้านหน้าเป็นผู้นำสวด ส่วนผู้ศรัทธาที่มาร่วมสวดมนต์นั่งอยู่ในศาลา มีรูปภาพหลวงปู่ พรหมปัญโญ วัดสะแก ตั้งอยู่ด้านหน้าของแต่ละคน มือทั้งสองข้างก็กำพระผงจักรพรรดิ แล้วสวดมนต์ร่วมกัน บทสวดประกอบด้วยคำตั้งสัจจะ อธิฐาน บทบูชาพระ บทบูชาหลวงปู่ทวด บทบูชาหลวงปู่ ๓ องค์ บทบูชาหลวงตาม้า บทพระคาถาหาจักรพรรดิ บทตั้งสัจจะอธิฐานหลังสวดมนต์ และบทแผ่เมตตา

1.2.2 พิธีกรรมการหล่อพระสมเด็จองค์ปฐมบรมมหาจักรพรรดิ

พิธีกรรมการหล่อพระสมเด็จองค์ปฐมบรมมหาจักรพรรดิเป็นพิธีกรรมประจำเดือน โดยมีหลวงตาม้าเป็นผู้นำในการประกอบพิธี ผู้เข้าร่วมพิธีประกอบผู้เคารพศรัทธาที่ส่วนใหญ่อยู่ในวัยหนุ่มสาว และวัยกลางคน และมีผู้ศรัทธาอีกส่วนหนึ่งที่ร่วมพิธีสวดพร้อมกันผ่านการแพร่ภาพแบบถ่ายทอดสดทางเพจเฟซบุ๊ก และยูทูบ เครื่องประกอบพิธี ประกอบด้วย พระพุทธรูปจักรพรรดิทรงเครื่อง ภาพถ่ายหลวงปู่ พรหมปัญโญ ฯลฯ ส่วนเครื่องประกอบพิธีที่ผู้เข้าร่วมพิธีเตรียมมาเอง คือ พระผงจักรพรรดิขนาดห้อยคอ พิธีกรรมเริ่มขึ้นในเวลา 16.30 น. ลำดับของพิธีกรรม เมื่อหลวงตาม้าเดินทางมาถึงปะรำพิธี ก็จะประกอบพิธีบวงสรวงเทพยดาเบื้องหน้าปะรำพิธี นายช่างนำแผ่นทองเหลืองที่ผู้เข้าร่วมพิธีร่วมกันเขียนชื่อ นามสกุล และวันเดือนปีเกิด ลงในเบ้าหลอม แล้วเทน้ำทองเหลืองลงเบ้าหลอมสมเด็จองค์ปฐมบรมมหาจักรพรรดิ ในเวลาเดียวกันนั้น หลวงตาม้านำผู้เข้าร่วมประกอบพิธีสวดบทพระคาถาหาจักรพรรดิ และบทอื่น ๆ เมื่อนายช่างเทน้ำทองเหลืองลงในเบ้าหล่อพระเสร็จสิ้น หลวงตาม้า สวดบท “ชยันโต” จำนวน 3 จบ เป็นอันเสร็จพิธีกรรม

1.2.3 สัญลักษณ์ในการประกอบพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระมหาจักรพรรดิ

สัญลักษณ์ที่สำคัญในการประกอบพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระมหาจักรพรรดิ แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

(1) วัตถุสัญลักษณ์

พระวรคต วิริยโร หรือหลวงตาม้า

พระวรคต วิริยโร หรือหลวงตาม้า ถือเป็นสัญลักษณ์ของการประกอบพิธีกรรมการจัดสร้างพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิ เนื่องจากในปัจจุบันมีเพียงพระวรคต วิริยโร หรือหลวงตาม้า เท่านั้น ที่เป็นผู้รอบรู้ในศาสตร์วิชาภูติพระพุทธรเจ้า ซึ่งได้รับการถ่ายทอดมาจากพระพรหมปัญโญ หรือหลวงปู่ ๓ องค์ ประกอบกับเป็นพระเกจิอาจารย์ที่ทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมศาสตร์การบูชาพระมหาจักรพรรดิให้ลงมาถึงผู้บูชา ถ้าหากการประกอบพิธีกรรมเกี่ยวกับพระมหาจักรพรรดิขาดพระวรคต วิริยโร หรือหลวงตาม้า ก็จะถือว่าการประกอบพิธีกรรมดังกล่าว คลายความศักดิ์สิทธิ์ลง

รูปภาพพระพรหมปัญโญ หรือหลวงปู่ วัดสะแก

รูปภาพพระพรหมปัญโญ หรือหลวงปู่ วัดสะแก ถือเป็นวัตถุมงคลที่สำคัญที่สุดในการประกอบพิธีกรรมการบูชาพระมหาจักรพรรดิ ทั้งนี้ พระพรหมปัญโญ หรือหลวงปู่ วัดสะแก ถือเป็นครูบาอาจารย์องค์สำคัญที่พระวรวงศ์ วิริยโร หรือหลวงตาม้า เลื่อมใสศรัทธา ประกอบกับเป็นผู้ที่แต่งบทพระคาถามหาจักรพรรดิขึ้นด้วย

พระผงจักรพรรดิ

พระผงจักรพรรดิ ถือเป็นวัตถุมงคลที่สำคัญสำหรับเป็นสื่อกลางในการสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิ มีลักษณะเป็นพระผงที่มีมวลสารหลัก คือ ปูนซีเมนต์สีขาว และผงพุทธคุณที่พระวรวงศ์ วิริยโร หรือหลวงตาม้า ผสมขึ้นเพื่อใช้สำหรับเป็นหัวเชื้อในการจัดสร้างพระผงจักรพรรดิ จากนั้น จึงปลุกเสกตามศาสตร์วิชา ภูติพระพุทธรูป

พระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิ

พระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิ จัดเป็นวัตถุมงคลลักษณะแท่นองค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตอน ปราบพระเจ้าชมพูบดี โดยเนรมิตกายเป็นพระเจ้าจักรพรรดิผู้ยิ่งใหญ่เพื่อปราบทมิฬมานะของพระเจ้าชมพูบดี แห่งแคว้นปัญจนคร ตัวอย่างเช่น พระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิ วัดหน้าพระเมรุราชิกการามวรวิหาร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิ วัดนางนอง กรุงเทพมหานคร

วัตถุมงคลลักษณะดังกล่าว ถือเป็นส่วนหนึ่งของการประกอบพิธีกรรมการบูชาพระมหาจักรพรรดิที่สำคัญ ทั้งนี้ ถ้าหากขาดวัตถุมงคลลักษณะดังกล่าวสิ่งใดสิ่งหนึ่งไป การประกอบพิธีกรรมการบูชาพระมหาจักรพรรดิย่อมถือว่าไม่ครบองค์ประกอบ หรือไม่ครบตามสูตร ทำให้การประกอบพิธีกรรมดังกล่าวคลายความศักดิ์สิทธิ์ลง

(2) พฤติกรรมสัญลักษณ์

การสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิ

การสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิ เริ่มต้นจากการเปล่งวาจากล่าวถือเป็นการแสดงความนอบนบต่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และองค์ในอนาคต คำอธิษฐานก่อนสวด โดยการอาศัยบารมีรวมของพระมหาจักรพรรดิองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทุกๆ พระองค์ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในสากลโลกก่อนสวดบทพระคาถามหาจักรพรรดิทำให้เกิดอานุภาพทั้งทางโลก และทางธรรมแก่ผู้สวด

การเทศนาธรรมโดยพระวรวงศ์ วิริยโร หรือหลวงตาม้า

การเทศนาธรรมโดยพระวรวงศ์ วิริยโร หรือหลวงตาม้า ให้แก่อุบาสก อุบาสิกา และบุคคลทั่วไป เพื่อเป็นการพูดคุย หรือสอบถามข้อสงสัยเกี่ยวกับหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนา พฤติกรรมดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า ความเชื่อที่มีความเกี่ยวข้องกับพระมหา

จักรพรรดิมีความยึดโยงกับคำสอนทางพระพุทธศาสนา และถือเป็นความเชื่อในอภิมิตหนึ่งที่ไม่ได้มีความขัดแย้งกับหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนา ทั้งนี้ การเทศนาธรรมยังได้มีการสอดแทรกหลักธรรมดังกล่าว ควบคู่กับการสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถมหาจักรพรรดิด้วย

การครอบวัตรมงคลพระมหาจักรพรรดิ

การครอบวัตรมงคลพระมหาจักรพรรดิ แสดงถึงการยอมรับ นับถือ ศรัทธาในความเชื่อพระมหาจักรพรรดิ เท่ากับว่าได้รับกระแสคลื่นจักรพรรดิ และมีความเข้มแข็ง ศักดิ์สิทธิ์ สามารถนำไปแขวน หรือพกพาติดตัวได้

พฤติกรรมสัญลักษณ์ที่สำคัญ คือ การกล่าวคำตั้งสัจจะอธิษฐานก่อนที่จะสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถมหาจักรพรรดิ โดยการอาศัยบารมีรวมของพระมหาจักรพรรดิ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทุกๆ พระองค์ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในสากลโลกก่อนสวดบทพระคาถมหาจักรพรรดิ การเทศนาธรรมโดยพระวรวงศ์ วิริยโร หรือหลวงตาม้า เพื่อเป็นการพูดคุย หรือสอบถามข้อสงสัยเกี่ยวกับหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนา และการถือสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถมหาจักรพรรดิ และการรับพระผงจักรพรรดิจากพระวรวงศ์ วิริยโร หรือหลวงตาม้า เพื่อแสดงถึงความเข้มแข็งในการนำวัตรสัญลักษณ์ดังกล่าวมาใช้เป็นสื่อกลางในการก้าวไถ่ในอ้อมมีระหว่างสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถมหาจักรพรรดิ

(1) ความหมายของสัญลักษณ์

ข้อความรู้ลึก

การสวดมนต์เพื่อให้จิตใจสงบนิ่งและอุทิศบุญกุศลให้แก่เจ้ากรรม

นายเวรและผู้ตกทุกข์ได้ยาก

การสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถมหาจักรพรรดิ มีส่วนช่วยให้ผู้สวดเกิดสมาธิ และมีความสุขสบายใจ ประกอบกับ สภาพสังคมในยุคปัจจุบันที่มีความยุ่งยาก และมีความสลับซับซ้อน ทำให้ผู้คนในสังคมบางส่วนเกิดการเจ็บป่วยทางสุขภาพจิต ได้แก่ โรคแพนิค และโรคซึมเศร้า อันเกิดจากความบีบคั้นของบุคคลในสังคมปัจจุบัน ทำให้ผู้คนบางส่วนเลือกที่จะใช้แนวทางทางพระพุทธศาสนาเป็นที่พึ่ง รวมถึง พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมบางอย่าง ที่ได้รับอิทธิพลมาจากบุคคลรอบข้างโดยเฉพาะเพื่อน เช่น การดื่มสุรา เบียร์ การเที่ยวที่โจ่งหรือสถานเริงรมย์ และของมีนเมาประเภทต่าง รวมถึงการพูดจาหยาบคาย การเลือกสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถมหาจักรพรรดิ จึงถือเป็นแนวทางปฏิบัติแนวทางหนึ่งที่มีส่วนให้ผู้สวดเกิดเกิดสมาธิ สภาพจิตใจมีความสุข สุขุมเยือกเย็น และมีสติในการดำรงชีวิตมากขึ้น

การอาศัยพุทธคุณเพื่อตอบสนองความปรารถนาทางโลกและ

ทางธรรม

การนับถือบูชาพระมหาจักรพรรดิ ถือเป็นแนวทางหนึ่งที่มีความโดดเด่นเนื่องจาก แนวทางดังกล่าวสามารถตอบสนองความปรารถนาของผู้สวดได้ทั้ง 2 แนวทาง คือ ทางโลกและทางธรรม ซึ่งแตกต่างจากการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์อื่นๆ เช่น ท้าวเวสสุวรรณ ไอ้ไข่ วัดเจตีย์ องค์จตุคามรามเทพ ซึ่งตอบสนองความปรารถนาของผู้บูชาเพียงแค่ทางโลกเท่านั้น การบูชาพระมหาจักรพรรดิ ถือเป็นแนวทางการปรับตัวของพระพุทธศาสนาอีกแนวทางหนึ่ง และสะท้อนให้เห็นว่าพุทธศาสนิกชนในสังคมไทยยังคงให้ความสำคัญต่อแนวทางการปฏิบัติศาสนกิจตามวิถีปฏิบัติทางพระพุทธศาสนาดั้งเดิม แต่เพิ่มเติมในด้านการตอบสนองความต้องการทางโลกให้แก่ผู้บูชา

ข้ออุดมคติ

อุดมคติเรื่องกรรม ภพภูมิ และการเวียนว่ายตายเกิด

การสวดมนต์เจริญภาวนา ถือเป็นแนวทางการปฏิบัติศาสนกิจอีกรูปแบบหนึ่งของพุทธศาสนิกชน โดยเฉพาะการสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิ มีความเชื่อว่า บทพระคาถามหาจักรพรรดิ มีพุทธคุณ และมีอำนาจสามารถแผ่บุญกุศลไปถึงโลกมนุษย์ สัตว์ วิญญาณ รวมถึงเจ้ากรรมนายเวร ทั้งนี้ คติความเชื่อเรื่องเจ้ากรรมนายเวร ถือเป็นความเชื่อที่มีความเกี่ยวข้องกับการเวียนว่ายตายเกิดตามวงจรชีวิตของมนุษย์ และถือเป็นความเชื่อเกี่ยวกับการทำกรรมดี และกรรมชั่ว ดังที่ปรากฏตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา การสวดมนต์เจริญภาวนาถือเป็นแนวทางหนึ่งที่ช่วยให้สามารถตรองวิพากกรรมของมนุษย์ในอดีตชาติให้ลดลง และการสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิ ก็ถือเป็นอีกหนึ่งแนวทางที่ตอบสนองในด้านการบรรเทาวิบากกรรมให้แก่ผู้สวดได้

อภิปรายผลการวิจัย

1. เปรียบเทียบการวิจัยเรื่อง “เรื่องเล่าและพิธีกรรมการบูชาพระมหาจักรพรรดิ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับพระมหาจักรพรรดิปรากฏไม่มากนัก งานของพระมหาสมชาย ฐานมวโร และคณะ (2561: 166-178) พบว่า ในมิติเพื่อการพัฒนา พระเจ้าจักรพรรดิ หมายถึงพระมหากษัตริย์ที่ครองแผ่นดินโดยธรรม ในแง่นี้ พระเจ้าจักรพรรดิในงานวิจัยดังกล่าวจึงสื่อถึง “ราชาแห่งราชัน” หมายถึง พระมหาจักรพรรดิที่เป็น “มนุษย์” ผู้มีอำนาจและปฏิบัติธรรม อย่างไรก็ตาม ในงานวิจัยเรื่อง “เรื่องเล่าและพิธีกรรมการบูชาพระมหาจักรพรรดิ” เรื่องเล่าที่มีความสำคัญคือ เรื่องเล่าเกี่ยวกับพระมหาจักรพรรดิในมิติที่สื่อว่า พระมหาจักรพรรดิมีบารมีสูงส่ง เกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้าและหลักธรรมในพุทธศาสนา รวมถึงเรื่องเล่าที่เกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ที่เป็น

“ตัวเชื่อม” ความเชื่อพระมหากัจจกรพรรดิกับมนุษย์ปุถุชน และบารมีของความเชื่อพระมหากัจจกรพรรดิ ในการตอบสนองผู้คนร่วมสมัย ในแง่นี้ งานวิจัยเรื่อง “เรื่องเล่าและพิธีกรรมการบูชาพระมหากัจจกรพรรดิ” จึงมีเพียงนำเสนอเรื่องราวพระมหากัจจกรพรรดิในเอกสารลายลักษณ์ดั้งเดิม แต่ได้นำเสนอ พลวัตของความเชื่อดังกล่าว กระทั่งความเชื่อนี้ได้กลายเป็นพิธีกรรม และดำรงอยู่อย่างมีสีสันใน บริบทปัจจุบัน

เมื่อเปรียบเทียบงานวิจัยเรื่อง “เรื่องเล่าและพิธีกรรมการบูชาพระมหากัจจกรพรรดิ” กับ งานวิจัยของ กิตติยาดี ชาญประโคน (2560: 27 - 46) ที่พบว่า ท้าวเวสสุวรรณมีบทบาท 3 ฐานะ คือ ในฐานะโลกบาล ในฐานะเทพเจ้าแห่งความมั่งคั่ง และในฐานะผู้พิทักษ์พระพุทธศาสนาและเทวสถาน จะเห็นว่า บทบาทของท้าวเวสสุวรรณโดยมากเป็นไปเพื่อตอบสนองเรื่องทางโลก ได้แก่ การคุ้มครอง ป้องกัน และความร่ำรวย แต่ ความเชื่อพระมหากัจจกรพรรดินั้น นอกจากจะสามารถตอบสนองเรื่อง ทางโลกได้เช่นกันแล้ว ความเชื่อพระมหากัจจกรพรรดิยังสามารถตอบสนองเรื่องทางโลกและทางธรรม ได้แก่ สมาธิ จิตใจสงบ รู้เท่าทันอารมณ์ตนเอง รวมถึงมีชีวิตที่ดีขึ้น การสามารถตอบสนองความ ต้องการที่หลากหลาย ทั้งทางโลกและทางธรรมจึงถือว่าเป็นลักษณะเด่นซึ่งเป็นข้อค้นพบสำคัญหนึ่ง ในงานวิจัยนี้

นอกจากนี้ เมื่อเปรียบเทียบงานวิจัยนี้กับงานวิจัยของอภิวัดน์ สุธรรมดี (2560: 301) พบว่า ลัทธิพิธีบูชาพระพรหมในสังคมไทยสร้างสรรค์ขึ้นโดยประยุกต์รากทางวัฒนธรรมของไทย โดยนำเรื่อง เล่าเกี่ยวกับพระพรหมในเอกสารลายลักษณ์และมุขปาฐะมาเป็นฐานในการสร้างพิธีกรรม การบูรณา การความเชื่อและสิ่งศักดิ์สิทธิ์โดยให้ “พระพรหม” เป็นตัวเชื่อม ฯลฯ ส่วนพิธีบูชาพระพรหม พิธีกรรมมีการจัดขึ้นภายในวัด และพิธีกรรมที่จัดโดยพระภิกษุสงฆ์ได้ประยุกต์ธรรมเนียม และวัตร ปฏิบัติในพุทธศาสนากระแสหลัก เช่น มีการนั่งสมาธิ สวดมนต์ ทำสังฆทาน ฯลฯ โดยมีพระภิกษุสงฆ์ เป็นผู้นำในการประกอบพิธีนอกจากนี้ ยังสร้างสรรค์พิธีกรรมที่ตอบสนองในเรื่องทางโลก เช่น พิธีกรรมสวดขอเงินพระพรหม เพื่อดึงผู้คนให้เข้าวัดในเบื้องต้น ซึ่งจะเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้คนได้ เรียนรู้ “พรหมวิหารธรรม” อันเป็นแก่นหลักของลัทธิพิธีต่อไป ส่วนการบูชาพระมหากัจจกรพรรดิมีการ นำตำนานที่มาของเรื่องเล่าพระมหากัจจกรพรรดิที่ปรากฏในพระไตรปิฎก และไตรภูมิิกขา ที่กล่าวถึง คุณสมบัติของผู้ที่จะถือกำเนิดเป็นพระมหากัจจกรพรรดิ มีการเชื่อมโยงว่าเป็นเรื่องเล่าที่มีความเก่าแก่ และไม่ใช่ว่าสิ่งที่อยู่โลกนี้ขึ้นมา โดยเฉพาะการสร้างพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิ เป็นพระพุทธรูปที่ มีความศักดิ์สิทธิ์ มีพุทธคุณเสริมในด้านโชคลาภ เงินทอง หน้าที่การงาน และคุ้มครองปกป้อง ภัยอันตรายแก่ผู้ที่กราบไหว้บูชาเป็นหลัก ประกอบกับมีพระวรกาย วิริยธรรมา หรือหลวงตาม้า เป็นเจ้า พิธีหลักในการนำสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหากัจจกรพรรดิขณะที่กำลังประกอบพิธีกรรมการ บูชาพระมหากัจจกรพรรดิ ซึ่งการประกอบพิธีกรรมดังกล่าวมีทั้งการประกอบพิธีขึ้นภายในวัดที่มี พระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิประดิษฐานภายในพระอุโบสถ วิหาร และสถานปฏิบัติธรรมตาม

สาขาต่างๆ ของพระวรคต วิริยโร หรือหลวงตาม้า เป็นผู้จัดสร้างขึ้น และคติการบูชาพระมหาจักรพรรดิยังถือเป็นส่วนหนึ่งของพระพุทธศาสนา ซึ่งไม่มีความขัดแย้งต่อคำสอนหลักทางพระพุทธศาสนา ทำให้เรื่องเล่าดังกล่าวมีความศักดิ์สิทธิ์ โดยมีพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิเป็นตัวเชื่อมระหว่างเรื่องเล่า และพิธีกรรมการบูชาพระมหาจักรพรรดิ

2. คติชนสร้างสรรค์ในความเชื่อและพิธีกรรมการบูชาพระมหาจักรพรรดิ

คติชนสร้างสรรค์ หมายถึง คติชนที่มีการสร้างใหม่หรือผลิตซ้ำในบริบททางสังคมไทย ปัจจุบันในลักษณะของการสืบทอดคติชนในบริบทใหม่ การประยุกต์คติชน การ “ต่อยอดคติชน” คติชน, การตีความหมายใหม่ และการสร้างความหมายใหม่ หรือ การนำคติชนไปใช้เพื่อ “สร้างมูลค่าเพิ่ม” หรือ เพื่อสร้างอัตลักษณ์ของท้องถิ่นหรืออัตลักษณ์ชาติพันธุ์ (ศิริพร ณ ถลาง, 2559: 19)

เมื่อเชื่อมโยงมุมมองจากทฤษฎีคติชนสร้างสรรค์กับงานวิจัย เรื่อง “เรื่องเล่าและพิธีกรรมการบูชาพระมหาจักรพรรดิ” ทำให้เห็นว่าการบูชาพระมหาจักรพรรดิสอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าว จึงกล่าวได้ว่า เรื่องเล่าและพิธีกรรมการบูชาพระมหาจักรพรรดิเป็น “คติชนสร้างสรรค์” ซึ่งผู้วิจัยจะนำเสนอ 2 ประเด็น ได้แก่ คติชนสร้างสรรค์จากเรื่องเล่าและตำนานที่เกี่ยวข้องกับพระมหาจักรพรรดิ และคติชนสร้างสรรค์จากพิธีกรรมการบูชาพระมหาจักรพรรดิ ดังนี้

2.1 คติชนสร้างสรรค์จากเรื่องเล่าและตำนานที่เกี่ยวข้องกับพระมหาจักรพรรดิ

ศิริพร ณ ถลาง (2559: 123 – 138) กล่าวถึง วิธีคิดในการนำนิทานพื้นบ้านไทยมาปรับใช้ในสังคมไทยร่วมสมัยมีหลายวิธี เช่น 1. ใช้ชื่อเรื่องนิทานชื่อตัวละครนิทานที่คนไทยรู้จักดี 2. ใช้อนุภาคในนิทาน 3. สร้างความเชื่อและพิธีกรรมเพิ่มในการบูชาตัวละครและของวิเศษในนิทาน 4. ใช้บางตอนในนิทาน และ 5. ใช้นิทานทั้งเรื่อง ทั้งนี้ผู้วิจัยพบว่า งานวิจัยเรื่อง “เรื่องเล่าและพิธีกรรมการบูชาพระมหาจักรพรรดิ” มีลักษณะการประยุกต์ใช้ตำนาน/นิทาน 2 ลักษณะ คือ การใช้อนุภาคในตำนาน และการสร้างความเชื่อและพิธีกรรมในการบูชาตัวละครในตำนาน รายละเอียดดังนี้

การใช้อนุภาคในตำนาน เรื่องเล่าที่มีความเกี่ยวข้องกับพระมหาจักรพรรดิในปัจจุบัน มีการใช้อนุภาคเรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดิจัดสร้างเป็นวัตถุมงคลในรูปแบบต่างๆ ดังจะเห็นได้จากอนุภาคเรื่องเล่าพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิประจำองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจำนวน 5 พระองค์ ทั้งนี้ พระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิถือเป็นสัญลักษณ์แทนการส่งสมบารมีพระมหาจักรพรรดิแต่ละภพชาติ และได้บังเกิดพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิขึ้นพร้อมกันเมื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถือกำเนิดขึ้น ตำนานเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงบารมีของพระพุทธเจ้าแต่ละพระองค์ เช่น ศรัทธาธิกะบารมี ปัญญาธิกะบารมี และวิริยธิกะบารมี เป็นต้น อนุภาคในตำนานดังกล่าวนำมาสู่การจัดสร้างพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิ 5 สี แตกต่างกันไปตามบารมีของพระ

มหาจักรพรรดิ เช่น พระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิสีขาว ถือเป็นพระพุทธรูปทรงเครื่องที่สื่อถึงบารมีรวมของพระพุทธเจ้าองค์ที่ 1 พระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิสีเหลือง ถือเป็นพระพุทธรูปทรงเครื่องที่สื่อถึงบารมีรวมของพระพุทธเจ้าองค์ที่ 2 พระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิสีฟ้า ถือเป็นพระพุทธรูปทรงเครื่องที่สื่อถึงบารมีรวมของพระพุทธเจ้าองค์ที่ 3 พระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิสีเขียว ถือเป็นพระพุทธรูปทรงเครื่องที่สื่อถึงบารมีรวมของพระพุทธเจ้าองค์ที่ 4 และพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิสีแดง ถือเป็นพระพุทธรูปทรงเครื่องที่สื่อถึงบารมีรวมของพระพุทธเจ้าองค์ที่ 5 นอกจากนี้ ยังปรากฏการนำอนุภาคจากเรื่องเล่า “พระมหาจักรพรรดิที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับพระเกจิอาจารย์” ที่ เล่าว่า หลวงปู่ทวด หลวงปู่ดู่ และหลวงตาม้า ที่เป็นผู้สืบทอดวิชาภูติพระพุทธรูปจากหลวงปู่ใหญ่เทพโลกอุดร โดยที่หลวงปู่ใหญ่เทพโลกอุดร หรือพระอาจารย์คง วัดกุฎีดาว ได้มาสอนวิชาดังกล่าวให้แก่หลวงปู่ดู่ พรหมปัญโญ วัดสะแก ในนิมิต ต่อมาหลวงปู่ดู่จึงได้นำวิชาดังกล่าวมาจัดสร้างเป็นพระผงจักรพรรดิพิมพ์รวมบารมีมหาโพธิสัตว์แห่งยุค ซึ่งในเหรียญดังกล่าวปรากฏภาพของพระเกจิอาจารย์ทั้ง 3 รูป โดยมีพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิซ้อนอยู่ด้านหลัง เพื่อสื่อถึงบารมีและการเป็นสื่อกลางของพระมหาจักรพรรดิ

การสร้าง ความเชื่อและพิธีกรรมในการบูชาตัวละครในตำนาน เห็นได้จากการสร้างคาถาเฉพาะเพื่อสวดบูชาพระมหาจักรพรรดิ การกำหนดแนวทางการสวดคาถาบูชาพระมหาจักรพรรดิวันละ 6 รอบ การสร้างวิธีการสวดบูชา เช่น การกำพระผงพระมหาจักรพรรดิ การจ้องมองรูปภาพหลวงปู่ดู่ วัดสะแก ขณะสวดมนต์บูชา รวมถึงการสร้าง ความเชื่อเรื่องการสวดคาถาบูชาพระมหาจักรพรรดิเพื่อส่งบุญให้เจ้ากรรมนายเวร แก่กรรม หรือปรับภพภูมิแต่ผู้วายชนม์ เป็นต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นถึงการนำอนุภาคจากตำนานเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระมหาจักรพรรดิมาสร้างสรรค์เป็นวัตถุมงคล รวมถึงการสร้างการสร้าง ความเชื่อและพิธีกรรมในการบูชาพระมหาจักรพรรดิ กรณีดังกล่าวทำให้ตำนาน/เรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดิที่มีลักษณะเป็นนามธรรม ปรากฏเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับทฤษฎีคติชนสร้างสรรค์ ที่มีการนำตำนาน นิทาน เรื่องเล่าในรากวัฒนธรรมในยุคที่ใช้อย่างสร้างสรรค์ เพื่อรับใช้หรือตอบสนองบริบทปัจจุบัน

2.2 คติชนสร้างสรรค์จากพิธีกรรมการบูชาพระมหาจักรพรรดิ

ศิริพร ณ ถลาง (2559: 123 – 138) กล่าวถึง วิธีคิดในการสร้างสรรค์ประเพณีใหม่ ๆ ในสังคมไทยร่วมสมัยมีหลายวิธี เช่น 1. ประยุกต์ประเพณีเดิมมาใช้ในบริบทใหม่ ๆ 2. ผสมหลายพิธีเข้าด้วยกัน 3. รื้อฟื้นประเพณีเก่า 4. สร้างประเพณีใหม่บนฐานความเชื่อเดิม และ 5. หยิบยืมประเพณีข้ามภาค ทั้งนี้ผู้วิจัยพบว่า งานวิจัยเรื่อง “เรื่องเล่าและพิธีกรรมการบูชาพระมหาจักรพรรดิ” มิได้มีลักษณะการสร้างสรรค์พิธีกรรมที่สอดคล้องอย่างสมบูรณ์กับข้อค้นพบข้างต้น แต่ก็มีลักษณะที่เทียบเคียงได้บางประการ รายละเอียดดังนี้

คติการบูชาพระมหาจักรพรรดิ มีลักษณะเป็นการสร้างความเชื่อใหม่บนฐานความเชื่อเดิม กล่าวคือ ตำนานพระมหาจักรพรรดิปรากฏมาอย่างยาวนานและเป็นส่วนหนึ่งของพระไตรปิฎก อีกทั้งการจัดสร้างพระพุทธรูปทรงเครื่องก็มีกำเนิดมาแล้วหลายร้อยปี กระนั้น พิธีกรรมการบูชา “พระมหาจักรพรรดิ” อย่างเป็นเอกเทศหรือเป็นศูนย์กลางของความเชื่อมิได้ปรากฏอย่างชัดเจนมาก่อน เมื่อพิจารณารายละเอียดของพิธีกรรมการบูชาพระมหาจักรพรรดิซึ่ง “พระสงฆ์” เป็นผู้สร้างสรรค์ขึ้นนั้น ผู้วิจัยพบว่า รายละเอียดต่าง ๆ ของพิธีกรรมนั้นอิงแอบอยู่กับ “วัตรปฏิบัติ” ต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้วในพระพุทธศาสนา ได้แก่ การฟังเทศน์ฟังธรรม การสวดมนต์ การหล่อพระ การบูชาพระเครื่องวัตถุมงคล ฯลฯ สิ่งที่ต่างออกไป คือ การมี “พระมหาจักรพรรดิ” เป็นศูนย์กลางของความเชื่อ พระมหาจักรพรรดิเป็นสัญลักษณ์ของพระพุทธเจ้า (ดังที่พระพุทธรูปปางอื่น ๆ ก็เป็นสัญลักษณ์แทนพระพุทธเจ้าองค์ปัจจุบัน) อย่างไรก็ดีตาม ด้วยที่มาของความเชื่อพระมหาจักรพรรดินั้นโยงอยู่กับพระพุทธเจ้าทั้ง 5 พระองค์ในภพภวี่นี้ โดยนัยนี้ “บารมีแห่งธรรม” ซึ่งมีที่มาจากพระพุทธเจ้า 5 พระองค์ย่อมมีอานุภาพที่สูงส่งเข้มข้น นอกจากนี้ ในวัตรปฏิบัติที่นำมาจากพระพุทธศาสนานั้น ก็ได้เพิ่มวิธีการให้มีความเข้มข้นขึ้น เช่น ในขณะที่สวดมนต์จะต้องกำพระมหาจักรพรรดิ รวมถึงตั้งรูปหลวงปู่ พรหมปัญโญ วัดสะแก ผู้เป็นดั่งสื่อกลางของความเชื่อนี้ไว้ด้านหน้าเพื่อให้เกิดสมาธิและเข้าถึงบารมีพระมหาจักรพรรดิได้ดีขึ้น นอกจากนี้ ด้วยรูปลักษณะของพระมหาจักรพรรดิที่ทรงเครื่องอย่างกษัตริย์ มีรูปลักษณะที่งดงาม อลังการ พระมหาจักรพรรดิจึงสามารถสื่อสัญลักษณ์ถึง “ความร่ำรวย รุ่งโรจน์” ได้ด้วย

เมื่อพิจารณาหลักปฏิบัติของผู้ที่นับถือพระมหาจักรพรรดิจะพบหลักปฏิบัติหนึ่งที่ “ต่าง” จากหลักปฏิบัติในพุทธศาสนาทั่วไป นั่นคือ การกำหนดให้สวดบูชาพระมหาจักรพรรดิวันละ 6 ครั้ง ต่อวัน ได้แก่ รอบที่ 1 เวลา 06.00-07.00 น. รอบที่ 2 เวลา 10.00-11.00 น. รอบที่ 3 เวลา 13.00-14.00 น. รอบที่ 4 เวลา 15.30-16.30 น. รอบที่ 5 เวลา 18.00-19.00 น. และ รอบที่ 6 เวลา 19.30-21.00 น. หากผู้นับถือสามารถปฏิบัติได้จริง ย่อมแสดงให้เห็นถึงการยึดมั่นจดจ่ออยู่กับศาสนาตลอดเวลา ซึ่งอาจส่งผลดีสำหรับผู้ที่ต้องการที่ยึดมั่น หรือที่พึงพิงเป็นหลักทางใจ น่าสนใจว่าในศาสนาอิสลามก็มีหลักปฏิบัติให้ศาสนิกชนละหมาดวันละ 5 รอบ ส่งผลให้ชาวมุสลิมกลายเป็นผู้ที่ยึดมั่นในศาสนาอิสลามอย่างมาก

จากที่กล่าวมาข้างต้น จึงสรุปได้ว่า พิธีกรรมการบูชาพระมหาจักรพรรดิเป็นคติชนสร้างสรรค์เกิดจากการนำ “วัตรปฏิบัติ” ต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้วในศาสนามาประยุกต์ใช้ แต่ได้เพิ่มให้ขั้นตอนต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้วนั้นให้เข้มข้นขึ้น เพื่อให้ผู้ศรัทธาได้ใกล้ชิดและจดจ่ออยู่กับศาสนาตลอดเวลา พิธีกรรมนี้จึงสามารถตอบสนองผู้ที่ต้องการที่พึ่งทางใจได้ดียิ่ง นอกจากนี้ คติชนสร้างสรรค์ดังกล่าวยังสัมพันธ์กับบริบททางสังคม ได้แก่ โลกาวัตถ์ (การใช้สื่อออนไลน์เป็นช่องทางสำคัญในการเผยแพร่ความเชื่อ

พิธีกรรม) และทุนนิยม (การตอบสนองความปรารถนาทางใจที่เกี่ยวกับทางโลก เช่น ความปรารถนา ความร่ำรวย การค้าขาย เมตตามหานิยม ฯลฯ) ด้วย

2.3 การใช้สื่อออนไลน์เป็นช่องทางสำคัญในการสื่อสารธรรมะและการปฏิบัติธรรม

ในยุคปัจจุบัน ถือเป็นยุคโลกาภิวัตน์ ที่มีความเจริญก้าวหน้าในด้านการใช้เทคโนโลยี ทำให้เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทต่อมนุษย์ในสังคมปัจจุบันแทบทุกด้าน ทั้งนี้ คนส่วนมากมักจะเข้าถึงข้อมูลต่างๆ ด้วยการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเข้าถึงเป็นเบื้องต้น โดยเฉพาะวัดทุกวัดในปัจจุบันก็จะมีการสร้างเพจขึ้นมา เพื่อนำเสนอข้อมูลให้แก่พุทธศาสนิกชนอีกช่องทางหนึ่ง รวมถึงใช้เป็นสื่อกลางในการกระตุ้นความสนใจให้แก่พุทธศาสนิกชนได้เดินทางมาที่วัดเพิ่มมากขึ้น

การสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถมหาจักรพรรดิตามสถานปฏิบัติธรรมของพระวรวงศ์เธอ วิริยโร หรือหลวงตาม้า ก็ใช้สื่อออนไลน์ในการนำเสนอการสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถมหาจักรพรรดิตามรอบต่างๆ เพื่อสื่อสารพิธีกรรมดังกล่าวให้แก่พุทธศาสนิกชนและผู้ศรัทธาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การไลฟ์สดในการสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถมหาจักรพรรดิ การประกอบพิธีกรรมการหล่อพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิ และการบรรยายธรรมะโดยพระวรวงศ์เธอ วิริยโร หรือหลวงตาม้า ในช่วงเวลา 19.30 – 21.00 น. การที่ทางวัดถ่ายทอดการปฏิบัติธรรมผ่านช่องทางออนไลน์ ทำให้ผู้ที่สนใจปฏิบัติธรรมสามารถร่วมปฏิบัติธรรมในสถานที่ที่ตนสะดวกได้ วิธีการนี้ได้รับความนิยม ดังจะเห็นได้จากยอดวิวการถ่ายทอดสดการปฏิบัติธรรมหลายครั้งที่มีผู้รับชมหลักหมื่นหรือแสนครั้ง การนำเสนอเรื่องราวที่มีความเกี่ยวข้องกับพระมหาจักรพรรดิในช่องทางออนไลน์ดังกล่าว เมื่อมีจำนวนผู้ติดตาม หรือผู้รับชมเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้เกิด “กลุ่มสังคม” ทำให้ได้มีการพบปะ และนัดหมายกันเพื่อดำเนินกิจกรรมบางอย่างในบางโอกาส เช่น การจัดทริปท่องเที่ยววัดหรือสถานปฏิบัติธรรมที่มีการสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถมหาจักรพรรดิ หรือการนัดหมายกันเพื่อเข้าร่วมการหล่อพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาทวนวิธีการตั้งชื่อพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิตามสถานที่ต่างๆ และในส่วนที่มีการจัดสร้างขึ้นใหม่ๆ
2. ควรมีการศึกษาภาพลักษณ์หรือภาพแทนของพระมหาจักรพรรดิ
3. ควรมีการศึกษารูปแบบชื่อวัดถุ่มงคลของพระวรวงศ์เธอ วิริยโร หรือหลวงตาม้า ตามแนวทางอรรถศาสตร์ปริชาน หรืออรรถศาสตร์ชาติพันธุ์
4. ควรมีการศึกษาการประกอบสร้างเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์ และพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ที่มีความเกี่ยวข้องกับพระวรวงศ์เธอ วิริยโร หรือหลวงตาม้า เช่น วัดถ้ำเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่, วัดทุ่ง

เศรษฐี ตำบลพระลับ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น, สถานปฏิบัติธรรมพุทธพรหมปัญญา สาขา
งาม อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ และวัดผาซ่อนแก้ว อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นต้น

บรรณานุกรม

- กมลวรรณ ดวงใจ. (27 มีนาคม 2567). **สัมภาษณ์**. นักศึกษาสาขาวิชาการสอนภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- กรมศิลปากร. **ส่วนประกอบของเครื่องทรงพระมหากษัตริย์ที่ปรากฏบนพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิ**. [ออนไลน์]. ได้จาก <https://www.finearts.go.th/kamphaengphetmuseum/view/26125> [สืบค้นเมื่อ 2 พฤษภาคม 2566].
- ก่อพงศ์ นามวัฒน์. (2563, กรกฎาคม - ธันวาคม). โครงสร้างชีวิตวีรบุรุษ “เจงกีสข่าน” ในวิถีวัฒนธรรมประเพณีจากสหพันธนิยาย “เจงกีสข่าน” ของนักเขียนไทยร่วมสมัย. **วารสาร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์**. 2(4), 19 – 34.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2544). **ศาสตร์แห่งสื่อและวัฒนธรรมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : เอดิชั่นเพลสโปรดักส์.
- _____. (2553). **แนวพินิจใหม่ในสื่อสารศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์.
- _____. (2555). **สื่อเก่า - สื่อใหม่ สัตถุญะ อัตลักษณ์ อุดมการณ์**. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.
- กิ่งแก้ว อรรถกร. (2519). **คติชนวิทยา**. กรุงเทพมหานคร : ศุภสภา.
- กิตติยาวดี ชาญประโคน (2560, พฤษภาคม-สิงหาคม). ท้าวเวสสุวรรณในสังคมและวัฒนธรรมไทย. **วารสารรามคำแหง**. 2 (36). 27 – 46.
- ชนิษฐา ศรีปาน. (22 มีนาคม 2567). **สัมภาษณ์**. เจ้าของไร่พรหมปัญโญ 101.
- คำมวล ทองแย้ม. (24 มีนาคม 2567). **สัมภาษณ์**. อุปาสิกาผู้ปฏิบัติธรรม ณ สถานปฏิบัติธรรมพุทธรหมปัญโญ สาขาบางมด อำเภอนนทบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์.
- แคทรียา อังทองกำเนิด (2562). **อาร์คีไทป์อวตาร ปรากฏการณ์ทางเทพปกรณัมในศาสนาฮินดูและพระพุทธศาสนา**. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาคติชนวิทยา มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- จักรพรรดิอารมณ์ดี. (2566). **พระพรหมปัญโญ หรือหลวงปู่ดู่ วัดสะแก**. [ออนไลน์]. ได้จาก <https://web.facebook.com/photo.php?fbid=840995952756384&set> [สืบค้นเมื่อ 2 พฤษภาคม 2566].
- _____. (2567). **พระพรหมปัญโญ หรือหลวงปู่ดู่ วัดสะแก**. [ออนไลน์]. ได้จาก

<https://web.facebook.com/photo.php?fbid=840995952756384&set>.

[สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2567].

จันทนา ธนาวิโรจน์สกุล. (8 เมษายน 2567). **สัมภาษณ์**. อุบาสิกาผู้ปฏิบัติธรรม ณ สถานปฏิบัติธรรม พุทธพรหมปัญโญ สาขาลำปาง.

จันทร์ศิริ แทนมณี (2522). **พระพรหมในวรรณคดีบาลีและสันสกฤต**. ปริญญาานิพนธ์ หลักสูตร อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาตะวันออก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จิตรกร เอมพันธ์. (2545). **พญานาค เจ้าแห่งแม่น้ำโขง : พิธีกรรมกับระบบความเชื่อพื้นบ้านแห่ง วัฒนธรรมอีสาน**. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรมนุษยศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยาและ มานุษยวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จิราติ สันตะยศ. (2551). **การสร้าง “พระราชชายาเจ้าดารารัศมี” ให้เป็นบุคคลสำคัญใน ประวัติศาสตร์ ทศวรรษ 2500 – ปัจจุบัน**. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ชลธิชา นิสัยสัตย์. (2552). **“ยักษ์” ในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทย : บทบาทและความหมายเชิงสัญลักษณ์**. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชยบุญโญ ภิกขุ (2563). **สามแดนโลกธาตุ**. เชียงใหม่ : เชียงใหม่ นันทพันธ์พรินตัง.

ชัยญาพัชญ์ เกตุแก้วนิโรจน์. (14 มีนาคม 2567). **สัมภาษณ์**. อุบาสิกาผู้ทำหน้าที่จัดสร้างพระ จักรพรรดิ.

ณธชา วังปรีชา. (2559). **เผ่าขอมตามตำนานสู่ปฐุชก กับกระบวนการกลายเป็นสินค้า กรณีศึกษา : วัด ป้อมรามัญ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา**. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ณลิณี เจียมอยู่. (2566). **จักรพรรดิอารมณ์ดี**. [ออนไลน์]. ได้จาก

<https://web.facebook.com/photo/?fbid=215498477715108&set=pcb>.

[สืบค้นเมื่อ 2 พฤษภาคม 2566].

_____. (18 มีนาคม 2567). **สัมภาษณ์**. อุบาสิกาผู้ปฏิบัติธรรม ณ สถานปฏิบัติธรรม พุทธพรหมปัญโญ สาขาลำปาง.

ณัฐพร บุณนา. (2545). **สถานะทางประวัติศาสตร์ของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช พ.ศ. 2310 – 2497**. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณัฐกร จุลระสร (2563). **การใช้เรื่องเล่าในกระบวนการกล่อมเกลางานสังคมของ บริษัทผลิต ภาพยนตร์ไทย**. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณัฐวัตร อินทร์ภักดี. (2559). “คติชนสร้างสรรค์” จากความเชื่อเรื่องครุฑมอโนราห์ที่ตำบลท่าแค

จังหวัดพัทลุง. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ดารณี พิทยาภรณ์. (24 มีนาคม 2567). สัมภาษณ์. อุบาสิกาผู้ทำหน้าที่จัดสร้างพระผงจักรพรรดิ.

ทิพย์จักร. (2556). **บารมีเหนือโลก หลวงปู่เทพโลกอุดร**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร :

กรีนปัญญาญาณ.

_____. (2557). **ปาฏิหาริย์กรรมฐาน หลวงปู่ทุ พรหมปัญญา**. กรุงเทพมหานคร : กรีน

ปัญญาญาณ.

ธัชพร ญาณกาย. (27 มีนาคม 2567). สัมภาษณ์. นักศึกษาสาขาวิชาการสอนภาษาไทย คณะ

ศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยศาสน ศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช

วิทยาลัย.

ธันท์ เศรษฐพันธ์. (2536). **การใช้เรื่องเล่าผีปู่และย่าแสะ : ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านป่าจี้**.

วิทยานิพนธ์ หลักสูตรมนุษยศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธรรมทาส พานิช. (2542). **ประวัติศาสตร์พุทธศาสนาสมัยศรีวิชัย**. (พิมพ์ครั้งที่ 2).

กรุงเทพมหานคร : อรุณวิทยา.

ธัญญารัตน์ ตะมะวงศ์. (8 เมษายน 2567). สัมภาษณ์. อุบาสิกาผู้ปฏิบัติธรรม ณ สถานปฏิบัติธรรม

พุทธพรหมปัญญา สาขาลำปาง.

ธานูรา วิไลวานิช และปิยะ มือนันต์ (2563, กรกฎาคม - ธันวาคม). แนวทางการสืบสานคติพระ

จักรพรรดิราช สัญลักษณ์แห่งอำนาจในงานศิลปกรรม ณ วัดหน้าพระเมรุราชิกการามวรวิหาร

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ของพระยาไชยวิชิต (เผือก) **วารสารวิชาการอยุธยาศึกษา**.

2 (12). 22 – 36

ธิดา โมสิกรัตน์ (2546). **ไทยศึกษา**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

นภาพรณ โอวัฒนากิจ. (2523). **แนวคิดพระวรุณในวรรณคดีสันสกฤต**. วิทยานิพนธ์ หลักสูตร

อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาตะวันออก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บทสวดจักรพรรดิ. (2566). **ประสบการณ์ของผู้ที่สวดบทพระคาถาหาจักรพรรดิแล้วทำให้**

จิตใจสงบ. [ออนไลน์]. ได้จาก <https://www.youtube.com/watch?v=Ks6elhdpf2s>.

[สืบค้นเมื่อ 2 พฤษภาคม 2566].

_____. (2566). **ประสบการณ์ของผู้ที่เลือกสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถาหา**

จักรพรรดิจนเกิดสมาธิ. [ออนไลน์]. ได้จาก

https://www.youtube.com/watch?v=m_yh-r7v_co.

[สืบค้นเมื่อ 2 พฤษภาคม 2566].

. (2566). ประสบการณ์ของผู้ที่เลือกสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถมหาจักรพรรดิจนชีวิตดีขึ้น. [ออนไลน์]. ได้จาก <https://www.youtube.com/watch?v=5wgeRlKNNwg&t=82s>. [สืบค้นเมื่อ 2 พฤษภาคม 2566].

. (2566). ประสบการณ์ของผู้ที่เลือกสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถมหาจักรพรรดิเสริมด้านหน้าที่การงาน. [ออนไลน์]. ได้จาก https://www.youtube.com/watch?v=m_yh-r7v_co. [สืบค้นเมื่อ 2 พฤษภาคม 2566].

. (2566). ประสบการณ์ของผู้ที่เลือกสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถมหาจักรพรรดิเสริมด้านความมั่งคั่งและความร่ำรวย. [ออนไลน์]. ได้จาก https://www.youtube.com/watch?v=m_yh-r7v_co. [สืบค้นเมื่อ 2 พฤษภาคม 2566].

. (2567). ประสบการณ์ของผู้ที่เลือกสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถมหาจักรพรรดิบรรเทาความทุกข์. [ออนไลน์]. ได้จาก https://www.youtube.com/watch?v=m_yh-r7v_co. [สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2567].

. (2567). ประสบการณ์ของผู้ที่เลือกสวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถมหาจักรพรรดิเสริมด้านเมตตามหาเสน่ห์. [ออนไลน์]. ได้จาก https://www.youtube.com/watch?v=m_yh-r7v_co. [สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2567].

บุญสมหญิง พลเมืองดี. (2551). สมเด็จพระเจ้าปราสาททอง : ประวัติศาสตร์กับมุมมองทางคติชนวิทยา. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาคติชนวิทยา มหาวิทยาลัยนเรศวร.

บาร์นี บุญทรง. (2551). พลาณภาพแห่งเทพปรกรณ์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี : อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด.

. (2561). ศึกษาเรื่องชีวิตและคุณูปการของโจเซฟ แคมป์เบลล์ ต่อการศึกษาเทพปรกรณ์. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาคติชนวิทยา มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ปฐม หงส์สุวรรณ. (2542). การวิเคราะห์ตำนานสุริยคราสและจันทรคราสของชนชาติไทย.

วิทยานิพนธ์ หลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (2557). **นานมาแล้ว มีเรื่องเล่า นิทาน ตำนาน ชีวิต**. กรุงเทพมหานคร :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปัทมาสน์ สุนทรโอวาส (2562). **บทบาทของความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับศาลหลักเมือง นครศรีธรรมราชที่มีต่อผู้ศรัทธา**. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทยและภาษาไทยประยุกต์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ปัญหาความรัก สวดจักรพรรดิช่วยได้ไหม?. (2567). **ประสบการณ์ของผู้สวดมนต์เจริญภาวนา บทพระคาถาหาจักรพรรดิ ด้านความรักที่ไม่สมหวัง**. [ออนไลน์]. ได้จาก
<https://www.youtube.com/watch?v=C9DIKrjevlw>. [สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2567].

ประพจน์ อัครวิรุฬหการ. (2523). **การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องพระโพธิสัตว์ในคัมภีร์เถรวาทและคัมภีร์มหายาน**. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
ตะวันออก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปริยา ศรีปาน. (22 มีนาคม 2567). **สัมภาษณ์**. เจ้าของไร่พรหมปัญโญ 101.

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542. (2546). **ราชบัณฑิตยสถาน**. กรุงเทพมหานคร :
บริษัท นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์ จำกัด.

พรสรัญ แสงปริตกร. (2552). **การตั้งชื่อรุ่นจตุคามรามเทพ : การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรมไทย**. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
ภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พระกฤษฎา โอภาโส. (6 เมษายน 2567). **สัมภาษณ์**. พระภิกษุสงฆ์ผู้ทำหน้าที่จัดสร้างพระผง
จักรพรรดิ

พระครูศรีปัญญาวิกรม. (2563, กรกฎาคม - ธันวาคม). **สัญลักษณ์และพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาในชุมชนอีสานใต้: รูปแบบ พัฒนาการ และคุณค่าเชิงจริยธรรม**. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย **บุรีรัมย์**. 5(2), 134-146.

พระญาติไทย. (2555). **ไตรภูมิพระร่วง**. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร : องค์การค้าของคุรุสภา.
พระณัฐจักร คุณะจักโก. (6 เมษายน 2567). **สัมภาษณ์**. พระภิกษุสงฆ์ผู้ทำหน้าที่จัดสร้างพระผง
จักรพรรดิ

พระไตรปิฎก เล่มที่ 15. **พระสูตรตันตปิฎก เล่มที่ 7**. [ออนไลน์]. ได้จาก
<https://84000.org/tipitaka/attha/v.php?B=15&A=3452&Z=3473>.
[สืบค้นเมื่อ 2 พฤษภาคม 2566].

พระธรรมโกศาจารย์ อนุจารีเถระ. (2519). **ตำนานพระพุทธรูปปางต่างๆ**. กรุงเทพมหานคร :

สถาบันส่งเสริมพุทธศาสนา.

พระนิติพัฒน์ อุชฺชาโร พระอธิวัฒน์ รตนวันโณ และพระมหาจักรพันธ์ สุระเตโช. (2566, มกราคม – มิถุนายน) คตินิยมการสร้างพระพุทธรูปทรงเครื่องในพระพุทธศาสนา. **วารสารปรัชญาอาศรม**. 1(5), 157 - 169

พระปลัดสงกรานต์ จันทโชโต. (มปป.) **บทพระคาถามหาจักรพรรดิเปิดโลก**. เชียงใหม่ : พี.เอส. เปเปอร์ฟอร์ม.

พระผงจักรพรรดิ กับภัยพิบัติโลก. (2567). **ประสบการณ์ของผู้สวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถามหาจักรพรรดิ ด้านแคล้วคลาดปลอดภัย**. [ออนไลน์]. ได้จาก <https://www.youtube.com/watch?v=a53kYAs26l8>. [สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2567].

พระภูวเดช มโนนัย. (6 เมษายน 2567). **สัมภาษณ์**. พระภิกษุสงฆ์ผู้ทำหน้าที่จัดสร้างพระผงจักรพรรดิ

พระมหาสมชาย ธมฺมวโร . (2562, มกราคม - กุมภาพันธ์). แนวทางประยุกต์หลักธรรมเรื่อง พระเจ้าจักรพรรดิเพื่อพัฒนาสังคม. **วารสาร สันติศึกษาปริทัศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. 7(1), 166–178.

พระมหาสุขพัฒน์ อนนทจารย์. (2547). **กว่าจะมาเป็นพระพุทธรเจ้า ๕ พระองค์**. ปทุมธานี : บริษัท วี.ซี. กราฟฟิค ดีไซน์ จำกัด.

พระพรหมคุณภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2547). **พระไตรปิฎก เล่มที่ 6**. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วน จำกัด เจริญวิทย์การพิมพ์.

พระสิทธิพัฒน์ สุขมาก. (6 เมษายน 2567). **สัมภาษณ์**. พระภิกษุสงฆ์ผู้ทำหน้าที่เป็นเลขานุการของพระอาจารย์วรังกต วิริยโร

พระอาจารย์วรังกต วิริยโร. (2565). **บุญที่เกิดจากใจกับหลวงตาม้า**. กรุงเทพมหานคร : วิช (ในเครือบริษัท วิช กรุ๊ป ไทยแลนด์ จำกัด).

_____. (5 กุมภาพันธ์ 2566). **สัมภาษณ์**. เจ้าอาวาสวัดพุทธพรหมปัญโญ ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่.

_____. (6 กุมภาพันธ์ 2566). **สัมภาษณ์**. เจ้าอาวาสวัดพุทธพรหมปัญโญ ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่.

_____. (13 เมษายน 2567). **สัมภาษณ์**. เจ้าอาวาสวัดพุทธพรหมปัญโญ ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่.

_____. (14 เมษายน 2567). **สัมภาษณ์**. เจ้าอาวาสวัดพุทธพรหมปัญโญ ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่.

พลกฤษณ์ วสีวิวัฒน์. (2562). **พลวัตของคติชนเกี่ยวกับพระบรมธาตุเจดีย์ วัดพระมหาธาตุ**

รวมหาวิหารในสังคมไทยร่วมสมัย. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขา
วิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พัชนียา บุนนาค. (2555). **คติชนเกี่ยวกับขุนแผนในจังหวัดกาญจนบุรีและจังหวัดสุพรรณบุรี**.
วิทยานิพนธ์ หลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

พัชร รุจิรานันท์ (2565, กันยายน-ธันวาคม) เรื่องเล่าองค์จตุคามรามเทพตามแนวคิดโลกสามมิติ.

วารสาร พุทธศาสตร์ปริทัศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย. 6(3), 1–20.

พัชร จันทร์ทอง (2562). **อนุภาค แบบเรื่อง และการดัดแปลงละครอิงประวัติศาสตร์ข้ามภพ เรื่อง
“ทวิภพ” และ “บุพเพสันนิวาส”**. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิเชษฐ แสงทอง (2562, พฤษภาคม-สิงหาคม) จาก “จตุคามรามเทพ” ถึง “ไอโซ” จากการพึ่งพา
อำนาจรัฐสู่การพึ่งพาอำนาจราษฎร. วารสารรัฐสมิแล. 2(40), 27–32.

พุทธพรหมปัญญา. (2566). **ความเชื่อมโยงระหว่างพระเกจิอาจารย์กับความเชื่อพระมหา
จักรพรรดิ**. [ออนไลน์]. ได้จาก : www.buddhaprompanyo.com.
[สืบค้นเมื่อ 2 พฤษภาคม 2566].

ภัทรธรรณ แสนพินิจ (2562). **เรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่ : การสร้างสรรค์และบทบาทในบริบท
สังคมพุทธศาสนาไทย**. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาภาษาบาลี – สันสกฤต และพุทธศาสนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาณุพงศ์ อุดมศิลป์ (2554). **ลัทธิพิธีการนับถือเจ้าแม่สองนางกับชุมชนชายฝั่งลุ่มน้ำโขง**.
วิทยานิพนธ์ หลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มนรดา ศิลปะบรรเลง. (2562, พฤษภาคม - สิงหาคม). **คติความเชื่อเรื่องพระร่วงในสังคมไทย :
บทบาทและการดำรงอยู่**. วารสาร วิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.
27(54), 298–318.

มนิจ ชูชัยมงคล (มปป). **พระคาถาหาจักรพรรดิ 108 จบ**. กรุงเทพมหานคร : เลียงเชียง เพียรเพื่อ
พุทธศาสน์ จำกัด.

มารศรี สอทิพย์ (2551). **เรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับสมเด็จพระนเรศวรมหาราช :
กลวิธีการเล่าเรื่องกับการสร้างภาพลักษณ์**. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรอักษรศาสตรดุษฎี
บัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มาลี รุจิรานันท์. (24 มีนาคม 2567). **สัมภาษณ์**. อุบาสิกาผู้ปฏิบัติธรรม ณ สถานปฏิบัติธรรมพุทธ
พรหมปัญญา สาขา漾งาม อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์.

- ยุพา เทียนเงิน. (7 เมษายน 2567). **สัมภาษณ์**. อุบาสิกาผู้ปฏิบัติธรรมวัดพุทธพรหมปัญโญ ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่.
- รัตนพล ชื่นคำ. (2564). **พิธีกรรมการนับถือตัวละครจากเรื่องรามเกียรติ์ในสังคมไทย**. วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รัตนกาญจน์ ทองจรัสวีเชียร. (7 เมษายน 2567). **สัมภาษณ์**. อุบาสิกาผู้ทำหน้าที่จัดสร้างพระผงจักรพรรดิ.
- ราชันย์ เวียงเพิ่ม. (2550). **พระคเณศ : ตำนานและพิธีกรรมในสังคมไทย**. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รินฤทัย สัจจพันธุ์ (2559). **อิทธิพลวรรณกรรมต่างประเทศที่มีต่อวรรณกรรมไทย**. (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ลลิตา บุญสุนทรกุล. (22 กรกฎาคม 2567). **สัมภาษณ์**. นักศึกษาสาขาวิชาการปกครอง คณะสังคมศาสตร์ วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- วรรณภา จันทรพิมพ์. (7 เมษายน 2567). **สัมภาษณ์**. อุบาสิกาผู้ทำหน้าที่จัดสร้างพระผงจักรพรรดิ.
- วิศรา อนันต์โท. (2559). **จามเทวีบุชา : การผลิตซ้ำตำนานและการสร้างพิธีบวงสรวงในสังคมไทย**. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัชรภรณ์ ดิษฐ์ป่าน. (2545). **แบบเรื่องนิทานสังข์ทอง: ความแพร่หลายและการแตกเรื่อง**. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2557). **พระอุปคุต : การสืบทอดและการผลิตซ้ำ ตำนานและพิธีกรรมในสังคมปัจจุบัน**. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัดทุ่งเศรษฐี. (2558). **ที่ระลึกงานทอดกฐินวัดทุ่งเศรษฐี**. ขอนแก่น : คลังนาวิทยา.
- วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม (2517). **ประชุมจารึกวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม**. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ศิวพร ๗๔.
- วัดพุทธพรหมปัญโญ. (มปป.) **ใครจะใหญ่เกินกรรม**. เชียงใหม่ : ลานนาการพิมพ์ จำกัด.
- วัดหน้าพระเมรุราชิการาม. (2566). **พระพุทธรูปปางพระมหาจักรพรรดิทรงเครื่อง**. [ออนไลน์].
ได้จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%A7%E0%B8%B1%E0%B8>.
[สืบค้นเมื่อ 2 พฤษภาคม 2566].
- วิธีอธิษฐานขอเงินจากหลวงปู่ หลวงตาม้า. (2567). **ประสบการณ์ของผู้สวดมนต์เจริญภาวนา**

- บทพระคาถมหาจักรพรรดิ ด้านโศคลาภ เงินทอง. [ออนไลน์]. ได้จาก
<https://www.youtube.com/watch?v=NC0I7FxucU0>. [สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2567].
- วิไล จุลสินธนาภรณ์. (18 มีนาคม 2567). **สัมภาษณ์**. ข้าราชการครูชำนาญ โรงเรียนบำรุงรวิวรรณ
 วิทยา.
- ศศิกันต์ธีระ กิจนิธิวัช. (19 มีนาคม 2566). **สัมภาษณ์**. อุปาสิกาผู้ก่อตั้งกลุ่ม “ชีวิตนี้มีประโยชน์” .
 ศานติ ภักดีคำ. (2552). **ชมพูบดีสูตร ฉบับสอบเทียบใบลาน**. [ออนไลน์]. ได้จาก
https://www.lirilumbini.com/images/lirilumbini/virtual_library_pdf/A_synopt_
 [สืบค้นเมื่อ 2 พฤษภาคม 2566].
- ศิริพร ณ ถลาง. (2559). **คติชนสร้างสรรค์: บทสังเคราะห์และทฤษฎี**. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์
 มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- _____. (2563). **ทฤษฎีคติชนวิทยา วิธีวิทยาในการวิเคราะห์ตำนาน - นิทานพื้นบ้าน**.
 พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริพร ศรีเหลา. (24 มีนาคม 2567). **สัมภาษณ์**. อุปาสิกาผู้ปฏิบัติธรรม ณ สถานปฏิบัติธรรมพุทธ
 พรหมปัญโญ สาขาบางมด อำเภอนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี..
- สง่า พัฒนชีวะพูน. (2538). **เจ้าพ่อพญาแล : ความเชื่อและพิธีกรรม**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน
 คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ.
- สถานปฏิบัติธรรมพุทธพรหมปัญโญ สาขาบางมด. (2566). **ที่ตั้งสถานปฏิบัติธรรมพุทธ
 พรหมปัญโญ สาขาบางมด**. [ออนไลน์]. ได้จาก :
<https://www.facebook.com/buddhaprompanyo.yangngam>.
 [สืบค้นเมื่อ 2 พฤษภาคม 2566].
- _____. (2566). **หลวงปู่พุทธพรหมปัญโญ ประดิษฐานอยู่ ณ สถานปฏิบัติธรรมพุทธ
 พรหมปัญโญ สาขาบางมด**. [ออนไลน์]. ได้จาก :
<https://www.facebook.com/photo/?fbid=495699329793177&set=pb>.
 [สืบค้นเมื่อ 2 พฤษภาคม 2566].
- สร้อยสุดา ไชยเหล็ก. (2558). **ตำนานไท่ส่วยเอี๊ยะ 60 องค์และพิธีแก่งในศาสนสถานจีนใน
 สังคมไทยร่วมสมัย**. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา
 ภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สวดจักรพรรดิแล้วหายป่วย. (2567). **ประสบการณ์ของผู้สวดมนต์เจริญภาวนาบทพระคาถมหา
 จักรพรรดิ ด้านการหายจากอาการเจ็บป่วย**. [ออนไลน์]. ได้จาก
<https://pantip.com/topic/39929438>. [สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2567].

- สายป่าน บุริวรรณชนะ (2548). **ลักษณะเด่นของตำนานประจำถิ่นริมแม่น้ำและชายฝั่งทะเลภาคกลางของไทย**. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สายพิน แก้วงามประเสริฐ. (2537). **ภาพลักษณ์ท้าวสุรนารีในประวัติศาสตร์ไทย**. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สิทธิพงศ์ บุญทอง. (2561). **วัดเจดีย์ไฉ่ : การประกอบสร้างให้กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ภายใต้วิกฤติความทันสมัย**. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สีปนนท์ นวลละออง. (2557). **ประเทศดินแดนต้นเค้าอารยธรรมศรีวิชัยในลุ่มแม่น้ำหลวง (แม่น้ำตาปี)**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- _____. (2557). **ปรัชญาและสุนทรียศาสตร์แห่งวัฒนธรรมศรีวิชัย: การบริหารจัดการทางวัฒนธรรม**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- _____. (2564). **หลักฐานทางวิทยาศาสตร์พิสูจน์ได้ว่าเมืองหลวงของจักรวรรดิศรีวิชัยตั้งอยู่เหนือเส้นศูนย์สูตรที่ไชยา เมืองแห่งศรีวิชัยคีนซีพ**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุจิตา อยู่คงศักดิ์. (2550). **แรงจูงใจ ค่านิยม ความเชื่อและการเปิดรับข้อมูลข่าวสารเพื่อสร้างศรัทธาต่อวัตถุมงคลตุ๊กตาคามเทพ**. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการประชาสัมพันธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุชาติ จันทรณ์. (2551). **ทัศนคติและพฤติกรรมผู้บริโภคที่มีต่อการเข้าบูชาของคัตุคามรามเทพ**. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุชีพ ปุณฺณภาพ (2530). **พระไตรปิฎกฉบับประชาชน**. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย หน้าวัดบวรนิเวศวิหาร.
- สุภัคกาญจน์ จิวาภิรักษ์. (2558). **พระยาพิชัยดาบหัก : วีรบุรุษในประวัติศาสตร์กับการศึกษาด้วยมุมมองทางคติชนวิทยา**. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาคติชนวิทยา มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สุรสิทธิ์ อมรรณชศักดิ์. (2563, กรกฎาคม - ธันวาคม). **รูปเคารพเจิ้งเหอในสังคมไทย**. *วารสารศิลปศาสตร์*. 20(2), 22-47.
- สุริยันจันทรา. (2566). **หลวงปู่ใหญ่เทพโลกอุดร**. [ออนไลน์]. ได้จาก <http://www.suriyanchantra.net/product/173/>. [สืบค้นเมื่อ 2 พฤษภาคม 2566].
- หลวงปู่ทวด. (2566). **สมเด็จพระโคง หรือหลวงปู่ทวด วัดช้างให้ราชบูรณาราม อำเภอโคกโพธิ์**

จังหวัดปัตตานี. [ออนไลน์]. ได้จาก

<https://medium.com/%E0%B8%9E%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8>.

[สืบค้นเมื่อ 2 พฤษภาคม 2566].

อนุชา พิมพ์ศักดิ์ (2550). **ตำนานพระเจ้าห้าพระองค์ : โครงสร้าง เนื้อหา และบทบาทในสังคมไทย.**

วิทยานิพนธ์ หลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อภิวัฒน์ สุธรรมดี. (2559, กรกฎาคม-ธันวาคม) การศึกษาวิเคราะห์ความเชื่อและพิธีกรรมการบูชา

เจ้าแม่จูงจาง เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. 10(2), 1-18.

_____. (2560). **ลัทธิบูชาพระพรหมในสังคมไทยร่วมสมัย : พลวัตของตำนาน**

ความเชื่อและพิธีกรรม. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรอุษา สุวรรณประเทศ. (2551). **สมเด็จพระนเรศวรมหาราช : พลังขับเคลื่อนเบื้องหลัง**

ประชาชาติ. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาคติชนวิทยา

มหาวิทยาลัยนเรศวร.

อริยัญญา วัฒนศักดิ์. (1 มกราคม 2567). **สัมภาษณ์.** อุบาสิกาผู้ถือปฏิบัติธรรม ณ สถานปฏิบัติธรรม

พุทธพรหมปัญโญ สาขาบางมด อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์.

อัจฉรา กำธร. (7 เมษายน 2567). **สัมภาษณ์.** อุบาสิกาผู้ทำหน้าที่จัดสร้างพระผงจักรพรรดิ.

อิรวดี ไตรลึงคะ (2543). **ศาสตร์และศิลป์แห่งการเล่าเรื่อง.** กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัย

เกษตรศาสตร์.

อุไรรัตน์ คนดี. (7 เมษายน 2567). **สัมภาษณ์.** อุบาสิกาผู้ทำหน้าที่จัดสร้างพระผงจักรพรรดิ.

เวสสะเศรษฐี. (2563). **สวดพระคาถมหาจักรพรรดิทุกวัน วันละ 9 จบ.** [ออนไลน์]. ได้จาก

<https://www.youtube.com/watch?v=2TThc3B1CPI>

[สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2567].

เสถียรพงษ์ ราชบัณฑิต. (2545). **คาถาพาหุง คาถาแห่งชัยชนะอันยิ่งใหญ่ของพระพุทธองค์.** (พิมพ์

ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร : ศยาม.

เอกลักษณ์ ศรีปาน. (22 มีนาคม 2567). **สัมภาษณ์.** เจ้าของไร่พรหมปัญโญ 101.

เอื้อนทิพย์ พิระเสถียร (2529). **การศึกษาเชิงวิเคราะห์แบบเรื่องและอนุภาคในปัญญาสชาดก.**

วิทยานิพนธ์ หลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย.

แก้วตา พลเยี่ยม. (27 มีนาคม 2567). **สัมภาษณ์.** นักศึกษาสาขาวิชาการสอนภาษาไทย คณะ

ศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราช
วิทยาลัย.

แม่ฤๅษีเขียว ขุนประคำ. (22 มีนาคม 2567). **สัมภาษณ์**. อุบาสิกาผู้บวชจิตเป็นฤๅษี ณ อาศรมฤๅษี
พุทธพรหมปัญโญ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่.

Victor Turner. (1967). Symbolic: Victor Turner Reassesses. สืบค้นเมื่อวันที่ 18 May 2023.

จาก https://www.anthro.ox.ac.uk/sites/default/files/anthro/documents_9-17.pdf

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์ (1)

เรื่อง เรื่องเล่าและพิธีกรรมการบูชาพระมหาจักรพรรดิ

รหัสผู้ให้ข้อมูล.....เพศ.....

ผู้เก็บข้อมูล.....วัน/เดือน/ปีที่เก็บข้อมูล.....เวลา

.....

สถานที่เก็บข้อมูล

.....

บริบทของการเก็บข้อมูล

.....

.....

คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์พระภิกษุสงฆ์

- 1.เรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดิมีที่มาอย่างไร
- 2.สถานปฏิบัติธรรมพุทธพรหมปัญโญ แต่ละสาขามีผู้เข้ามาปฏิบัติธรรมและสวดมนต์เจริญภาวนามากน้อยเพียงใด
- 3.ในทุกๆ 1 เดือน สถานปฏิบัติธรรมพุทธพรหมปัญโญ มีการจัดศาสนกิจอะไรบ้าง
- 4.ทางสถานปฏิบัติธรรมพุทธพรหมปัญโญ และเครือข่ายมีวิธีการนำเสนอพิธีกรรมเกี่ยวกับหลวงปู่ พรหมปัญโญ และเรื่องราวเกี่ยวกับพระมหาจักรพรรดิอย่างไร
- 5.ทางสถานปฏิบัติธรรมพุทธพรหมปัญโญ และเครือข่ายมีวิธีการเผยแพร่รู้ปลั๊กษณ์พระมหาจักรพรรดิ และการปฏิบัติธรรมตามแนวทางของพระพรหมปัญโญ (หลวงปู่) พระวรคต วิริยโร (หลวงตาม้า) อย่างไร
- 6.วัตถุสัญลักษณ์ และพิธีกรรมสัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบูชาพระมหาจักรพรรดิมีอะไรบ้าง

แบบสัมภาษณ์ (2)

เรื่องเรื่องเล่าและพิธีกรรมการบูชาพระมหาจักรพรรดิ

รหัสผู้ให้ข้อมูล.....เพศ.....

ผู้เก็บข้อมูล.....วัน/เดือน/ปีที่เก็บข้อมูล.....เวลา

.....

สถานที่เก็บข้อมูล

.....

บริบทของการเก็บข้อมูล

.....

.....

คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์อุบาสก อุบาสิกา และประชาชนที่เข้าร่วมปฏิบัติศาสนกิจตาม
แนวทางของพระพรหมปัญโญ (หลวงปู่ดู่) และพระวรวงศ์ วิริยธโร (หลวงตาม้า)

1. ท่านทราบตำนานเรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดิอย่างไร
2. ท่านรู้จักพระจริยวัตรของพระพรหมปัญโญ (หลวงปู่ดู่) และพระวรวงศ์ วิริยธโร (หลวงตาม้า) ได้อย่างไร
3. ท่านเดินทางมาร่วมการปฏิบัติศาสนกิจกับทางสถานปฏิบัติธรรมพุทธพรหมปัญโญจำนวน
กี่ครั้ง และเดินทางมากับใครบ้าง
4. ท่านประทับใจ หรือชื่นชอบอะไร เกี่ยวกับการปฏิบัติธรรมตามแนวทางของพระ
พรหมปัญโญ (หลวงปู่ดู่) และพระ วรวงศ์ วิริยธโร (หลวงตาม้า)
5. อะไร คือ จุดเด่น หรือข้อดีของการถือปฏิบัติธรรมตามแนวทางของพระพรหมปัญโญ
(หลวงปู่ดู่) และพระวรวงศ์ วิริยธโร (หลวงตาม้า)
6. ท่านร่วมปฏิบัติศาสนกิจ / ทำกิจกรรมอะไรบ้าง เมื่อมาถึงสถานปฏิบัติธรรมพุทธ
พรหมปัญโญ
7. ท่านรู้สึกอย่างไรเมื่อได้มากราบไหว้ / ร่วมพิธีกรรม / ประกอบศาสนกิจ ที่สถานปฏิบัติ
ธรรมพุทธพรหมปัญโญ

รหัสผู้ให้ข้อมูล

ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยไม่เปิดเผยตัวตนผู้ให้ข้อมูล จึงกำหนดรหัสผู้ให้ข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มที่ 1 พระภิกษุสงฆ์ กำหนดรหัส ดังนี้

1.1 A001

1.2 A002

1.3 A003

1.4 A004

1.5 A005

2. กลุ่มที่ 2 อุบาสก อุบาสิกา และประชาชนที่เข้าร่วมปฏิบัติศาสนกิจตามแนวทางของ พระพรหมปัญโญ (หลวงปู่ดู่) และพระวรวงศ์ วิริยโร (หลวงตาม้า)

2.1 B001

2.2 B002

2.3 B003

2.4 B004

2.5 B005

2.6 B006

2.7 B007

2.8 B008

ภาคผนวก ข
ใบรับรองจริยธรรมวิจัยการวิจัย

COA No. 670310

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

1061 ซอยอิสรภาพ 15 ถนนอิสรภาพ แขวงหิรัญรูจี เขตธนบุรี กรุงเทพฯ 10600 โทรศัพท์ 0 2473 7000 ต่อ 1600-1601 หรือ 1603

เอกสารรับรองโครงการวิจัย

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
ดำเนินการให้การรับรองโครงการวิจัยตามแนวทางหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ที่เป็นมาตรฐานสากล ได้แก่
Declaration of Helsinki, The Belmont Report, CIOMS Guideline และ International Conference on
Harmonization in Good Clinical Practice หรือ ICH-GCP

ชื่อโครงการ : เรื่องเล่าและพิธีกรรมการบูชาพระมหาจักรพรรดิ
เลขที่โครงการวิจัย : 017/67E14
ผู้วิจัยหลัก : นายพัชร รุจิรานันท์
สังกัด : สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
วิธีทบทวน : แบบเร่งด่วน (Expedited Review)
รายงานความก้าวหน้า : ส่งรายงานความก้าวหน้าเมื่อเสร็จสิ้นโครงการวิจัยหรือไม่เกิน 12 เดือน
เอกสารรับรอง : โครงการวิจัย หมายเลข 017/67E14 และเอกสารที่เกี่ยวข้อง ลงวันที่ 10 มีนาคม พ.ศ. 2567

ลงนาม
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยฉา จิตกริรมย์)
ประธาน
คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

ลงนาม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อารี หสณสินธุ์วงศ์)
กรรมการและเลขานุการ
คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

วันที่รับรอง : 28 มีนาคม พ.ศ. 2567
วันหมดอายุ : 27 มีนาคม พ.ศ. 2568

ทั้งนี้ การรับรองนี้มีเงื่อนไขดังที่ระบุไว้ด้านหลังทุกข้อ (ดูด้านหลังของเอกสารรับรองโครงการวิจัย)

นักวิจัยทุกท่านที่ผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ต้องปฏิบัติตามดังต่อไปนี้

1. ดำเนินการวิจัยตามทีละปฏิกิริยาในโครงร่างการวิจัยอย่างเคร่งครัด
2. ใช้เอกสารแนะนำอาสาสมัคร หนังสือขอความยินยอม เอกสารข้อมูลคำอธิบายสำหรับผู้วิจัย แบบสัมภาษณ์ และหรือ แบบสอบถาม ตามที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์เท่านั้น และส่งสำเนาเอกสารดังกล่าวให้กับผู้เข้าร่วมวิจัยจริงรายแรกมาที่สำนักงานจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์เพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐาน
3. รายงานเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ร้ายแรงที่เกิดขึ้น หรือการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมวิจัยใด ๆ ต่อคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ภายใน 5 วันทำการ (แบบฟอร์ม AF 19-01)
4. ส่งรายงานความก้าวหน้าต่อคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ตามเวลาที่กำหนดหรือเมื่อได้รับการร้องขอ (แบบฟอร์ม AF 14-01)
5. หากการวิจัยไม่สามารถดำเนินการเสร็จสิ้นภายในกำหนด ผู้วิจัยต้องยื่นขอความเห็นชอบใหม่ก่อนเอกสารรับรองโครงการวิจัยหมดอายุ 1 เดือน
6. หากการวิจัยเสร็จสมบูรณ์ผู้วิจัยต้องแจ้งปิดโครงการ ต่อคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ (แบบฟอร์ม AF 15-01) **หากไม่ดำเนินการปิดโครงการจะไม่สามารถขอรับการพิจารณาโครงการใหม่ได้**
7. หากมีข้อสงสัยเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา โทร 0 2473 7000 ต่อ 1600-1601 หรือ 1603 อีเมล rec@bsru.ac.th

ภาคผนวก ค

ใบตอบรับการเผยแพร่วารสาร

ที่ อว ๐๖๔๓.๐๔/สศว.๑๓๔

สำนักศิลปะและวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
๑๐๖๑ ถนนอิสรภาพ แขวงหิรัญรูจี
เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ๑๐๖๐๐

๒๕ กันยายน ๒๕๖๗

เรื่อง ตอบรับการตีพิมพ์และรับรองการประเมินคุณภาพบทความ

เรียน คุณพัชร รุจิรานันท์ รองศาสตราจารย์ ดร.อภิวัฒน์ สุธรรมดี และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธรรณพร หงส์ทอง

ตามที่ คุณพัชร รุจิรานันท์ รองศาสตราจารย์ ดร.อภิวัฒน์ สุธรรมดี และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธรรณพร หงส์ทอง ได้ส่งบทความ เรื่อง เรื่องเล่าและพิธีกรรมการบูชาพระมหาจักรพรรดิ มายังกองบรรณาธิการวารสารที่ทัศนวัฒนธรรม และได้ผ่านการพิจารณาให้ตีพิมพ์ในวารสารที่ทัศนวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ปีที่ ๒๔ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - มิถุนายน ๒๕๖๘) ISSN ๒๖๗๓-๙๕๔๖ (Online) นั้น

กองบรรณาธิการวารสารที่ทัศนวัฒนธรรม ขอรับรองว่าบทความของท่านได้รับการประเมินคุณภาพบทความจากผู้ทรงคุณวุฒิประจำกองบรรณาธิการ ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกจากหลากหลายสถาบัน จำนวน ๓ ท่าน เป็นไปตามเอกสารแนบท้ายประกาศ ก.พ.อ. เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการพิจารณาแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ พ.ศ. ๒๕๖๔

ขอแสดงความนับถือ

ณัฐภา นาฏยนาวัน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐภา นาฏยนาวัน)
บรรณาธิการวารสารที่ทัศนวัฒนธรรม

กองบรรณาธิการวารสารที่ทัศนวัฒนธรรม

สำนักศิลปะและวัฒนธรรม

โทรศัพท์ ๐-๒๔๗๓-๗๐๐๐ ต่อ ๑๕๐๐

โทรสาร ๐-๒๔๖๖-๖๖๖๔

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล นายพัชร รุจิรานันท์
ที่อยู่ บ้านเลขที่ 78 หมู่ที่ 11 ตำบลนาจั่ว อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์
รหัสไปรษณีย์ 67000

ประวัติการศึกษา

1.ปริญญาตรี

- 1.1 ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- 1.2 ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- 1.3 ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

2.ปริญญาโท

- 2.1 การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์การศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

บทวิจัย / บทความวิชาการ

พัชร รุจิรานันท์ และสมบัติ สมศรีพลอย. (2565). เรื่องเล่าองค์จตุคามรามเทพตามแนวคิดโลกสามมิติ. ในวารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทัศน์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 6 (3), 1-20.

พัชร รุจิรานันท์. (2567). การวิเคราะห์รหัสในวรรณคดี เรื่อง ตำนานพระบรมธาตุคำกลอนตามทฤษฎีรหัสในวรรณคดีสันสกฤต. ในวารสาร มจร ปรัชญาปริทัศน์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 7 (1), 1-20.

สถานที่ทำงาน

-